

Økonomiske analyser

Statistics Norway

Statistisk sentralbyrå

Konjunkturtendensene

- Utviklingen i norsk og internasjonal økonomi
- Prognoser for norsk økonomi for 2015-2018

Artikler

- Hvorfor ulike arbeidsledighetstall?
- Velferdseffekter av redusert selskapsbeskatning i Norge

3/2015

Økonomiske analyser

3/2015

34. årgang

Innhold

Konjunkturtendensene	3
1. Internasjonal økonomi	4
2. Konjunkturutviklingen i Norge	14
Temabokser i Konjunkturtendensene. 2008-2015	34
<i>Tor Petter Bø og Helge Næsheim:</i> Hvorfor ulike arbeidsledighetstall?	35
<i>Geir H. M. Bjertnæs:</i> Velferdseffekter av redusert selskapsbeskatning i Norge	38
Innholdsfortegnelse for Økonomiske analyser de siste 12 måneder	43
Tabell- og diagramvedlegg	
Konjunkturindikatorer for Norge	1*
Nasjonalregnskap for Norge	17*
Makroøkonomiske hovedstørrelser for Norge, regnskap og prognoser	46*

Redaksjonen avsluttet tirsdag 1. september 2015.
Publisert 3. september 2015 på www.ssb.no/oa/.

Spørsmål om konjunkturutviklingen i:

- Norge: Torbjørn Eika, torbjorn.eika@ssb.no, tlf. 21 09 48 07
- utlandet: Andreas Benedictow, andreas.benedictow@ssb.no, tlf. 21 09 47 98

Signerte artikler står for forfatterens regning.

Konjunkturtendensene og artiklene er tilgjengelig på internett: www.ssb.no/oa/

Redaksjonen i dette nummeret av Økonomiske analyser: Kjetil Telle (ansv.), Torbjørn Eika, Taran Fæhn, Elin Halvorsen, Øyvind Langsrud, Bodil Merethe Larsen, Jørgen Heibø Modalsli, Kristina Storeng og Knut Sørensen.

Redaksjonssekretær: Aud Walseth, telefon: 21 09 47 57, e-post: aud.walseth@ssb.no

Redaksjonens adresse: Statistisk sentralbyrå, Forskningsavdelingen, P.b. 8131 Dep, NO-0033 Oslo

Økonomiske analyser

utgis av Forskningsavdelingen i Statistisk sentralbyrå. Forskningsavdelingen ble opprettet i 1950 og har ca. 90 ansatte. Knappt halvparten av virksomheten finansieres av eksterne oppdragsgivere, hovedsakelig forskningsråd og departementer. Avdelingen er delt i 5 grupper og ledes av *forskningsdirektør Torbjørn Hægeland*.

- Offentlig økonomi og befolkningsmodeller
Forskningsleder Kjetil Telle
- Energi- og miljøøkonomi
Forskningsleder Taran Fæhn
- Makroøkonomi
Forskningsleder Håvard Hungnes
- Mikroøkonomi
Forskningsleder Erik Fjærli
- Demografi og levekår
Forskningsleder Trude Lappegård

***Økonomiske analyser utkommer elektronisk med 4 nummer i 2015.
Neste utgave publiseres 3. desember 2015.***

Standardtegn i tabellen	Symbol
Oppgave mangler	..
Tall kan ikke offentliggjøres	:
Null	0
Foreløpige tall	*

Konjunkturtendensene

Siden i fjor sommer har norsk økonomi vært inne i en klar konjunkturedgang. Den økonomiske veksten har vært svak og arbeidsledigheten har nådd høyder vi ikke har sett på ti år. Det store fallet i oljeprisen og lavere investeringer i petroleumsnæringen er vesentlige faktorer bak utviklingen. Aktiviteten i næringer som er knyttet til petroleumsnæringen har i den senere tid falt klart, og nedgangen har spredd seg til næringer som ikke direkte er knyttet til oljevirksomheten. De negative impulsene fra petroleumsvirksomheten motvirkes gjennom mange kanaler. Lavere renter, svakere vekstutsikter og fallet i oljeprisen har ført til at krona har svekket seg betydelig. Målt med konkurransekursindeksen har krona svekket seg med om lag 20 prosent fra gjennomsnittet i 2013 til utgangen av august i år. Kronesvekkelsen har så langt ikke medført en tilsvarende økning i lønningene. Det skyldes nok i betydelig grad svak vekst og den økte arbeidsledigheten. Dermed har økt eksport og reduserte importandeler dempet nedgangen i veksten. Arbeidskraften har bedret sin konkurranseposisjon overfor andre produksjonsfaktorer. Det har gitt lav produktivitetsvekst, men bidratt til høyere sysselsetting tross den lave veksten. Fortsatt høy vekst i arbeidsstyrken har også bidratt til økningen i ledigheten. Den økte inflasjonen som følger av en svakere krone medfører imidlertid at husholdningenes kjøpekraft blir lavere enn den ellers hadde vært. Etterspørselen fra husholdningene er blitt dempet og dermed også innenlandsk aktivitet. Alt i alt har den svake krona isolert sett ført til økt aktivitet i fastlandsøkonomien, høyere sysselsetting og lavere ledighet, men også til at inflasjonen i Norge har vært klart høyere enn i eurosonen siden 2013.

Etterspørselen på norske eksportmarkeder tok seg opp i 2014. I noen ledende økonomier, som USA, er veksten moderat høy, og i eurosonen er den tiltakende om enn fra et lavt nivå. Verdensøkonomien er likevel ikke i noen sterk oppgang. Tross dette har eksporten av tradisjonelle varer og tjenester fra fastlandsøkonomien gitt betydelige vekstbidrag til norsk økonomi, og disse vil vedvare framover godt hjulpet av en svak krone. Dette bidrar til omstillingen av norsk økonomi og motvirker de negative impulsene fra fallet i oljeinvesteringene. Siden 2012 har næringsinvesteringene utviklet seg svakt. I tiden framover vil dette snu da det blant annet er mange store industriinvesteringsprosjekter under oppstart. Bedre konkurransevne og tilgang på kvalifisert arbeidskraft samt utsikter til at rentene vil holde seg lave lenge er faktorer som vil bidra til økte investeringer og omstilling i økonomien. I senere tid har vi imidlertid også erfart at usikkerhet knyttet til utviklingen i kinesisk økonomi fort kan spre seg til verdensøkonomien og gjøre at den forsiktige internasjonale oppgangen skissert ovenfor, kan utebli.

Finanspolitikken i Norge er ekspansiv og har bidratt til å holde aktiviteten oppe. Etter 2012 har investeringene i offentlig forvaltning økt mye, mens konsumet har vokst nær trendvekst. Sterk realvekst i pensjonsutbetalingene har bidratt til veksten i husholdningenes inntekter. De to siste årene har også lavere skatter bidratt til dette. Når nå nedgangen forsterkes med en klar økning i arbeidsledigheten, tross ekspansiv finanspolitikk, er spørsmålet hvordan finanspolitikken best kan stimulere økonomien på kort sikt. Vi legger nå til grunn at det gis større skattelettelser i 2016 enn i år. Dette vil bidra til å øke aktivitetsnivået, men effektiviteten avhenger av om skatteletten rettes inn mot grupper som har høy kortsiktig utgiftstilbøyelighet eller ei. Makroøkonomisk forskning i etterkant av finanskrisen peker ganske entydig i retning av at skattelette normalt ikke er et effektivt virkemiddel med sikte på kortsiktig konjunkturstabilisering. Derimot kan det ha betydning for investeringer og omstillinger lenger fram i tid. Et liknende synspunkt gjelder for økte offentlige utgifter. Hvis økte bevilgninger ikke fører til økt etterspørsel på kort sikt, er de lite effektive i konjunkturpolitikken, selv om tiltakene kan være fornuftige i et lengre perspektiv. Det kan derfor være hensiktsmessig å ha klare planer for hvordan politikken skal utformes under alternative utviklingstrekk i økonomien. Da vil man lettere kunne innpasse ekspansiv politikk innenfor rammer som er statsfinansielt bærekraftige på lang sikt.

1. Konjunkturtendensene internasjonalt

Veksten i verdensøkonomien er fortsatt svak. I euroområdet avtok veksten noe i 2. kvartal, mens den tok seg opp i både Sverige, Storbritannia og USA etter et svakt 1. kvartal. I de to sistnevnte landene har utviklingen over tid vært såpass god at det kan gå mot renteøkninger i løpet av høsten. Lav inflasjon og moderat vekst gjør imidlertid at sentralbankene trolig vil gå forsiktig fram. Euroområdet kom i sommer fram til en ny avtale med Hellas om finansiering av statsgjeld. Dette løste likevel bare problemet på kort sikt, og en kan ikke se bort fra at urolighetene blusser opp i finansmarkedene igjen når nye milepæler nærmer seg, så lenge grekerne ikke får skrevet ned statsgjelden betydelig. Dette skaper stor usikkerhet og kan bidra til å holde investeringene nede, i mange europeiske land på svært lave nivåer. Det er her nøkkelen til et mer robust oppsving ligger. Investeringene økte markert sist vinter, men falt noe tilbake igjen i 2. kvartal. På bakgrunn av den høye arbeidsledigheten venter vi at investeringene kun vil øke forsiktig framover. Med høy statsgjeld, arbeidsledighet på over 11 prosent og svært lav prisvekst er det lenge til den europeiske sentralbanken (ESB) vil øke rentene.

I framvoksende økonomier er bildet noe delt. I råvareeksporterende land som Brasil og særlig Russland faller BNP, mens veksten fortsatt er sterk i India som nyter godt av lave råvarepriser. I Kina tok BNP-veksten seg ifølge offisiell statistikk opp til 7,0 prosent i 2. kvartal, men det er mye som tyder på at veksten er i ferd med å avta, også på lengre sikt. Vi ser allerede klare tegn på at Kinas etterspørsel etter blant annet råvarer faller. En markert nedgang i det kinesiske aksjemarkedet i sommer ble i august forsterket etter at myndighetene lot den kinesiske valutaen yuan svekke seg mot amerikanske dollar. Depresieringen utløste en markert nedgang på verdens børser. Ved utgangen av august hadde den kinesiske børsen falt med rundt 40 prosent fra toppen i juni, mens børsene Euroområdet, USA og Norge var ned

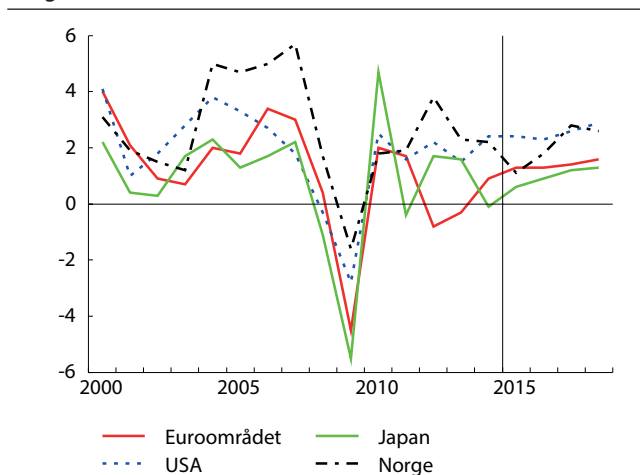
5-10 prosent i løpet av august, etter å ha korrigert litt opp igjen mot slutten av måneden.

Oljeprisen har vist store svingninger det siste året. Etter å ha ligget rundt 110 dollar fatet i drøye tre år falt den til under 50 dollar i løpet av andre halvår i fjor. Deretter økte den til om lag 65 dollar fatet i våres, før den igjen falt markert i løpet av sommeren. Ved inngangen til september var oljeprisen rundt 50 dollar fatet. Fordi dollaren har styrket seg handelsvektet med 15 prosent siden i fjor sommer har oljeprisen falt mindre målt i andre valutaer. Målt i dollar var oljeprisen 55 prosent lavere enn ved toppen i juni i fjor. Målt i euro var nedgangen på 45 prosent og i norske kroner på 40 prosent.

Det er flere årsaker til det kraftige oljeprisfallet siden i fjor sommer. Veksten i oljeetterspørselen har avtatt internasjonalt, blant annet som følge av lavere økonomisk vekst og omstillinger i kinesisk økonomi. Økt fokus på miljø og energieffektivisering kan også ha bidratt til å dempe etterspørselen etter olje. Dessuten har tilbudet av olje økt som følge av ny utvinningsteknologi, særlig i USA. Sist, men ikke minst, OPEC endret sin strategi og tillater lavere oljepriser enn på svært lenge uten å justere sin produksjon. Dette for å vinne markedsandeler og prise ut alternative energikilder og leverandører.

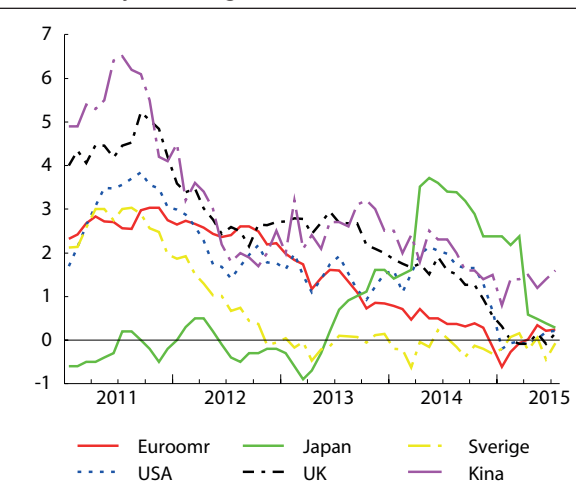
Vi ser nå tegn til at markedet responderer på den lave oljeprisen. Veksten i oljeetterspørselen ser ut til å øke, mens tilbudet er i ferd med å avta utenfor OPEC, blant annet som følge av at mange av de nye amerikanske oljefeltene ikke er lønnsomme på dagens prisnivåer. Oljetilbudet fra OPEC samlet viser foreløpig ikke tegn til å falle, selv om tall fra IEA indikerer at Saudi Arabia reduserte sin oljeproduksjon noe i juli for å kompensere for rekordhøy produksjon i Irak. Vi legger til grunn at oljeprisen nå er nær bunnen og vil øke noe fra årsskiftet. Mye tyder imidlertid på at utvinningskostnadene ved de nye oljefeltene i USA

Figur 1.1. BNP-vekst i USA, euroområdet, Japan og Fastlands-Norge

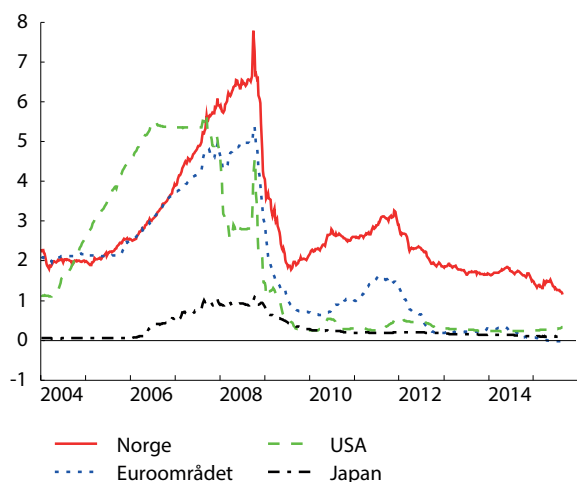
Kilde: Macrobond og Statistisk sentralbyrå

Figur 1.2. Inflasjon i utvalgte land. 12-månedersvekst i KPI

Kilde: Macrobond

Figur 1.3. Internasjonale renter. 3-måneders pengemarkedsrente

Kilde: Macrobond

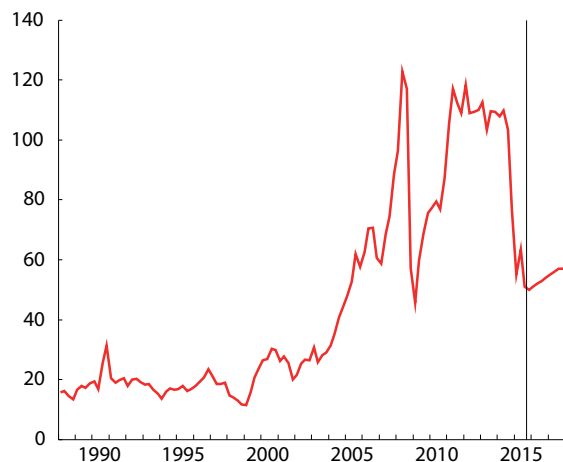
faller raskere enn tidligere antatt, slik at tilbudet her vil reagere relativt raskt på stigende priser. Vi har nedjustert hele oljeprisbanen med drøye 10 dollar fatet siden forrige konjunkturrapport, slik at oljeprisen øker gradvis fra 50 dollar fatet i 4. kvartal i år til 62 dollar i 2018.

Lave oljepriser stimulerer normalt verdensøkonomien, men fører også med seg en omfordeling av inntekter fra oljeeksporterende til oljeimporterende land. Land med stor eksport er blant andre Russland, Canada, Mexico, Venezuela og Norge, samt flere land i Midtøsten og Afrika. De største nettoimportørene er framvoksende økonomier som Kina og India, men også store deler av OECD-sfæren, som Japan, euroområdet og USA, selv om sistnevnte har redusert sin nettoimport markert de siste årene. Det lave avgiftsnivået i USA gjør at gjennomslaget til husholdningene og transportsektoren er relativt stort der. Bensinprisen i USA er nå nesten 30 prosent lavere enn toppen i juni i fjor, mens den bare er 10 prosent lavere i euroområdet.

De fleste råvarer har falt i pris det siste året, deriblant metaller, matvarer og jordbruksprodukter. Dermed har også land med omfattende eksport av andre råvarer opplevd et markert inntektsfall. Sammen med svak utvikling i realøkonomien har prisfallet på råvarer bidratt til svært lav vekst i konsumprisen i mange land, særlig i OECD-området. Det er utsikter til lav inflasjon internasjonalt de nærmeste årene. I euroområdet venter vi at den tar seg langsomt opp, fra så vidt over 0 i år til 1,5 prosent i 2018. Moderat økonomisk vekst, lav inflasjon og høy statsgjeld duker for lave renter gjennom hele prognoseperioden, selv om vi venter at de vil ta seg noe opp, først i Storbritannia og USA, men etter hvert også litt i euroområdet mot slutten av prognoseperioden.

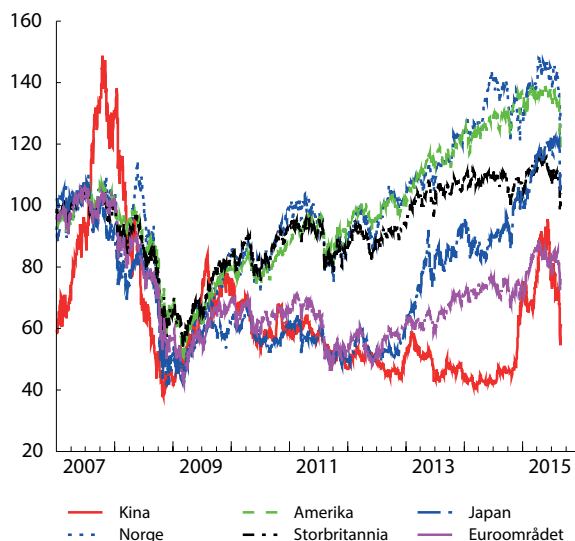
Med vekstrater i OECD-området nær det vi nå anslår som trendvekst betyr det at konjunkturbunnen nærmer seg og at Norges handelspartnere samlet sett er på vei inn i en ny oppgangskonjunktur neste år, først i USA og Storbritannia, deretter i euroområdet. Dette må imidlertid ses i sammenheng med den store konjunkt-

Figur 1.4. Oljepris, Brent blend. USD

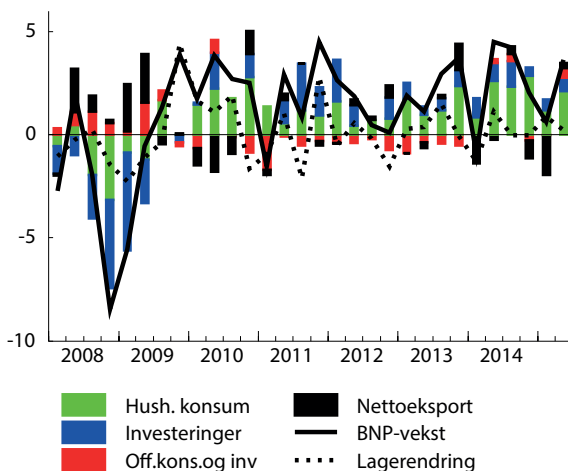
Kilde: Macrobond og SSB

Figur 1.5. Internasjonale aksjeindekser. 2007=100

Kilde: Macrobond

Figur 1.6. USA. Bidrag til BNP-vekst

Kilde: Macrobond

Tabell 1.1. Makroøkonomiske anslag fra IMF og Statistisk sentralbyrå (SSB). Årlig endring i prosent

	BNP-vekst														
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Euroområdet															
SSB	2,2	1,7	3,2	3,0	0,5	-4,5	2,0	1,6	-0,8	-0,5	0,9	1,3	1,3	1,4	1,6
IMF												1,5	1,7	1,6	1,6
USA															
SSB	3,8	3,3	2,7	1,8	-0,3	-2,8	2,5	1,6	2,3	2,2	2,4	2,4	2,3	2,6	2,9
IMF												3,1	3,1	2,7	2,4
Sverige															
SSB	4,3	2,8	4,7	3,4	-0,6	-5,2	6,0	2,7	-0,3	1,3	2,1	2,7	2,3	2,6	2,9
IMF												2,7	2,8	2,7	2,5
Storbritannia															
SSB	2,5	2,8	3,0	2,6	-0,3	-4,3	1,9	1,6	0,7	1,7	2,6	2,5	2,2	2,5	2,8
IMF												2,7	2,3	2,2	2,2
Kina															
SSB	10,1	11,3	12,7	14,2	9,6	9,2	10,4	9,3	7,8	7,8	7,4	6,6	6,3	5,8	5,4
IMF												6,8	6,3	6,0	6,1
Handelspartnere¹															
SSB	3,1	2,6	3,8	3,3	0,6	-3,2	3,4	2,3	0,6	1,0	1,9	2,2	2,2	2,4	2,5
IMF												2,4	2,5	2,4	2,4
	Prisvekst														
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Euroområdet															
SSB	2,2	2,2	2,2	2,1	3,3	0,3	1,6	2,7	2,5	1,3	0,4	0,2	1,1	1,2	1,5
IMF												0,1	1,0	1,2	1,4
Andre land (anslag fra IMF fom. 2015)															
USA	2,7	3,4	3,2	2,9	3,8	-0,3	1,6	3,1	2,1	1,5	1,6	0,1	1,5	2,4	2,5
Sverige	0,4	0,5	1,4	2,2	3,4	-0,5	1,2	3,0	0,9	0,0	-0,2	0,2	1,1	1,9	2,2
Storbritannia	1,3	2,0	2,3	2,3	3,6	2,1	3,3	4,5	2,8	2,6	1,5	0,1	1,7	2,0	2,0
Kina	3,9	1,8	1,5	4,8	5,9	-0,7	3,3	5,4	2,6	2,6	2,0	1,2	1,5	2,0	2,5
Handelspartnere ¹	2,0	2,2	2,2	2,4	3,7	0,7	2,0	3,2	2,3	1,5	0,9	0,5	1,4	1,8	1,9

¹ Euroområdet, Sverige, USA, Storbritannia, Danmark, Kina, Sør-Korea, Polen, Russland og Japan.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

turnedgangen i kjølvannet av finanskrisen, slik at produksjonen mange steder i OECD-området fortsatt er på et lavt nivå, og at vi regner med at trendveksten nå er betydelig lavere enn før finanskrisen. Lavere trendvekst skyldes blant annet at perioden med gjeldsfinansiert vekst er over (for denne gang) i OECD-området og at vekstmodellen i en del store framvoksende økonomier ikke er bærekraftige. Dels fordi den har vært basert på høye og stigende råvarepriser, som i Russland og Brasil, og dels på svært høy investeringsvekst som i Kina. De to førstnevnte må lære seg å leve med lavere råvarepriser, mens kineserne er inne i en omstillingsfase der den langvarig høye investeringsveksten skal erstattes av mer saktevoksende konsum som motor i den kinesiske økonomien. Vekstanslagene våre for de nærmeste årene er gjennomgående noe lavere enn anslagene til for eksempel IMF og Consensus Forecasts.

1.1. Moderat vekst i USA

I USA økte BNP med 3,7 prosent i 2. kvartal i år, sesongjustert, årlig rate, etter en vekst på bare 0,6 prosent kvartalet før. En viktig årsak til svingningene skriver seg fra husholdningenes konsum, men også eksporten tok seg kraftig opp, etter et fall i kvartalet før. Investeringene fortsatte å vokse, om enn noe langsommere. Den amerikanske dollaren har styrket seg markert og bidratt til høy vekst i importen og svak utvikling i eksporten det siste året. Riktignok økte eksporten igjen i 2. kvartal i år, men ikke like mye som den falt i kvartalet før. Det er flere faktorer som kan ventes å legge en demper på veksten også framover. Sterk dollar og svak internasjonal etterspørsel kan fortsette å bremse eksporten en god stund framover. Lav oljepris vil dempe aktiviteten i den amerikanske oljesektoren, men også bidra til å holde husholdningenes etterspørselsvekst oppe. Vi venter et langsomt oppsving framover med

vekstrater økende gradvis fra i overkant av 2 prosent til knappe 3 prosent i 2018.

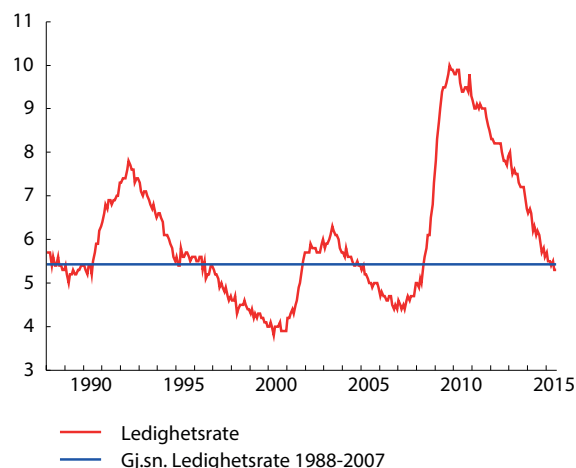
Veksten i husholdningenes konsum tok seg markert opp i 2. kvartal, til 3,1 prosent. Oppgangen var bredt basert, med markert økning både i varige og ikke-varige konsumgoder så vel som i tjenester. Den svake konsumutviklingen kvartalet før kan i stor grad tilskrives en svært kald januar måned, som førte til en markert nedgang i detaljhandelen. Det svake 1. kvartalet kan også ha hatt et innslag av korreksjon etter høy vekst i andre halvår i fjor. Den lave oljeprisen innebærer en betydelig stimulans av husholdningenes etterspørsel. Bensinprisene var i slutten av august 30 prosent lavere enn i fjor sommer. Arbeidsledigheten har dessuten fortsatt å falle, og boligmarkedet bedres sakte, men sikkert. Imidlertid er lønnsveksten moderat og husholdningenes gjeld fremdeles høy. Sammen med en forventet oppgang i oljeprisen framover vil dette bidra til å dempe veksten i husholdningenes etterspørsel.

Den amerikanske dollaren har styrket seg med 15 prosent handelsvektet siden i fjor sommer. Det har sammen med svakere internasjonal etterspørsel lagt en klar demper på eksporten. Riktignok økte eksporten med 5,2 prosent i 2. kvartal, men det må ses i lys av fallet på 6,0 prosent i kvartalet før. Industriproduksjonen falt markert gjennom første halvår, men økte igjen i juli. Mange oljeprodusenter har lagt ned oljeproduksjonen og utsatt investeringer på bakgrunn av lave oljepriser. Samlet økte investeringene i 2. kvartal med 5,2 prosent. Investeringer i bygg og anlegg økte, mens maskininvesteringer falt. Boliginvesteringene fortsatte å vokse klart for femte kvartal på rad. Boligprisene hadde i mai steget med 4,9 prosent siden samme måned året før, selv om prisveksten stagnerte i våres. Mer oppdatert statistikk for igangsettingstillatelser og omsetning kan imidlertid indikere en moderat positiv utvikling i boligmarkedet.

Arbeidsledigheten var i juli 5,3 prosent. Det er nær halvparten av toppnivået fra 2009 og om lag som gjennomsnittet over de siste 20 årene før finanskrisen. En stor del av nedgangen kan tilskrives at mange har gitt opp å søke arbeid, noe som har ført til et fall i yrkesandelen, målt ved andelen av befolkningen over 16 år som regnes med i arbeidsstyrken, fra om lag 66 prosent før finanskrisen til i underkant av 63 prosent nå. Det siste året har imidlertid arbeidsstyrken vokst med nesten samme fart som befolkningen, slik at nedgangen i yrkesandelen har stoppet opp. Ettersom sysselsettingen har steget raskere enn arbeidsstyrken har arbeidsledigheten fortsatt å falle. Svak lønnsutvikling for folk flest indikerer imidlertid at det fortsatt er betydelig slakk i arbeidsmarkedet.

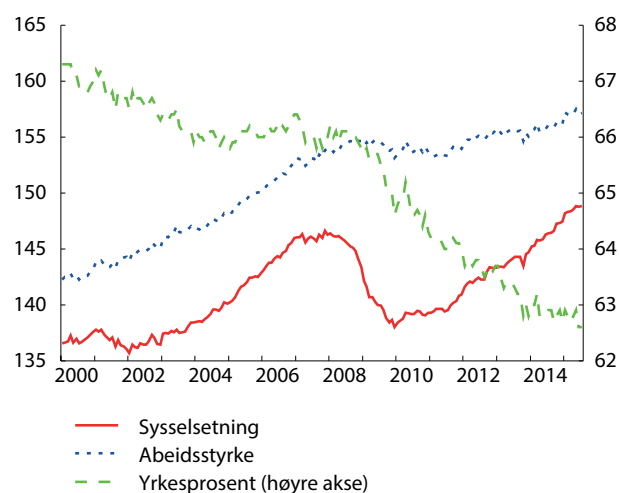
Inflasjonen, målt ved 12-månedersveksten i konsumprisindeksen (KPI), falt til nær null rundt siste årsskifte, etter å ha ligget mellom en og to prosent de foregående to årene. Den underliggende prisveksten, målt ved KPI justert for energi- og matvarer, har imidlertid

Figur 1.7. USA. Arbeidsledighet

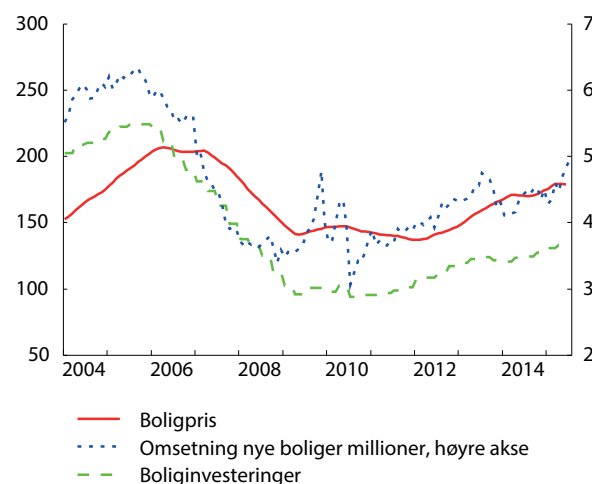
Kilde: Macrobond

Figur 1.8. USA. Arbeidsmarkedet

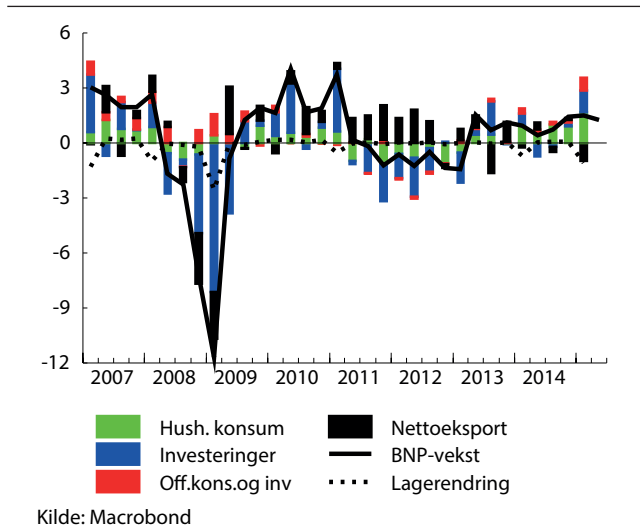
Kilde: Macrobond

Figur 1.9. USA. Boligmarkedet

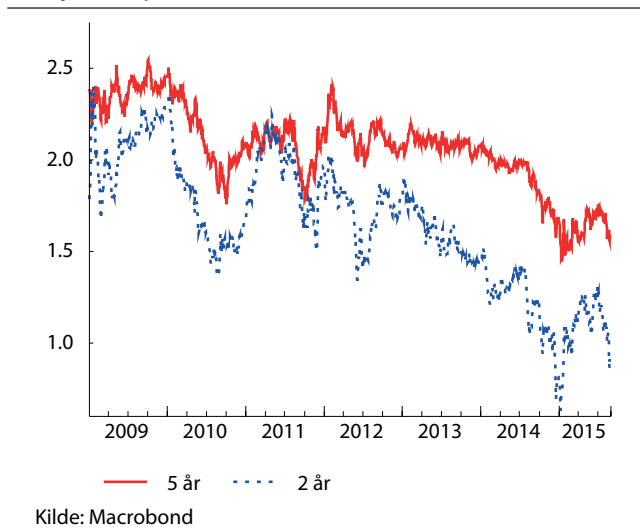

Kilde: Macrobond

Figur 1.10. Euroområdet. Bidrag til BNP-vekst. Sesongjustert, årlig rate

Figur 1.11. Euroområdet. Inflasjonsforventninger. Euro inflasjonsswap

vært meget stabil i underkant av 2 prosent siden 2012 og i juli i år ble den målt til 1,8 prosent. Med fallende råvarepriser og svak internasjonal etterspørsel, samt fortsatt slakk i det hjemlige arbeidsmarkedet venter vi at inflasjonen vil holde seg godt under inflasjonsmålet på 2 prosent framover.

Pengepolitikken har blitt strammet gradvis inn over de siste par årene. Først da den amerikanske sentralbanken (Fed) våren 2013 annonserte at de kvantitative lettelsene nærmet seg slutten og førte til at lange renter umiddelbart økte med mellom 0,5 og 1,0 prosentpoeng, dernest da utfasingen av lettelsene faktisk ble implementert fra tidlig i 2014. Fra sommeren 2014 til i dag har dessuten dollaren styrket seg med 15 prosent handelsvektet, og i sommer har korte renter begynt å øke på forventninger om at Fed skal begynne å sette opp styringsrenta i løpet av høsten. Med moderate vekstutsikter, lav inflasjon og høy statsgjeld som gir lite rom for finanspolitiske stimulanter i årene som kommer, ventes renteoppgangen å bli meget moderat.

1.2. Langsom gjeninnhenting i Europa

Til tross for en klart svekket euro, lave og fallende oljepriser, negative styringsrenter samt kvantitative lettelser og skattereduksjoner, fortsetter realøkonomien å vise svakhetstegn i euroområdet. I 2. kvartal avtok veksten noe, til 1,3 prosent, sesongjustert og regnet som årlig rate. Den svakere utviklingen i 2. kvartal skyldtes hovedsakelig svak vekst i flere av euroområdets største økonomier. Riktignok vokste den tyske økonomien med 1,8 prosent, men i Frankrike stoppet veksten helt opp. Euroområdets femte største økonomi, Nederland, vokste med kun 0,3 prosent. I Italia har BNP nå vokst tre kvartaler på rad, etter å ha falt så å si sammenhengende i tre år, men med 0,7 prosent i 2. kvartal er veksten fortsatt lav. Imidlertid var utviklingen positiv i deler av Sør-Europa. I både Portugal og Spania har veksten tiltatt. Også den greske økonomien vokste igjen i 2. kvartal.

For euroområdet samlet har veksten kommet både i offentlig og privat etterspørsel og i eksporten. Detaljhandelsstatistikk kan imidlertid indikere at veksten i husholdningenes etterspørsel har avtatt den senere tiden. Investeringene er fortsatt på svært lave nivåer, og tilløpet til et oppsving i 1. kvartal ble fulgt opp av en svak utvikling i 2. kvartal, da investeringene falt både i Tyskland og Frankrike.

Industriproduksjonen i euroområdet vokste sammenhengende fra august i fjor til februar i år, men har siden falt. Mange bedrifter i Europa har trolig investeringsplaner som ikke er satt i gang, til tross for bedret konkurransevne, rekordlave renter, god likviditet og investeringsfremmende politikk. Dette kan skyldes flere forhold. I lys av den svake produktivitetsutviklingen kan det tolkes som et strukturelt fravær av etterspørsel, eller såkalt sekulær stagnasjon. Alternativt kan investeringstørken sees på som en nødvendig konsekvens av tidligere eksesser. I så fall vil investeringene ikke ta seg opp før gjeldsnivået er normalisert. Skulle det første være tilfelle vil det imidlertid ha klare implikasjoner for den type motkonjunkturpolitikk som bør føres, da pengepolitikken i en slik situasjon først og fremst vil bidra til feilallokering av ressurser og kan føre til bobler i verdipapirer, eiendom og bolig. Ekspansiv finanspolitikk, rettet mot å fylle tomrommet i etterspørselen som mangelen på private initiativ skaper, vil derimot kunne ha klare positive effekter. Finanspolitikken har de siste par årene blitt noe mindre kontraktiv, men som de nylig avsluttede gjeldsforhandlingene mellom EU og Hellas har vist, er fokuset fortsatt først og fremst på strukturelle reformer og budsjettkontroll.

Inflasjonen falt kraftig i euroområdet mot slutten av fjoråret og i første del av 2015, hovedsakelig som følge av lavere energipriser. Etter å ha bunnet ut på -0,6 prosent i januar, målt ved 12-månedersveksten i konsumprisene, tok imidlertid inflasjonen seg opp til 0,3 prosent i mai. En kortvarig økning i oljeprisen og svekkelse av euroen er viktige faktorer bak denne utviklingen. Siden den gang har imidlertid inflasjonen avtatt noe blant annet som følge av et nytt oljeprisfall, og i marke-

det for framtidige inflasjonskontrakter har de implisitte forventningene til inflasjonen igjen falt noe. Det kan også indikere at markedet har liten tro på effekten av de kvantitative lettelsene. Pengepolitikken i euroområdet tror vi derfor vil ligge fast fram til utgangen av september 2016, med en styringsrente på null og oppkjøp av obligasjoner (hovedsakelig statsgjeld) tilsvarende om lag 60 milliarder euro per måned.

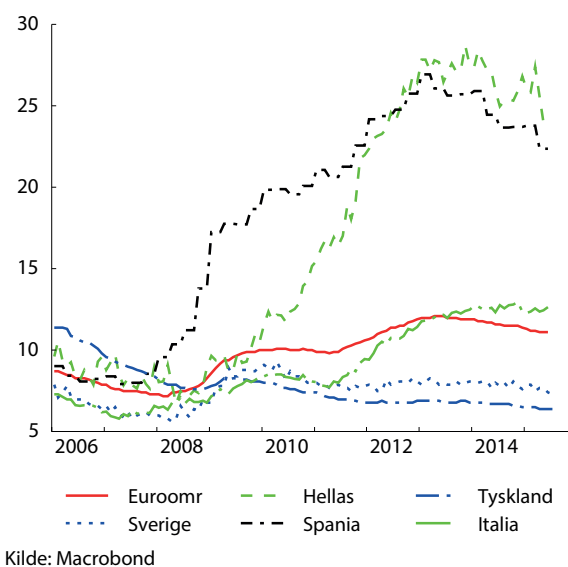
Vi venter at veksten i euroområdet vil ta seg gradvis opp, men ikke mer enn at euroområdet fortsatt vil være i en lavkonjunktur fram til slutten av prognoseperioden. I tråd med dette anslår vi at veksten inneværende blir på i overkant av 1 prosent, for så å ta seg litt opp gjennom prognoseperioden til 1,6 prosent i 2018. En slik utvikling er imidlertid betinget av at investeringene begynner å vokse på bred basis, da høy gjeld i privat og offentlig sektor kombinert med en lite akkommoderende finanspolitikk, fortsatt vil virke hemmende på innenlandsk etterspørsel forøvrig. Dette underbygger at sentralbanken vil holde renta på svært lave nivåer gjennom hele prognoseperioden, selv om vi venter at den vil øke noe mot slutten.

Dekomponeringen av BNP for 2. kvartal er i skrivende stund kun publisert for noen av landene i euroområdet. De franske tallene viser at stagnasjonen i 2. kvartal kom som følge av svak etterspørselsvekst fra husholdningene og fallende investeringer, mens eksporten vokste betydelig – og langt raskere enn importen. Offentlig konsum og investeringer fortsatte å gi klare positive bidrag til veksten i 2. kvartal, slik vi har sett helt siden begynnelsen av finanskrisen i 2008. Investeringstørken i næringslivet har vedvart til tross for at regjeringen har implementert en rekke reformer for å stimulere investeringene, blant annet ved å kutte i bedriftsbeskatningen. Uten et signifikant omslag i investeringene er det lite trolig at veksten vil ta seg særlig opp, en nødvendig betingelse for blant annet å få redusert arbeidsledigheten, som i juni var på 10,2 prosent.

Euroområdets største økonomi, Tyskland, vokste med 1,8 prosent i 2. kvartal i år, sesongjustert og regnet som årlig rate, hovedsakelig på grunn av frisk eksportvekst. Det offentlige konsumet har helt siden finanskrisen gitt vesentlige og relativt stabile bidrag til det tyske vekstforløpet. Med tilførsel av store mengder likviditet og ekstraordinært lave renter, lave og fallende energipriser og en svak euro, kunne en forventet høyere vekst i den tyske økonomien. Imidlertid var det knapt nok vekst i husholdningenes konsum, og med en ny nedgang i investeringene la det en klar demper på BNP-veksten.

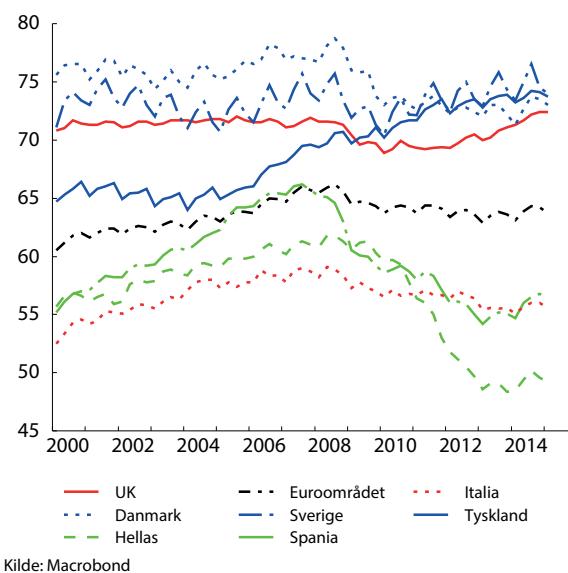
Italiensk økonomi har nå vokst forsiktig tre kvartaler på rad. Det italienske statistikkbyrået har ennå ikke publisert disaggregerte tall, men skriver at det største vekstbidraget denne gang kom fra innenlandsk etterspørsel, mens nettoeksporten bidro til å trekke veksten ned. I Spania har BNP vokst i syv kvartaler på rad, og i 2. kvartal med hele 3,8 prosent, noe som bekrefter et markert omslag. Den spanske økonomien er imidlertid

Figur 1.12. Euroområdet: Arbeidsledighet i utvalgte land

Kilde: Macrobond

Figur 1.13. Euroområdet. Sysselsettingsandeler i utvalgte land

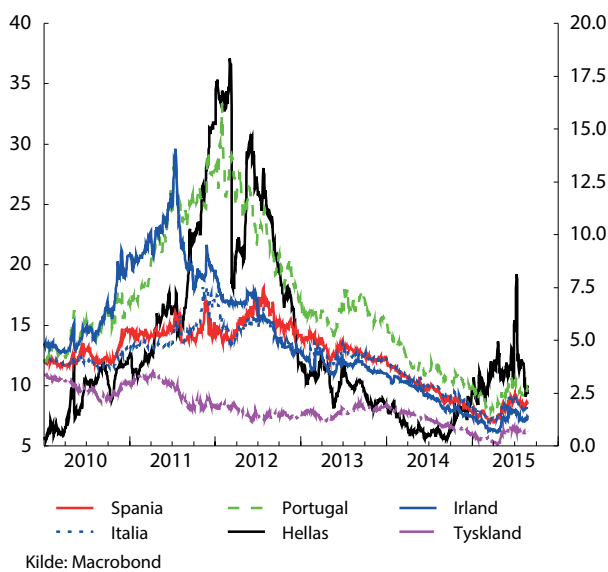

Kilde: Macrobond

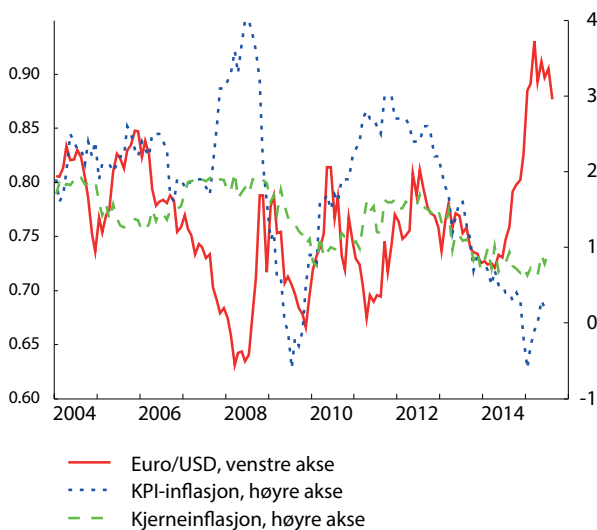
fortsatt i en dyp lavkonjunktur, og arbeidsledigheten lå i juni fortsatt godt over 20 prosent, mens inflasjonen i juli falt til 0 prosent. I Hellas fortsatte den skjøre veksten i 2. kvartal. BNP har dermed vokst i fem av de siste seks kvartalene. Arbeidsledigheten har også falt noe, men var likevel 25 prosent ved siste observasjon i mai. Sommerens gjeldsavtale med euroområdet hindret at grekerne måtte forlate eurosamarbeidet, men strenge krav om innstramning og strukturelle reformer vil dempe veksten framover, og kan i tillegg bli en kilde til usikkerhet i tiden som kommer.

I Storbritannia tok veksten seg opp til 2,8 prosent i 2. kvartal i år. Med unntak av 1. kvartal i år har dermed veksten vært rundt 3 prosent de siste fem kvartalene. Data for dekomponert BNP fra anvendelsessiden var ikke tilgjengelig i skrivende stund, men på tilgangssiden ser vi at industriproduksjonen fortsatte å øke i 2. kvartal, mens veksten i bygg og anlegg har stoppet opp. Inflasjonen har siden februar i år fluktuert rundt

Figur 1.14. 10-års statsobligasjonsrenter i utvalgte europeiske land

Figur 1.15. Euroområdet: 12 mnd. inflasjon og valutakurs

0 og ble i juli registrert til 0,2 prosent. Med utsikter til moderat lønnsvekst, inflasjonsdempende effekter fra et sterkt pund og lave oljepriser, vil inflasjonen trolig holde seg lav også framover. Nedgangen i arbeidsledigheten stoppet opp i vår, og var på 5,6 prosent i mai. Alt i alt er det derfor fortsatt sannsynlig at den engelske sentralbanken vil vente litt med å sette opp styringsrenta, selv om tiden med nullrente nærmer seg slutten. Med avslutningen av kvantitative lettelse har pengepolitikken allerede klare kontraktive effekter i form av høyere lange renter. Det britiske pundet har dessuten styrket seg med 6-7 prosent handelsvekt siden i vinter.

Gjennom fjoråret var den økonomiske veksten i Sverige bredt basert, med positive bidrag fra så vel offentlig og privat konsum som eksport og investeringer. Siden 1. kvartal i år har imidlertid investeringene falt noe tilbake og eksportveksten tilnærmet stoppet opp. I 2. kvartal var likevel BNP-veksten på hele 4 prosent regnet som årlig rate. Det har sammenheng med et kraftig fall

i importen, som blant annet kan forklares av den svake investeringsutviklingen og at den svenske kronen har svekket seg med i overkant av 10 prosent siden begynnelsen av fjoråret. Dessuten ble importen på slutten av fjoråret drevet kraftig opp som følge av en rekke midlertidige forhold. Den underliggende veksten i svensk økonomi er derfor betydelig svakere enn 2. kvartalstallet for BNP skulle tilsi. Arbeidsledigheten har siden oktober i fjor falt fra i overkant av 8 til 7,3 prosent i juli i år. Konsumprisene har imidlertid ikke steget på over to år og inflasjonen var svakt negativ i juni. Som følge av dette valgte Sveriges Riksbank å kutte styringsrenta med nye 0,1 prosentpoeng i slutten av juli slik at den nå ligger på -0,35 prosent. Ved samme anledning kjøpte Riksbanken statsobligasjoner for ytterligere 45 milliarder svenske kroner. Riksbanken står overfor et dilemma da både boligprisene og gjelda vokser friskt.

Den danske økonomien fortsatte å vokse i 1. kvartal, med 0,9 prosent målt som årlig rate, en klar nedgang fra 2,1 prosent kvartalet før. Veksten kom hovedsakelig som følge av et kraftig fall i importen. Både eksporten og innenlandsk etterspørsel falt. Unntaket var private investeringer, som økte med 3,1 prosent, men dette må sees i sammenheng med en nedgang på hele 12 prosent i kvartalet før. Selv om investeringsveksten har tatt seg noe opp det siste halvannet året, er den underliggende trenden fortsatt svak. Det sterke importfallet er trolig knyttet til kronesvekkelsen i første halvdel av inneværende år. Arbeidsledigheten lå på 6,4 prosent i juni i år, ned fra en topp på 8,1 prosent for tre år siden. Det siste året har nedgangen kommet samtidig med en økning i sysselsettingsraten på nesten 2 prosentpoeng. Vi venter moderat økonomisk vekst både i Sverige og Danmark i inneværende år, og at veksten deretter tar seg forsiktig opp med drahjelp fra en moderat internasjonal oppgangskonjunktur.

1.3. Usikkert i Kina, fortsatt bedring i India

I følge offisiell kinesisk statistikk var BNP-veksten i Kina 7,0 prosent i 2. kvartal i år, sesongjustert og regnet som årlig rate, opp fra 5,6 prosent i kvartalet før. Etter å ha ligget rundt 10 prosent før finanskrisen og i overkant av 7 prosent de siste fire årene, venter vi at den økonomiske veksten vil avta framover, til om lag 5 prosent mot slutten av prognoseperioden.

Det er flere usikkerhetsmomenter knyttet både til den økonomiske utviklingen i Kina nå, og til utsiktene fremover. En viktig indeks for stemningen i industrien viser den laveste noteringen siden finanskrisen, og antyder at den reelle veksten kan ligge i underkant av de rapporterte tallene. Den varslede omleggingen av økonomien i retning av konsumdrevet vekst lar også vente på seg. I juni falt både nybilsalget (ofte brukt som en ledende indikator) og konsumenttilliten markert. Samtidig fører de reduserte investeringene til at Kinas import har avtatt vesentlig inn i 2015. Det gjelder særlig råvarer som olje og gass. Kinas boligmarked har fortsatt å bedre seg noe, til tross for rapporter om ubebodde og nybygde

spøkelsesbyer. I juli ble prisene på nye boliger rapportert å stige i nesten halvparten av landets største byer. Det er også knyttet mye usikkerhet til høye gjelds nivåer både blant husholdninger og foretak. Dette vil trolig fortsette å skape usikkerhet, men i motsetning til mange av Europas gjeldsbelastede stater sitter kinesiske myndigheter på betydelige reserver de kan sette inn dersom situasjonen skulle forverre seg.

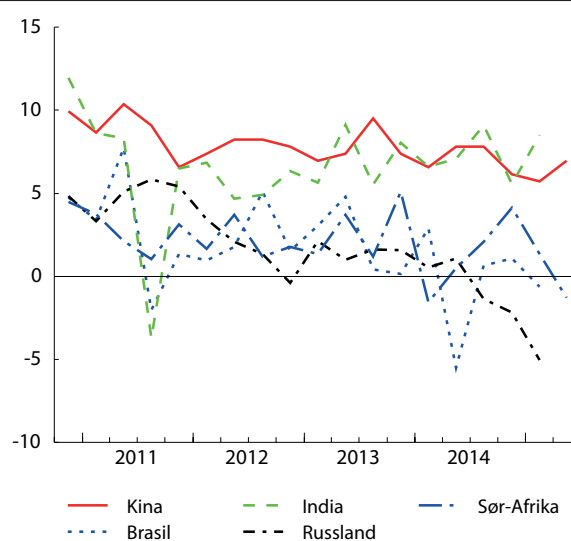
Siden før sommeren har mye oppmerksomhet vært rettet mot Kinas valuta, yuan, og også mer nylig mot utviklingen i landets aksjemarkeder. Ved inngangen til september har de ledende børsene falt med omlag 35 prosent siden toppen før sommeren. Fallet kommer etter svært sterk oppgang over det seneste året, og fortsatt er de viktigste indeksene nesten 50 prosent høyere enn ved inngangen til 2014. En bekymring er at husholdningene rammes av fallet, men fortsatt utgjør aksjer i underkant av 10 prosent av husholdningenes formue, slik at effekten isolert sett er ventet å være begrenset. Som et svar på dette og den noe svakere realøkonomiske utviklingen, har myndighetene ved inngangen til september igjen satt ned renta, fra 4,85 til 4,6 prosent. I tillegg har de varslet at de vil tilføre bankene mer likviditet og redusere reservekapitalkravene.

Før sommeren varslet den kinesiske sentralbanken en ny retning for landets valuta, yuan. Etter å ha holdt valutakursen kunstig svak i årene fram mot 2005, har yuan siden den gang styrket seg med om lag 50 prosent mot sine handelspartnere. De siste par årene har i praksis yuan vært bundet til amerikanske dollar, og dermed appresiert mot nesten alle andre av verdens større valutaer. Dollarens sterke utvikling har nå medført at myndighetene omsider har besluttet å slippe opp på denne bindingen, for å spare den kinesiske økonomien for en altfor sterk valutakurs. Svekkelsen på om lag 3 prosent gjennom sommeren, har skapt store overskrifter, men den nye retningen framstår også som den mest fornuftige politikken kinesiske myndigheter kan føre.

Den positive utviklingen i India fortsetter. Landet nyter godt av fallende råvare- og matvarepriser og i årets 1. kvartal var veksten på friske 8,5 prosent, som er vesentlig over nivået de siste årene. Fra et relativt lavt nivå er nå India i ferd med å ta over som den raskest voksende av BRICS-landene. Lav inflasjon åpner for ytterligere kutt fra landets sentralbank, som vil gi ytterligere stimulans til økonomien.

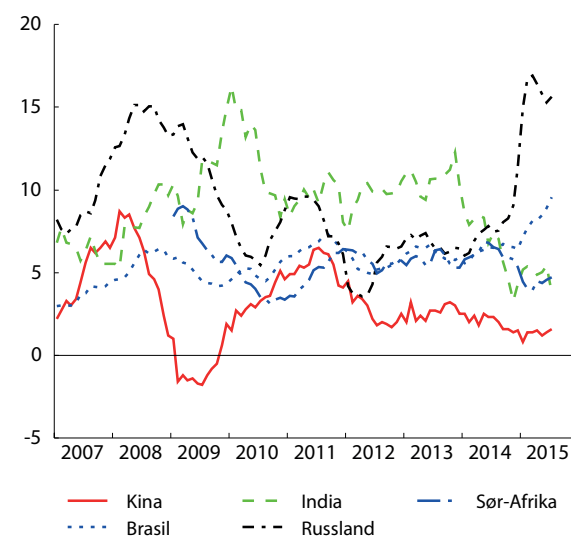
Russlands svake økonomiske utvikling fortsetter. Den oljeavhengige økonomien virker nærmest å være i fritt fall – i årets første kvartal falt BNP med 5 prosent, sesongjustert og målt som årlig rate. Foreløpige tall tyder på en liknende utvikling i 2. kvartal. Inflasjonen har nå til en viss grad stabilisert seg i overkant av 15 prosent, som er det høyeste nivået siden finanskrisen. Sentralbanken har imidlertid satt ned styringsrenta fra toppnivået ved forrige årsskifte til 11 prosent. Handelsboikotten fra Vesten opprettholdes, og sammen med en lav investeringsvilje ser utsiktene framover mørke ut.

Figur 1.16. **Framvoksende økonomier. BNP-vekst fra samme periode året før**

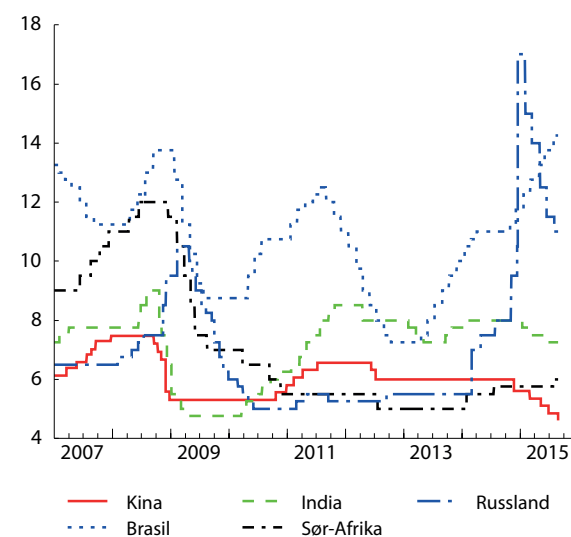
Kilde: Macrobond

Figur 1.17. **Framvoksende økonomier. Inflasjon**

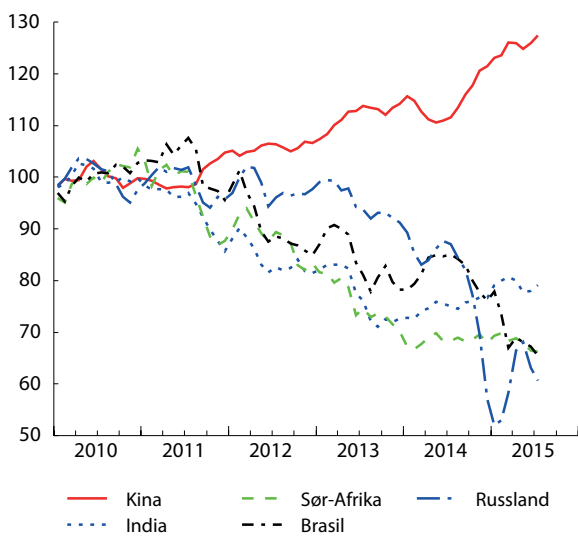
Kilde: Macrobond

Figur 1.18. **Framvoksende økonomier. Styringsrenter**

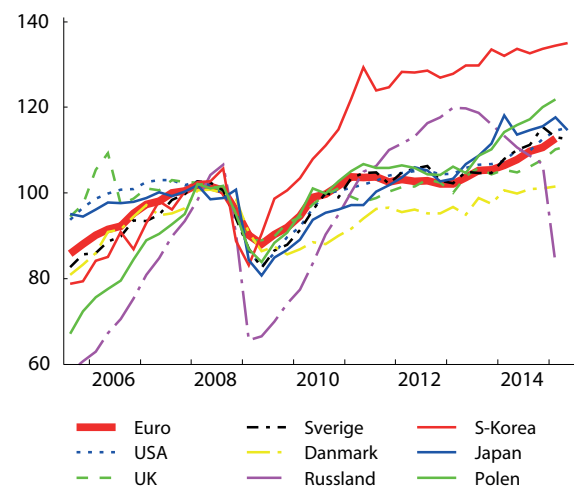
Kilde: Macrobond

Figur 1.19. Framvoksende økonomier. Valutakurser, BIS, nominell indeks

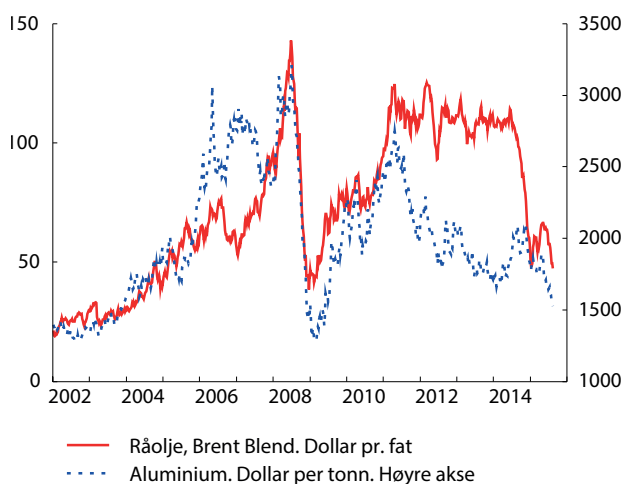
Kilde: Macrobond

Figur 1.20. Import Norges handelspartnere. Sesongjustert 2008=100

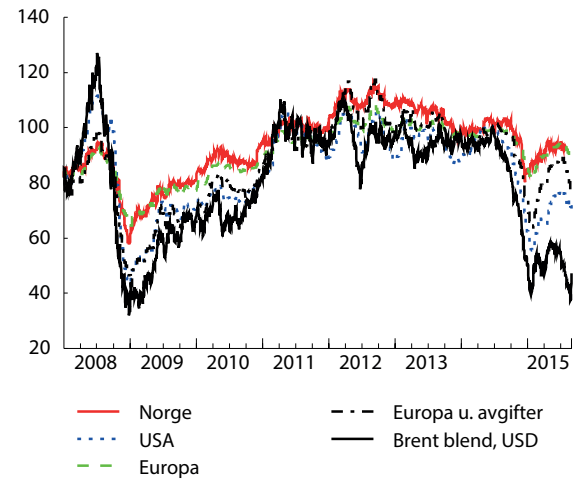
Kilde: Macrobond

Figur 1.21. Spotpris råolje og aluminium

Kilde: Macrobond.

Figur 1.22. Bensinpriser, lokal valuta, juni 2014=100

Kilde: Macrobond

Sammenliknet med Norge pumpes en mye større andel av de løpende inntektene fra olje- og gassvirksomheten i Russland direkte inn i økonomien. Med lave oljepriser vil Russlands økonomi fortsette å rammes hardt.

Utsiktene er dystre også i Brasil, den andre av de to oljeeksporterende BRICS-økonomiene. BNP har falt de to siste kvartalene, og i likhet med Russland sliter Brasil med høy og stadig økende inflasjon. I juli kom inflasjonen opp i nesten 10 prosent, og sentralbanken (som opererer med et inflasjonsmål på 4,5 prosent) har svart med å øke renta fortløpende, nå sist til 14,25 prosent i sommer. Husholdningene har en relativt stor beholdning av gjeld med flytende rente, som medfører en kraftig kontraktiv impuls fra pengepolitikken. Svake offentlige finanser gjør at myndighetene strammer inn finanspolitikken selv om økonomien er i en nedgangs-konjunktur. Dermed er det duket for en meget svak utvikling i den brasilianske økonomien også framover.

1.4. Avtakende vekst i Japan og Sør-Korea

I Japan falt BNP med 1,6 prosent i 2. kvartal, sesongjustert og målt som årlig rate, etter en oppgang på hele 4,4 prosent i kvartalet før. Som stor oljeimportør har japansk økonomi en klar fordel av den lave oljeprisen. Oljeprisedgangen har imidlertid også bidratt til å bringe inflasjonen ned mot null igjen etter en periode med stigende priser. Dermed kan det se mørkt ut for sentralbankens mål om å nå stabil inflasjon på rundt 2 prosent innen midten av neste år.

I Sør-Korea har den økonomiske veksten avtatt siden i fjor høst og var på 1,2 prosent i 2. kvartal. Det er i hovedsak det private konsumet som trekker ned veksten. Husholdningenes tilbakeholdenhet forklares i stor grad med et utbrudd av MERS-viruset tidligere i år. Utbruddet er nå under kontroll og forventes å være utryddet i løpet av september. Likevel rakk utbruddet å skape mye frykt i befolkningen. For å opprettholde aktiviteten har myndighetene bidratt med ekspansive stimulanser via både finans- og pengepolitikken. Veksten ventes dermed å ta seg noe opp igjen.

Boks 1.1. Utviklingen i oljemarkedet

Oljeprisen var om lag 110 dollar fatet i gjennomsnitt i årene 2011-2013. I fjor sommer økte oljeprisen til noe under 115 dollar per fat, men falt deretter til nær 45 dollar fatet i midten av januar i år. Siden steg oljeprisen til 65 dollar i mai i år, men har deretter falt og lå i slutten av august på om lag 50 dollar per fat.

Den høye oljeprisen gjennom de tre-fire siste årene skyldes blant annet urolighetene i Midtøsten og Nord-Afrika, som har medført redusert oljeproduksjon i land som Sør-Sudan, Syria og Jemen. Dessuten har sanksjonene mot Irans oljeeksport fortsatt på grunn av landets atomvåpenprogram. Oljeprisen falt etter sommeren som følge av økt produksjon i Libya og til dels Irak. På sitt ministermøte 27. november i fjor vedtok OPEC ikke å redusere produksjonen på tross av oljeprisfallet slik mange forventet, og dette bidro til at oljeprisen falt ytterligere gjennom fjoråret. OPEC har etter dette møtet til nå økt produksjonen med rundt 1,4 millioner fat daglig. I tillegg har den lave oljeprisen hittil bare til en viss grad ført til lavere vekst i produksjonen av lettolje fra tette bergarter i USA.

IEA (International Energy Agency) forventer at den globale etterspørselen etter råolje vil øke med 1,6 millioner fat per dag i 2015, og ytterligere med 1,4 millioner fat i 2016. Dette er høyere enn tidligere forventet og skyldes først og fremst den lave oljeprisen. Økningen utenfor OECD i år er først og fremst forventet å komme i Kina og i andre asiatiske land, og til dels i Midtøsten og Afrika. IEA antar også at etterspørselen i OECD vil øke noe i år, mens den vil holde seg om lag uendret i 2016.

Råoljeproduksjonen utenfor OPEC forventes av IEA å øke med 1,1 millioner fat daglig i 2015. Dette er mindre enn man tidligere forventet og skyldes den lave oljeprisen. Størsteparten av økningen i år er antatt å komme i OECD. Økningen i OECD er først og fremst forventet å komme i USA og i mindre grad i Canada, mens produksjonen i Nordsjøen vil holde seg om lag uendret. USA vil øke sin produksjon av lettolje fra tette bergarter og Canada vil øke sin produksjon av oljesand, men i atskillig mindre grad enn i 2014 da produksjonen i de to landene økte

med 1,7 millioner fat per dag. På grunn av den lave oljeprisen forventer IEA at produksjonen utenfor OPEC vil falle med 0,2 millioner fat per dag neste år. Det forventes en liten økning i USA og Canada, mens produksjonen reduseres noe i blant annet Europa og Russland.

Det er ventet en viss økning i produksjonen av våtgass (Natural Gas Liquids) i OPEC i årene fremover. Denne produksjonen er ikke omfattet av OPEC sitt kvotesystem og dette bidrar til å trekke tilbudet opp. Dersom OPEC holder framtidig produksjon lik det gjennomsnittlige nivået over de siste tre månedene, vil de globale lagrene av råolje øke med hele 1,9 millioner fat daglig i 2015 og ytterligere med 0,9 millioner fat til neste år. Dette vil isolert sett legge et press nedover på prisene, i tillegg til at de samlede lagrene av råolje og produkter i OECD aldri har vært så høye som nå.

Iran har de siste årene eksportert om lag en million fat per dag mindre enn vanlig på grunn av boikotten fra Europa, USA og enkelte andre land. Forhandlingene mellom Iran på den ene siden og USA, Storbritannia, Tyskland, Frankrike, Kina og Russland på den andre, førte nylig fram til en avtale som blant annet innebærer lettelse for oljeeksporten fra og med neste år, dersom avtalen blir implementert. Det er usikkert i hvilken grad Iran vil makte å øke sin oljeeksport hvis avtalen settes i verk, men det vil uansett bidra til å legge en demper på den videre prisutviklingen.

Det hersker usikkerhet om størrelsen på OPECs ledige produksjonskapasitet, men de fleste analytikere anslår den til noe over 2 millioner fat per dag (når man ser bort ifra den ledige kapasiteten i Iran, Libya, Nigeria og Irak). Dersom den globale etterspørselen fortsetter å øke etter 2016 og produksjonen utenfor OPEC begynner å falle, kan man etter hvert få en nedbygging av lagrene og et visst press oppover på oljeprisen.

Vi legger til grunn at oljeprisen vil holde seg om lag på 50 dollar fatet fra nå og ut neste år og deretter stige til 62 dollar mot slutten av 2018.

Tilbud og etterspørsel av råolje. Millioner fat per dag inkl. NGL

	Prognose				Prognose							
	2013	2014	2015	2016	15,1	15,2	15,3	15,4	16,1	16,2	16,3	16,4
Etterspørsel	91,9	92,6	94,2	95,6	93,6	93,5	94,5	95,2	94,8	94,8	96,0	96,8
OECD	46,0	45,6	46,1	46,2	46,6	45,1	46,1	46,5	46,4	45,3	46,2	46,7
Europa	13,6	13,4	13,6	13,5	13,6	13,4	13,8	13,5	13,3	13,5	13,8	13,5
Amerika	24,1	24,1	24,4	24,5	24,2	24,1	24,5	24,7	24,5	24,2	24,6	24,9
Asia Oseania	8,4	8,2	8,1	8,1	8,8	7,7	7,8	8,3	8,7	7,6	7,8	8,3
Tidligere Sovjetunionen	4,7	4,8	4,8	4,8	4,6	4,8	4,9	4,8	4,6	4,7	4,9	4,9
Resten av verden	41,2	42,2	43,4	44,6	42,4	43,6	43,5	43,9	43,8	44,8	44,9	45,2
Tilbud	91,2	93,7	96,1	96,5	95,3	96,5	96,3	96,3	96,3	96,2	96,5	96,7
OPEC ¹	36,6	36,6	38	38,6	37,0	38,1	38,4	38,4	38,5	38,5	38,6	38,6
OECD	21	22,8	23,5	23,7	23,8	23,7	23,2	23,5	23,8	23,5	23,5	24,0
Tidligere Sovjetunionen	13,9	13,9	13,9	13,7	14,0	14,0	13,8	13,8	13,8	13,7	13,6	13,6
Resten av verden	19,7	20,3	20,7	20,5	20,5	20,7	20,9	20,6	20,2	20,5	20,8	20,5
Lagerendring (og diverse)	-0,7	1,0	1,9	0,9	1,6	3,0	1,8	1,1	1,5	1,4	0,5	-0,1
Etterspørsel rettet mot OPEC	37,3	35,7	36,1	37,7	35,3	35,1	36,7	37,3	37,1	37,0	38,0	38,7
Gjennomsnittlig oljepris (Brent Blend)	108,5	98,5			55,2	63,4						
Oljepris, prognoser SSB	2015	2016	2017	2018								
	54,9	52,5	56,3	59,5								

Kilde: IEA: Oil Market Report August 2015 og SSB.

¹ Prognosen for råoljeproduksjonen i OPEC er laget av Statistisk sentralbyrå.

2. Konjunkturutviklingen i Norge

Norsk økonomi har i ett år vært i en klar oljedrevet konjunkturedgang og utsettes for tiden for kraftige impulser fra ulike hold. Fall i etterspørselen fra petroleumsvirksomheten gir kraftige negative impulser, mens den svake kronekursen virker stimulerende på økonomien.

De siste sesongjusterte tallene fra Kvartalsvis nasjonalregnskap (KNR) viser at veksten i BNP Fastlands-Norge gjennom de fire siste kvartalene har vært jevn og til

sammen knapt 1 prosent. Dette er vesentlig lavere enn trendveksten i økonomien, som vi anslår til 2¼ prosent. Sysselsettingen har i perioden økt noe, men det har ikke vært nok til å hindre at arbeidsledigheten målt med Arbeidskraftundersøkelsen (AKU) har økt med 36 000 personer fra 2. kvartal 2014 til mai – juli 2015. Fra 1. til 2. kvartal økte BNP Fastlands-Norge med bare 0,7 prosent målt som årlig rate og arbeidsledighetsraten var sommeren 2015 kommet opp i 4,5 prosent. Vi

Tabell 2.1. **Makroøkonomiske hovedstørrelser. Regnskapstall. Vekst fra forrige periode. Prosent**

	2013*	2014*	Sesongjustert			
			14:3	14:4	15:1	15:2
Realøkonomi						
Konsum i husholdninger mv.	2,1	2,0	0,1	0,9	1,0	0,5
Konsum i offentlig forvaltning	1,7	2,7	0,5	0,8	0,1	0,5
Bruttoinvesteringer i fast realkapital	6,8	0,6	0,6	-3,5	-0,6	-1,3
Fastlands-Norge	2,9	1,7	1,5	-1,9	-1,3	-0,3
Utvinning og røtransport	17,1	-1,7	-3,1	-7,0	0,9	-3,0
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ¹	2,1	2,1	0,5	0,2	0,3	0,4
Eksport	-3,0	2,7	3,3	3,4	-3,4	-0,1
Råolje og naturgass	-7,6	1,5	4,8	4,1	-6,1	-0,8
Tradisjonelle varer	1,0	2,3	1,8	0,4	3,2	-0,2
Import	4,3	1,9	5,4	-2,6	2,7	-1,3
Tradisjonelle varer	3,2	-0,3	1,0	-0,3	2,5	-0,1
Bruttonasjonalprodukt	0,7	2,2	0,4	0,9	0,1	-0,1
Fastlands-Norge	2,3	2,2	0,0	0,4	0,3	0,2
Arbeidsmarkedet						
Utførte timeverk	0,7	1,6	0,3	0,2	-0,1	0,2
Sysselsatte personer	1,2	1,1	0,3	0,2	0,1	0,2
Arbeidsstyrke ²	1,0	1,1	0,5	0,6	0,1	0,5
Arbeidsledighetsrate, nivå ²	3,5	3,5	3,7	3,7	4,1	4,3
Priser og lønninger						
Årslønn	3,9	3,1
Konsumprisindeksen (KPI) ³	2,1	2,0	2,1	2,0	2,0	2,2
KPI justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE) ³	1,6	2,4	2,4	2,4	2,3	2,6
Eksportpriser tradisjonelle varer	3,1	4,1	0,3	2,9	1,1	0,3
Importpriser tradisjonelle varer	2,1	5,5	1,1	1,7	2,0	-0,7
Utenriksregnskap						
Driftsbalansen, milliarder kroner	307,7	297,0	46,9	83,3	69,4	71,9
MEMO (ujusterte nivåttall)						
Pengemarkedsrente (3 mnd. NIBOR)	1,8	1,7	1,7	1,6	1,4	1,4
Utlånsrente, rammelån med pant i bolig ⁴	4,0	3,9	3,9	3,7	3,5	3,3
Råoljepris i kroner ⁵	639	621	646	526	428	491
Importveid kronekurs, 44 land, 1995=100	89,0	93,7	93,1	97,0	101,0	100,2
NOK per euro	7,8	8,4	8,3	8,6	8,7	8,6

¹ Konsum i husholdninger og idelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i Fastlands-Norge.

² Ifølge AKU.

³ Prosentvis vekst fra samme periode året før.

⁴ Gjennomsnitt for perioden.

⁵ Gjennomsnittlig spotpris Brent Blend.

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank.

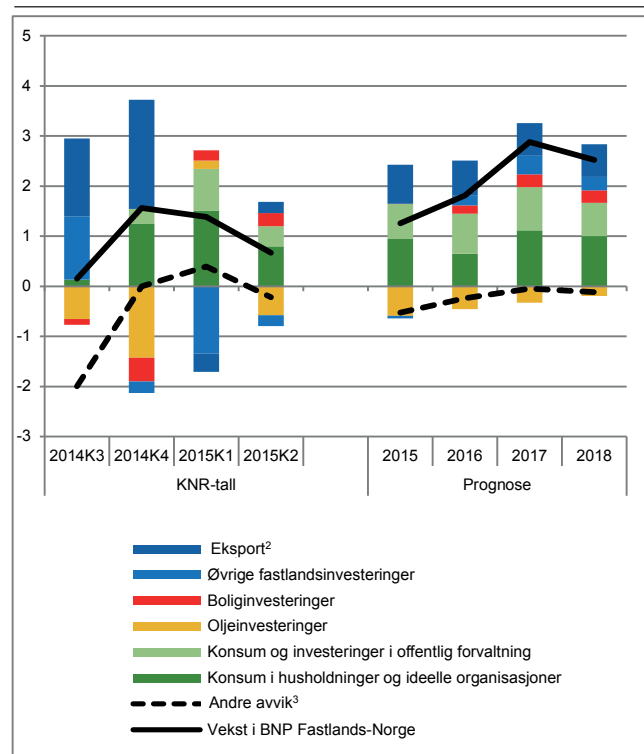
regner med en svak utvikling gjennom resten av året og at veksten i BNP Fastlands-Norge blir 1,3 prosent i år.

Investeringsfallet i petroleumsnæringen er en vesentlig faktor bak utviklingen i norsk økonomi. Oljeprisen har i nedgangsperioden falt kraftig, fra 115 dollar per fat tidlig i fjor sommer, til rundt 50 dollar per fat mot slutten av august i år. Nedgangen i petroleumsinvesteringene startet imidlertid allerede mot slutten av 2013, i forkant av oljeprisfallet, for å rette opp lønnsomheten i petroleumsnæringene, som i flere år hadde falt på grunn av høy kostnadsvekst. Vi regner med at oljeprisen vil holde seg lav, men gradvis stige til i overkant av 60 dollar per fat i slutten av 2018. De realøkonomiske konsekvensene av lav oljepris vil først og fremst være en fortsatt reduksjon i oljeinvesteringene i en del år framover, forutsatt at også oljeselskapenes prisforventninger blir liggende lavt. Konsekvensene av lav oljepris for statsfinansene og den langsiktige opprettholdbare banen for oljepengebruken blir derimot først synlig noe fram i tid.

Etterspørselen fra norsk petroleumsvirksomhet utgjorde i fjor 11 prosent av BNP Fastlands-Norge når vi ser bort fra næringens egne lønnskostnader. Det meste av dette leveres direkte eller indirekte fra norske næringer ettersom importandelen de senere årene har ligget i størrelsesorden 35-40 prosent. Aktiviteten i næringene som er direkte rettet mot petroleumsnæringen har i senere tid falt klart, og aktiviteten for en rekke underleverandører, inkludert norske næringer som ikke produserer oljespesifikke produkter, trekkes isolert sett også ned. Lønningene i petroleumsnæringen og i en del av leverandørvirksomheten ligger langt over gjennomsnittet i økonomien for øvrig. Dermed vil et fall i sysselsettingen i disse næringene gi en ekstra sterk negativ impuls til etterspørselen fra husholdningene. Utviklingen innebærer i tillegg negative ringvirkninger via investeringsetterspørselen fra leverandørvirksomheter. Den lave oljeprisen fører også til redusert etterspørsel fra petroleumsvirksomheten i andre land med høye utvinningskostnader. Dette innebærer en ytterligere negativ impuls rettet mot norsk leverandørvirksomhet, som også eksporterer for betydelige beløp.

De negative impulsene fra petroleumsvirksomheten motvirkes gjennom mange kanaler. Den kostnadsmessige konkurranseevnen er kraftig bedret som følge av at krona har svekket seg over lang tid. Oljeprisfallet har forsterket denne utviklingen. Målt med konkurransekursindeksen har krona svekket seg med vel 25 prosent fra slutten av 2012 til utgangen av august i år. Kronesvekkelsen er så langt ikke kompensert av høyere lønnsvekst, som snarere har gått ned som følge av et mindre stramt arbeidsmarked. Dette bidrar til økt eksport og reduserte importandeler og innebærer at

Figur 2.1. Vekst i BNP Fastlands-Norge og bidrag fra etterspørselskomponenter¹. Prosentpoeng, årlig rate

¹ Etterspørselsbidragene er regnet ut ved å finne endringen i hver variabel, trekke ut den direkte og indirekte importandelen, og deretter dele på nivået til BNP Fastlands-Norge i perioden før. Importandelene som brukes er dokumentert i Økonomiske analyser 1/2015, boks 2.3. Alle kvartalstall er sesongjusterte og i faste priser.

² Eksportvariabelen er definert som samlet eksport minus eksport av råolje, gass, og utenriks sjøfart.

³ Andre avvik er definert residualt slik at den fanger opp alle andre faktorer samt lagerendring og statistiske avvik..

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

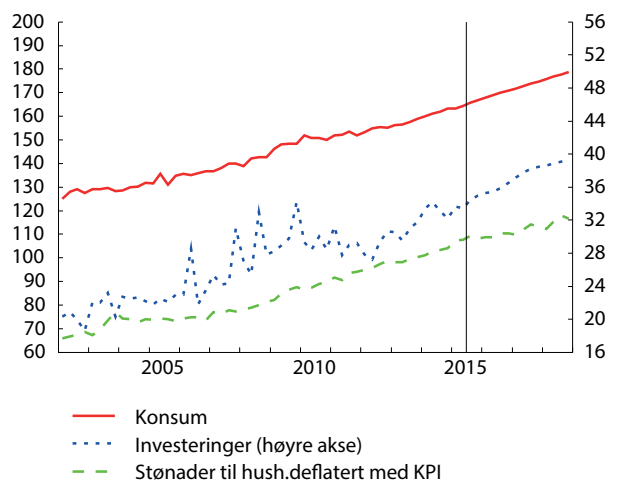
Tabell 2.2. Vekst i BNP Fastlands-Norge og bidrag fra etterspørselskomponenter¹. Prosentpoeng, årlig rate

	KNR-tall				Prognose			
	2014:3	2014:4	2014:1	2015:2	2015	2016	2017	2018
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	0,1	1,2	1,5	0,8	0,9	0,7	1,1	1,0
Konsum og investeringer i offentlig forvaltning	0,0	0,3	0,8	0,4	0,7	0,8	0,9	0,7
Oljeinvesteringer	-0,7	-1,4	0,2	-0,6	-0,6	-0,5	-0,3	-0,2
Boliginvesteringer	-0,1	-0,5	0,2	0,3	0,0	0,2	0,3	0,2
Øvrige fastlandsinvesteringer	1,3	-0,2	-1,3	-0,2	-0,1	0,2	0,4	0,3
Eksport ¹	1,6	2,2	-0,4	0,2	0,8	0,7	0,7	0,7
Andre avvik ¹	-2,0	0,0	0,4	-0,2	-0,5	-0,2	0,0	-0,1
Vekst i BNP Fastlands-Norge	0,2	1,6	1,4	0,7	1,3	1,8	2,9	2,5

¹ Se fotnoter til figur 2.1.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 2.2. Offentlig forvaltning. Sesongjustert, mrd. 2012-kr., kvartal

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

arbeidskraften bedrer sin konkurranseposisjon overfor andre produksjonsfaktorer. Den økte inflasjonen som følger av en svak krone medfører imidlertid at husholdningenes kjøpekraft, og dermed også deres etterspørsel, blir lavere enn det den ellers ville ha vært. Samlet sett innebærer likevel en svakere krone økt aktivitet i fastlandsøkonomien, høyere sysselsetting og lavere arbeidsledighet, se Boks 2.1.

Kronesvekkelsen henger direkte sammen med oljeprisfallet, men er også en følge av lavere norske renter og forventninger om ytterligere rentekutt. Rentene husholdningene står overfor har gått ned gjennom fjoråret og så langt i år. De vil reduseres ytterligere i tiden framover som følge av tidsforsinkede effekter av tidligere kutt i styringsrenta og et forventet kutt i kommende halvår.

Reduserte renter har bidratt til å holde boligprisveksten oppe til tross for de vesentlig svakere utsiktene for norsk økonomi. Sammen med en relativt høy inntektsvekst i husholdningene har dette bidratt til at boliginvesteringene har økt gjennom årets første halvår. I resten av året og litt inn i neste år ventes vi imidlertid et realprisfall på boliger og at boliginvesteringene øker beskjedent.

Veksten i husholdningenes konsum har holdt seg godt oppe i årets første halvår, men vi ventes at konjunkturedgangen vil dempe konsumutviklingen en stund framover.

Finanspolitikken har lenge vært ekspansiv målt med utviklingen i strukturelt oljekorrigert budsjettunderskudd og vi forventer at konjunktursvekkelsen vil bidra til en ytterligere økning i oljepengebruken. Vi legger til grunn at skattelettelsene blir noe større i 2016 enn i år, men de vil i beskjeden grad bidra til å øke aktivitetsnivået innenfor vår prognosehorisont. Vi har imidlertid også antatt at offentlig konsum, investeringer og stønader til husholdningene reelt vil øke noe mer neste år enn i år.

Etterspørselen på norske eksportmarkeder tok seg opp i 2014, og etter noe lavere vekst i første halvår i år ventes etterspørselsveksten å ta seg litt opp framover. Dette vil bidra til økt eksport.

Investeringene i fastlandsnæringene falt klart gjennom første halvår i år, spesielt i industrien. Vi ventes at denne utviklingen vil snu i tiden framover. Bedringen av den kostnadmessige konkurranseevnen, frigjøring av ressurser fra petroleumsvirksomheten og utsikter til at rentene vil holde seg lave lenge, er momenter som peker i retning av økte investeringer.

Den underliggende prisutviklingen målt ved veksten i konsumprisindeksen justert for avgiftsendringer og uten energivarer, KPI-JAE, ligger nå nær inflasjonsmålet på 2,5 prosent. Kronesvekkelsen bidrar ventelig til at inflasjonen tar seg noe opp resten av året. Lave strømpriser de siste månedene og et stykke framover bidrar imidlertid til å dempe veksten i de samlede konsumprisene som husholdningene står overfor. Vi legger til grunn at noe av kronesvekkelsen reverseres gjennom neste år. Sammen med fall i mange råvarepriser, lav inflasjon i utlandet og lav lønnsvekst vil det bidra til å dempe den underliggende inflasjonen framover. Veksten i KPI vil imidlertid øke noe i 2016, som følge av økte kraftpriser.

Vi legger til grunn at oljeinvesteringene vil falle med nær 12 prosent i år og gradvis noe mindre i årene deretter. Økte investeringer på fastlandet og økt vekst i offentlig konsum ventes likevel å bidra til konjunkturoppgang, riktignok svært moderat, i andre halvår 2016. Vi antar likevel at arbeidsledigheten vil holde seg høy gjennom hele 2016 og komme opp i 4,6 prosent som årsgjennomsnitt. I 2017 og 2018 regner vi med at de negative impulsene fra petroleumsnæringen reduseres, at veksten i norske eksportmarkeder tar seg videre opp og at veksten i husholdningenes konsum tiltar. Dette befester en klar, men svært moderat konjunkturoppgang og arbeidsledigheten kan da ventes å gå litt ned. Vi tror den nominelle lønnsveksten blir vesentlig lavere i de kommende årene enn det vi har vært vant med. Prisveksten vil likevel bidra til at reallønna øker med rundt 0,5 prosent i år, mens den er uendret neste år og øker med om lag 1 prosent i 2017 og 2018.

2.1. Mer ekspansiv finanspolitikk

Konsumet i offentlig forvaltning økte med 2,7 prosent fra 2013 til 2014. Etter nær nullvekst fra 4. kvartal 2014 til 1. kvartal 2015, tok veksten seg opp i 2. kvartal og foreløpige anslag viser en vekst på 2 prosent regnet som årlig rate. Bruttoinvesteringene i offentlig forvaltning falt litt fra 1. til 2. kvartal i år etter høy vekst kvartalet før. Nedgangen skyldes blant annet ferdigstilling av nytt sykehus i Østfold. Offentlige stønader til husholdningene har økt med vel 8 prosent fra første halvår 2014 til samme periode i år. En vesentlig del av den sterke veksten skyldes økning i uførestønader som kompensasjon for at disse beskattes fra og med 2015 på linje med lønnsinntekt. Isolert sett er det anslått

Tabell 2.3. **Makroøkonomiske hovedstørrelser 2014-2018. Regnskap og prognoser. Prosentvis endring fra året før der ikke annet framgår**

	Regn- skap 2014*	Prognoser									
		2015			2016			2017		2018	
		SSB	NB	FIN	SSB	NB	FIN	SSB	NB	SSB	NB
Realøkonomi											
Konsum i husholdninger mv.	2,0	2,6	2	1,8	1,8	1 3/4	..	3,0	2 3/4	2,7	3
Konsum i offentlig forvaltning	2,7	2,3	..	2,4	2,6	2,2	..	2,3	..
Bruttoinvestering i fast realkapital	0,6	-2,8	..	-3,3	0,0	3,0	..	2,3	..
Utvinning og rørtransport ¹	-1,7	-11,6	-15	-13,1	-10,3	-5	..	-8,5	-2 1/2	-5,5	0
Fastlands-Norge	1,7	0,5	3,6	6,5	..	4,2	..
Næringer	0,2	-1,0	..	1,1	3,6	6,9	..	4,9	..
Bolig	-1,6	0,2	..	-3,2	3,5	5,4	..	4,9	..
Offentlig forvaltning	8,2	3,5	..	4,0	3,8	7,1	..	2,3	..
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ²	2,1	2,1	1 1/2	1,7	2,4	2 1/2	..	3,6	3 1/4	2,9	3
Lagerendring ³	0,2	0,5	0,0	0,0	..	0,0	..
Eksport	2,7	2,2	..	1,2	1,8	1,7	..	1,9	..
Råolje og naturgass	1,5	-0,1	..	-1,3	-0,5	-0,2	..	0,3	..
Tradisjonelle varer ⁴	2,3	5,8	3	3,8	4,4	3	..	3,6	4	3,3	4
Import	1,9	3,0	2 1/4	0,3	2,5	2 1/4	..	2,9	3 3/4	2,9	4 1/4
Tradisjonelle varer	-0,3	2,2	..	1,4	2,7	3,6	..	4,0	..
Bruttonasjonalprodukt	2,2	1,4	1 1/4	0,8	1,2	1 1/4	1,5	2,2	2	2,0	2
Fastlands-Norge	2,2	1,3	1 1/4	1,3	1,8	1 1/2	2,0	2,9	2 1/4	2,5	2 1/2
Arbeidsmarked											
Sysselsatte personer	1,1	0,2	1/4	0,6	0,5	1/4	..	1,3	1	1,1	1
Arbeidsledighetsrate (nivå)	3,5	4,4	4 1/4	4,0	4,6	4 1/4	4,1	4,2	4	4,1	3 3/4
Priser og lønninger											
Årslønn	3,1	2,8	2 3/4	2,7	2,9	3	..	2,8	3 1/2	3,0	4
Konsumprisindeksen (KPI)	2,0	2,1	2	2,1	2,9	2 1/4	..	2,0	2	1,8	2 1/4
KPI-JAE ⁵	2,4	2,6	2 1/4	2,6	2,5	2 1/4	..	1,9	2	1,8	2 1/4
Eksportpris tradisjonelle varer	4,1	3,3	0,2	1,3	..	1,5	..
Importpris tradisjonelle varer	5,5	4,4	1,8	1,0	..	1,0	..
Boligpris	2,7	5,7	2,7	4,3	..	2,2	..
Utenriksøkonomi											
Driftsbalansen, mrd. kroner	297,0	200,5	158,8	170,8	..	185,0	..
Driftsbalansen i prosent av BNP	9,4	6,4	..	7,7	4,9	5,1	..	5,3	..
MEMO:											
Husholdningenes sparinger (nivå)	8,5	8,5	..	8,4	8,7	8,6	..	8,4	..
Pengemarkedsrente (nivå)	1,7	1,3	1,3	1,3	1,0	1,2	..	1,0	1,3	1,3	..
Utlånsrente, rammelån med pant i bolig (nivå) ⁶	3,9	3,2	2,8	2,7	..	2,8	..
Råoljepris i kroner (nivå) ⁷	621	439	..	480	431	..	529	455	..	473	..
Eksportmarkedsindikator	4,6	4,4	4,4	5,1	..	5,5	..
Importveid kronekurs (44 land) ⁸	5,3	10,1	7,5	5,6	1,7	-2,5	..	-1,5	-1,5	-1,5	-0,8

¹ Finansdepartementets anslag inkluderer tjenester tilknyttet oljeutvinning.² Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i fast kapital i Fastlands-Norge.³ Endring i lagerendring i prosent av BNP.⁴ Norges Bank gir anslag for tradisjonelle varer, reisetrafikk og annen tjenestetransport fra Fastlands-Norge.⁵ KPI justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE).⁶ Gjennomsnitt for året.⁷ Gjennomsnittlig spotpris, Brent Blend.⁸ Positivt tall innebærer svekket krone. Finansdepartementet gir anslag på konkurranseprisindeksen.

Kilde: Statistisk sentralbyrå (SSB), Finansdepartementet, St.meld nr.2 (2014-2015), (FIN), Norges Bank, Pengepolitisk rapport 2/2015 (NB).

at både uførestønader og skatter øker med 12 milliarder kroner mer enn om regelverket fra 2014 hadde blitt videreført. Justerer vi de samlede stønadene for regelendringen var den nominelle veksten i underkant av 6 prosent i første halvår. Dette gir en realvekst i stønadene på vel 3,5 prosent og bidrar til å øke husholdningenes realinntekter og etterspørsel. Deler av stønadsveksten skyldes at flere personer i aldersgruppen 62-66 år tar ut alderspensjon fra Folketrygden samtidig som de fortsetter å arbeide. Det er rimelig å anta at disse stønadsutbetalingene har mindre effekt på husholdningenes etterspørsel enn stønader generelt.

Anslagene for finanspolitikken for resten av 2015 er omtrent som anslagene i Revidert nasjonalbudsjett 2015 (RNB) og er også svært like de vi tidligere har operert med. Vi antar at konsumveksten i offentlig forvaltning blir 2,3 prosent i år, mens veksten i bruttoinvesteringene anslås til 3,5 prosent. Stønadene til husholdningene antar vi nå vil øke litt mer enn vi tidligere har sett for oss. Et noe svakere arbeidsmarked i 2015 enn tidligere antatt bidrar til denne økningen. Vi anslår den samlede realveksten i konsum, investeringer og stønader til 3 prosent fra 2014 til 2015. I tillegg kommer lavere skatter slik at finanspolitikken gir klare vekstimpulser til fastlandsøkonomien, selv om deler av skatteletten på 5 milliarder kroner i 2015 antakelig har små effekter på etterspørselen på kort sikt. Budsjettimpulsen, målt ved endring i strukturelt, oljekorrigert budsjettunderskudd (SOBU) som andel av trend-BNP for Fastlands-Norge, ble i RNB anslått til 0,6 prosentpoeng i 2015, det vil si det samme som i 2014.

Vi har tidligere lagt til grunn at hovedtrekkene i de finanspolitiske stimulansene videreføres i 2016 og 2017. Det er nå to grunner til å revurdere denne forutsetningen. Utviklingen så langt i 2015 har ført til litt høyere arbeidsledighet enn tidligere anslått. Isolert sett tilsier dette en liten endring i den økonomiske politikken i ekspansiv retning. Oljeprisfallet i sommer har imidlertid ført til at vi har nedjustert oljeprisen også på lengre sikt, noe som trolig vil forsterke nedgangen i petroleumsinvesteringene framover. Dermed vil lavkonjunkturen i norsk økonomi kunne bli mer langvarig enn vi tidligere har regnet med. Det kan tilsi at både finanspolitikken og pengepolitikken blir mer ekspansiv for å hindre at arbeidsledigheten øker mye fra dagens nivå. Vi legger derfor nå til grunn en reduksjon i skattesatsene for 2016 som gir en reduksjon i skatteprovenyet på 10 milliarder kroner sammenliknet med uendrede satser fra 2015. Veksten i konsum og bruttoinvesteringer i offentlig forvaltning antas også å bli litt høyere enn i 2015. I både 2015 og 2016 kjøpes det inn to kampfly som skal brukes til opplæringsformål i USA. Fra 2017 til 2024 skal det leveres seks kampfly til Norge hvert år. Investeringskostnadene for disse 52 kampflyene er anslått til om lag 68 milliarder kroner (i 2015-priser), men noe av dette skal tas innenfor forsvarets investeringsrammer. Investeringsveksten til sivile formål i 2017 er om lag som i de to foregående årene, og konsumveksten likeså. Den reelle veksten i

alders- og uførestønader (målt i antall Grunnbeløp i faste priser) er beregnet til 2 prosent årlig i prognoseperioden. Vi har forutsatt at skattene reduseres også i 2017 med en provenyeffekt som er om lag som i 2015.

For 2018 har vi stort sett videreført vekstanslagene for offentlig konsum og investeringer som i de tre foregående årene, men vi har ikke antatt en ytterligere reduksjon i skattesatsene. Etter et par år med litt høyere vekst i norsk økonomi som bringer økonomien nærmere en mer konjunkturnøytral situasjon, er det rimelig å anta at finanspolitikken skal gi mindre ekspansive impulser for å unngå at rentene skal settes mer opp og kronekursen styrke seg mer. I perioden 2015-2018, hvor oljeprisen er antatt å være klart lavere enn tidligere og krona styrker seg, vil Statens pensjonsfond utland vokse mindre enn vi har vært vant med. Vi anslår at SOBU som andel av fondets verdi vil stige til litt over 3 prosent i 2018, mot 2,6 prosent i 2015.

2.2. Rekordlave renter blir enda lavere

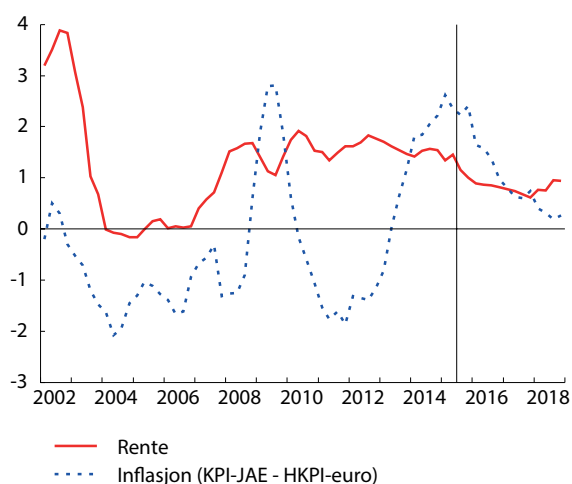
I juni satte Norges Bank styringsrenta ned til rekordlave 1,0 prosent. Pengemarkedsrenta er i slutten av august kommet ned i 1,1 prosent, litt lavere enn i forkant av rentemøtet i mars i år da en reduksjon i styringsrenta var priset inn. Da styringsrenta ikke ble satt ned på dette rentemøtet steg pengemarkedsrenta umiddelbart til 1,5 prosent, før den gradvis har falt fra begynnelsen av juni i år.

Krona har gjennomgående svekket seg fra tidlig i 2013. Kronekursen har fluktuert mye hittil i år og i starten av september er krona klart svakere enn ved inngangen til året. Dollarkursen er nå om lag 8,30 mot rundt 7,50 ved årsskiftet, og eurokursen har i samme periode gått fra 9,00 til 9,30. Det var en markert svekkelse av krona i slutten av august etter et kraftig børsfall i Kina som også smittet over på europeiske og amerikanske børser og ga en ytterligere nedgang i oljeprisen.

Gjennomsnittlig rammelånsrente med pant i bolig fra banker og kredittforetak har falt fra 4,06 prosent ved utgangen av 2013 via 3,64 prosent ved utgangen av 2014 til 3,24 prosent ved utgangen av 2. kvartal i år. Ny månedlig rentestatistikk, som i motsetning til kvartalsstatistikken er en utvalgsundersøkelse, viser at rentereduksjonen for utestående lån i år i stor grad skjedd i mars. For nye lån viser den månedlige rentestatistikken et nytt fall i juli, slik at gjennomsnittrenta for nye rammelån med pant i bolig da var 2,82 prosent. Statistisk sentralbyrå gjennomfører for tiden en planlagt omlegging av statistikken for innskudd. Siste offisielle rentetall for innskudd er fra utgangen av 1. kvartal da gjennomsnittlig innskuddsrente var 1,59 prosent, ned fra 1,86 ved utgangen av 2014.

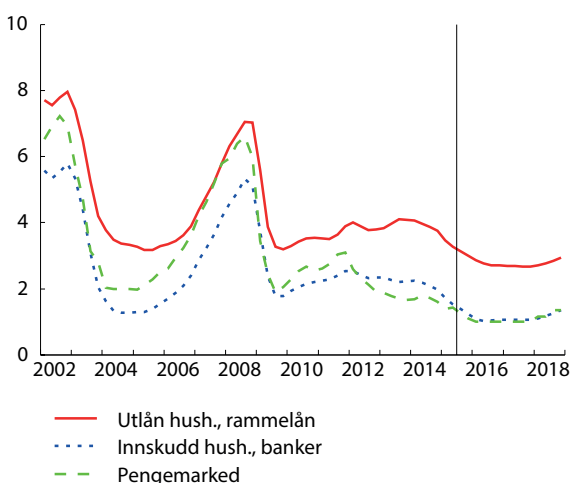
Norges Bank signaliserte gjennom sin publiserte rentebane i forbindelse med rentereduksjonen i juni at det er stor sannsynlighet for en ytterligere reduksjon i styringsrenta. I framtidskontraktene i rentemarkedet er det også priset inn en slik rentereduksjon i løpet av året.

Figur 2.3. Rente- og inflasjonsforskjeller mellom Norge og euroområdet. Prosentpoeng

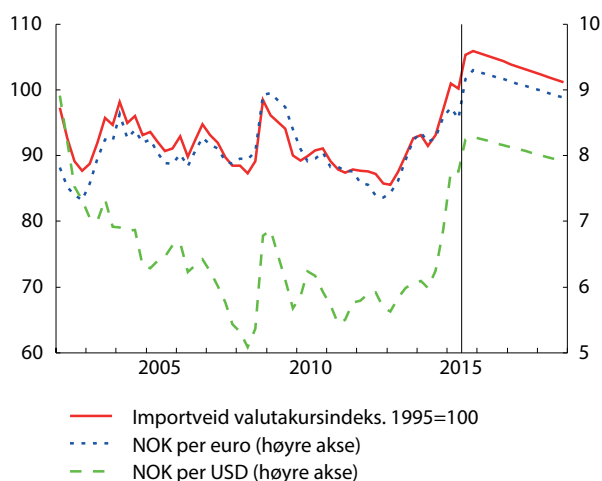
Kilde: Norges Bank og Statistisk sentralbyrå.

Figur 2.4. Norske renter. Prosent

Kilde: Norges Bank og Statistisk sentralbyrå.

Figur 2.5. Valutakurser

Kilde: Norges Bank.

Vi har lagt til grunn en reduksjon på 0,25 prosentpoeng i styringsrenta i slutten av året slik at pengemarkedsrenta da kommer ned i 1,00 prosent. Rentereduksjonen skjer som følge av lav vekst og økende arbeidsledighet hittil i år og utsikter til lav vekst også framover, samtidig som inflasjonen nå er nær målet, og ventes å gå ned når de tidsforsinkede effektene av kronesvekkelsen er blitt redusert. Styringsrenta kan bli liggende på dette nye rekordlave nivået i to år før den settes noe opp i 2018. På årsbasis faller dermed pengemarkedsrenta fra sitt til da laveste nivå på 1,7 prosent i 2014 via 1,3 prosent i 2015, til 1,0 prosent i både 2016 og 2017, før den igjen stiger svakt. Gjennomsnittlig rammelånsrente fortsetter å falle framover og vil fra neste år og ut hele prognoseperioden ligge under 3 prosent.

Krona er ved inngangen til september klart svakere enn det vi mener fundamentale forhold tilsier. Det innebærer at vi tror krona vil styrke seg en del framover. I prognosene har vi lagt til grunn at eurokursen gradvis kommer ned til 8,90 kroner i slutten av 2018. På årsbasis innebærer det en svekkelse av krona på 3,0 prosent målt i forhold til euro fra i år til neste år, og om lag halvparten målt med den importveide valutakursen. I 2017 og 2018 styrker krona seg med 1,5 prosent årlig, både når vi måler mot euro og ved importveid kronekurs. Ved utgangen av 2018 vil likevel den importveide kroneverdien være nær 9 prosent svakere enn gjennomsnittet så langt på 2000-tallet.

2.3. Moderat konsumvekst

Konsumet i husholdninger og ideelle organisasjoner økte ifølge KNR med moderate 0,5 prosent i 2. kvartal i år eller vel 2 prosent regnet som årlig rate. Med unntak av 3. kvartal i fjor, som viste svak utvikling etter et fall i varekonsumet, var veksten i konsumet relativt sterk gjennom fjoråret og i årets første kvartal. Varekonsumet gikk opp med hele 1,1 prosent i 2. kvartal, og det var særlig kjøp av transportmidler og elektrisitet som trakk opp. Tjenestekonsumet økte også, men kun med 0,6 prosent etter en vekst på 1 prosent kvartalet før. Den sesongjusterte varekonsumindeksen for juli var om lag uendret fra juni og bærer bud om svak utvikling i husholdningenes varekonsum i 3. kvartal.

Utviklingen i konsumet bestemmes i stor grad av forløpet i husholdningenes inntekter, formue og renter. Disponibel realinntekt (inklusive aksjeutbytte) økte med 2,6 prosent i 2014, litt mindre enn året før. Lønnsinntektene, som er den viktigste inntektskilden for husholdningene, bidro klart til inntektsveksten i fjor, også når skatt på inntekt trekkes fra. Års-lønnsveksten var likevel lavere i 2014 enn på lenge, og sysselsettingen økte med 1,1 prosent, som også var lavere enn i de tre foregående årene. Økte offentlige stønader, i første rekke som følge av økte utbetalinger av pensjoner og sykepenger, ga relativt store bidrag til inntektsveksten i fjor. Netto renteinntekter ga derimot ikke noe vekstbidrag av betydning. En prisvekst på 2,3 prosent, målt ved nasjonalregnskapets prisindeks for

Boks 2.1. Betydning av valutakursutviklingen for norsk økonomi

Krona har i to og et halvt år svekket seg betydelig, spesielt markert i kjølvannet av oljeprisfallet 3. kvartal 2014. For å illustrere betydningen av valutakursutviklingen for norsk økonomi har vi ved hjelp av modellen KVARTS beregnet hvordan norsk økonomi hadde sett ut hvis valutakursen hadde holdt seg uendret fra 2. kvartal 2014 og ut 2018. For å rendyrke effektene av valutakursendringen, forutsettes at alle andre politikkvartaler og den internasjonale økonomiske utviklingen er upåvirket av dette. Avviket mellom prognosebanen og denne alternative banen gir da den mer isolerte virkningen av kronesvekkelsen som har funnet sted og som i stor grad ventes å bli opprettholdt framover.

Tabell 1 viser den delvis faktiske og delvis antatte svekkelsen av krona i vår prognose etter 2. kvartal 2014, som altså utgjør avviket i forhold til den hypotetiske banen. Svekkelsen er beskjeden i 2014, men i 2015 er krona nesten 13 prosent svakere i prognosebanen og enda litt mer i 2016.

En svakere valutakurs slår inn i norsk økonomi via økte importpriser i norske kroner og at norske produsenter får betalt flere kroner for sine produkter for gitt verdensmarkedspris eller utnytter den bedrede konkurransevnen til å øke sine markedsandeler hjemme og ute. Økte importpriser slår gjennom i konsumprisindeksen (KPI) slik at prisnivået i Norge øker gradvis. I 2018 er prisnivået 6 prosent høyere enn uten kronesvekkelsen. Prisveksten i Norge ville altså vært lavere enn i vår prognosebane dersom valutakursen hadde holdt seg på nivået i 2. kvartal 2014. I 2015 og 2016 ville prisveksten ha vært nær null, som er på linje med det man nå observerer i eurosonen, for så å stige til vel 1 prosent i 2017 og 2018. Lavere prisvekst ville gitt lavere lønnsvekst. Både i 2015 og 2016 er lønnsveksten 1,5 prosentpoeng høyere som følge av den svake krona enn i den hypotetiske banen med uendret kronkurs. Siden kronesvekkelsen gir større økning i prisene enn i lønningene blir reallønna i 2018 nær 1,5 prosent lavere i våre prognoser enn den ville vært med uendret valutakurs.

Beregningen viser at kronesvekkelsen fører til vel 5 prosent høyere eksport av tradisjonelle varer i 2016 og 2017. Redusert importandeler bidrar til at importen etter en tid reduseres om lag 1,5 prosent. Utslaget dempes av at kronesvekkelsen øker aktiviteten i norsk økonomi, noe som isolert sett trekker opp importen. Til tross for at husholdningenes forbruk faller, øker BNP Fastlands-Norge med vel 0,5 prosent som følge av høyere nettoeksport og investeringer. Det er i den konkurranseutsatte industrien at produksjonen og investeringene øker mest.

Tabell 1. Virkninger av svakere krona fra og med 3. kvartal 2014. Avvik i prosent fra den kontrafaktiske banen der annet ikke framgår

	2014	2015	2016	2017	2018
BNP Fastlands-Norge	0,1	0,3	0,5	0,7	0,5
Industri	0,5	3,3	4,9	4,9	4,1
Næringsinvesteringer, Fastlands-Norge	0,1	1,1	2,9	3,0	1,1
Konsum i husholdningene mv.	-0,1	-1,2	-1,7	-1,8	-2,0
Eksport trad. varer	0,7	3,8	5,5	5,4	4,6
Import	-0,1	-1,1	-1,4	-1,3	-1,5
Importveid kronkurs	2,0	12,7	14,7	13,0	11,2
Årslønn	0,1	1,5	2,9	3,6	4,2
Realdisponibel inntekt	-0,2	-1,8	-2,1	-1,8	-1,6
KPI	0,3	2,8	4,8	5,4	5,7
Sysselsetting	0,1	1,0	1,6	1,8	1,6
Arbeidstilbud	0,0	0,3	0,8	1,0	1,0
Arbeidsledighet (nivå)	-0,1	-0,6	-0,9	-0,8	-0,7

I arbeidsmarkedet er effekten av svak krona betydelig. Økt aktivitet bidrar isolert sett til høyere sysselsetting i privat sektor. Vel så viktig er effekten av at forholdet mellom lønnskostnader per time og prisindeksen for produktinnsats faller som følge av prisøkning på importert produktinnsats. Dermed blir produksjonen mer arbeidsintensiv. Denne substitusjonen fører til lavere arbeidsproduktivitet. Med klart høyere sysselsetting reduseres arbeidsledigheten merkbart. Mens arbeidsledigheten i 2016 ville ha blitt nærmere 5,5 prosent med uendret kronkurs, blir den 4,6 prosent i vår prognosebane. I 2015 ville ledigheten ha blitt 5,0 prosent uten kronesvekkelsen. Den svake krona har også bidratt til å trekke arbeidstilbudet opp.

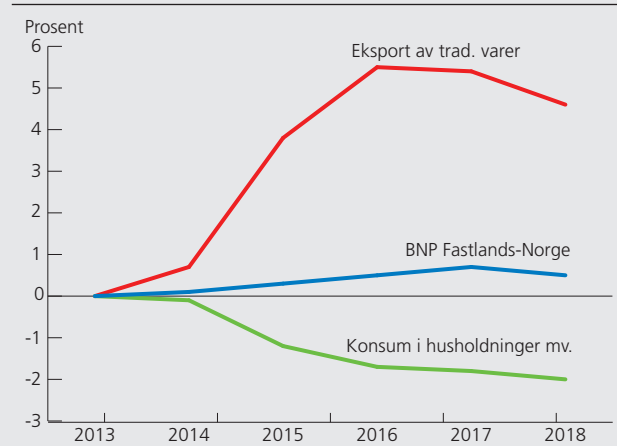
Våre beregninger viser altså at den betydelige kronesvekkelsen vi har opplevd de siste kvartalene påvirker norsk økonomi i betydelig grad. Når våre prognoser nå viser bare en beskjeden økning i ledigheten framover i forhold til det vi kan observere så langt i 2015, skyldes dette at vi mener effekten framover av den svake krona er betydelig. En mye raskere styrking av krona enn det vi har lagt til grunn i vår prognosebane vil altså føre til en større økning i arbeidsledigheten enn vi ser for oss.

KVARTS spesifiserer vel tjue næringer utenom offentlig forvaltning. Næringene bruker en rekke produksjonsfaktorer slik som arbeidskraft, energiinnsats, annen produktinnsats og en rekke kapitalobjekter. Det er antatt at substitusjonsmulighetene er ganske store mellom disse faktorene. Det betyr at når prisen på en faktor øker, vil næringene vri faktorbruken i retning av faktorer som er blitt relativt billigere. En litt lavere substitusjonsmulighet ville først og fremst redusert utslagene i arbeidsmarkedet noe, men ikke endre de kvalitative effektene.

Figur 1. Importveid kronkurs i referansebanen og i banen uten kronesvekkelse

Figur 2. Avvik i prosent fra den kontrafaktiske banen

Tabell 2.4. Husholdningenes disponible realinntekter. Prosentvis vekst fra året før

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Totalt	2,3	4,1	4,5	2,8	2,6	2,6	1,8	3,1	2,5
Eksklusive aksjeutbytte	1,9	4,2	4,4	2,7	2,8	2,9	1,4	3,0	2,4

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

konsum, dempet realinntektsveksten i fjor. Disponibel realinntekt fortsatte å øke med hele 2,6 prosent i 1. kvartal i år. Vekstbidragene fra både lønnsinntekter og offentlige stønader var, som i fjor, relativt store, men deler av økningen i offentlige stønader skyldes kompensasjon for nye regler for beskatning av uføretrygd fra folketrygden. Disponibel realinntekt var om lag uendret fra 1. kvartal til 2. kvartal.

Vi venter at offentlige stønader vil fortsette å gi relativt klare vekstbidrag til disponibel realinntekt gjennom hele prognoseperioden. Lønnsinntektene vil derimot utvikle seg svakt gjennom 2015, som følge av svak vekst i så vel årslønn som sysselsetting, men tar seg opp utover i prognoseperioden i takt med bedre konjunkturer. Samtidig vil skattelette bidra positivt til disponibel realinntekt gjennom prognoseperioden. Netto renteinntekter kan komme til å gi et klart bidrag til inntektsveksten på årsbasis i år som følge av et markant fall i utlånsrentene. Høyere inflasjon i år og neste år vil på sin side dempe realinntektsveksten, mens lavere inflasjon i resten av prognoseperioden vil bidra til høyere realinntektsvekst. Vi venter nå en årlig vekst i disponibel realinntekt på om lag 2,5 prosent i 2015, knappe 2 prosent i 2016, stigende til rundt 3 prosent i 2017 og 2,5 prosent i 2018.

Relativt svak utvikling i realboligprisene på årsbasis i prognoseperioden vil isolert sett kunne gi noe lavere vekstimpulser til konsumet enn i inneværende år. Samtidig vil et fall i realrenten etter skatt neste år isolert sett stimulere konsumet, med et tidsetterslep, mens en tilsvarende økning året etter vil dempe konsumet. Høyere realrente etter skatt vil også etter hvert kunne

reducere boligprisveksten, noe som vil dempe konsumet ytterligere mot slutten av prognoseperioden.

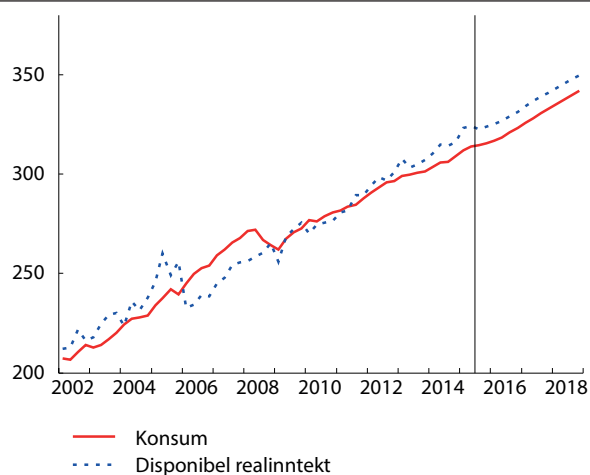
Våre beregninger gir en konsumvekst i år på om lag 2,5 prosent og 2 prosent neste år. Med en konsumvekst på rundt 3 prosent i 2017 og noe lavere i 2018 er konsumutviklingen langt svakere enn i konjunkturoppgangen før finanskrisen i 2008. Husholdningenes sparing – i form av finansinvesteringer og boliginvesteringer – regnet som andel av disponibel inntekt, har økt fra et nivå på nær 4 prosent i 2008 til 9,2 prosent i 2. kvartal 2015. Dette er historisk høyt og vi må tilbake til 2005 for å finne et liknende nivå på spareraten. Den gangen var spareraten på 9,6 prosent blant annet som følge av høye, skattemotiverte utbetalinger av aksjeutbytte. Vi ser nå for oss at spareraten vil kunne ligge nokså stabilt på et nivå rundt 8,5 prosent ut prognoseperioden.

2.4. Lavere boligprisvekst

Boligprisene steg sesongjustert med 1,4 prosent fra 1. kvartal til 2. kvartal og var da 6,6 prosent høyere enn i 2. kvartal i fjor ifølge Statistisk sentralbyrås boligprisindeks. Prisene har steget i seks kvartaler på rad, men veksttakten er nå avtakende. Dette understøttes av månedstall fra Eiendom Norge som viser en sesongjustert vekst på 0,4 prosent for månedene mai, juni og juli under ett sammenliknet med en månedsvekst fra 0,5 til 0,7 prosent i hver av årets første fire måneder. Tallene er landsgjennomsnitt og boligprisutviklingen viser store geografiske forskjeller.

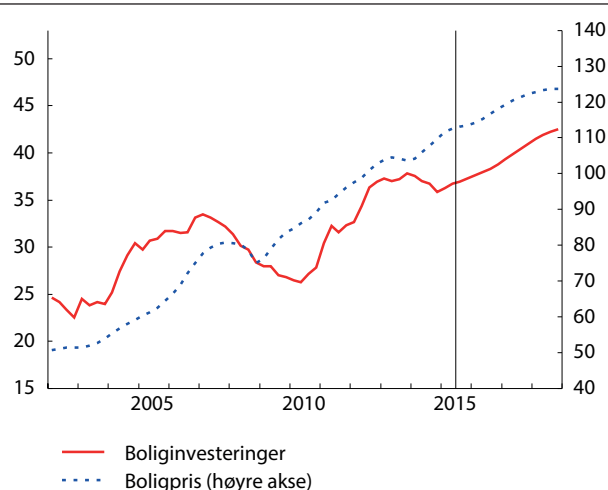
Rentekuttet på 0,25 prosentpoeng i desember i fjor har senket bankenes utlånsrenter til husholdningene tilsvarende gjennom første halvår i år. Lavere realrenter stimulerer låneopptaket, og boligprisene og

Figur 2.6. Inntekt og konsum i husholdninger mv. Sesongjustert, mrd. 2012-kr, kvartal

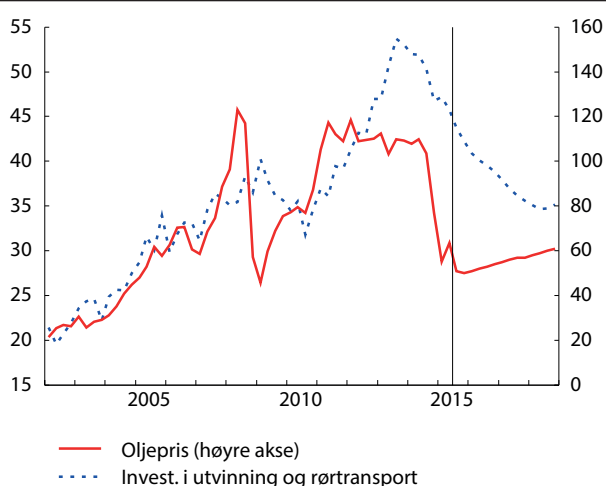
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 2.7. Boligmarkedet. Sesongjustert. Venstre akse mrd. 2012-kr, kvartal, høyre akse indeks, 2012=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 2.8. **Petroleumsinvesteringer og oljepris i USD.**
Sesongjustert, mrd. 2012-kr, kvartal

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

husholdningenes gjeld påvirker hverandre gjensidig. Tolvmånedersveksten i husholdningenes bruttogjeld, K2, har steget litt gjennom første halvår og den var ved utgangen av juni på 6,5 prosent. Husholdningenes disponible realinntekter viser en sesongjustert vekst i 1. kvartal på vel 2,5 prosent, mens nivået var nær uendret fra 1. til 2. kvartal. Forventningsindikatoren fra TNS Gallup og Finans Norge, som måler husholdningenes forventninger til egen så vel som landets økonomi, falt imidlertid i både 1. kvartal og 2. kvartal. Samlet sett er dette forenlig med en positiv, men avtakende, boligprisvekst. Økningen i boligprisene hittil i år er likevel høyere enn det modellen vår kan forklare.

Husholdningenes forventninger sank ytterligere i 3. kvartal. Vi har lagt til grunn en videre svekkelse i årets siste kvartal og at de økonomiske utsiktene vil bli oppfattet som relativt svake inn i 2016. Deretter vil stemningen gradvis snu gjennom 2016 i takt med økt aktivitetsvekst og gi svakt positive impulser til boligprisutviklingen ut prognoseperioden. Vi venter en realinntektsvekst på 2,6 prosent i 2015, som er på linje med de to foregående årene. Boligprisene ventes å stige med litt over 5,5 prosent på årsbasis i 2015. Dette svarer til en reell økning på om lag 3,5 prosent. Siden vi hittil i år har sett en sterk boligprisvekst vil dette innebære en utflating eller et beskjedent nominelt prisfall i annet halvår i år. Dette kan betraktes som en korreksjon til det høye prisnivået. Økende usikkerhet om den generelle utviklingen i norsk økonomi det nærmeste året vil også kunne bidra til korreksjonen. Kredittveksten i husholdningene ventes å bli om lag 6,5 prosent i 2015 og vil holde seg ganske stabil på dette nivået i årene framover.

Stimulert av en enda lavere realrente etter skatt ser vi for oss at boligprisveksten tar seg noe opp gjennom 2016, men den havner likevel litt under inflasjonen som anslås til knapt 3 prosent. I 2017 øker den realdisponible inntektsveksten for husholdningene klart og bidrar til at boligprisene stiger med litt under 4,5 prosent eller vel 3 prosent reelt. I 2018 venter vi at boligprisene igjen

vokser med vel 2 prosent, et halvt prosentpoeng over inflasjonen, som en følge av litt høyere realrenter og to år med høye boliginvesteringer.

Boliginvesteringene steg med rundt 1 prosent i både 1. og 2. kvartal i år etter å ha vært fallende gjennom 2014. Boligprodusentenes Landsforbund melder om både økt igangsetting av boliger og økt salg av nye boliger i første halvår 2015. Ifølge Statistisk sentralbyrås byggearealstatistikk har utviklingen i igangsettingstillatelser vist en stigende tendens fra et lavt nivå høsten 2014. Vi anslår at boliginvesteringene, som følger igangsettingen med et tidsetterslep, som årsgjennomsnitt vil holde seg om lag på samme nivå i 2015 som året før. Dette innebærer positiv investeringsvekst gjennom resten av 2015 og inn i 2016. Vi anslår at boliginvesteringene vil øke med over 3,5 prosent i 2016 og om lag 5 prosent i både 2017 og 2018. Spesielt den siste økningen skyldes at boligprisenivået er høyt og at boligprisveksten er høyere enn veksten i byggekostnadene i disse årene.

2.5. Langvarig fall i petroleumsinvesteringene

Ifølge KNR falt petroleumsinvesteringene videre i 2. kvartal i år. Ser man bort fra 1. kvartal i år som viste en svak økning, har investeringene falt sammenhengende gjennom de siste to årene. Sammenliknet med samme kvartal i fjor er nedgangen i investeringene på 11,6 prosent. Petroleumsinvesteringene har også tidligere vist store svingninger og nedgangen har så langt vært mindre enn under det store investeringsfallet i 1999 og 2000.

I 2. kvartal gikk investeringene ned som følge av redusert oljeboring og oljeleting, mens investeringer i plattformer var uendret fra forrige kvartal. Dette svinger fra kvartal til kvartal, og i 1. kvartal var det plattforminvesteringene som trakk ned. Målt som andel av BNP Fastlands-Norge har petroleumsinvesteringene falt fra 9,1 prosent i 3. kvartal 2013 til 7,7 prosent i 2. kvartal 2015, altså en nedgang på nær 1,5 prosentpoeng.

Oljeprisen har fortsatt å falle i sommer, og det er lite som tyder på en snarlig prisoppgang til det som før fallet ble betraktet som normale nivåer. Lav oljepris bidrar til å redusere lønnsomheten til mulige utbyggingsprosjekter. Styrkingen av dollar kompenserer for noe av oljeprisfallet, mens den seneste oljeprisutviklingen innebærer en ytterligere negativ faktor for petroleumsinvesteringene framover.

Med fall i etterspørselen etter investeringsvarer og tjenester har også prisene på disse produktene begynt å falle. Dette gir et bidrag til bedret lønnsomhet for utbyggingsprosjektene og vil dempe fallet i investeringene. Flere feltutbygginger nærmer seg ferdigstilling, mens den store Johan Sverdrup-utbyggingen først kom i gang i 2014. Investeringene på dette feltet har foreløpig vært moderate, men kommer til å tilta klart i 2016. For øvrig venter vi at bare noen få mindre feltutbygginger settes i gang i perioden framover. Samlet

Boks 2.2. Virkninger av lavere petroleumsinvesteringer

Petroleumsnæringen har helt siden 1970-tallet vært en viktig drivkraft for norsk økonomi. Økt investeringsaktivitet i sektoren ga i flere år solide positive vekstimpulser, men mot slutten av 2013 begynte investeringene å falle. Siden toppen i 3. kvartal 2013 har investeringsnivået falt med rundt 15 prosent, og vi anslår et videre fall i årene framover. I denne boksen belyser vi hvordan dette påvirker norsk økonomi. Vi gjør det ved å sammenligne vår prognosebane med en bane der investeringene fra og med 2014 holder seg på nivå med årsgjennomsnittet fra 2013. Vi belyser dermed hvordan fjoråret og inneværende år ville ha utviklet seg dersom oljeinvesteringene ikke hadde falt, samt hvordan utviklingen i de nærmeste årene ville ha avveket fra vår nåværende prognosebane. Analysen er kontrafaktisk siden vi både endrer forhistorien og forutsetningene om framtidige petroleumsinvesteringer.

Beregningene er ment å være stiliserte for å fram virkningene med utgangspunkt i de direkte etterspørselsimpulsene fra investeringene i petroleumsnæringen. Således er størrelser som direkte eller indirekte kan påvirkes av investeringsaktiviteten i petroleumsnæringen holdt uforandret. Analysen fanger dermed ikke opp de fullstendige virkningene på norsk økonomi. Vi har for eksempel antatt at produksjonsnivået i petroleumsnæringen er det samme i de to banene, og at kjøp av varer og tjenester til løpende drift samt at sysselsettingen i næringen ikke påvirkes. Heller ikke aktørenes forventninger til landets økonomi endres i dette eksperimentet. Disse forutsetningene bidrar isolert sett til at forskjellene mellom de to scenarioene blir kunstig små. På den andre siden har vi også utelatt noen mekanismer som ville ha dempet virkningene. Dette gjelder spesielt responsen i fra

penge- og finanspolitikken og i valutamarkedet, som alle er forutsatt uendret. Oljeprisen, som har betydning for hva investeringene faktisk blir, er også identisk i de to scenarioene.

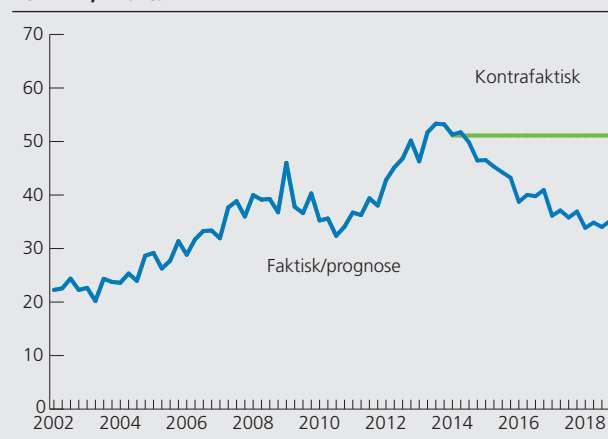
Med disse forbeholdene viser våre beregninger at BNP Fastlands-Norge uten investeringsfallet ville ha vokst under trendvekst (anslått til 2¼ prosent) i 2015, og noe over trendvekst i årene deretter. Dette innebærer at investeringsnedgangen anslagsvis trekker ned størrelsen på BNP Fastlands-Norge med om lag 0,8 prosent i inneværende år, og med 1,3 prosent neste år – alt sammenliknet med den kontrafaktiske banen. For 2017 og 2018 er forskjellene mellom de to scenarioene henholdsvis 1,5 og 1,9 prosent. Effektene er sterkere for industrien, og spesielt for verkstedsindustrien, hvor nivået på bruttoproduktet ifølge våre beregninger trekkes ned med 2,6 prosent i inneværende år, og økende til nesten 6 prosent i 2018.

Beregninger viser videre at etterspørselen fra petroleumsnæringen påvirker norsk økonomi på bred basis. Lavere investeringer bidrar for eksempel til at sysselsettingen blir lavere enn det den ellers ville ha vært. Dette medfører at arbeidsledigheten blir høyere enn i det kontrafaktiske scenarioet, selv om utslagene dempes noe av at arbeidsstyrken også reduseres. Ledighetsraten øker med 0,1 prosentpoeng i år som følge av investeringsnedgangen, og med 0,2 til 0,4 prosentpoeng i årene fram mot 2018. Husholdningenes inntekter faller også sammenlignet med det kontrafaktiske scenarioet, gjennom lavere vekst i både lønninger og sysselsetting. Dette gir videre et lavere konsum, samt lavere etterspørsel etter boliger. Sistnevnte gir i neste omgang reduserte boliginvesteringer og boligpriser.

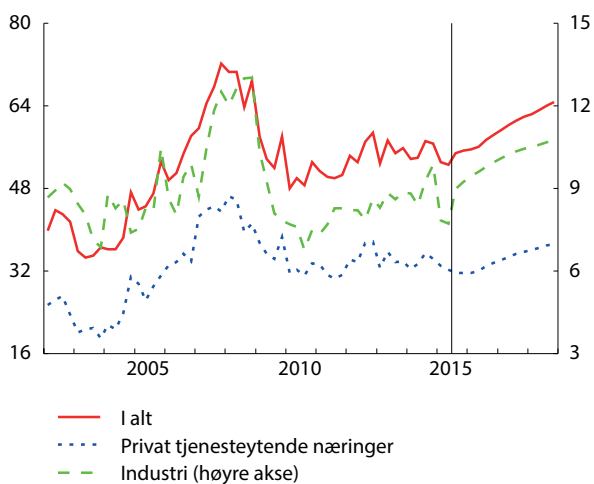
Tabell 1. Virkninger av konstante petroleumsinvesteringene fra 2014. Avvik i prosent fra kontrafaktisk bane med uendrede petroleumsinvesteringer der annet ikke framgår

	2014	2015	2016	2017	2018
BNP Fastlands-Norge	-0,2	-0,8	-1,3	-1,5	-1,9
Industri	0,2	-1,5	-2,0	-2,6	-3,4
Verkstedsindustri	0,4	-2,6	-3,3	-4,4	-5,7
Næringsinvesteringer, Fastlands-Norge	-0,3	-0,7	-1,3	-1,3	-1,5
Konsum i husholdningene mv.	0,0	-0,2	-0,6	-1,0	-1,4
Boligpris	0,0	-0,3	-1,1	-2,2	-3,6
Årslønn	0,0	-0,2	-0,5	-0,8	-1,2
Realdisponibel Inntekt	-0,1	-0,5	-0,9	-1,2	-1,5
KPI	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0
Sysselsetting	0,0	-0,2	-0,4	-0,6	-0,8
Arbeidsledighet (nivå)	0,0	0,1	0,2	0,3	0,4
Memo:					
Investeringer i utvinning og rørtransport	-1,7	-13,0	-22,0	-28,6	-32,6

Figur 1. Petroleumsinvesteringer. Sesongjustert, mrd. 2012-kr., kvartal

Figur 2.9. Investeringer i Fastlands-næringer. Sesongjustert, mrd. 2012-kr, kvartal

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

vil dette resultere i en videre nedgang i investeringene i 2016 og i de neste to årene.

Den kraftige kronesvekkelsen bidrar til å bedre konkurransevnen til norsk leverandørindustri. Dette gjør at importandelen kan synke og dermed bidra til å heve andelen norske leveranser i årene framover.

Vi legger til grunn at de planlagte investeringene i gassrørledninger blir trappet noe ned, og at letingen fortsetter å falle videre gjennom 2016 og 2017, men at boringen holder seg bedre oppe. Det ventes ganske høye investeringer for felt i drift, ettersom mange av disse er lønnsomme også med svært lave oljepriser. Vi venter at investeringene i petroleumsnæringen på årsbasis samlet vil falle med vel 10 prosent i år og neste år, og noe mindre de påfølgende årene. Målt som andel av BNP Fastlands-Norge er nedgangen om lag 0,8 prosentpoeng i såvel 2016 som 2017 og 0,5 prosentpoeng i 2018.

Olje- og gassutvinningen, målt i oljeekvivalenter, økte klart i 2. kvartal i år sammenliknet med 2. kvartal i fjor. Oljeutvinningen økte med hele 7 prosent, mens gassutvinningen gikk opp med 3 prosent. Hittil i år er utvinningen samlet om lag 4 prosent høyere enn for tilsvarende periode i fjor. Eksportprisen for olje målt i kroner økte med 14 prosent i 2. kvartal, men var likevel 30 prosent lavere enn i 2. kvartal i 2014. Eksportprisen følger utviklingen i spotprisen for Brent Blend og ventes å utvikle seg svakt ut året, før den stiger gradvis.

Kontraktene som bestemmer prisene på norsk gass var tidligere knyttet til utviklingen i oljeprisen. Denne sammenhengen er nå mindre klar. Gjennom vinteren og våren økte gassprisene etter et klart fall i starten av 2014. Vi venter at gassprisene vil påvirkes av de samme faktorene som har bidratt til lavere råvarepriser, og dermed vil falle i de nærmeste kvartalene før også de vil stige gjennom 2017 og 2018.

2.6. Næringsinvesteringene snur til moderat oppgang

Etter å ha vært relativt stabile i om lag to år har næringsinvesteringene i Fastlands-Norge falt gjennom de siste tre kvartalene. Ifølge KNR var investeringene 8,1 prosent lavere i 2. kvartal 2015 enn i 3. kvartal 2014. Det er imidlertid flere tegn til at den svake utviklingen vil snu til moderat oppgang mot slutten av året.

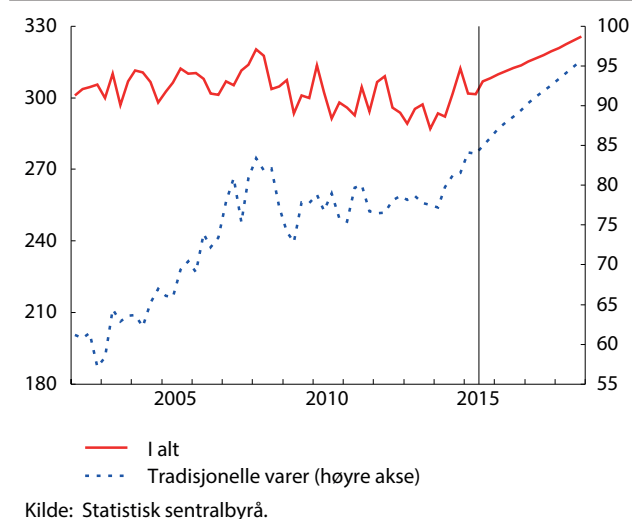
Næringsinvesteringene falt med 1,1 prosent fra 1. til 2. kvartal 2015. Industriinvesteringene falt tilsvarende etter en kraftig nedgang i kvartalet før. I hovedsak skyldes dette lavere investeringer innen produksjon av metallvarer, elektrisk utstyr og maskiner samt for oljeraffinerer, kjemisk og farmasøytisk industri. Tjenesteinvesteringene har også vist en svak utvikling i den siste tiden. Det er spesielt innen varehandel og transport at investeringene har vært lave i de siste to kvartalene. Disse tallene er imidlertid usikre da det foreligger få korttidsstatistikker for tjenesteinvesteringene. Et unntak er investeringer i forretningsbygg mv. som er basert på byggearealstatistikken. Omsetning og drift av fast eiendom, som i hovedsak investerer i forretningsbygg, holdt nivået fra de siste to årene også i 2. kvartal. Investeringer innen annen vareproduksjon økte med 2,4 prosent.

Våre prognoser er i stor grad basert på SSBs investeringsundersøkelse. Den siste kartleggingen indikerer at industribedriftene anslår om lag uendrede investeringer i 2015. Med et lavt registrert investeringsnivå i første halvår innebærer dette en opptrapping av investeringene i andre halvår. Investeringene ventes å ta seg ytterligere opp til neste år og bedriftenes anslag indikerer en investeringsvekst på 10 til 20 prosent i 2016 når det justeres for normal underrapportering (se Boks 2.1 i ØA 4/2014). Innenfor kraftforsyning peker anslagene på framtidige investeringer mot en vekst på om lag 10 prosent i både 2015 og 2016, fra allerede høye nivåer. Tidligere har veksten i hovedsak kommet innen overføring og distribusjon av elektrisitet, men nå ventes det også sterk vekst innen produksjon av elektrisitet, hovedsakelig gjennom oppgradering av gamle kraftstasjoner. Den foreslåtte endringen til lineære avskrivninger over fem år for vindkraft vil kunne bidra til videre investeringsvekst i kraftforsyning også etter 2016.

Norges Banks Regionale Nettverk kartlegger også den økonomiske utviklingen i Norge gjennom innsamling av informasjon fra bedrifter og virksomheter over hele landet. Rapporteringen fra før sommeren indikerte positiv vekst i investeringene neste 12 måneder både innen varehandel og annen tjenesteyting.

På tross av lave næringsinvesteringer så langt i år venter vi at utviklingen vil snu til moderat oppgang framover. Selv med den ventede oppgangen på slutten av året vil det gjennomsnittlige investeringsnivået i 2015 bli noe lavere enn nivået i 2014. Bedrete internasjonale konjunkturer fra 2016 samt en svak kronekurs bidrar til

Figur 2.10. Eksport. Sesongjustert, mrd. 2012-kr, kvartal

at vi framover venter økte investeringer i næringer med liten tilknytning til oljeindustrien. Vi anslår en vekst i næringsinvesteringene mellom 2 og 6 prosent årlig fra 2016 og ut prognoseperioden. Til tross for denne veksten vil investeringsnivået i 2018 likevel ligge godt under investeringsstoppen i 2008.

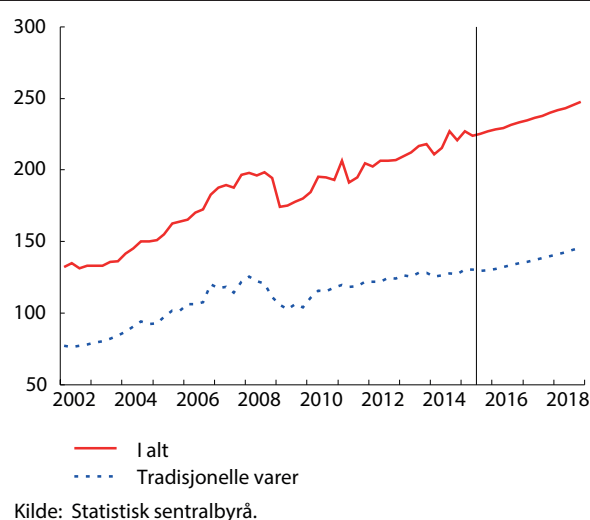
2.7. Oljeprisfallet svekker utenriksøkonomien

Sesongjusterte tall fra KNR viser en liten nedgang i volumet av tradisjonell vareeksport i 2. kvartal i år, etter vekst i de fire foregående kvartalene. Eksporten av raffinerte oljeprodukter svinger mye fra kvartal til kvartal. Holdes disse utenom økte tradisjonell vareeksport markert i 2. kvartal, og godt over den underliggende trendveksten på omkring én prosent i kvartalet. Eksporten av fisk og fiskeprodukter vokste mye i fjor. Etter en stor nedgang i 1. kvartal i år var veksten igjen høy i 2. kvartal. Veksten i eksporten av oppdrettsfisk har vært mye høyere gjennom 1. halvår i år enn gjennom fjoråret. Eksporten av verkstedprodukter fortsatte å vokse for femte kvartal på rad. Oljeeksporten vokste i 2. kvartal i år etter en større nedgang i 1. kvartal, mens gasseksporten falt kraftig etter en mindre reduksjon i 1. kvartal. En sterk økning i eksporten av tjenester tilknyttet olje- og gassutvinning og i utlendingers konsum i Norge sørget for at samlet eksport av tjenester vokste i 2. kvartal etter en større nedgang i 1. kvartal i år.

Prisveksten for tradisjonell vareeksport var svak gjennom fjoråret, og den svake veksten fortsatte i første halvår. Fall i verdensmarkedsprisen på mange råvarer er en faktor bak utviklingen. Også tjenesteeksporten har hatt svak prisutvikling i år, med betydelig bidrag fra prisnedgang på bruttofrakter i utenriks sjøfart.

Veksten gjennom fjoråret og inn i 2015 har brakt nivået på tradisjonell vareeksport fem prosent over gjennomsnittet i fjor. Kronesvekkelsen i den senere tiden vil bidra til å trekke eksporten fra fastlandet opp framover. En antatt tiltakende vekst i norske eksportmarkeder vil også stimulere eksportutviklingen. Olje- og

Figur 2.11. Import. Sesongjustert, mrd. 2012-kr, kvartal

gasseksporten begrenses av produksjonskapasiteten, og vil neppe endre seg vesentlig i prognoseperioden.

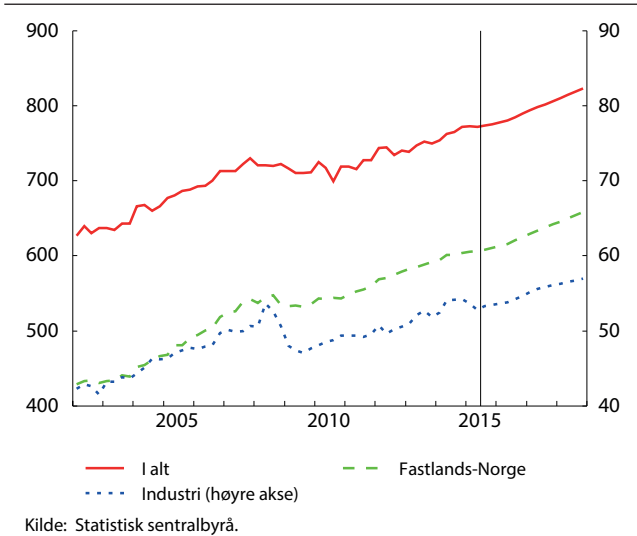
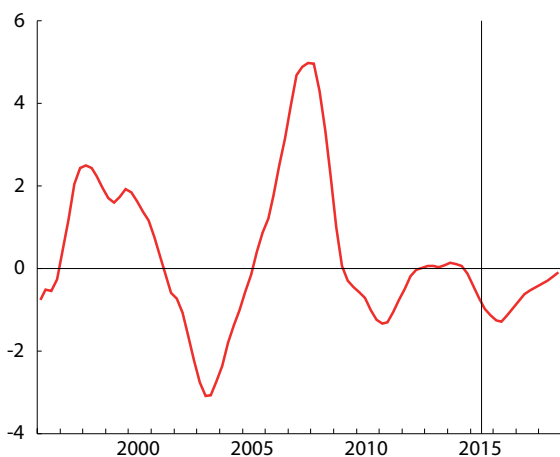
Volumet av tradisjonell vareimport holdt grovt sett samme nivå gjennom 2013 og 2014. En økning i 1. kvartal i år og nær nullvekst i 2. kvartal har løftet nivået med nesten tre prosent ifølge sesongjusterte tall fra KNR. Importen av personbiler, deler og andre transportmidler, metallvarer og kjemiske produkter har økt de siste kvartalene, mens importen av metaller, klær og skotøy har gått ned. Nedgang i nordmenns konsum i utlandet, tjenester tilknyttet transport, samt juridiske og forretningsmessige tjenester bidro til at volumet av samlet tjenesteimport ble noe redusert i 2. kvartal. Kronesvekkelsen har bidratt vesentlig til veksten i importprisene det siste året, selv om prisene på import av både tradisjonelle varer og tjenester falt i 2. kvartal i år.

Kronesvekkelsen og svak innenlandsk etterspørsel vil dempe importveksten i inneværende år og neste år før økt innenlands etterspørsel, noe sterkere krone og import av flere jagerfly vil stimulere importveksten i 2017 og 2018.

Større vekst i volum og pris på samlet import enn på samlet eksport senket handelsoverskuddet i 2013 og 2014. Den store reduksjonen i oljeprisen og bytteforholdstap ventes å redusere handelsoverskuddet kraftig både i år og neste år, før en antatt vekst i oljeprisen samt bytteforholdsgevinster snur nedgangen til oppgang i 2017 og 2018. Økende overskudd på rente- og stønadsbalansen vil også bidra til at driftsbalansen overfor utlandet som andel av BNP holder seg rundt 5-6 prosent i prognoseperioden.

2.8. Svak aktivitetsvekst framover

BNP Fastlands-Norge økte med 0,7 prosent i 2. kvartal i år, regnet som årlig rate. Dette var det fjerde kvartalet på rad med vekst under trend, som er anslått til 2¼ prosent. BNP for Fastlands-Norge har bare økt 0,9 prosent totalt siden 2. kvartal 2014.

Figur 2.12. **Bruttonasjonalprodukt. Sesongjustert, mrd. 2012-kr, kvartal**Figur 2.13. **BNP Fastlands-Norge. Avvik fra beregnet trend i prosent**

Lavere aktivitet i industrien bidro særlig til å trekke ned BNP-veksten. Veksten i industrien bremses gjennom andre halvår i fjor, og bruttoproduktet har nå falt markert i to kvartaler på rad. Nedgangen skyldes først og fremst en svak utvikling hos leverandørene til petroleumsnæringen. Mest tydelig var fallet i verfts- og transportmiddelindustrien, hvor bruttoproduktet har falt med drøye 14 prosent i løpet av de siste tre kvartalene. Nedgangen i industrien samlet ble dempet av høy vekst i enkelte næringer som er mindre avhengige av leveranser til petroleumsnæringen. Spesielt gjelder dette for produksjon av råvarebaserte industriprodukter, som kjemiske råvarer og metaller. Også disse industrinæringene leverer til petroleumssektoren, men de produserer mye mer for eksport. Aktivitetsnivået har dermed blitt løftet av en bedret kostnadsmessig konkurransevne, som følge av svakere krone og lav lønnsvekst.

Ringvirkningene fra den reduserte aktiviteten i petroleumsvirksomheten er på langt nær avgrenset til

industrien. Selv om vi holder industri og bergverk utenfor steg ikke Fastlands-BNP med mer enn 1,5 prosent i 2. kvartal, målt som årlig rate. Også det er godt under trendvekst. Tjenesteytende næringer utenom offentlig forvaltning – som står for nesten halvparten av BNP Fastlands-Norge – økte med en årlig rate på kun 0,6 prosent i 2. kvartal. Hvis vi ser bort fra tjenester knyttet til egen bolig steg produksjonen enda mindre. Også bruttoproduktet i offentlig forvaltning for 2. kvartal steg klart mindre enn trendveksten for Fastlands-BNP, med en årlig vekstrate på 1,5 prosent.

På den andre siden steg aktivitetsnivået i andre vareproduserende næringer relativt markert, og bruttoproduktet for denne sektoren som helhet økte med 5,2 prosent målt som årlig rate. Sektoren består i hovedsak av primærnæringene, kraftforsyning, samt bygg- og anlegg. Den sterke veksten i 2. kvartal kan i stor grad tilskrives økt bruttoprodukt for næringen fiske, fangst og akvakultur og for kraftproduksjon. Førstnevnte næring steg med en årsrate på nesten 49 prosent, og bidro med det til et av de sterkeste positive bidragene til veksten i Fastlands-BNP. Fiske er naturlig nok en næring hvor produksjonen svinger mye, og i takt med naturmessige forhold. Det samme gjelder langt på vei for kraftproduksjon. Det er dermed liten grunn til å forvente tilsvarende vekstbidrag fra disse to næringene i tiden framover. Brutttoproduktet i bygg- og anleggsnæringen holdt seg omtrent uendret i 2. kvartal, etter en negativ vekst i de to foregående kvartalene samlet sett.

Vi legger til grunn at etterspørselen fra petroleumsvirksomheten vil falle videre framover, og at den dermed vil fortsette å legge en demper på det generelle aktivitetsnivået i økonomien. Industrien, og da spesielt de industrinæringene som er avhengige av leveranser til petroleumssektoren, vil bli særlig rammet. På bakgrunn av dette anslår vi at bruttoproduktet i industrien samlet sett vil utvikle seg svakt gjennom resten av året, for så å ta seg opp fra tidlig neste år. Flere år med bedret kostnadsmessig konkurransevne bidrar til dette oppsvinget, og vi venter således at importandelen vil kunne falle noe for enkelte varer. Etter hvert vil også den internasjonale etterspørselen ta seg opp, mens de negative impulsene fra petroleumsvirksomheten vil avta. Samlet sett gir dette, ifølge våre beregninger, en moderat, men økende aktivitetsvekst i industrien fra 2016 og ut prognoseperioden.

Vi forventer økt aktivitetsvekst også for andre fastlandsnæringer fra neste år av. Veksten i boliginvesteringene vil ventelig ta seg noe opp, og det samme vil næringsinvesteringene på fastlandet. Alt dette bidrar til å trekke opp bruttoproduktet i Fastlands-Norge. Vi forventer videre en relativt høy vekst i etterspørselen fra offentlig forvaltning, og den vil være høyere enn veksten i økonomien forøvrig i de nærmeste to årene. Dermed bidrar også produksjonen i offentlig forvaltning til å dempe konjunkturedgangen vi nå er inne i.

Samlet sett anslår vi en ganske positiv aktivitetsvekst for mange av fastlandsnæringene gjennom 2016 og ut 2018. Veksten i BNP Fastlands-Norge vil dermed kunne komme over trendvekst i løpet av andre halvdel av 2016, etter svak vekst gjennom hele inneværende år. Våre beregninger viser at den svake konjunkturoppgangen vil kunne vedvare ut prognoseperioden.

2.9. Arbeidsledigheten øker

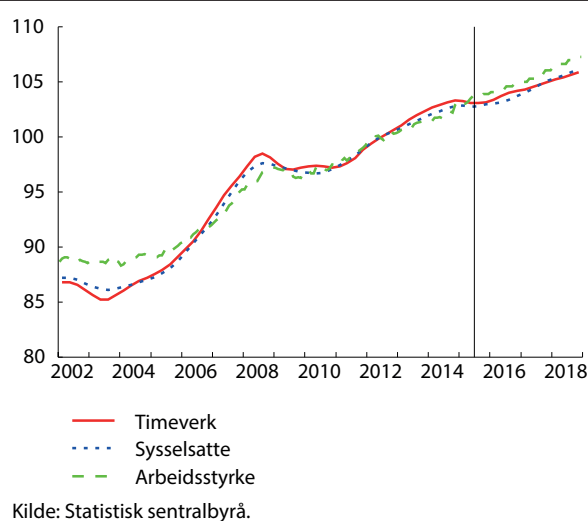
Vi har ennå ikke sett tegn til en bred nedgang i samlet sysselsetting som følge av redusert aktivitet i petroleumsnæringen, og sysselsettingen øker moderat med 0,1 og 0,2 prosent i henholdsvis 1. og 2. kvartal i år. En oppgang i sysselsettingen i flere i industrinæringene, samt i bygg og anlegg, bidro positivt. Likevel er sysselsettingsveksten nå vesentlig lavere enn den årlige gjennomsnittlige veksten på vel én prosent de siste to årene. Befolkningen i arbeidsdyktig alder økte også i 1. og 2. kvartal, men med noe lavere veksttakt enn tidligere. Sysselsettingen som andel av antall personer i yrkesaktiv alder var dermed om lag uendret fra 1. til 2. kvartal.

Sysselsettingsmønsteret det siste året står i kontrast til utviklingen de senere årene. Det var lenge en særlig sterk sysselsettingsvekst i tjenester tilknyttet utvinning av råolje og naturgass, men det siste året har sysselsettingen i denne næringen falt, og nedgangen fra 1. til 2. kvartal var på 2,4 prosent. Sysselsettingen i industri som primært leverer til petroleumsnæringen, som verfts- og transportmiddelindustri samt reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr, har også falt det siste året. Samlet er sysselsettingen i industrien redusert med 0,8 prosent fra 1. kvartal i år.

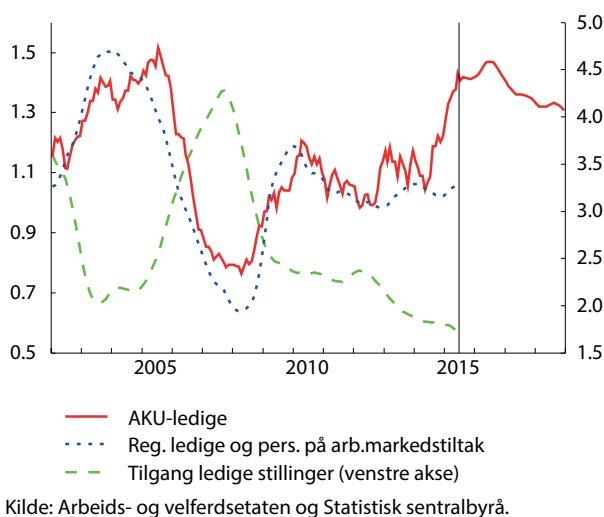
I 2. kvartal økte sysselsettingen i bygg og anlegg med 0,7 prosent, mens sysselsettingen i varehandel hadde en mindre økning på 0,1 prosent. Gjennom de siste tre-fire årene har tendensen vært stabil vekst i bygg og anlegg og redusert eller uendret sysselsetting i varehandel. Det var noe nedgang i sysselsettingen i forretningsmessig tjenesteyting og i finansierings- og forsikringsvirksomhet. Sysselsettingen i utdanning og helse- og omsorgstjenester har økt noe. Den økte også i stats- og kommuneforvaltningen, og mest i førstnevnte med en vekst på 0,4 prosent fra 1. til 2. kvartal. I 1. kvartal var bildet motsatt, men de siste årene har sysselsettingen i statsforvaltningen vokst mer enn kommuneforvaltningen.

Arbeidsstyrken har økt mye de senere årene og steg i 2. kvartal med knappe 0,7 prosent. Siden 2013 har det vært en jevn og sterk økning i yrkesandelen blant personer mellom 55 og 66 år, og den økte også mye i 2. kvartal. 69 prosent av personene i denne gruppen er nå i arbeidsstyrken, mot 65,7 prosent i 2013. Yrkesandelen for de mellom 15 og 24 år økte også mye fra 1. til 2. kvartal, men yrkesandelen til denne gruppen svinger mye fra kvartal til kvartal.

Figur 2.14. **Arbeidsstyrke, sysselsetting og timeverk.** Sesongjusterte og glattede indekser, 2012=100

Figur 2.15. **Arbeidsledige og tilgangen på ledige stillinger.** Prosent av arbeidsstyrken. Sesongjustert og glattet

Den relativt beskjedne sysselsettingsveksten kombinert med en relativt høy økning i arbeidsstyrken førte til at arbeidsledigheten økte i 2. kvartal i år. De siste tallene fra SSBs arbeidskraftsundersøkelse (AKU) viser at den gjennomsnittlige arbeidsledighetsraten i perioden mai til juli var 4,5 prosent. Arbeidsledigheten har økt jevnt fra 3,2 prosent våren 2014. Det mindre stramme arbeidsmarkedet innebærer også at det blir vanskeligere for utsatte grupper å få jobb, noe som øker forskjellene i ledighetsratene mellom aldersgrupper. Spesielt har arbeidsledigheten blant personer i alderen 15 til 24 år økt i denne perioden fra 8,0 til 11,3 prosent.

NAVs statistikk for registrerte ledige og personer på tiltak viser om lag uendret ledighet gjennom 2014, men fra januar til august i år økte antallet med 7 700 personer. I august var vel 95 000 personer enten på tiltak eller registrerte ledige. Hittil i år har arbeidsledigheten økt for nesten alle yrkesgrupper, men det er innenfor ingeniør- og IKT-fag at den prosentvise økningen i arbeidsledighet er klart størst. Til forskjell

Boks 2.3. Hva er sannsynligheten for at arbeidsledigheten blir høyere enn 5 prosent?

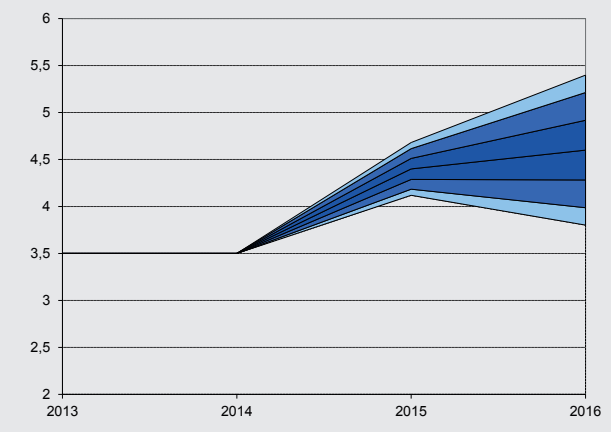
Statistisk sentralbyrå presenterer prognoser for norsk økonomi normalt hvert kvartal. Vi gir her en evaluering av usikkerheten for anslaget vårt for arbeidsledigheten i prosent av arbeidsstyrken (AKU) basert på historiske avvik mellom prognosene foretatt i september og endelige tall.

Det er flere grunner til at prognosene for arbeidsledigheten kan komme til å avvike fra de endelige tallene. Utviklingen i internasjonal økonomi, oljepris, finanspolitikk, valutakurs og pengepolitikk kan for eksempel utvikle seg annerledes enn det vi har lagt til grunn. Noen av disse impulsene kan imidlertid ha motsatte effekter på arbeidsledigheten. For eksempel vil en svakere utvikling i internasjonal økonomi, som isolert sett gir høyere arbeidsledighet, kunne bli motvirket av en lavere rente, som isolert sett gir lavere arbeidsledighet. Avviket mellom vår prognose for arbeidsledigheten og det endelige tallet påvirkes derfor av hvordan de ulike usikkerhetsmomentene materialiseres. Avviket påvirkes også av at det er usikkerhet knyttet til økonomiens virkemåte, slik den er beskrevet i modellen KVARTS som vi bruker i prognosearbeidet. For å kunne si noe om usikkerheten rundt prognosene legger vi til grunn at alle avvik tilhører en gitt statistisk fordeling (Student t-fordeling med lik forventning og spredning) og er uavhengige. Spredningen er basert på avvikene mellom faktiske utfall og prognosene gjort i september for ledigheten samme år og neste år. Dataene omfatter årene fra 1991 til 2014. Til sammen gir dette 23 avvik for både innværende og påfølgende år.

Figur 1 viser usikkerheten i våre anslag for 2015 og 2016. Vi anslår i denne konjunkturrapporten at arbeidsledigheten som årsgjennomsnitt vil stige fra 3,5 prosent i 2014 til 4,4 prosent i 2015 og videre til 4,6 prosent i 2016. Intervallene i figuren angir usikkerheten rundt disse anslagene. Under

forutsetningene beskrevet ovenfor er sannsynligheten for at avviket mellom prognose og regnskapstall ligger innenfor disse intervallene henholdsvis 50, 80 og 90 prosent. Mens de historiske prognosefeilene tilsier at prognosen for 2015 kan betraktes som relativt sikker, hefter det mer usikkerhet til prognosen for 2016. For eksempel vil arbeidsledigheten med 50 prosent sannsynlighet ikke ligge mer enn 0,1 prosentpoeng fra vårt anslag for 2015. I 2016 er det derimot 50 prosent sannsynlighet for at arbeidsledigheten blir utenfor et intervall på 0,3 prosentpoeng over og under anslaget. Basert på ovenstående er det om lag 25 prosent sannsynlighet for at arbeidsledigheten som årsgjennomsnitt i 2016 blir 5,0 prosent eller høyere.

Figur 1. Anslag på arbeidsledighet (AKU). Sikkerheten for at det endelige tallet vil ligge innenfor de tre intervallene er henholdsvis 50, 80 og 90 prosent

fra ledighetstallene fra AKU viser NAV-tallene nedgang i arbeidsledigheten for personer under 24 år i august. AKU fanger imidlertid opp arbeidssøkere som ikke har krav på arbeidsledighetstrygd og derfor ikke har insentiv til å registrere seg ledige. NAVs tall for august viste at arbeidsledigheten økte mest for personer over 50 år sammenlignet med samme tid i fjor.

Fram til august har antall registrerte arbeidsledige økt mest i fylker som er nært knyttet til petroleumsvirksomheten, mens antallet har gått ned i andre fylker. I august ble arbeidsledigheten redusert mest i Hedmark, med 13 prosent fra samme tid i fjor. I samme periode ble arbeidsledigheten redusert med henholdsvis 7 og 4 prosent i Vestfold og Østfold. I 2. kvartal hadde disse fylkene høyere netto tilflytting enn landsgjennomsnittet når vi også tar hensyn til befolkningstallet i fylket. I enkelte andre fylker, som Oslo og Oppland, har antall arbeidsledige gått ned fram til august i år, men nedgangen i antall arbeidsledige der må ses i sammenheng med at det var netto flytting ut av disse fylkene. Det er også verdt å merke seg at oljefylkene – Rogaland, Hordaland og Møre og Romsdal – har en større andel som flytter til utlandet blant de som flytter ut enn det andre fylker har.

Til tross for store flyttestrømmer til fylker som har redusert arbeidsledighet viser NAVs tall en økning i antall langtidsledige. Langtidsledige, definert som de som har vært arbeidsledige i over 26 uker og inklusive personer som i en periode tidligere har deltatt på arbeidsmarkedstiltak, utgjør nå 47 prosent av alle arbeidsledige.

Vi anslår at sysselsettingen i år samlet vil bli nær uendret fra i fjor. Neste år venter vi en beskjeden oppgang, før veksten blir noe høyere i 2017 og 2018. Dette må ses i sammenheng med den generelle konjunkturutviklingen. Høyere innenlandsk etterspørsel vil øke sysselsettingen i bygg og anlegg, samt i varehandel, fram mot 2017. Industrien preges av negative impulser fra petroleumsnæringen, og til tross for høy vekst i eksportmarkedene og bedring av konkurransevnen vil sysselsettingen samlet gå ned. I offentlig sektor ventes moderat, stabil vekst i sysselsettingen ut prognoseperioden, med sterkest vekst i kommunal tjenesteproduksjon.

Konjunktursituasjonen ute og et noe mindre stramt arbeidsmarked i Norge vil redusere arbeidsinnvandringen framover. Likevel venter vi en positiv nettoinnvandring. Arbeidstilbudet blant arbeidstakere mellom

67 og 74 år antas å øke framover. Samlet venter vi at arbeidsstyrken vil vokse raskere enn sysselsettingen i 2015 og 2016. Arbeidsledigheten forventes dermed å øke gjennom 2015 og nå en topp i 2016. Vi anslår årsgjennomsnittet for neste år til om lag 4,6 prosent. Deretter forventes arbeidsledighetsraten å falle i resten av prognoseperioden i takt med at aktiviteten i norsk økonomi øker.

2.10. Lav lønnsvekst framover

Etter en årslønnsvekst på rundt 4 prosent i perioden 2009 til 2013 falt årslønnsveksten i 2014 til 3,1 prosent. Det var den laveste nominelle lønnsveksten på 20 år og reallønnsveksten var på vel én prosent. Nasjonalregnskapstall for 2014 viser at årslønnsveksten i industrien ble 3,1 prosent. Dette er svært nær den anslåtte rammen fra tariffoppgjøret på 3,3 prosent. Utviklingen i andre næringer viser at frontfaget i stor grad ble fulgt og det er svært små forskjeller i lønnsveksten mellom næringene i 2014. Høyere arbeidsledighet gjennom annet halvår i fjor, spesielt innen yrker relatert til petroleumsnæringen, har trolig vært med på å trekke ned veksten i gjennomsnittlig lønn for hele økonomien.

I industrien er lønnsoverhenget inn i 2015 litt lavere enn i fjor. Tariffoppgjøret i industrien har ifølge partene en ramme på 2,7 prosent. Veksten i lønnsindeksen for industrien fra første til andre halvår er også moderat. Årets lønnsoppgjør tyder på at årslønnsveksten for industriarbeidere blir enda lavere i 2015 enn i 2014. Funksjonærer har i stor grad lokale lønnsforhandlinger og det er dermed større usikkerhet knyttet til utviklingen for denne gruppen. Vi venter at høyere arbeidsledighet trekker ned lønnsglidningen også i år. Utenfor industrien er lønnsoverhengene inn i 2015 små og resultatene i flere av tariffoppgjørene moderate. Staten har en tilsvarende ramme som industrien, mens kommunene ligger noe høyere med 3,2 prosent. I varehandelen er partene enige om å videreføre om lag samme tariff tillegg som i fjor. Lønnsstatistikken viser ingen lønnsøkning fra 1. til 2. kvartal.

Veksten i gjennomsnittlig årslønn påvirkes av strukturelle endringer. Flere selskaper melder om redusert sysselsetting. Nedbemanninger rammer i stor grad personer med kort ansiennitet og lav lønn, slik at veksten i gjennomsnittlig årslønn i 2015 kan bli noe høyere enn det tariffoppgjørene isolert sett skulle tilsi. I motsatt retning trekker sammensetningen av sysselsettingen på næringer, med svak utvikling i noen næringer med høyt lønnsnivå. Vi anslår årslønnsveksten i 2015 til 2,8 prosent. Konsumprisveksten i år ligger an til å bli om lag på samme nivå som i fjor, og reallønnsveksten i 2015 forventes dermed å bli noe lavere enn i 2014.

Krona har svekket seg betydelig fra tidlig i 2013 og fram til andre halvdel av august i år. Dette gir en bedret konkurransevne og isolert sett en noe høyere lønnsvekst. Vi venter imidlertid at krona framover gjennomgående vil styrke seg noe og dermed dempe denne effekten.

Lønnsandelen i industrien holder seg ganske stabil gjennom prognoseperioden.

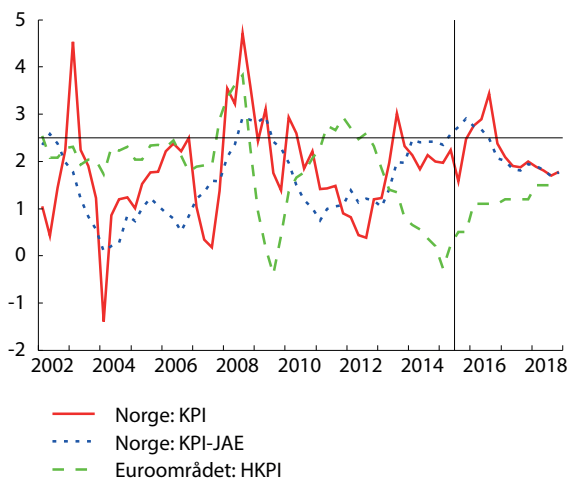
Vi anslår at årslønnsveksten ikke kommer over 3 prosent i prognoseperioden. Den moderate lønnsveksten må ses i sammenheng med at deler av økonomien har fått en betydelig negativ impuls gjennom oljeprisfallet. Den reduserte etterspørselen fra petroleumssektoren og oljeprisfallet reduserer lønnsomheten i deler av frontfaget, og arbeidsledigheten øker. Det vil redusere lønnsveksten både ved at kravene i de sentrale lønnsforhandlingene dempes og ved at lønnsglidningen går ned. I tillegg kommer sammensetningseffekter gjennom redusert sysselsetting i oljerelatert virksomhet i Norge. Lønnsnivået i petroleumsnæringen er gjennomgående høyere enn i økonomien ellers og redusert sysselsetting vil isolert sett bidra til å dempe veksten i gjennomsnittlig lønn i hele prognoseperioden. Prisveksten vil likevel bidra til at reallønna øker med rundt 0,5 prosent i år, mens den er uendret neste år og øker med om lag 1 prosent i 2017 og 2018.

2.11. Økning i underliggende prisvekst

Den langvarige og sterke svekkelsen av kronkursen har medvirket til at den underliggende prisstigningen har tatt seg opp de siste månedene. 12-månedersveksten i konsumprisindeksen justert for avgiftsendringer og uten energivarer (KPI-JAE) var i mai 2,4 prosent og på linje med årsgjennomsnittet for 2014. Deretter gikk prisveksten opp til 3,2 prosent i juni før den falt til 2,6 prosent i juli. Den sterke veksten i juni kan i stor grad forklares med oppgang i prisene på flyreiser hvor måletidspunktet i 2015 sammenfalt med starten på skoleferien. Denne prisoppgangen ble delvis reversert i juli. Matvareprisene steg mindre i juli i år i forhold til i samme periode i fjor og bidrar også til å forklare nedgangen i tolv månedersveksten for denne måneden. 12-månedersveksten i konsumprisindeksen (KPI) kom ned i 1,8 prosent i juli. Som følge av en svak utvikling i prisene på energivarer har KPI-veksten vært lavere enn veksten i KPI-JAE hittil i år. Veksten i KPI var 0,8 prosentpoeng lavere enn i KPI-JAE i juli. Den svake prisveksten for energivarer i juli kan hovedsakelig tillegges elektrisitetsprisene inkludert nettleie som falt med 14,5 prosent målt mot samme måned året før, mens fallet i drivstoffprisene var mer moderat. Den gjennomsnittlige prisveksten for januar - juli 2015 var 2,1 og 2,5 prosent for henholdsvis KPI og KPI-JAE målt mot samme periode året før.

Økningen i den underliggende prisstigningen siden 1. kvartal 2013 har vært nært knyttet til svekkelsen av valutakursen og importert prisvekst. 12-månedersveksten i delindeksen for importerte konsumvarer i KPI-JAE var 1,3 prosent ved inngangen til dette året og nær årsgjennomsnittet for fjoråret. Den økte til 2,4 prosent i mai og ytterligere til henholdsvis 3,2 prosent og 2,9 prosent i juni og juli. Vekstratene påvirkes av tilbudsaktiviteter på typiske sesongvarer som klær og skotøy. Prisveksten for varegruppen som helhet var i juli høyere enn samlet vekst i KPI-JAE, og trakk dermed

Figur 2.16. Konsumprisindeksen. Prosentvis vekst fra samme kvartal året før

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

den underliggende prisstigningen opp. Kronekursen er ytterligere svekket i august. Siden det tar tid før kronekursen slår fullt ut i norske priser regner vi med at prisstigningstakten på importerte konsumvarer vil øke ennå en god stund framover og bidra til at veksten i KPI-JAE kan komme opp mot 3 prosent ved utgangen av året. Med en forventet moderat styrking av den importveide kronekursen framover forventes inflasjonsimpulsene fra importerte varer og tjenester å bli redusert et stykke ut i 2016.

Valutakursen påvirker også prisen på produktinnsats og har dermed betydning for prisene på alle norskproduserte varer og tjenester. Mens økte importpriser trekker næringenes kostnader opp, virker lavere lønnsvekst i motsatt retning. Årslønnsveksten har kommet klart ned fra 2013 og forventes å bli moderat også i årene framover. Arbeidsproduktiviteten tar seg normalt opp når aktivitetsnivået i økonomien øker. Utviklingen i norske lønnskostnader og produktivitet forventes å gi relativt beskjedne inflasjonsimpulser utover i prognosebanen.

Ifølge KPI har 12-månedersveksten for beregnet husleie vært stabil gjennom året og var i juli 2015, som ved inngangen til året, 2,4 prosent. 12-månedersveksten i betalt husleie har vært stabilt høyere gjennom året, og har fluktuert rundt 3 prosent, men falt med to tideler til 2,8 prosent fra juni til juli. Prisutviklingen for betalt husleie avledes fra markedsleier som innhentes hver måned hos et utvalg husholdninger i leieboliger. Mens man ved inngåelse av nye husleiekontrakter kan fastsette leien i samsvar med markedsutviklingen, prisjusteres husleier i eksisterende leieforhold i stor grad med utviklingen i KPI. Med svake konjunkturer i oljerelaterte regioner, og den omtalte indeksreguleringen i eksisterende leieforhold, er det grunn til å anta at prisutviklingen for husleiene samlet sett vil bidra til å dempe inflasjonsoppgangen det nærmeste året.

Høyt tilsig i vannmagasinene bidro til å sende spotprisen på den nordiske kraftbørsen under 10 øre/kWh

i juli, eksklusive avgifter og nettleie. Systemprisene var dermed tilbake på de samme lave nivåer som for sommeren 2012. Dette bidro til at konsumprisindeksen for elektrisitet inkludert nettleie falt markert fra juli 2014 til juli 2015. Sammen med et moderat fall i drivstoffprisene bidro fallet i elektrisitetsprisene til at prisstigningstakten for KPI nå er klart under veksten i KPI-JAE. Avgiften på elektrisk kraft økte med 0,5 øre per kWh fra 1. juli 2015, slik at satsen nå er 14,15 øre per kWh og var isolert sett høyere enn spotprisen i juli. Generelt sett demper særavgiftene på energivarer virkningene på konsumentprisene av svingninger i underliggende produsentpriser. Dette er en medvirkende årsak til at konsumprisindeksen for bensin kun falt med 2,4 prosent fra juli 2014 til juli 2015, mens råoljeprisen falt med 30 prosent målt i norske kroner i samme tidsrom.

Det er betydelig usikkerhet rundt naturgitte forhold som påvirker nivået på kraftprisene. Med utgangspunkt i terminprisene anslår vi at elektrisitetsprisene inkludert nettleie faller med om lag 4 prosent som årgjennomsnitt i 2015 og stiger med vel 9 prosent neste år. I årene deretter antar vi at elektrisitetsprisene utvikler seg på linje med den generelle prisstigningen. Den siste tidens utvikling i råoljeprisene tilsier at prisene på drivstoff vil holde seg lave ennå en god stund framover. Med en forventet økning i råoljeprisen tar de seg opp ett stykke ut i neste år og øker litt mer enn den generelle prisveksten i 2017 og 2018.

Prisimpulsene fra importerte varer vil trolig trekke prisveksten opp framover. Hvor lenge og hvor mye vil i stor grad bestemmes av utviklingen i valutakursen. Lav lønnsvekst og moderat prisvekst på husleier bidrar til å dempe effektene av kronesvekkelsen på inflasjonen.

Veksten i KPI-JAE blir ifølge våre beregninger 2,6 prosent i årgjennomsnitt i 2015, mens KPI-veksten blir 2,1 prosent med våre antagelser om utviklingen i energipriser og avgifter. En forventet styrking av krona vil sammen med moderat lønnsvekst og økt produktivtetsvekst bringe inflasjonen ned i de følgende årene. I våre beregninger avtar veksten i KPI-JAE til 2,5 i 2016 og faller videre til 1,9 og 1,8 prosent i henholdsvis 2017 og 2018. Med utgangspunkt i våre antagelser om utviklingen i energipriser og avgifter vil KPI øke med 0,4 prosentpoeng mer enn veksten i KPI-JAE i 2016 og ende på 2,9 prosent. KPI-veksten vil deretter ligge nær veksten i KPI-JAE for 2017 og 2018.

Tabell 2.5. **Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Faste 2012- priser. Millioner kroner**

	Ujustert		Sesongjustert								
	2013	2014	13:2	13:3	13:4	14:1	14:2	14:3	14:4	15:1	15:2
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	1 201 060	1 225 090	299 688	300 591	301 360	303 710	306 015	306 296	308 919	312 122	313 817
Konsum i husholdninger	1 144 644	1 166 561	285 536	286 424	287 146	289 299	291 473	291 507	294 078	297 377	299 098
Varekonsum	554 754	558 843	138 860	137 756	137 685	139 125	139 877	139 412	140 416	141 388	142 882
Tjenestekonsum	540 065	556 836	134 513	135 955	136 489	137 677	138 727	139 359	140 874	142 314	143 124
Husholdningenes kjøp i utlandet	82 559	85 065	20 261	20 938	21 350	20 786	21 314	21 409	21 543	22 403	22 463
Utlendingers kjøp i Norge	-32 734	-34 183	-8 098	-8 225	-8 379	-8 288	-8 446	-8 673	-8 755	-8 727	-9 371
Konsum i ideelle organisasjoner	56 416	58 529	14 152	14 168	14 215	14 411	14 542	14 790	14 841	14 744	14 720
Konsum i offentlig forvaltning	629 119	646 281	156 609	157 527	159 074	160 169	161 135	161 980	163 196	163 422	164 298
Konsum i statsforvaltningen	314 723	324 680	78 229	78 607	79 602	80 053	80 953	81 632	82 244	82 520	83 025
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	275 637	285 579	68 450	68 785	69 927	70 306	71 195	71 851	72 433	72 744	73 109
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	39 087	39 100	9 779	9 821	9 675	9 747	9 759	9 781	9 811	9 777	9 916
Konsum i kommuneforvaltningen	314 395	321 601	78 380	78 921	79 472	80 115	80 182	80 348	80 952	80 902	81 273
Bruttoinvestering i fast realkapital	704 846	709 082	176 586	178 683	180 252	178 022	178 761	179 751	173 446	172 422	170 100
Utvinning og rørtransport	204 477	201 025	50 617	53 704	53 061	51 959	51 920	50 303	46 760	47 162	45 727
Utenriks sjøfart	8 125	7 607	2 225	1 978	1 803	1 456	1 732	2 407	2 052	2 266	1 707
Fastlands-Norge	492 244	500 451	123 744	123 002	125 387	124 606	125 109	127 040	124 635	122 995	122 666
Næringer	220 588	221 107	57 220	54 810	55 742	53 703	53 960	57 184	56 592	53 108	52 542
Tjenester tilknyttet utvinning	3 244	2 610	1 381	920	1 261	551	749	673	636	714	669
Andre tjenester	132 497	132 693	34 347	32 789	32 527	31 782	32 558	34 715	33 726	32 229	31 519
Industri og bergverk	34 591	36 200	8 837	8 591	8 861	8 807	8 385	9 262	9 844	7 823	7 722
Annen vareproduksjon	50 255	49 604	12 656	12 510	13 094	12 563	12 268	12 534	12 385	12 342	12 633
Boliger (husholdninger)	149 206	146 886	36 991	37 200	37 852	37 518	36 984	36 757	35 847	36 247	36 742
Offentlig forvaltning	122 450	132 458	29 533	30 992	31 794	33 385	34 165	33 099	32 196	33 640	33 382
Lagerendring og statistiske avvik	140 216	145 351	31 551	34 474	39 758	29 257	39 423	42 141	34 813	49 612	45 778
Bruttoinvestering i alt	845 062	854 434	208 137	213 157	220 010	207 279	218 185	221 892	208 259	222 034	215 878
Innenlandsk sluttanvendelse	2 675 241	2 725 805	664 434	671 276	680 444	671 157	685 335	690 169	680 374	697 578	693 994
Etterspørsel fra Fastlands-Norge (ekskl. lagerendring)	2 322 423	2 371 822	580 041	581 121	585 822	588 485	592 259	595 317	596 750	598 539	600 782
Etterspørsel fra offentlig forvaltning	751 568	778 739	186 142	188 520	190 867	193 554	195 301	195 079	195 392	197 062	197 681
Eksport i alt	1 168 538	1 200 168	295 186	297 236	287 079	293 315	292 129	301 867	312 235	301 757	301 601
Tradisjonelle varer	312 541	319 642	78 616	77 744	77 504	77 217	79 775	81 205	81 532	84 106	83 962
Råolje og naturgass	564 225	572 871	144 421	144 742	134 933	142 408	136 874	143 489	149 308	140 156	139 045
Skip, plattformer og fly	8 512	8 291	1 623	2 389	2 589	3 517	1 573	1 074	2 099	1 587	1 229
Tjenester	283 260	299 364	70 526	72 361	72 052	70 173	73 907	76 099	79 296	75 907	77 364
Samlet sluttanvendelse	3 843 779	3 925 973	959 620	968 512	967 522	964 472	977 464	992 035	992 609	999 335	995 595
Import i alt	856 565	872 783	212 151	216 512	218 110	210 784	215 198	226 832	220 897	226 951	223 935
Tradisjonelle varer	508 128	506 464	125 670	127 943	128 313	125 476	126 429	127 701	127 315	130 476	130 317
Råolje og naturgass	16 437	14 676	3 948	4 854	3 316	3 552	3 309	3 685	4 291	4 301	3 585
Skip, plattformer og fly	25 211	27 575	6 372	6 949	5 596	4 726	5 346	12 707	4 802	6 123	4 616
Tjenester	306 790	324 068	76 161	76 766	80 885	77 029	80 113	82 739	84 489	86 051	85 417
Bruttonasjonalprodukt (markedsverdi)	2 987 214	3 053 190	747 468	752 000	749 413	753 689	762 266	765 203	771 713	772 384	771 659
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge (markedsverdi)	2 347 170	2 399 701	585 171	588 172	591 588	594 223	600 995	601 221	603 557	605 634	606 643
Oljevirksomhet og utenriks sjøfart	640 044	653 489	162 297	163 828	157 824	159 466	161 271	163 983	168 156	166 751	165 016
Fastlands-Norge (basisverdi)	2 030 965	2 078 469	506 338	508 891	512 168	514 633	520 357	521 205	522 666	524 209	525 105
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	1 541 130	1 580 518	384 226	386 201	388 554	390 473	396 054	396 752	397 648	398 942	399 360
Industri og bergverk	207 747	215 079	52 088	52 732	51 821	52 418	54 059	54 184	54 274	53 614	52 794
Annen vareproduksjon	246 140	257 369	60 952	60 757	62 684	63 032	65 289	64 762	64 483	64 816	65 642
Tjenester inkl. boligjenester	1 087 243	1 108 070	271 187	272 712	274 049	275 023	276 706	277 805	278 891	280 513	280 925
Offentlig forvaltning	489 835	497 951	122 111	122 690	123 614	124 161	124 303	124 453	125 017	125 267	125 745
Produktavgifter og -subsidier	316 205	321 232	78 834	79 281	79 421	79 590	80 638	80 015	80 891	81 424	81 538

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell 2.6. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Faste 2012-priser. Prosentvis endring fra foregående kvartal

	Ujustert		Sesongjustert								
	2013	2014	13:2	13:3	13:4	14:1	14:2	14:3	14:4	15:1	15:2
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	2,1	2	0,2	0,3	0,3	0,8	0,8	0,1	0,9	1	0,5
Konsum i husholdninger	2,1	1,9	0,1	0,3	0,3	0,7	0,8	0	0,9	1,1	0,6
Varekonsum	1,1	0,7	-0,9	-0,8	-0,1	1	0,5	-0,3	0,7	0,7	1,1
Tjenestekonsum	2,4	3,1	1,2	1,1	0,4	0,9	0,8	0,5	1,1	1	0,6
Husholdningenes kjøp i utlandet	7,8	3	1	3,3	2	-2,6	2,5	0,4	0,6	4	0,3
Utlendingers kjøp i Norge	3,4	4,4	1,2	1,6	1,9	-1,1	1,9	2,7	0,9	-0,3	7,4
Konsum i ideelle organisasjoner	2	3,7	1,6	0,1	0,3	1,4	0,9	1,7	0,3	-0,6	-0,2
Konsum i offentlig forvaltning	1,7	2,7	0,3	0,6	1	0,7	0,6	0,5	0,8	0,1	0,5
Konsum i statsforvaltningen	1,4	3,2	-0,4	0,5	1,3	0,6	1,1	0,8	0,7	0,3	0,6
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	1,8	3,6	-0,4	0,5	1,7	0,5	1,3	0,9	0,8	0,4	0,5
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	-0,9	0	-0,3	0,4	-1,5	0,7	0,1	0,2	0,3	-0,4	1,4
Konsum i kommuneforvaltningen	1,9	2,3	1	0,7	0,7	0,8	0,1	0,2	0,8	-0,1	0,5
Bruttoinvestering i fast realkapital	6,8	0,6	4	1,2	0,9	-1,2	0,4	0,6	-3,5	-0,6	-1,3
Utvinning og rørtransport	17,1	-1,7	7,7	6,1	-1,2	-2,1	-0,1	-3,1	-7	0,9	-3
Utenriks sjøfart	18,2	-6,4	2,4	-11,1	-8,8	-19,2	18,9	39	-14,8	10,4	-24,7
Fastlands-Norge	2,9	1,7	2,5	-0,6	1,9	-0,6	0,4	1,5	-1,9	-1,3	-0,3
Næringer	-1,1	0,2	8,3	-4,2	1,7	-3,7	0,5	6	-1	-6,2	-1,1
Tjenester tilknyttet utvinning	-69,3	-19,6	-534,1	-33,4	37,1	-56,3	35,9	-10,1	-5,5	12,2	-6,4
Andre tjenester	0,1	0,1	4,4	-4,5	-0,8	-2,3	2,4	6,6	-2,8	-4,4	-2,2
Industri og bergverk	5,6	4,7	6,4	-2,8	3,1	-0,6	-4,8	10,5	6,3	-20,5	-1,3
Annen vareproduksjon	6,2	-1,3	6,2	-1,1	4,7	-4,1	-2,3	2,2	-1,2	-0,3	2,4
Boliger (husholdninger)	6,4	-1,6	-0,8	0,6	1,8	-0,9	-1,4	-0,6	-2,5	1,1	1,4
Offentlig forvaltning	6,5	8,2	-3,4	4,9	2,6	5	2,3	-3,1	-2,7	4,5	-0,8
Lagerendring og statistiske avvik	10,6	3,7	-7,8	9,3	15,3	-26,4	34,7	6,9	-17,4	42,5	-7,7
Bruttoinvestering i alt	7,4	1,1	2	2,4	3,2	-5,8	5,3	1,7	-6,1	6,6	-2,8
Innenlandsk sluttanvendelse	3,6	1,9	0,8	1	1,4	-1,4	2,1	0,7	-1,4	2,5	-0,5
Etterspørsel fra Fastlands-Norge (ekskl. lagerendring)	2,1	2,1	0,7	0,2	0,8	0,5	0,6	0,5	0,2	0,3	0,4
Etterspørsel fra offentlig forvaltning	2,4	3,6	-0,3	1,3	1,2	1,4	0,9	-0,1	0,2	0,9	0,3
Eksport i alt	-3	2,7	2,1	0,7	-3,4	2,2	-0,4	3,3	3,4	-3,4	-0,1
Tradisjonelle varer	1	2,3	0,6	-1,1	-0,3	-0,4	3,3	1,8	0,4	3,2	-0,2
Råolje og naturgass	-7,6	1,5	2,5	0,2	-6,8	5,5	-3,9	4,8	4,1	-6,1	-0,8
Skip, plattformer og fly	-1,5	-2,6	-13,7	47,2	8,4	35,9	-55,3	-31,7	95,5	-24,4	-22,6
Tjenester	2,9	5,7	3,2	2,6	-0,4	-2,6	5,3	3	4,2	-4,3	1,9
Samlet sluttanvendelse	1,5	2,1	1,2	0,9	-0,1	-0,3	1,3	1,5	0,1	0,7	-0,4
Import i alt	4,3	1,9	1,2	2,1	0,7	-3,4	2,1	5,4	-2,6	2,7	-1,3
Tradisjonelle varer	3,2	-0,3	-0,5	1,8	0,3	-2,2	0,8	1	-0,3	2,5	-0,1
Råolje og naturgass	11,2	-10,7	4,6	22,9	-31,7	7,1	-6,8	11,3	16,4	0,2	-16,6
Skip, plattformer og fly	23	9,4	-0,2	9	-19,5	-15,5	13,1	137,7	-62,2	27,5	-24,6
Tjenester	4,5	5,6	4	0,8	5,4	-4,8	4	3,3	2,1	1,8	-0,7
Bruttonasjonalprodukt (markedsverdi)	0,7	2,2	1,2	0,6	-0,3	0,6	1,1	0,4	0,9	0,1	-0,1
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge (markedsverdi)	2,3	2,2	0,5	0,5	0,6	0,4	1,1	0	0,4	0,3	0,2
Oljevirkosomhet og utenriks sjøfart	-4,4	2,1	3,7	0,9	-3,7	1	1,1	1,7	2,5	-0,8	-1
Fastlands-Norge (basisverdi)	2,2	2,3	0,5	0,5	0,6	0,5	1,1	0,2	0,3	0,3	0,2
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	2,5	2,6	0,5	0,5	0,6	0,5	1,4	0,2	0,2	0,3	0,1
Industri og bergverk	3,2	3,5	2,3	1,2	-1,7	1,2	3,1	0,2	0,2	-1,2	-1,5
Annen vareproduksjon	2,5	4,6	-1	-0,3	3,2	0,6	3,6	-0,8	-0,4	0,5	1,3
Tjenester inkl. boligjenester	2,3	1,9	0,5	0,6	0,5	0,4	0,6	0,4	0,4	0,6	0,1
Offentlig forvaltning	1,4	1,7	0,6	0,5	0,8	0,4	0,1	0,1	0,5	0,2	0,4
Produktavgifter og -subsidier	2,5	1,6	0,5	0,6	0,2	0,2	1,3	-0,8	1,1	0,7	0,1

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell 2.7. **Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Prisindekser. 2012=100**

	Ujustert		Sesongjustert								
	2013	2014	13:2	13:3	13:4	14:1	14:2	14:3	14:4	15:1	15:2
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	102,8	105,2	102,5	103,4	103,9	104,2	104,9	105,6	106,1	107,0	107,4
Konsum i offentlig forvaltning	103,9	106,8	103,2	104,2	104,8	105,7	106,6	107	108,1	109,8	110,2
Bruttoinvestering i fast kapital	103	105,4	102,4	103,3	103,9	104,4	104,9	106	106,4	107,2	107,7
Fastlands-Norge	102,6	104,6	102,1	103,1	103,4	103,7	104	105,1	105,3	106,0	106,3
Innenlandsk sluttanvendelse	103	105,5	101,7	103,5	104,1	105	104,7	106,2	106,6	107,6	106,3
Etterspørsel fra Fastlands-Norge	103	105,5	102,6	103,6	104	104,5	105,2	105,8	106,5	107,6	107,9
Eksport i alt	101,9	100,6	100,8	103,2	105,9	103,9	101,8	98,7	97,6	94,6	97,8
Tradisjonelle varer	103,1	107,3	102,3	103,7	106,1	107,1	106	106,3	109,4	110,6	110,9
Samlet sluttanvendelse	102,7	104	101,4	103,4	104,6	104,7	103,8	103,9	103,7	103,7	103,7
Import i alt	102,5	106,8	101,2	103,8	105,5	106,5	104,8	107,8	108,7	111,6	108,8
Tradisjonelle varer	102,1	107,8	101,1	103	104,6	106,5	106,8	107,9	109,7	111,9	111,1
Bruttonasjonalprodukt (markedsverdi)	102,7	103,2	101,5	103,3	104,4	104,1	103,5	102,8	102,3	101,3	102,3
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge (markedsverdi)	103,2	105,3	102,9	103,6	103,9	104,2	104,8	105,8	106,6	106,9	107,5

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell 2.8. **Makroøkonomiske hovedstørrelser. Sesongjustert. Prisindeks. Prosentvis endring fra foregående kvartal**

	Ujustert		Sesongjustert								
	2013	2014	13:2	13:3	13:4	14:1	14:2	14:3	14:4	15:1	15:2
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	2,8	2,3	0,9	0,9	0,5	0,3	0,6	0,6	0,5	0,9	0,4
Konsum i offentlig forvaltning	3,9	2,8	-0,1	1,1	0,5	0,9	0,8	0,4	1,0	1,6	0,4
Bruttoinvestering i fast kapital	3,0	2,4	0,5	0,9	0,5	0,5	0,5	1,0	0,4	0,7	0,5
Fastlands-Norge	2,6	1,9	0,5	1,1	0,2	0,3	0,3	1,1	0,2	0,7	0,2
Innenlandsk sluttanvendelse	3,0	2,4	-0,9	1,7	0,6	0,9	-0,3	1,5	0,4	1,0	-1,2
Etterspørsel fra Fastlands-Norge	3,0	2,4	0,6	1,0	0,4	0,5	0,6	0,7	0,6	1,0	0,4
Eksport i alt	1,9	-1,3	3,0	2,4	2,5	-1,8	-2,1	-3,0	-1,2	-3,0	3,4
Tradisjonelle varer	3,1	4,1	2,6	1,3	2,3	1,0	-1,0	0,3	2,9	1,1	0,3
Samlet sluttanvendelse	2,7	1,3	0,3	1,9	1,2	0,0	-0,8	0,1	-0,2	-0,1	0,1
Import i alt	2,5	4,2	1,6	2,6	1,6	1,0	-1,7	2,9	0,8	2,7	-2,5
Tradisjonelle varer	2,1	5,5	1,4	1,9	1,6	1,8	0,3	1,1	1,7	2,0	-0,7
Bruttonasjonalprodukt (markedsverdi)	2,7	0,4	-0,1	1,7	1,1	-0,2	-0,6	-0,7	-0,4	-1,0	0,9
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge (markedsverdi)	3,2	2,0	0,6	0,6	0,3	0,3	0,5	0,9	0,8	0,3	0,6

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Temabokser i Konjunkturtendensene. 2009-2015

ØA 2/2015

- Virkninger av nedgangen i petroleumsinvesteringene, 24
- Hvorfor er økningen i ledighet større ifølge AKU enn registrert i NAV? 26

ØA 1/2015

- Omstillinger etter oljeprisfallet, 18
- Importveid kronekurs og industriens effektive kronekurs, 21
- Direkte og indirekte importandeler, 27
- Virkningen av et større fall i oljeinvesteringene, 30
- Sysselsetting knyttet til petroleumsinvesteringene, 32
- Virkninger av økningen i arbeidsledighet, 35

ØA 6/2014

- Virkninger av lavere oljepris, 17
- Effekter av ulike motkonjunkturtiltak, 26-27

ØA 4/2014

- Hvordan kan SSB's investeringsstatistikk brukes til prognosemål?, 19
- Effekter av en normalisering av investeringsnivået i fastlandsbedriftene, 21
- Beregning av konjunkturavvik, 23

ØA 3/2014

- Boligmarkedet er viktig for utviklingen i realøkonomien, 18-19
- To indekser for måling av konsumpriser, 26

ØA 1/2014

- Importveid kronekurs og industriens effektive kronekurs, 12
- Faktorer bak endringene i konsumet 2009-2013, 20
- Direkte og indirekte importandeler, 25
- Hvor viktige har petroleumsinvesteringene vært? 27
- Reallønn og produktivitet i industrien, 30

ØA 5/2013

- Virkningen av svakere krone på norsk økonomi, 17
- Faktorer bak utviklingen i boligprisene framover, 20-21

ØA 3/2013

- Usikkerhet om finanspolitikken, 16-17
- Effekter av fortsatt forsiktighetsmotivert sparing, 19

ØA 1/2013

- Strengere krav til bankenes egenkapital, 18
- Virkninger av en tilstramming av kreditten til husholdningene, 21
- Direkte og indirekte importandeler, 26
- Innvandringens betydning for virkemåten til norsk økonomi, 30

ØA 6/2012

- Myk landing i boligmarkedet, 18
- Todelingen i industrien er tydelig i lønnsandelene, 25

ØA 4/2012

- Norsk oppgang: Noen faktorer bak forskjellen til konjunkturutviklingen ute, 22-23

ØA 1/2012

- Importveid kronekurs og industriens effektive kronekurs, 18

- Prognoser for renta på rammelån, 19
- Hva skal til av renteøkning for å kvele boligveksten? 21
- Direkte og indirekte importandeler, 25

ØA 6/2011

- Bankkrise - igjen? 6
- Krisetiltak rettet mot finansmarkedene, 15
- Revisjoner i husholdningenes finansielle stilling, 17

ØA 4/2011

- Europas gjeldsstruktur til besvær, 10
- Den spanske og italienske statsgjeldskrisen, 11
- Betydningen av sterkere kronekurs, 17
- Bedriftenes finansielle stilling, 27

ØA 3/2011

- Husholdningenes gjelds- og rentebelastning, 14
- Hva er konsumveksten per innbygger? 16
- Hva er husholdningenes finansielle stilling? 17
- Renteøkningenes bidrag til å dempe konjunkturoppgangen, 26

ØA 1/2011

- Statsgjeldskrisen i Europa, 9
- Mer aktiv bruk av finans- og pengepolitikken i konjunkturstabilisering 2012-2014, 17
- En finanspolitikk som følger 4-prosentbanen i 2011-2014, 18
- Kraftmarkedet framover, 31
- Direkte og indirekte importandeler, 37

ØA 6/2010

- Omlegging av KPI, 25
- Hva skjer med norsk økonomi med kraftigere nedgang internasjonalt? 26

ØA 3/2010

- Gjeldskrisen i Europa, 10-11

ØA 1/2010

- Faktorer bak vekst og fall i konsumet 2005-2009, 18
- Lagerendringer og statistiske avvik, 23
- Fra lønn per normalårsverk til årslønn, 26
- Kraftmarkedet framover, 27
- Direkte og indirekte importandeler, 33

ØA 6/2009

- Inkludering og konjunkturer påvirker sykefraværet, 22
- Det kan gå verre, 25

ØA 4/2009

- Effekter på norsk økonomi av en mer markert internasjonal lavkonjunktur, 24-25
- Betydningen av den ekspansive finanspolitikken for utviklingen i norsk økonomi, 26

ØA 3/2009

- «Boligpriskrakk» – Hvilke effekter kan det få for norsk økonomi? 17

ØA 1/2009

- Virkninger av lavere oljeinvesteringer, 19
- Kraftmarkedet framover, 26
- Direkte og indirekte importandeler, 32

Hvorfor ulike arbeidsledighetstall?

Tor Petter Bø og Helge Næsheim

Arbeidsledigheten har økt den siste tiden, men ulike statistikker viser forskjeller i utviklingen. Statistisk sentralbyrås arbeidskraftundersøkelse (AKU) og NAVs ledighetstall har ulike definisjoner av å være arbeidsledig og målemetodene er forskjellige. Dette bør ikke oppfattes som et problem, men at de bidrar til å nyansere bildet for utviklingen på arbeidsmarkedet.

I Norge publiseres det hver måned to tall for antall arbeidsledige. Det ene gjelder dem som er registrert som helt arbeidsledige hos NAV, mens det andre er basert på intervjuundersøkelser i regi av Statistisk sentralbyrå (AKU). Hva er grunnen til at de viser ulike tall for ledige, og hvorfor kan utviklingen i disse være ulik? Hvorfor må vi egentlig ha to tall for ledigheten?

Tallet på registrerte ledige viser hvor mange som søker jobb via NAV, og det gir presise tall for alle som mottar dagpenger som ledige. Siden det er en totaltelling av alle registrerte, kan det dessuten brukes til å gi tall med detaljerte nedbrytninger, som for eksempel kommunetall. Siden det er en totaltelling, er det altså ikke utvalgsusikkerhet i disse tallene.

AKU gir imidlertid det mest dekkende bildet av arbeidsledigheten, blant annet fordi man også får med seg personer som søker arbeid uten å registrere seg hos NAV. Det er også dette målet på arbeidsledighet som er internasjonalt sammenlignbart, da de fleste land produserer dette etter samme metodikk. Gjennom EØS-avtalen er Norge forpliktet å følge de samme retningslinjer for måling av ledighet som EU-land. I AKU blir også utviklingen i ledigheten presentert i et konsistent system hvor befolkningen fordeles i en av de tre gjensidig utelukkende hovedstatusgruppene sysselsatt, arbeidsledig eller utenfor arbeidsstyrken. Dette gjøres på grunnlag av svar gjennom telefonintervju om man har noe inntektsgivende arbeid. De som ikke er i arbeid, spørres om man har søkt arbeid de siste fire uker, og om man eventuelt kunne ha påtatt seg en jobb i løpet av to uker.

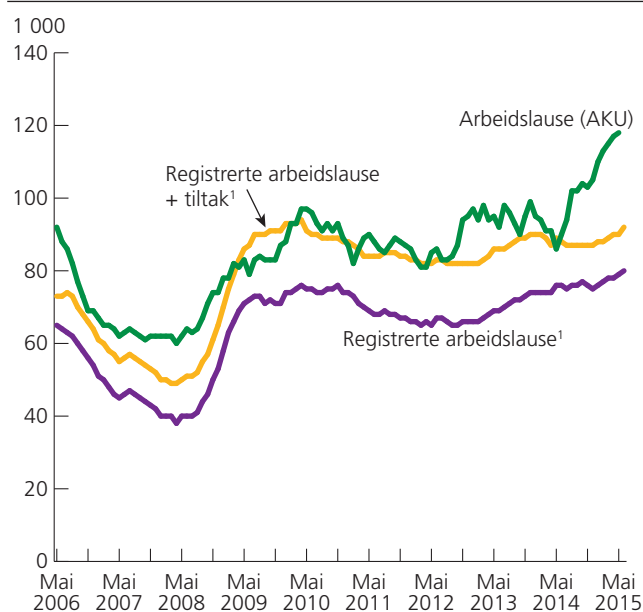
Selv om nivåtallene og de månedlige endringene for ledighet avviker i de to undersøkelsene (se figur), viser de det samme bilde av de langsiktige variasjonene i ledigheten. I perioder hvor ledigheten øker eller minker sterkt, vil de kortsiktige utslagene imidlertid variere mer mellom de to datakildene.

Samme prinsipper, men ulike tall

AKU og NAV har i prinsippet en felles forståelse av hvem som skal betraktes som arbeidsledige: man må være helt uten inntektsgivende arbeid, ha forsøkt å få arbeid og være tilgjengelig for en jobb. Og begge måler ledigheten i en kort referanseperiode. NAVs tall referer seg til situasjonen i registeret mot slutten av hver måned. I AKU intervjues den enkelte om situasjonen i en bestemt referanseuke. Fordi utvalget i AKU er spredd jevnt utover alle ukene i året, får man et representativt bilde av hver måned, kvartal og år. Hvorfor blir da tallene ulike?

Når vi sammenligner ikke-sesongjusterte tall for 2. kvartal er forskjellene særlig store. Det kommer av at AKU i mye større grad fanger opp unge som søker feriejobb eller jobb etter fullført utdanning. I 2. kvartal i år viste AKU at ledigheten var 122 000, mens NAVs tall for registrerte ledige var 77 000. Fordeler vi arbeidsledigheten etter alder, ser vi at nesten hele forskjellen mellom AKU og NAV er i aldersgruppen 15-24 år. Dette

Figur 1. Arbeidslause (AKU), registrerte arbeidslause og registrerte arbeidslause pluss arbeidsmarknadstiltak. Sesongjusterte tal, tremånaders glidende gjennomsnitt

¹ Disse tala er reine månadsvisse tal, ikkje tremånaders glidende gjennomsnitt. Kjelde: Statistisk sentralbyrå.

Tor Petter Bø er seniorrådgiver i Seksjon for arbeidsmarkedstatistikk (tpb@ssb.no)

Helge Næsheim er seksjonssjef i Seksjon for arbeidsmarkedstatistikk (hnn@ssb.no)

er antakelig også den aldersgruppen som det siste året har merket det svekkede arbeidsmarkedet mest. En del av disse er ungdom som søker feriejobber. Likevel er det ikke de som i AKU oppgir å være skoleelever/studenten som står for den største veksten i ledigheten totalt sett fra samme kvartal 2014. Den største veksten i ledighet finner man blant personer som definerer sin hovedstatus som arbeidsledig. Her inngår også en god del unge i alderen 15-24 år.

Størst avvik blant ungdom

Blant ungdom under 20 år var det ifølge NAV-tallene om lag 2 000 arbeidsledige de to første kvartalene i år, mens det ifølge AKU var 13 000 ledige i 1. kvartal og 23 000 i 2. kvartal. For aldersgruppa 20-24 år det relativt sett mindre sprik, men likevel dobbelt så mange ledige ifølge AKU som hos NAV, det vil si en differanse på 10-12 000 i første halvår 2015.

Som nevnt er forskjellen mellom AKU-ledigheten og den registrerte ledigheten hos NAV særlig stor i 2. kvartal, antakelig fordi mange i denne gruppen ønsker feriejobb. For å begrense betydningen på AKU-ledighetstallet av ungdom som søker feriejobb, kan vi se på tall for 1. kvartal 2015. Da utgjorde AKU-ledigheten 35 000 personer i alderen 15-24 år, mens det hos NAV var registrert om lag 13 000. AKUs tall for ledighet blant ungdom består ikke bare av personer som søker jobb ved siden av skolegang; 43 prosent av de unge ledige ønsket en heltidsjobb. Videre var det 20 prosent som ønsket en jobb på 20-36 timer i uka, 29 prosent ønsket 10-19 timer og 9 prosent under 10 timer i uka.

Det kan være at noen av de arbeidsledige under utdanning som søker deltidsjobb, primært ville ha ønsket å være i arbeid på heltid framfor å studere, uten at dette er kartlagt i undersøkelsen.

Store bruttoforskjeller

Selv når man sammenligner tall fra AKU og NAV etter aldersgrupper som over, blir noe av ulikhetene i målemetoder og definisjoner tilslørt ved at de i noen grad virker i ulike retninger og dermed utjevner hverandre. Siden begge undersøkelsene inneholder identifiserbare personer, kan de kobles for å se på forskjeller i klassifisering på individnivå. Vi har her ikke bare tatt med dem som er registrert som ledige hos NAV, men alle som inngår i NAVs arbeidssøkerregister ARENA. Koblingen skjer ved at vi tar med hele AKU-utvalget, ikke bare de ledige, og kobler med ARENA-registeret. For å redusere betydningen av ulike målepunkter i AKU og NAV, tar vi bare med de to siste referanseukene i hver måned fra AKU. Det matcher bedre med NAVs tall som refererer til slutten av måned. Vi får da fram:

- Hvor mange AKU-ledige som ikke finnes i ARENA.
- For AKU-ledige som finnes i ARENA, kan vi se om de her er registrert som ledige eller under andre grupper.

- For personer registrert i ARENA og som inngår i AKU-utvalget, kan vi se hvordan disse blir klassifisert i AKU basert på deres svar i denne undersøkelsen.

Vi presenterer nedenfor tall for ulike grupper med avvik. Tallene presenteres som oppblåste tall med bruk av AKUs vekter. Man må da ha i mente at tallene er beheftet med utvalgsusikkerhet. De illustrerer likevel hvilke grupper som klassifiseres ulikt og gir et bilde av størrelsen på dem.

Arbeidsledig i AKU, ikke hos NAV

Av de 122 000 arbeidsledige i AKU i 2. kvartal 2015 var bare halvparten registrert i NAVs ARENA-register. Ungdom og andre uten krav til dagpenger vil ha mindre motivasjon til å registrere seg hos NAV. Og selv om en del kan ha vært innom i NAVs register, må de bekrefte registreringen hver 14. dag for fortsatt å bli stående som ledig i dette registeret. Av den halvparten AKU-ledige man fant igjen i ARENA, var det bare 38 000 som ble klassifisert som arbeidsledige hos NAV. De øvrige 23 000 ble ikke registrert som ledige hos NAV av to grunner:

1. NAV vurderer at en del personer ikke er umiddelbart tilgjengelige for arbeidsmarkedet. I 2. kvartal var 15 000 av disse med i AKUs ledighetstall.
2. NAV holder konsekvent personer på arbeidsmarkedstiltak utenfor tallet på arbeidsledige. I 2. kvartal var 8 000 av disse med som arbeidsledige i AKU. I AKU vil personer på opplæringstiltak uten lønn bli klassifisert som arbeidsledige når de oppfyller betingelsene om arbeidssøking og tilgjengelighet. Når NAV presenterer sine tall for ledige, presenterer de også en egen tallserie for summen av ledige og arbeidssøkere på tiltak – såkalt bruttoledighet. Dette tallet ligger nærmere AKU, selv om det også her er forskjeller. I enkelte perioder med stort omfang på sysselsettingstiltak har tallet på bruttoledige ligget høyere enn AKUs tall for arbeidsledige.

Arbeidsledig hos NAV, ikke i AKU

Motsatt var det 34 000 registrerte ledige i NAV som ikke ble klassifisert som ledige i AKU. Disse fordelte seg på følgende tre grupper:

1. 9 000 personer oppga i AKU å ha jobbet noe og ble dermed definert som sysselsatt,
2. 10 000 oppga i AKU at de ikke ønsket arbeid,
3. rundt 15 000 oppfylte ikke kravene i AKU til arbeidssøking, det vil si at de svarte at de ikke har søkt etter arbeid de siste fire uker.

I de to sistnevnte gruppene finner vi blant annet eldre arbeidsledige med lange ledighetsperioder, som mer eller mindre har gitt opp å søke arbeid, og som nærmer

seg pensjonsalder. De kan se på dagpengene som en form for førtidspensjon.

Mens forskjellen i antall ledige i 2. kvartal 2015 «bare» var på 45 000, er det altså betydelig større ulikheter når vi ser på hvor mange personer som er ulikt klassifisert i de to kildene. Nå er riktignok disse forskjellene størst i 2. kvartal, da mange unge søker seg inn på arbeidsmarkedet. I 1. kvartal 2015 var forskjellen 36 000. Men også utenom en slik normal sesongeffekt finner vi store bruttoforskjeller, som sammen med tilfeldige svingninger i AKU, forklarer hvorfor de to tallkildene for ledighet i perioder gir ulike tall for utviklingen. En tilsvarende analyse ble gjort i 2006, basert på data for første halvår 2005 (Næsheim 2006).

Bidrar til et bedre bilde av situasjonen og utviklingen i arbeidsledigheten

Det ene ledighetstallet er altså ikke mer eller mindre riktig enn det andre. Det er to forskjellige definisjoner som begge er relevante for de diskusjoner man har om ledighet i arbeidsmarkedet. Begge målene burde bidra til at diskusjonen om utviklingen i arbeidsledigheten blir mer nyansert enn om en måtte basere seg på bare en av tallseriene.

I tillegg til hovedmålene på arbeidsledighet som er omtalt over, finnes det flere supplerende måltall. SSB publiserer ved siden av på ledige fra AKU og NAV også tall for bruttoledige hos NAV (dvs. hvor personer på tiltak er med) og tall fra AKU for deltidssysselsatte som ønsker mer arbeid (undersysselsatte). Det gis dessuten nedbryting av totaltallet for ledige etter ulike kjennemerker ved de ledige som alder og utdanning. Videre arbeides det med å få fram informasjon i AKU som sier noe om ønsker om arbeid blant personer som oppfyller noen, men ikke alle de tre kriteriene som brukes i AKU for å bli definert som arbeidsledig. Dette er omtalt i en artikkel fra 2012 (Næsheim og Sandvik 2012)

Referanser:

Næsheim, Helge (2006): Forholdet mellom Aetats og SSBs tall for arbeidsledige. *Økonomiske analyser* 4/2006

Næsheim, Helge og Sandvik, Ole (2012): Supplerende mål på arbeidsledighet. *Økonomiske analyser* 5/2012

Velferdseffekter av redusert selskapsbeskatning i Norge

Geir H. M. Bjertnæs

Mens de fleste EU-landene har valgt å redusere sin selskapsbeskatning har den norske selskapsskattesatsen ligget nærmest konstant de seneste tiårene. Denne artikkelen analyserer samfunnsøkonomiske gevinster og kostnader forbundet med å redusere selskapsbeskatningen i Norge fra 28 til 25 prosent. Analysen viser at en provenynøytral skattereform der selskapsskatten reduseres kan generere en velferdsgevinst.

1. Introduksjon

Et økende omfang av multinasjonale selskaper lokaliserte virksomhet i land med lav skatt. Dessuten flyttes overskudd fra land med høy skatt til land med lav skatt. Dette har ført til en skattekonkurrans som kan forklare reduksjonene i bedriftsskattesatsene i EU landene de siste tiårene, ifølge Devereux m.fl. (2008). Den norske selskapsskattesatsen var 28 prosent fra 1992 til og med 2013, da den ble redusert til 27 prosent. Dette har ført til en debatt om hvorvidt den norske selskapsskattesatsen bør reduseres ytterligere.

I denne analysen kvantifiseres velferdseffektene, målt ved neddiskontert fremtidig nytte av konsumgoder og fritid, av å redusere beskatningen av selskaper i Norge. Studien benytter den intertemporale, disaggregerte likevektsmodellen MSG6 for norsk økonomi. Den offentlige budsjettbalansen holdes uendret ved en samtidig økning i skatten på personinntekt. I analysen identifiseres en rekke effekter som trekker i retning av henholdsvis redusert og økt velferd. En modellanalyse som denne fanger ikke opp alle mulige effekter. Analysen drøfter imidlertid noen viktige effekter kvalitativt i tillegg til de effektene som modellen anslår kvantitativt.

Flere teoretiske studier viser at perfekt mobil kapital ikke bør skattlegges i en liten, åpen økonomi, se Gordon (1986), og Razin og Sadka (1991). Begrunnelsen er at en kildeskatt på kapital innebærer et høyere avkastningskrav før skatt. Dermed faller investeringene, som innebærer lavere kapital per arbeider, noe som igjen innebærer lavere lønninger og redusert velferd. I en slik økonomi er det mer effektivt å skattlegge immobil arbeidskraft direkte, dersom skatteproveny trengs til å finansiere offentlige utgifter. En kildeskatt på kapital kan imidlertid begrunnes med forekomsten av renprofitt og utenlandsk eierskap når myndighetene ikke har tilgang til en perfekt skatt på renprofitt, se Huizinga og Nielsen (1997). Myndighetene har i praksis ikke tilgang på en perfekt skatt på renprofitt, da de i svært begrenset grad har muligheten til å skille mellom renprofitt og normalavkastning på egenkapital som skatteobjekter. Effekten av skatt på kapital kompliseres

ytterligere av at multinasjonale selskaper flytter overskudd til lavskattland bl.a. vha. internprising, strategisk plassering av patenteierskap og franchise avtaler. Haufler og Schjelderup (2000) viser at det er optimalt å begrense utgiftsføringen av kapitalkostnader, samt redusere skattesatsen på selskapsoverskudd, for å begrense incentivet for å flytte overskudd til lavskattland. Dermed brytes imidlertid prinsippet om effektivitet i investeringsbeslutningene.

Den teoretiske litteraturen ovenfor er preget av forskjellige effekter som trekker i hver sin retning, og gir ikke entydig svar på spørsmålet om det er gunstig å redusere den norske selskapsbeskatningen. Analysen i denne studien er utformet for å ta hensyn til momentene som diskuteres ovenfor. En reform som reduserer selskapsbeskatningen bør dessuten utformes slik at den er forenlig med andre målsetninger for den økonomiske politikken. Denne studien viser at en slik reform kan gi en velferdsgevinst for den norske økonomien.

2. Selskapsskattereform i et sammensatt skattesystem

Skattesystemet i Norge er utformet for å ta hensyn til mange forskjellige mål. Det skal omfordele inntekt til husholdninger med lav eller ingen inntekt, tilby diverse forsikringsordninger som gratis helsetjenester, sykepenger, uføretrygd, arbeidsledighetstrygd, korrigere for markedsimperfeksjoner, dempe konjunktursvingninger, samt finansiere andre offentlige prosjekter. Gitt at det eksisterende skattesystemet ivaretar disse formålene godt, bør en reduksjon i selskapsbeskatningen kombineres med justeringer i andre skattesatser for å motvirke eventuelle uønskede effekter.

Redusert selskapsbeskatning vil isolert sett skape incentiver for skatteomgåelser ved å endre på finansieringsformen til selskaper. Redusert selskapsbeskatning innebærer lavere skattebesparelser forbundet med rentekostnader for selskaper. Rentefradraget kan imidlertid flyttes til selskapseieren ved at eieren tar opp lån som plasseres som egenkapital i selskapet. Denne formen for skatteomgåelser kan imidlertid forhindres ved at skatt på kapitalinntekter for personer reduseres i takt med selskapsbeskatningen. I det norske skattesystemet kan dette implementeres ved å redusere skattesatsen på alminnelig inntekt. Da vil imidlertid også

skattesatsen på arbeidsinntekter reduseres tilsvarende. Dette vil innebære vesentlige reduksjoner i skatteprovenyet fra inntektsskattesystemet. Kombinerer man en reduksjon i skatten på alminnelig inntekt med en tilsvarende økning i skatten på personinntekt, økes insentivet for skatteomgåelser ved at arbeidsinntekt føres som kapitalinntekt. Denne formen for skatteomgåelse kan imidlertid dempes ved å øke skattesatsen på uttak av utbytte, som i dag skattlegges som alminnelig inntekt. Verken skatteomgåelser eller marginalavkastning utover normalavkastning inngår i MSG6-modellen på en hensiktsmessig måte. Analysen ser derfor ikke på effektene av en økning i skatten på uttak av utbytte utover normalavkastningen.

Redusert skatt på alminnelig inntekt innebærer at skattefradraget for rentekostnader reduseres for personer. Dette reduserer trolig skattemotivert sparing i form av bolig, da avkastningen av boliginvesteringer blir lempelig beskattet i Norge. Slik skattemotivert sparing kan selvfølgelig også motvirkes med en økning i skatten på bolig. Avkastningen av andre former for sparing beskattes i prinsippet som kapitalinntekt, slik at redusert sparing i form av bolig forbedrer effektiviteten i økonomien, se Bye og Åvitsland (2003).

I modellanalysen implementeres redusert selskapsbeskatning ved å redusere skatten på selskapsoverskudd, samt kapitalinntekter, fra 28 til 25 prosent i alle framtidige perioder. Dermed øker ikke insentivet for å omgå skatt ved at finansieringsformen til selskaper endres. Dette kombineres med en proporsjonal økning i skatten på arbeidsinntekt som settes slik at den offentlige budsjettbetingelsen er oppfylt i hver periode. Denne reformen er ekvivalent med en 3 prosentpoengs reduksjon i skatt på alminnelig inntekt, kombinert med en økning i skatt på personinntekt som justeres slik at det totale skatteprovenyet holdes uendret. Skatten på oljeselskapene holdes uendret lik 78 prosent.

Den samfunnsøkonomiske gevinsten forbundet med å redusere selskaps- og kapitalinntektsskatten vil være avhengig av om skatteletten tilfaller den norske staten, norske borgere eller utenlandske kapitaleiere. Gevinsten vil også være avhengig av om skatteletten stimulerer investeringene. Usikkerhet omkring disse sammenhengene gjør det hensiktsmessig å utlede tre scenarier som belyser effektene av redusert selskaps- og kapitalinntektsbeskatning. I scenario 1 (skattelette stimulerer ikke investeringer, utenlandske kapitaleiere mottar ikke skattelette) antas det at multinasjonale morselskaper lånefinansierer kapitalinvesteringer som foretas av datterselskaper i Norge. Skatteletten tilfaller i dette tilfelle ikke utenlandske kapitaleiere siden hele overskuddet tas ut i utlandet. En endring i hjemlandets skattesats påvirker ikke avkastningskravet, og dermed investeringene, for et multinasjonalt selskap i dette tilfelle. Årsaken er at det multinasjonale selskapet flytter hele overskuddet fra hjemlandet til morselskapet i utlandet. Rentekostnader i hjemlandet blir renteinntekter for morselskapet i utlandet, som skattes med samme

sats som renteinntektene av en direkte investering i utlandet.

Scenario 2 (skattelette stimulerer ikke investeringer, utenlandske kapitaleiere mottar skattelette) forutsetter at en endring i hjemlandets skattesats ikke påvirker avkastningskravet, og dermed investeringene. Det antas imidlertid at skatteletten fordeles i henhold til eierbrøkene; utlendinger eier 1/3, staten eier 1/3, mens private aktører eier 1/3, på tross av at overskudd flyttes ut av Norge.

Scenario 3 (skattelette stimulerer investeringer, utenlandske kapitaleiere mottar skattelette) tar utgangspunkt i en sammenheng mellom skattelette og investeringer som baserer seg på empiriske studier av andelen utenlandsk eierskap, samt omfanget av overskudd som tas ut i utlandet. Det antas også i dette scenarioet at skatteletten fordeles i henhold til eierbrøkene. Balsvik m.fl. (2009) anslår at multinasjonale selskaper overfører om lag 1/3 av overskuddet fra Norge til utlandet.

De tre scenarioene analyseres vha. modellsimuleringer med MSG6-modellen, som er en numerisk generell likevektsmodell for den norske økonomien. Mange aspekter ved endringer i selskaps- og kapitalbeskatningen, slik som fordelingseffekter og at redusert kapitalinntektsskatt kan føre til økt skatteomgåelse ved at arbeidsinntekt føres som kapitalinntekt, inngår ikke i modellsimuleringene. Dette er også relevante velferdsøkonomiske effekter som vil modifisere konklusjonene fra modellanalysen, med mindre de kan motvirkes ved å endre andre skatter.

3. Analyser og resultater

3.1. Scenario 1. Skattelette stimulerer ikke investeringer, utenlandske kapitaleiere mottar ikke skattelette

I scenario 1 analyseres effekten av redusert selskaps- og kapitalinntektsbeskatning når selskaper omgår skatt ved å flytte overskudd til utlandet. Selskaps- og kapitalinntektsskattesatsen reduseres fra 28 til 25 prosent. Skatt på arbeidsinntekt økes slik at den offentlige budsjettbetingelsen er oppfylt. Prosentvise endringer i sentrale økonomiske variable rapporteres i tabell 3.1 for hvert av scenarioene.

Den totale velferdseffekten av å implementere denne skattereformen er positiv ifølge beregningene. Modellsimuleringene viser at skattereformen alt i alt øker nåverdien av velferden med 0,08 prosent, som omregnet til en årlig annuitet utgjør om lag 4 mrd. kroner.

Redusert selskaps- og kapitalinntektsbeskatning påvirker ikke kapitalavkastningskravet, og brukerprisen på kapital endres marginalt, se tabell 3.1. Den profitmaksimerende sammensetningen av innsatsfaktorer påvirkes derfor ikke direkte av reduksjoner i selskapsbeskatningen. Dermed påvirkes heller ikke investeringsnivået direkte av at selskaps- og kapitalinntektsskattesatsene

reduseres. I denne forstanden har skatten likhetstrekk med en skatt på renprofit. Redusert beskatning øker imidlertid overskuddet etter skatt. Dette innebærer en økning i inntreden av nye selskaper siden kostnader forbundet med inntreden ikke trekkes fra i skattegrunnlaget i MSG6-modellen. I MSG6-modellen fører dette til en økning i antall produktvarianter, siden selskapene antas å produsere hver sin variant av et produkt. Dette genererer en velferdsgevinst siden nytten til den representative konsumenten antas å øke når konsumet spres på flere varianter. Det økte skattbare overskuddet overføres til de norske eierne av selskapene. Det øker konsummulighetene til den representative konsumenten, og dette tas ut i form av økt materielt konsum, tjenester og fritid.

Reduksjonen i kapitalinntektsbeskatningen innebærer at brukerprisen på boligkapital øker med om lag 3-4 prosent som følge av at skattebesparelsen forbundet med fradrag av rentekostnader faller. Dette gir et fall i bygningskapitalen til boligformål på i overkant av 3 prosent. Dette gir en mer effektiv allokering av ulike former for sparing, da gevinsten av boliginvesteringer er mer lempelig beskattet enn andre spareformer i det norske skattesystemet, se Bye og Åvitsland (2003).

Reduksjonen i selskaps- og kapitalinntektsskattesatsen innebærer at skatteprovenyet fra selskapsbeskatningen faller. Dermed oppstår det en ubalanse i det offentlige budsjettet. Skattesatsen på arbeidsinntekt må derfor økes for å gjenopprette den offentlige budsjettbalansen. Skattesatsen økes gradvis og med 2,35 prosent i 2050. I tabell 3.1 ser vi at reformen innebærer marginale økninger i konsumprisindeksen og utbetalt lønn per timeverk, og reallønnsatsen faller i den nye likevekten. Reduksjon i reallønnsatsen innebærer at den representative konsumenten substituerer seg bort fra materielt konsum og mot fritid. Den positive inntektseffekten som følge av økt overskudd for selskaper fører til økt materielt konsum og tjenester, samt økt fritid. Dermed bidrar også dette til å redusere arbeidstilbudet. I tabell

3.1 ser vi at arbeidstilbudet faller med 0,72 prosent i 2050. Skatteteori har avdekket at velferdskostnaden forbundet med en økning av en skattekilde som initialt er betydelig genererer betydelige velferdskostnader. Den initiale skatteilden mellom materielt konsum og fritid består av en skatt på arbeidsinntekt som i gjennomsnitt utgjør om lag 40 prosent, indirekte skatter (inkludert mva.) som i gjennomsnitt utgjør om lag 22 prosent, samt arbeidsgiveravgiften som i snitt utgjør om lag 13 prosent. Økningen i skatt på husholdningers inntekt, samt reduksjon i arbeidstilbudet, genererer derfor betydelige velferdskostnader.

Reduksjonen i arbeidstilbudet kombinert med marginale endringer i lønnskostnader og brukerpriser på kapital innebærer at realinvesteringene faller med nesten 2 prosent, slik at realkapitalbeholdningen tilpasses det nye arbeidstilbudet. Redusert arbeidstilbud kombinert med lavere bruttorealinvesteringer trekker bruttonasjonalproduktet ned med 0,72 prosent i 2050.

Nåverdien av velferd er lik summen av den neddiskonterte nytten til den representative konsumenten i alle fremtidige perioder, der nytten i hver enkelt periode er lik summen av nytte fra privat konsum samt fra fritid. Velferdseffekten av å innføre reformene defineres som endring i nåverdi av velferd. I tabell 3.1 ser vi at velferden øker med 0,08 prosent, på tross av at det private konsumet faller med 0,36 prosent i 2050. Forklaringen er at velferdsgevinsten tas ut i form av økt fritid (arbeidstilbudet faller med 0,72 prosent i 2050), samt at velferdsgevinsten fordeles over tid.

3.2 Scenario 2. Skattelette stimulerer ikke investeringer, utenlandske kapitaleiere mottar skattelette

I scenario 2 analyseres effekten av redusert selskaps- og kapitalinntektsbeskatning når selskaper omgår skatt ved å ta ut overskudd i utlandet. Det antas at brukerprisene på kapital ikke påvirkes av redusert selskapsbeskatning og at utlendinger mottar 1/3 av skatteletten

Tabell 3.1. Endringer i noen makroøkonomiske hovedstørrelser som følge av redusert selskaps- og kapitalinntektsskatt. Prosent, 2050

	Nivå tall i faste 2009-priser	Scenario 1: Skattelette stimulerer ikke investeringer, utenlandske kapitaleiere mottar ikke skattelette	Scenario 2: Skattelette stimulerer ikke investeringer, utenlandske kapitaleiere mottar skattelette	Scenario 3: Skattelette stimulerer investeringer, utenlandske kapitaleiere mottar skattelette
Selskaps- og kapitalinntektsskattesats	0,28	-10,71 -3 prosentpoeng	-10,71 -3 prosentpoeng	-10,71 -3 prosentpoeng
Skatt på arbeidsinntekt	0,42	2,35	2,52	2,16
Brukerpris på maskinkapital	0,42	0,81	0,75	-2,77
Utbetalt lønn per timeverk	679	0,69	0,57	0,98
Pris, privat konsum	2,27	0,53	0,46	0,15
Lønnsats etter skatt	391	-1,05	-1,29	-0,63
Skattbart driftsres. inkl. olje	1 098 324 mill.	0,14	0,07	-1,25
Bruttorealinvesteringer	894 599 mill.	-1,94	-1,99	-0,26
Arbeidstilbud, timer	4 669,8 mill.	-0,72	-0,7	-0,41
BNP	8 564 714 mill.	-0,72	-0,73	-0,26
Privat konsum	3 769 590 mill.	-0,36	-0,5	-0,25
Nåverdi av nytte	256 025 mrd.	0,08	-0,0002	0,018

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

som følge av redusert selskapsbeskatning. Hensikten med scenarioet er å illustrere et pessimistisk scenario der skatteletten tilfaller utenlandske kapitaleiere uten å stimulere investeringene.

Selskaps- og kapitalinntektsskattesatsen reduseres fra 28 til 25 prosent. Skatt på arbeidsinntekt økes slik at den offentlige budsjettbetingelsen er oppfylt. Effektene som er beskrevet i scenario 1 vil være identiske i scenario 2. Dette avsnittet fokuserer på forskjellene som oppstår som følge av at 1/3 av skatteletten overføres til utenlandske eiere.

Skatteletten vil gi om lag den samme effekten på det offentlige budsjettet som i scenario 1. Utenlandske eiere mottar imidlertid 1/3 av skatteletten i scenario 2, og dette utgjør 1 prosent av det skattbare driftsresultatet. Konsekvensen er et det oppstår et underskudd på driftsbalansen. I den nye likevekten blir lønnsatsen lavere sammenliknet med lønnsatsen i scenario 1, se tabell 3.1. Dette vil stimulere eksportproduksjonen. Dessuten vil prisene på innenlandskproduserte varer reduseres som følge av lavere lønnskostnader. Dette gir substitusjon fra importvarer mot hjemmeproduserte varer. Dermed faller importen samtidig som eksporten øker. Likevektlønnssatsen justerer seg slik at underskuddet på driftsbalansen utliknes. I tabell 3.1 ser vi at økningen i utbetalt lønn er mindre i scenario 2 sammenliknet med scenario 1. Skattelette til utenlandske kapitaleiere genererer på denne måten en velferdskostnad. Reduksjon i likevektlønnssatsen presser arbeidstilbudet ned. Dette genererer en ekstra velferdskostnad i scenario 2 sammenliknet med scenario 1. Modellsimuleringene viser at skattereformen alt i alt reduserer nåverdien av velferden med om lag 0,5 mrd. kroner.

3.3. Scenario 3. Skattelette stimulerer investeringer, utenlandske kapitaleiere mottar skattelette

I scenario 3 analyseres effekten av redusert selskaps- og kapitalinntektsbeskatning når selskaper omgår skatt ved å flytte overskudd til utlandet. Det antas at brukerprisene på kapital faller som følge av redusert selskapsbeskatning og at utlendinger mottar 1/3 av skatteletten og det lavere overskuddet som følge av redusert selskapsbeskatning. Selskaps- og kapitalinntektsskattesatsen reduseres fra 28 til 25 prosent. Skatt på arbeidsinntekt økes slik at den offentlige budsjettbetingelsen er oppfylt. Forskjellen mellom scenario 3 og scenario 1 er at brukerprisene på kapital faller i scenario 3, mens de er uendrede i scenario 1. Dessuten mottar utenlandske eiere 1/3 av skatteletten. Skattbart overskudd faller imidlertid, og dermed faller også overføringene til utenlandske kapitaleiere. Dette avsnittet beskriver effektene av disse forskjellene.

Redusert selskapsbeskatning fører til et redusert avkastningskrav for realinvesteringer, se Bjertnæs (2015). Dermed øker realinvesteringene, som igjen presser opp lønningene. I tabell 3.1 ser vi at brukerprisen på

maskinkapital har falt i scenario 3, og at utbetalt lønn per timeverk øker mer i scenario 3 enn i scenario 1. Disse effektene er i tråd med empiriske studier som finner at både nasjonale og multinasjonale selskaper som skattlegges kraftigere velter store deler av den økte skattebyrden over på arbeiderne ved at lønningene reduseres, se Arulampalam m.fl. (2010). Skatteprovenyet fra selskapsbeskatningen reduseres som følge av den reduserte selskapskattesatsen. Skatteprovenyet øker som følge av økt realkapitalbeholdning, mens redusert avkastningskrav også bidrar til å redusere skattebasen ved at avkastningsraten på realkapital faller. Tabell 3.1 viser at utviklingen i bruttorealinvesteringer er mer positiv i scenario 3 sammenliknet med scenario 1. Skatten på lønnsinntekt må allikevel økes for å holde skatteprovenyet uendret. Skatteøkningen er imidlertid mer moderat på lang sikt i scenario 3 sammenliknet med scenario 1. Kombinasjonen av økt utbetalt lønn per timeverk, som stimulerer arbeidstilbudet, og økte bruttorealinvesteringer forklarer den mer positive utviklingen i bruttonasjonalprodukt i scenario 3 enn i scenario 1. I tabell 3.1 ser vi imidlertid at arbeidstilbudet er redusert med 0,41 prosent i 2050. Dette forklarer den negative utviklingen i bruttorealinvesteringer i 2050. Merk at de dynamiske effektene på investeringer er sterke de første årene. Når ønsket kapitalbeholdning oppnås opphører slike dynamiske effekter. Tabell 3.1 viser effekter i 2050, og gir derfor ikke et bilde av kortsiktige investeringseffekter.

Utenlandske eiere mottar 1/3 av skatteletten, og dette utgjør 1 prosent av det skattbare driftsresultatet. Konsekvensen er et det oppstår et underskudd på driftsbalansen. Tabell 3.1 viser imidlertid at skattbart driftsresultat faller. Dermed reduseres overskuddet som overføres til utenlandske eiere, og motvirker på denne måte underskuddet på driftsbalansen. Likevektlønnssatsen justerer seg slik at underskuddet på driftsbalansen utliknes.

Modellsimuleringene viser at nåverdien av velferden alt i alt øker med 0,018 prosent, som omregnet til en årlig annuitet utgjør om lag 1 mrd. kroner. Velferdsgevinsten tas ut som økt fritid, da privat konsum faller marginalt. Scenario 3 gir en moderat velferdsgevinst i motsetning til scenario 2, som innebar et marginalt velferdstap. Det er to hovedforklaringer på denne forskjellen. Den første er at det reduserte kapitalavkastningskravet i scenario 3 stimulerer investeringene, som igjen presser opp lønningene og bruttonasjonalproduktet. Dermed øker konsummulighetene og velferden. Den andre forklaringen er at skatteletten til utlendinger motvirkes av at skattbart driftsresultat faller i scenario 3. Dermed overføres det et lavere beløp til utenlandske kapitaleiere, og det er positivt for velferden. Velferdsgevinsten i scenario 3 er imidlertid lavere enn i scenario 1. Hovedforklaringen er at utenlandske kapitaleiere ikke mottar skattelette i scenario 1, mens en del av skatteletten tilfaller utlendinger i scenario 3. Denne velferdseffekten er sterkere enn den positive velferdseffekten av et lavere kapitalavkastningskrav i scenario 3.

4. Oppsummering og konklusjon

Flere teoretiske studier viser at perfekt mobil kapital ikke bør skattlegges i en liten, åpen økonomi. Utenlandsk eierskap, kombinert med renprofitt som ikke kan skattlegges perfekt, endrer denne konklusjonen. Denne studien benytter den intertemporale, disagregerte generelle likevektsmodellen, MSG6 for norsk økonomi til å kvantifisere velferdseffekten av å redusere selskaps- og kapitalinntektsskatten fra 28 til 25 prosent. Den offentlige budsjettbalansen opprettholdes ved en samtidig økning i skatten på personinntekt.

Analysen viser at en provenynøytral skattereform der selskapskatten reduseres kan generere en velferdsgvinst. Hovedforklaringen er at redusert selskaps- og kapitalinntektsbeskatning reduserer rentefradraget og dermed også overinvestering i bolig. Skatteletten stimulerer også produktiviteten i produksjonen og forbruket, og dermed velferden. I tilfeller der redusert selskapsbeskatning fører til et redusert kapitalavkastningskrav, vil investeringene øke. Dette øker kapitalen per arbeider, som i modellen igjen presser opp lønningene. Dermed øker tilbudet av arbeid, som sammen med økningen i realkapitalbeholdningen, genererer en økning i BNP. Dette gir økte konsummuligheter, og økt velferd.

Studien viser flere scenarier, og finner at velferdseffekten er marginalt negativ i et mer pessimistisk scenario der slike skatteletter ikke stimulerer investeringene. Studien viser også at ulempen ved reformen er at deler av skatteletten tilfaller utenlandske kapitaliere. Dessuten vil økningen i inntektsskatten øke skattekilnen i arbeidsmarkedet. Lavere avkastning av å arbeide reduserer arbeidstilbudet, og forsterker på denne måten velferdskostnaden forbundet med at arbeidstilbudet påvirkes av skatter. Studien påviser forholdsvis små velferdseffekter i alle scenarioene. Hovedkonklusjonen er allikevel at redusert selskapsbeskatning vil stimulere økonomien slik at velferden økes.

Mange aspekter ved endringer i selskaps- og kapitalbeskatning, slik som fordelingseffekten og at redusert kapitalinntektsskatt kan føre til økt skatteomgåelse ved at arbeidsinntekt føres som kapitalinntekt, er utelatt i denne analysen. Dette er også relevante velferdsøkonomiske effekter som vil modifisere konklusjonene fra modellanalysen, med mindre de kan motvirkes ved å endre andre skatter.

Referanser

Arulampalam, Wiji & Devereux, Michael P. & Maffini, Giorgia, 2010. "The Direct Incidence of Corporate Income Tax on Wages," IZA Discussion Papers 5293, Institute for the Study of Labor (IZA).

Balsvik, R., Jensen, S, Møen, J. og Tropina, , (2009). "Kunnskapsstatus for hva økonomisk forskning har avdekket om flernasjonale selskapers internprising i Norge." *SNF Rapport 11/09*.

Bjertnæs, G. H. M., 2015, Velferdseffekter av redusert selskapsbeskatning i Norge, *Rapporter*, 2015/27, Statistisk Sentralbyrå.

Bye, B. and Åvitsland, T., 2003, The welfare effects of housing taxation in a distorted economy: a general equilibrium analysis, *Economic Modelling*, **20** (5), 895-921.

Devereux, M. P., Lockwood, B. and Redoano, M., 2008, Do Countries Compete over Corporate Tax Rates?, *Journal of Public Economics*, **92**, 5-6, 1210-1235.

Gordon, R.H., 1986. Taxation of investment and savings in a world economy. *American Economic Review* **76**, 1086-1102.

Haufler og Schjelderup. G., 2000. Corporate tax systems and cross country profit shifting. *Oxford Economic papers*, **52**(2), 306-325.

Huizinga, H., og S.B. Nielsen, 1997. Capital income and profit taxation with foreign ownership of firms. *Journal of International Economics* **41**, 149-182.

Razin, A. og E. Sadka, 1991. International tax competition and gains from tax harmonization. *Economics Letters* **37**, 69-76.

Innholdsfortegnelse for Økonomiske analyser (ØA) de siste 12 måneder

Innholdsfortegnelse for tidligere utgivelser av Økonomiske analyser kan fås ved henvendelse til Aud Walseth,

Statistisk sentralbyrå, telefon: 21 09 47 57, E-post: Aud.Walseth@ssb.no

Økonomiske analyser

ØA 4/2014:

Marianne Tønnessen, Astri Syse og Kjersti Norgård Aase: Befolkningsframskrivninger 2014-2100: Hovedresultater, 30-36.

Kjersti Norgård Aase og Rannveig Vittersø Kaldager: Befolkningsframskrivninger 2014-2100: Fruktbarhet 37-43.

Astri Syse og Dinh Q. Pham: Befolkningsframskrivninger 2014-2100: Dødelighet og levealder, 44-50.

Marianne Tønnessen, Ådne Cappelen og Terje Skjerpen: Befolkningsframskrivingene 2014-2100: Inn- og utvandring, 51-59.

Adrian Farner Rogne og Marianne Tønnessen: Hvor godt treffer befolkningsframskrivingene for kommunene? 60-66.

Rannveig V. Kaldager: Framtidens fruktbarhet: Færre barn eller eldre mødre? 67-71.

ØA 5/2014:

Torstein Bye og Torbjørn Hægeland: KPI 100 år, 3-5.

Torstein Bye og Randi Johannessen: Levekostnader over de siste hundre år, 6-12.

Randi Johannessen: Konsumprisindeksen – en levekostnadsindeks? 13-16.

Kjersti Nyborg Hov og Camilla Rochleng: Fra nødvendighet til forlystelsesgoder, 17-20.

Ingvild Johansen, Ragnhild Nygaard og Lasse Sandberg: Fra skyttelskjema til digitale spor – nye muligheter og utfordringer, 21-25.

Pia Skare Rønnevik: Flere mål på underliggende prisvekst i Norge, 26-33.

Øystein Dørum: Markedet venter på KPI-JAE, 34-37.

Torbjørn Eika: SSBs inflasjonsprognoser, 38-44.

Einar W. Nordbø: Fra gull til KPI. Pengepolitikken og prisutviklingen gjennom 100 år, 45-52.

Torbjørn Eika: KPI, inflasjonsstabilitet og realøkonomi, 53-59.

Ådne Cappelen: KPIs rolle for arbeidet i Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene – et kort tilbakeblikk, 60-62.

Fredrik Carlsen: Prisnivåforskjeller mellom regioner, 63-66.

ØA 6/2014:

Dennis Fredriksen og Nils Martin Stølen: Pensjonsreformen – stort omfang av tidliguttak øker pensjonsutgiften på kort sikt, 34-39

Tore Halvorsen og Knut Sørensen: Revidert BNP 1995-2013: Relativ liten oppjustering for Norge, 40-46

Jon Ivar Røstadsand og Jan Tore Larsen: Revidert finansregnskap 1995-2013: Husholdningenes finansielle eiendeler opp 360 milliarder kroner, 47-52

ØA 1/2015:

Økonomisk utsyn over året 2014 3-104.

ØA 2/2015:

Konjunkturtrendene, 3-32.

Terje Skjerpen, Lasse Sigbjørn Stam-bøl og Marianne Tønnessen: Innvandrere som utvandrer igjen, 34-39.

Dennis Fredriksen: Utfordringer i offentlig tjenestepensjon, 35-46.

Economic Survey

Economic trends for the Norwegian economy is published electronically.

http://www.ssb.no/kt_en/

Contact:

Andreas Benedictow,
andreas.benedictow@ssb.no,
tel. +47 21 09 47 98

Konjunkturindikatorer for Norge

Oppdaterte Konjunkturindikatorer for Norge finnes på: www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/nokkeltall/konjunkturindikatorer

Tabell	Side	Figur	Side
Konjunkturbarometeret		Konjunkturbarometeret	
1.1. Konjunkturbarometer, industri og bergverk. Sesongjustert og glattet	2*	1.1. Konjunkturbarometer i industri og bergverk. Produksjon og sysselsetting, faktisk utvikling	3*
		1.2. Konjunkturbarometer i industri og bergverk. Generell bedømmelse av utsiktene, neste kvartal	3*
		1.3. Konjunkturbarometer. Kapasitetsutnyttingsgraden ved nåværende produksjonsnivå	3*
		1.4. Konjunkturbarometer. Faktorer som begrenser produksjonen i industrien	3*
Ordre		Ordre	
2.1. Ordretilgang. Verdiindekser	2*	2.1. Ordretilgang og ordreserve i industri ialt	3*
2.2. Ordreserve. Verdiindekser	2*	2.2. Ordretilgang og ordreserve i bygg og anlegg i alt.....	3*
Arbeidskraft		Arbeidskraft	
3.1. Arbeidsmarked. 1 000 personer og prosent. Sesongjustert	4*	3.1. Arbeidsstyrke, sysselsatte og ukeverk fra AKU	5*
		3.2. Arbeidsledige og beholdning av ledige stillinger	5*
Produksjon		Produksjon	
4.1. Produksjon. Sesongjusterte volumindekser. 2005=100.....	4*	4.1. Produksjon. Olje og naturgass	5*
4.2. Produksjon og omsetning. Indekser. Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før	6*	4.2. Produksjon. Industri og kraftforsyning	5*
		4.3. Produksjon. Innsatsvarer og energivarer	5*
		4.4. Produksjon. Investerings- og konsumvarer	5*
		4.5. Produksjonsindeks for bygg og anlegg.....	7*
		4.6. Hotellovernattinger.....	7*
Investeringer		Investeringer	
5.1. Antatte og utførte investeringer ifølge SSBs investeringsstatistikk. Mrd. kroner	6*	5.1. Antatte og utførte investeringer i industri	7*
5.2. Investeringer. Mrd. kroner. Næringslivets samlede årsanslag for investeringsåret gitt på ulike tidspunkter.....	6*	5.2. Årsanslag for investeringer i industri og bergverk gitt på ulike tidspunkter	7*
5.3. Igangsetting av nye bygg og bygg under arbeid	8*	5.3. Årsanslag for investeringer i oljevirksomheten gitt på ulike tidspunkter.....	7*
		5.4. Årsanslag for investeringer i kraftforsyning gitt på ulike tidspunkter.....	7*
		5.5. Bygg satt i gang. Boliger.....	9*
		5.6. Bygg satt i gang. Driftsbygg.....	9*
Forbruk		Forbruk	
6.1. Forbruksindikatorer.....	8*	6.1. Detaljomsetning	9*
		6.2. Varekonsumindeks.....	9*
		6.3. Førstegangsregistrerte nye personbiler.....	9*
Priser		Priser	
7.1. Pris- og kostnadsindekser. Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før	10*	7.1. Pris- og kostnadsindekser. Nivå og endring	11*
7.2. Produktpriser. Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før	10*	7.2. Produktpriser. Nivå og endring.....	11*
7.3. Prisindekser. Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før	12*	7.3. Boligpriser	11*
7.4. Månedstfortjeneste og avtalt lønn. Indeks	12*	7.4. Spotpris elektrisk kraft	11*
		7.5. Spotpris råolje, Brent Blend.....	11*
		7.6. Spotpris aluminium og eksportprisindeks for treforedlingsprodukter.....	11*
Finansmarked		Finansmarked	
8.1. Utvalgte norske rentesatser. Prosent	12*	8.1. 3 måneders eurorente	15*
8.2. Eurorenter og effektiv rente på statsobligasjoner. Prosent ..	13*	8.2. Utlånsrente og innskuddsrente	15*
8.3. Valutakurser, penge- og kredittindikatorer og aksjekursindeks for Oslo Børs	13*	8.3. Valutakursindekser.....	15*
		8.4. Norges Banks penge- og kredittindikator	15*
Utenrikshandel		Utenrikshandel	
9.1. Eksport og import av varer. Mill. kroner. Sesongjustert.....	14*	9.1. Utenrikshandel	15*
9.2. Utenriksregnskap. Mill. kroner	14*	9.2. Driftsbalansen.....	15*

1.1. Konjunkturbarometer, industri og bergverk. Sesongjustert og glattet

	Faktisk utvikling fra foregående kvartal og forventet utvikling i kommende kvartal. Diffusjonsindeks ¹				Kapasitets- utnyttning Prosent	Generell be- dømmelse av utsiktene i kommende kvartal	Faktorer som begrenser produksjonen. Prosent av foretakene			
	Produksjon		Sysselsetting				Etter- spørsmål	Kapasitet	Arbeids- kraft	Råstoff
	Faktisk	Forventet	Faktisk	Forventet						
2013										
1. kvartal	49,7	56,8	51,7	49,9	79,6	55,0	65	6	7	2
2. kvartal	51,1	55,3	52,2	49,4	79,5	55,0	65	6	6	3
3. kvartal	52,6	56,1	51,4	49,7	79,5	54,7	64	6	6	3
4. kvartal	53,7	57,3	50,3	49,6	79,9	54,7	63	7	6	4
2014										
1. kvartal	54,5	57,0	50,1	48,8	80,4	54,5	64	7	5	4
2. kvartal	53,5	55,8	49,9	47,7	80,3	53,6	64	6	5	3
3. kvartal	51,2	53,5	49,6	45,8	79,9	51,7	65	6	4	3
4. kvartal	50,0	50,8	48,7	43,0	79,3	48,6	66	5	4	3
2015										
1. kvartal	48,4	48,9	45,3	40,0	78,6	45,4	68	4	3	3
2. kvartal	46,4	47,6	41,3	37,2	78,0	43,5	70	4	2	3

¹ Beregnet som summen av andelen av foretakene som har svart STØRRE og halvparten av andelen av foretakene som har svart UENDRET.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

2.1. Ordretilgang. Sesongjusterte og glattede verdiindekser

	Ordrebasert industri. 2005=100					Bygg og anlegg. 2010=10			
	I alt	Metaller og metallvarer	Maskin- industri	Bygging av skip og olje- plattformer	Kjemiske råvarer	I alt	Anlegg	Bolig- bygg	Andre bygg
2012									
4. kvartal	130,2	116,0	211,8	103,7	110,8	124	124	135	117
2013									
1. kvartal	130,7	117,5	230,5	98,7	109,8	128	157	116	116
2. kvartal	131,7	121,1	245,3	93,4	113,6	142	199	122	119
3. kvartal	132,9	124,7	251,3	90,3	119,3	115	147	113	97
4. kvartal	133,7	127,5	246,3	89,8	124,3	124	159	109	111
2014									
1. kvartal	133,3	129,2	231,4	90,3	128,7	133	209	108	102
2. kvartal	131,2	128,7	206,8	91,3	133,3	137	157	106	140
3. kvartal	127,8	126,7	177,8	90,8	138,7	120	127	108	118
4. kvartal	124,1	123,5	150,6	89,0	144,2	129	178	125	100
2015									
1. kvartal	121,9	119,3	128,4	88,2	148,9	128	161	148	93
2. kvartal	121,5	115,6	114,3	88,6	152,0

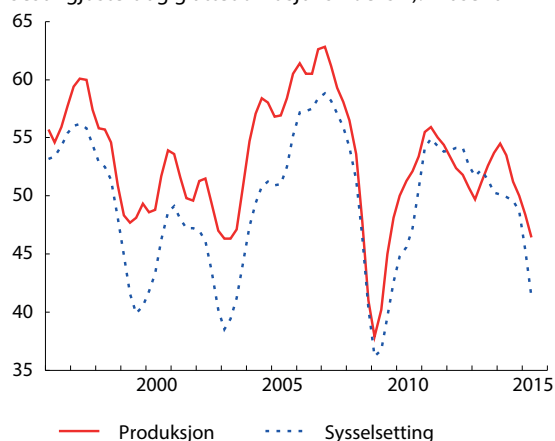
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

2.2. Ordreservert. Verdiindekser

	Ordrebasert industri. Sesongjusterte og glattet. 2005=100					Bygg og anlegg. 2010=10			
	I alt	Metaller og metallvarer	Maskin- industri	Bygging av skip og olje- plattformer	Kjemiske råvarer	I alt	Anlegg	Bolig- bygg	Andre bygg
2012									
4. kvartal	194,0	116,7	426,3	179,5	35,2	138	142	175	121
2013									
1. kvartal	198,9	116,0	459,8	179,2	37,1	144	152	175	127
2. kvartal	203,4	118,5	493,3	176,2	39,9	152	170	175	132
3. kvartal	207,9	123,5	523,1	173,4	41,3	150	166	179	130
4. kvartal	212,4	130,1	546,8	172,4	41,3	147	166	168	126
2014									
1. kvartal	216,6	137,2	563,5	173,4	40,8	156	192	172	127
2. kvartal	219,4	143,3	570,4	174,8	40,9	161	188	163	141
3. kvartal	220,5	147,2	564,7	174,5	42,5	153	165	160	144
4. kvartal	220,1	148,5	545,6	172,2	44,9	148	163	163	132
2015									
1. kvartal	219,1	147,7	515,0	169,2	47,4	153	173	182	128
2. kvartal	217,9	145,8	479,6	166,5	49,4

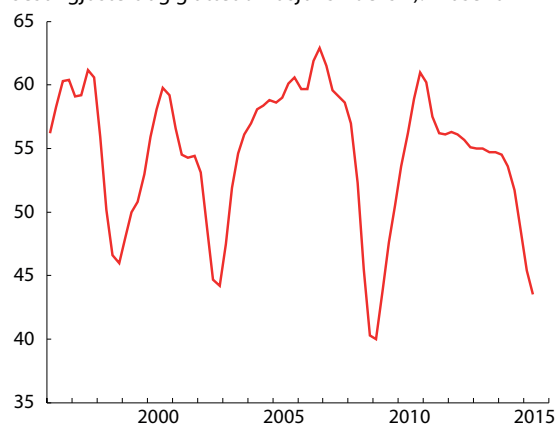
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 1.1 Konjunkturbarometer: Industri og bergverk
Produksjon og sysselsetting, faktisk utvikling, kvartal.
Sesongjustert og glattet diffusjonsindeks 1). Prosent

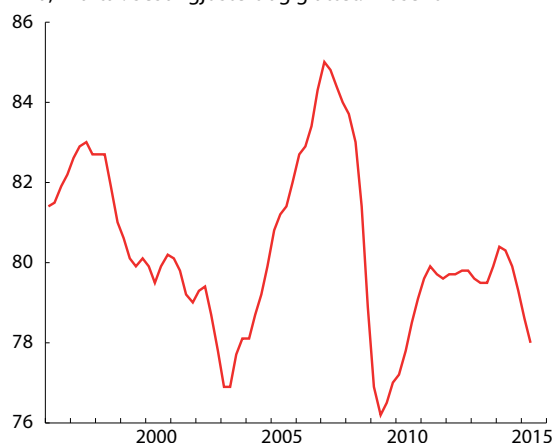
1) Se fotnote 1) til tabell 1.1
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 1.2 Konjunkturbarometer: Industri og bergverk
Generell bedømmelse av utsiktene, neste kvartal.
Sesongjustert og glattet diffusjonsindeks 1). Prosent

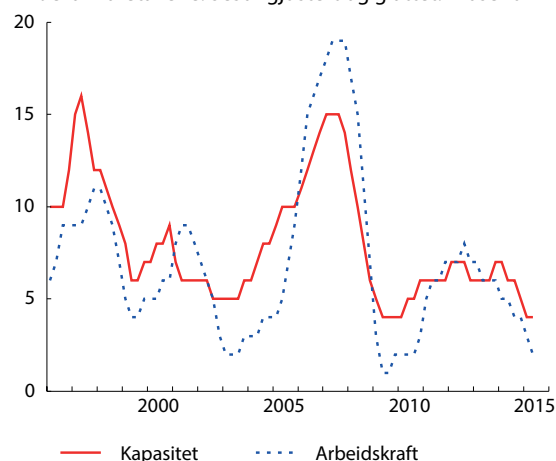
1) Se fotnote 1) til tabell 1.1
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 1.3 Konjunkturbarometer: Industri og bergverk
Kapasitetsutnyttingsgraden ved nåværende produksjons-
nivå, kvartal. Sesongjustert og glattet. Prosent

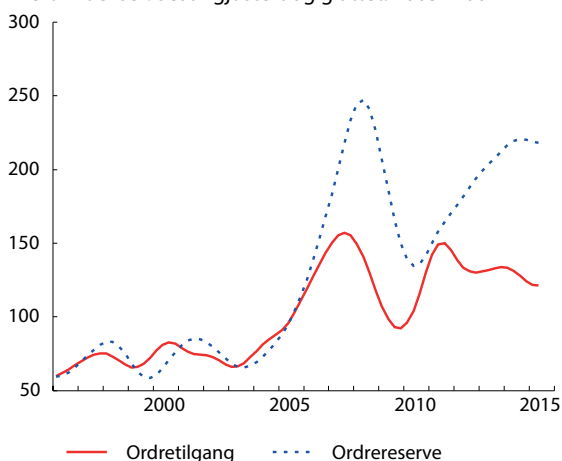
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 1.4 Konjunkturbarometer: Industri og bergverk
Faktorer som begrenser produksjonen, kvartal.
Andel av foretakene. Sesongjustert og glattet. Prosent

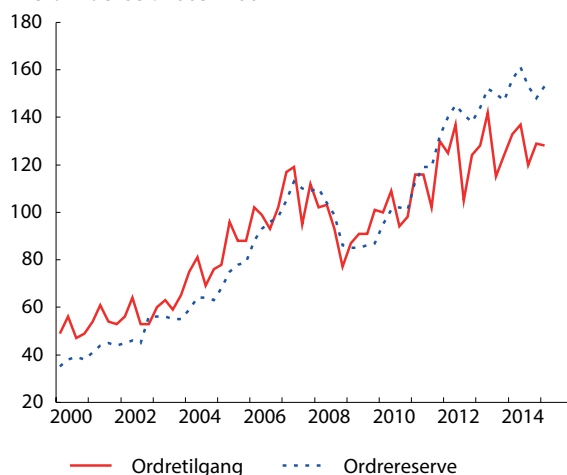
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 2.1 Ordre (kvartal). Ordrebasert industri ialt
Ordretilgang og ordreserve.
Verdiindekser. Sesongjustert og glattet. 2005=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 2.2 Ordre (kvartal). Bygg og anlegg ialt
Ordretilgang og ordreserve.
Verdiindekser. 2005=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

3.1. Arbeidsmarked. 1000 personer/ukeverk og prosent. Sesongjustert

	Arbeidskraftundersøkelsen ¹					NAV				Sykefravær- statistikk
	Sysselsatte	Utførte ukeverk (37,5 timer) per uke	Arbeids- styrken	Arbeids- ledige	Arbeids- ledighet. Prosent av arbeids- styrken	Registrerte ledige	Registrerte ledige og personer på tiltak	Tilgang på ledige stillinger	Beholdning av ledige stillinger	Syke- fravær- prosent ²
2010	2 508	1 897	2 602	94	3,6	74,6	91,3	19,6	24,3	6,8
2011	2 543	1 942	2 629	86	3,3	69,4	84,4	20,6	26,7	6,7
2012	2 591	1 980	2 677	86	3,2	65,7	82,5	19,6	..	6,5
2013	2 610	1 968	2 704	95	3,5	69,7	85,9	17,7	..	6,4
2014	2 637	2 019	2 733	96	3,5	75,3	88,0	16,4
2014										
Februar	2 622	2 019	2 716	94	3,5	74,0	89,7	16,7	..	6,7
Mars	2 632	2 010	2 724	92	3,4	74,3	89,5	16,2	..	6,7
April	2 632	2 013	2 724	92	3,4	73,5	87,1	16,6	..	6,0
Mai	2 639	2 019	2 726	88	3,2	76,4	88,9	16,7	..	6,0
Juni	2 632	1 999	2 722	90	3,3	75,7	88,1	15,4	..	6,0
Juli	2 640	2 039	2 732	92	3,4	74,8	87,1	17,9	..	6,3
August	2 637	2 026	2 737	101	3,7	75,6	88,1	16,1	..	6,3
September	2 638	2 043	2 739	101	3,7	76,2	86,7	19,2	..	6,3
Oktober	2 634	2 015	2 737	104	3,8	76,6	86,8	14,5	..	6,4
November	2 653	2 021	2 755	103	3,7	76,4	86,8	16,0	..	6,4
Desember	2 658	2 010	2 763	105	3,8	75,8	87,4	17,2	..	6,4
2015										
Januar	2 656	2 001	2 766	110	4,0	76,5	88,2	16,0
Februar	2 644	2 000	2 758	114	4,1	77,6	88,6	16,9
Mars	2 642	2 011	2 758	116	4,2	78,2	89,3	16,7
April	2 646	2 004	2 763	118	4,3	78,6	91,5	16,6
Mai	2 652	2 011	2 771	119	4,3	78,9	89,9	15,8
Juni	2 653	2 008	2 777	124	4,5	79,6	92,0	20,8
Juli	80,3	94,6	12,9
August	81,0	95,5	15,6

¹ Tre måneders glidende sentrert gjennomsnitt. Tallene for februar, mai, august og november gir gjennomsnittet for henholdsvis 1., 2., 3. og 4. kvartal.

² Egen- og legemeldte sykefraværsværk som prosent av avtalte dagsverk, kvartalstall.

Kilde: Statistisk sentralbyrå og NAV.

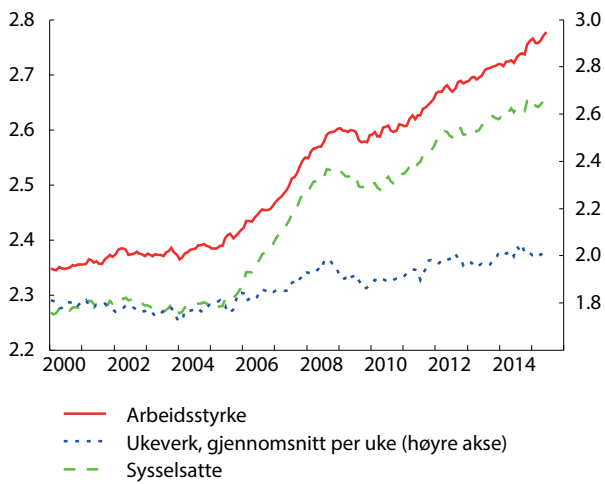
4.1. Produksjon. Sesongjusterte volumindekser. 2005=100

	Etter næring				Etter sluttanvendelse			
	Total indeks ¹	Utvinning og utvinnings- tjenester	Industri	Kraft- forsyning	Innsats- varer	Investerings- varer	Konsum- varer	Energi- varer
2010	88,1	80,2	110,4	91,0	105,2	143,7	95,9	79,7
2011	83,7	73,6	112,0	93,7	111,4	149,7	93,6	73,1
2012	85,2	73,5	114,5	108,6	112,8	162,7	95,4	73,8
2013	83,0	70,7	118,2	99,1	118,1	179,0	92,3	70,0
2014	84,7	71,8	122,3	104,9	118,8	192,1	93,1	71,2
2014								
Februar	84,6	71,7	121,6	97,8	119,2	188,2	92,3	70,4
Mars	85,8	72,9	122,0	102,5	118,7	189,5	92,4	71,7
April	86,0	72,3	122,6	112,8	120,1	188,2	95,7	72,8
Mai	81,0	65,2	123,2	112,4	121,9	191,9	94,5	64,6
Juni	85,0	70,2	125,2	109,6	119,1	195,4	93,8	69,7
Juli	85,1	70,9	124,7	104,6	119,2	197,9	97,1	69,7
August	84,9	70,7	125,9	97,4	119,4	201,1	95,1	70,1
September	87,8	75,1	122,7	104,6	119,7	196,4	92,5	73,3
Oktober	88,5	75,5	125,0	104,4	119,9	198,9	93,4	73,8
November	86,4	72,6	124,3	107,2	116,4	199,2	92,3	72,3
Desember	86,6	72,6	125,7	105,9	116,8	203,7	93,8	71,1
2015								
Januar	84,2	70,8	121,4	103,6	112,6	194,3	93,9	70,3
Februar	86,4	73,4	122,7	106,3	114,5	192,1	93,5	72,9
Mars	87,7	73,7	126,7	109,4	114,5	200,3	94,8	72,9
April	82,9	68,4	122,5	107,4	118,4	191,2	94,2	69,0
Mai	84,6	71,5	120,2	107,8	107,7	187,6	94,3	74,0
Juni	87,6	75,2	120,3	112,8	113,3	182,1	93,6	75,7

¹ Olje- og gassutvinning, industri, bergverk og kraftforsyning.

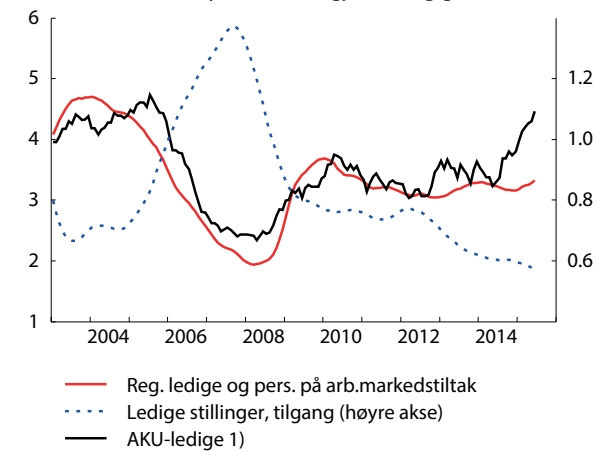
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 3.1 Arbeidsstyrke, sysselsatte og ukeverk
Millioner. Sesongjusterte og glattede månedstall.

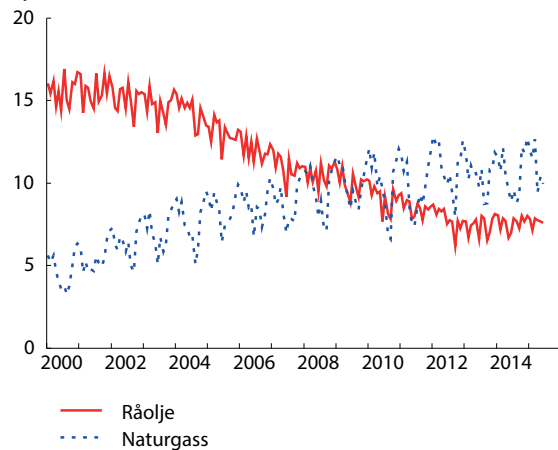
Kilde: Arbeidskraftundersøkelsen, Statistisk sentralbyrå.

Fig. 3.2 Arbeidsledige og tilgang av ledige
stillinger, månedstall
Prosent av arbeidsstyrken. Sesongjustert og glattet

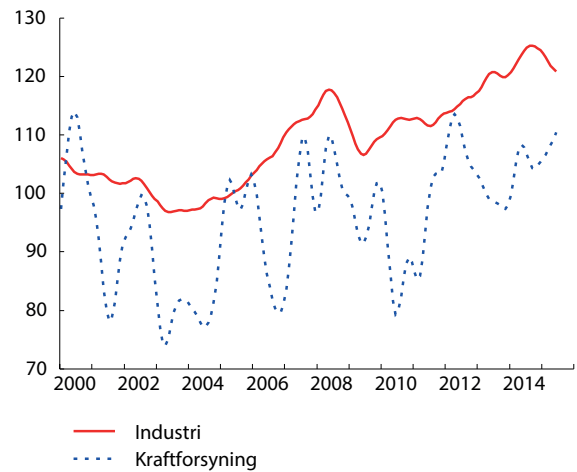
1) Brudd i serien fom. 2006.
Kilde: NAV og Statistisk sentralbyrå.

Fig. 4.1 Produksjon: Olje og naturgass
Råolje (mill. Sm³) og naturgass (mrd. Sm³)
Ujusterte månedstall 1).

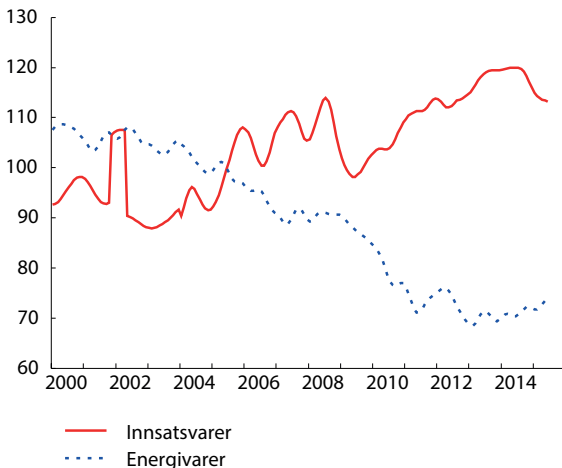
1) Brudd i seriene fra og med 2004.
Kilde: Oljedirektoratet.

Fig. 4.2 Produksjon: Industri og kraftforsyning
Sesongjusterte og glattede volumindekser. 2005=100
Månedstall

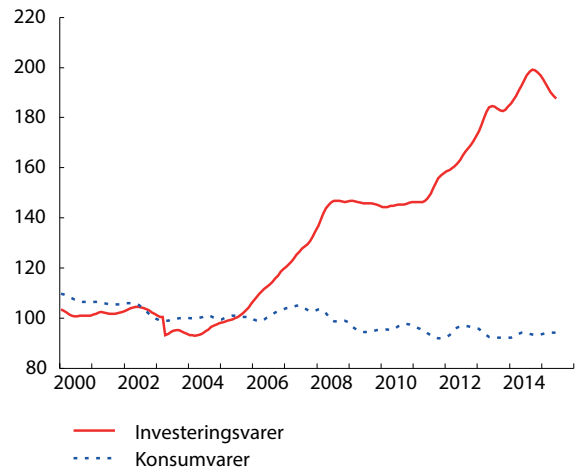
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 4.3 Produksjon: Innsatsvarer og energivarer
Sesongjusterte og glattede volumindekser. 2005=100
Månedstall

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 4.4 Produksjon: Investerings- og konsumvarer
Sesongjusterte og glattede volumindekser. 2005=100
Månedstall

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

4.2. Produksjon og omsetning. Indekser

	Bygge- og anleggsproduksjon. Volum						Næringslivstjenester og omsetning og drift av fast eiendom. Verdi			Hotellomsetning. Verdi
	I alt		Bygg i alt		Anlegg		Omsetning og drift av fast eiendom. Nivå	Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting. Nivå	Forretningsmessig tjenesteyting. Nivå	Nivå
	Sesongjustert nivå	Trend. Endring fra forrige periode. Årlig rate. Prosent	Sesongjustert nivå	Trend. Endring fra forrige periode. Årlig rate. Prosent	Sesongjustert nivå	Trend. Endring fra forrige periode. Årlig rate. Prosent				
			2005=100				2005=100		1992=100	
2012	110,8	7,6	105,5	4,7	130,0	17,5	207,5	183,4	191,6	255,6
2013	117,8	6,4	111,4	5,7	141,1	8,5	212,1	193,3	202,2	261,5
2014	123,2	4,7	115,4	3,7	153,1	8,7	214,1	201,0	203,8	262,8
2012										
4. kvartal	111,2	3,8	105,4	2,9	134,5	6,2	207,5	216,9	204,1	232,3
2013										
1. kvartal	114,9	3,9	107,9	2,0	139,8	9,1	207,3	173,6	181,0	227,4
2. kvartal	116,2	4,9	108,9	2,7	141,0	11,4	213,8	201,8	199,8	282,8
3. kvartal	118,9	7,8	113,6	8,8	138,7	6,1	210,2	170,8	206,0	295,4
4. kvartal	120,9	8,7	115,0	9,1	144,3	7,3	218,4	223,8	210,1	239,8
2014										
1. kvartal	120,8	5,1	113,0	4,7	147,5	5,5	211,5	190,4	187,9	240,7
2. kvartal	123,4	6,2	115,4	6,0	151,5	7,4	216,7	209,6	203,4	253,2
3. kvartal	124,8	5,0	116,4	2,5	161,8	16,7	213,9	175,6	209,7	315,2
4. kvartal	123,8	2,4	116,6	1,4	151,6	5,1	217,1	234,5	217,5	241,3
2015										
1. kvartal	124,0	2,6	115,3	2,0	152,5	3,4	210,0	191,3	194,5	245,0
2. kvartal	125,2	1,5	115,6	0,2	160,4	5,9	209,8	210,2	216,7	221,2

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

5.1. Antatte og utførte investeringer ifølge SSBs investeringsstatistikk.¹ Mrd. kroner

	Industri		Kraftforsyning		Antatte i alt	Oljevirkosomhet (ujustert)				
	Antatte, sesongjust.	Utførte, ujustert	Utførte, sesongjust.	Utførte		Utførte				
						I alt	Leting	Utbygging	Felt i drift	Rørtransport
2012	.	4,9	4,9	4,8	.	43,0	6,7	13,0	22,3	0,1
2013	.	4,9	4,8	5,1	.	51,5	8,5	15,8	26,3	0,8
2014	.	5,2	5,2	5,4
2013										
1. kvartal	4,9	3,6	4,6	3,3	49,4	44,7	6,6	13,1	23,9	0,3
2. kvartal	5,5	5,2	5,1	5,3	54,0	51,6	7,8	15,4	27,6	0,7
3. kvartal	5,5	4,4	4,9	5,2	58,4	54,5	10,2	16,6	26,8	1,5
4. kvartal	5,3	6,2	4,8	6,6	58,7	55,1	9,2	18,2	26,8	0,8
2014										
1. kvartal	5,5	4,1	5,3	4,2	55,3	50,1	9,0	16,9	23,3	1,0
2. kvartal	5,7	5,1	5,0	5,8	58,5	52,6	8,9	18,6	23,7	1,5
3. kvartal	5,2	4,6	5,1	5,3	57,2	50,9	8,1	17,9	23,6	1,3
4. kvartal	5,7	7,1	5,4	6,4	52,8	48,0	8,3	19,3	19,5	0,8
2015										
1. kvartal	5,6	3,7	4,7	4,2	48,2	44,1	6,8	14,3	21,8	1,1
2. kvartal	5,3	4,7	4,7	5,8	49,3	47,1	8,4	14,6	22,6	1,2

¹ Tallene for antatte og utførte investeringer i et kvartal er hentet fra henholdsvis investeringsundersøkelsen forrige og samme kvartal.

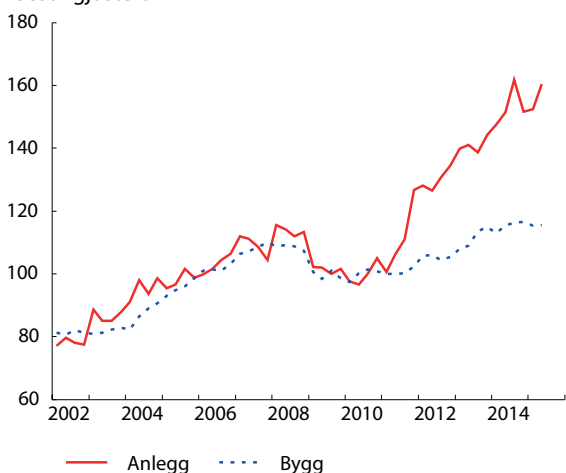
Kilde: Statistisk sentralbyrå

5.2. Investeringer. Mrd. kroner. Næringens samlede årsanslag for investeringsåret (år t) gitt på ulike tidspunkter i året før investeringsåret (t-1), i investeringsåret (t) og året etter investeringsåret (t+1)

	Industri og bergverksdrift				Kraftforsyning				Oljevirkosomhet			
	2013	2014	2015	2016	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015
År t-1												
2. kvartal	15,3	16,3	13,4	18,8	21,1	23,2	24,7	27,5	194,3	207,8	174,6	172,7
3. kvartal	16,3	16,2	15,1	20,0	21,4	23,2	24,2	26,3	204,0	215,1	175,2	169,4
4. kvartal	17,0	18,2	18,7	..	20,3	22,2	24,6	..	207,8	223,3	176,9	..
År t												
1. kvartal	18,7	20,3	21,3	..	22,2	22,9	25,3	..	198,7	223,7	176,6	..
2. kvartal	20,5	21,5	20,7	..	20,7	22,5	24,8	..	211,3	224,3	176,2	..
3. kvartal	21,2	21,6	21,3	..	20,9	22,2	24,1	..	212,8	219,2	180,1	..
4. kvartal	20,9	21,5	20,7	21,9	211,9	210,1
År t+1												
1. kvartal	21,2	22,4	20,4	21,7	209,1	206,2

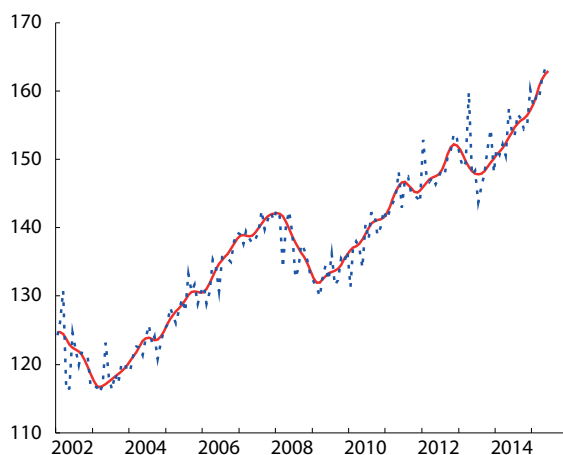
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 4.5 Produksjonsindeks for bygg og anlegg
Kvartalsvis volumindeks. 2005=100.
Sesongjustert

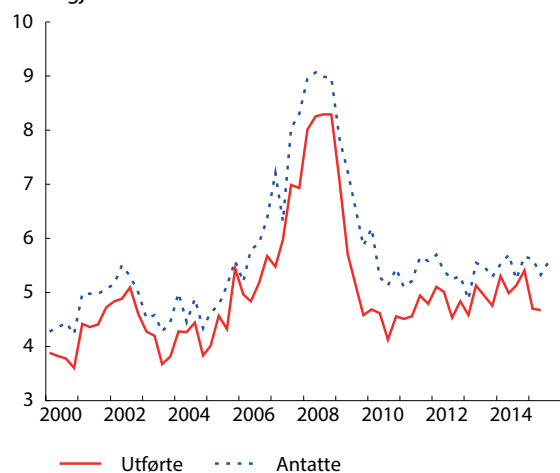
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 4.6 Hotellovernattinger
Månedsindeks. 1992=100. Sesongjustert og trend

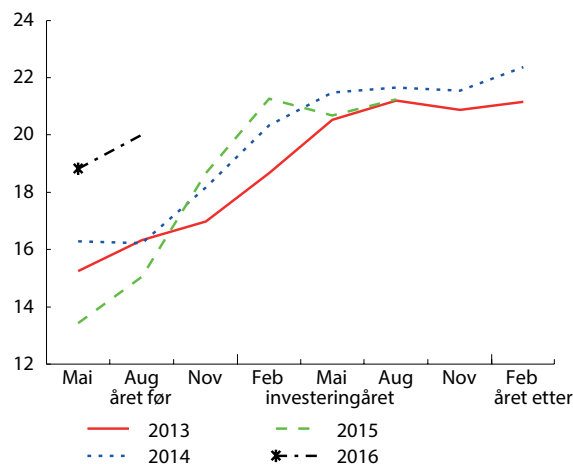
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 5.1 Investeringer: Industri
Antatte og utførte per kvartal. Milliarder kroner.
Sesongjustert

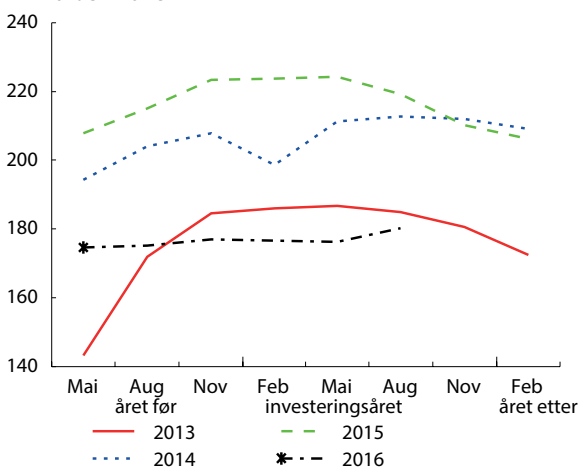
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Fig. 5.2 Investeringer: Industri og bergverksdrift
Årsanslag gitt på ulike tidspunkter.
Milliarder kroner

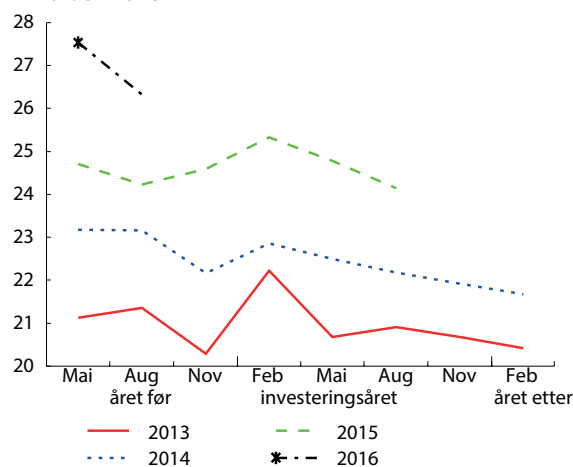
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 5.3 Investeringer: Oljevirksomhet
Årsanslag gitt på ulike tidspunkter.
Milliarder kroner

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 5.4 Investeringer: Kraftforsyning
Årsanslag gitt på ulike tidspunkter.
Milliarder kroner

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

5.3. Igangsetting av nye bygg og bygg under arbeid

	Bygg satt igang				
	Antall boliger		Bolig bruksareal. 1000 kvm.		Andre bygg. Bruksareal. 1000 kvm. Trend ¹
	Sesongjustert nivå	Trend. Endring fra forrige periode. Årlig rate. Prosent	Sesongjustert nivå	Trend. Endring fra forrige periode. Årlig rate. Prosent	
2011	27 735	31,0	3 805	24,0	5 491
2012	30 189	9,0	4 039	6,0	5 505
2013	30 450	1,0	4 130	2,0	5 274
2014	27 250	-11,0	3 641	-12,0	5 282
2013					
Mars	2 123	-5,0	323	-11,5	424
April	2 035	-5,5	283	-12,3	429
Mai	3 533	-7,0	401	-12,8	430
Juni	2 537	-6,5	318	-12,6	427
Juli	2 846	-4,1	359	-9,9	423
August	2 141	0,5	294	-6,8	416
September	1 509	4,3	233	-2,3	407
Oktober	2 354	9,2	315	2,8	398
November	2 238	12,5	304	8,5	390
Desember	2 194	15,9	281	12,7	383
2015					
Januar	2 220	19,2	298	17,4	378
Februar	2 275	21,8	314	21,2	374
Mars	2 940	23,2	333	23,0	371
April	2 875	21,0	386	23,1	368
Mai	2 594	16,8	349	20,9	366
Juni	2 460	16,0	318	18,9	366
Juli	2 461	27,4	349	30,1	363

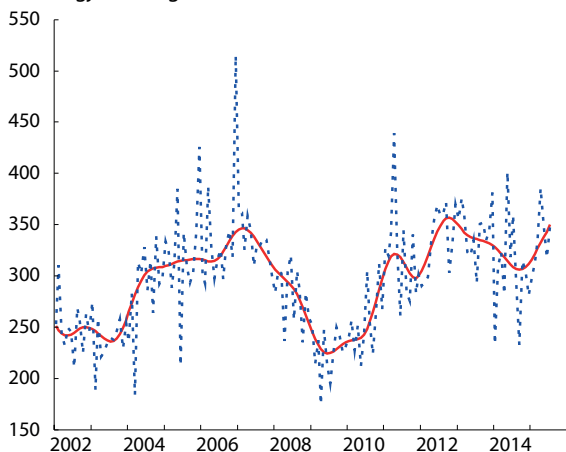
¹ Tallene omfatter ikke bygg til jordbruk, skogbruk og fiske.
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

6.1. Forbruksindikatorer

	Detaljomsætningsvolum		Varekonsumindeks ¹		Førstegangsregistrerte personbiler		Hotellovernattinger, ferie og fritid	
	Sesongjustert indeks	Trend. Prosent endring fra forrige periode. Årlig rate	Sesongjustert indeks	Trend. Prosent endring fra forrige periode. Årlig rate	Sesongjustert nivå. 1000 biler	Trend. Prosent endring fra forrige periode. Årlig rate	Sesongjustert nivå. 1000 overnattinger	Trend. Prosent endring fra forrige periode. Årlig rate
	2005=100		2005=100					
2010	117,3	1,7	117,9	5,2	13,3	30,5	8 911,0	7,6
2011	119,7	2,2	119,3	1,3	14,1	6,2	9 382,0	4,9
2012	123,2	3,2	122,9	3,1	14,3	2,0	9 568,0	3,8
2013	125,0	1,5	124,3	1,2	14,7	3,1	9 454,0	0,0
2014	127,3	1,8	125,6	1,0	14,4	-1,7	9 804,0	3,4
2014								
Februar	127,8	4,0	124,4	1,8	14,8	1,3	787,0	4,7
Mars	128,8	4,3	125,5	2,1	15,0	1,2	839,0	6,3
April	129,1	3,8	124,7	2,2	14,1	-3,6	793,0	7,8
Mai	128,9	2,5	125,0	1,6	14,0	-9,2	708,0	11,1
Juni	130,1	1,4	126,5	1,1	14,4	-11,1	817,0	14,3
Juli	127,8	0,9	124,3	0,9	14,1	-7,8	814,0	15,8
August	128,8	0,5	126,0	0,8	14,1	-2,5	829,0	17,3
September	128,6	0,6	124,8	0,9	13,7	0,3	857,0	18,7
Oktober	129,2	0,7	125,2	1,5	14,2	-0,2	857,0	20,1
November	129,9	1,1	126,3	2,4	14,3	0,2	866,0	18,1
Desember	129,7	1,8	126,4	3,0	15,2	2,5	895,0	17,8
2015								
Januar	128,8	2,1	125,8	3,3	13,7	7,0	900,0	16,0
Februar	129,9	1,6	126,9	3,2	14,0	10,9	908,0	14,3
Mars	130,7	1,2	127,5	2,8	14,7	15,3	789,0	14,1
April	133,3	0,8	129,3	2,1	14,8	18,3	923,0	13,9
Mai	128,7	0,5	126,6	1,6	14,6	18,2	1 029,0	10,9
Juni	129,8	0,6	128,1	1,1	15,7	13,7	941,0	12,2
Juli	130,5	0,9	128,0	0,7	14,5	8,6
August	15,4	5,4

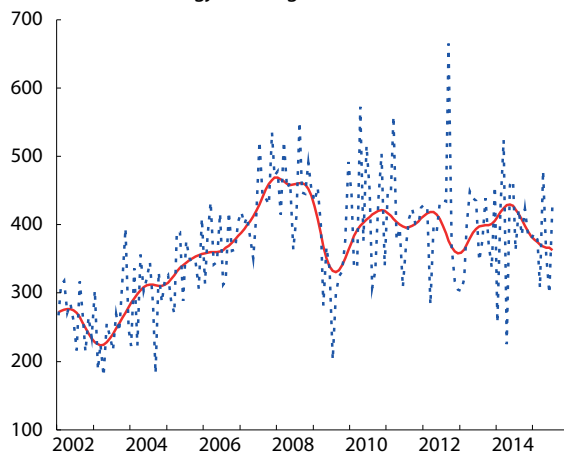
¹ Indikatoren bygger på informasjon om detaljomsætningsvolum, førstegangsregistrerte personbiler (antall) og volumindikatorer for omsetning av tobakk, øl, mineralvann, elektrisk kraft, bensin, brensel og fjernvarme. Vektene er hentet fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet (KNR).
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 5.5 Bygg satt igang. Boliger
Bruksareal. 1000 kvm. månedstall
Sesongjustert og trend

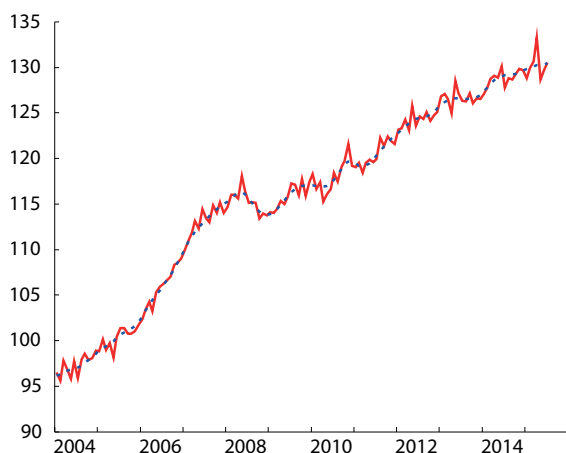
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 5.6 Bygg satt igang. Driftsbygg
Bruksareal. 1000 kvm.
Månedstall. Sesongjustert og trend.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 6.1 Detaljomsetning
Volumindeks. Månedstall. Sesongjustert og trend
2005=100

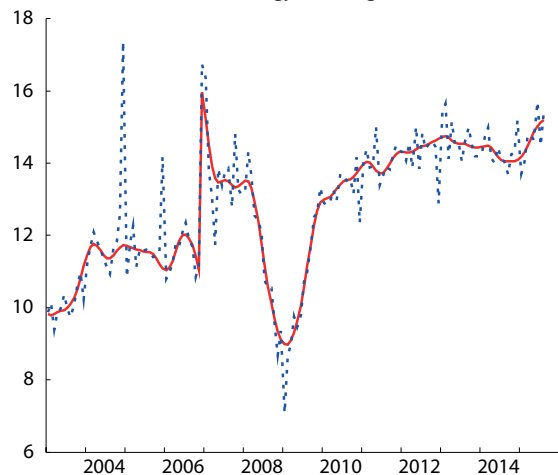
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 6.2 Varekonsumindeks
Volum. Månedstall. Sesongjustert og trend
2005=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 6.3 Førstegangsregistrerte personbiler
1000 stk. Månedstall. Sesongjustert og trend

Kilde: Vegdirektoratet og Statistisk sentralbyrå.

7.1. Pris- og kostnadsindekser. Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før

	Konsumprisindeks (KPI)		KPI ekskl. energiprodukter		KPI-JAE ¹ Endring	Harmonisert konsumprisindeks		Førstegangsomsetning innenlands		Byggekostnadsindeks for boliger	
	Nivå	Endring	Nivå	Endring		Norge Endring	Euroomr. Endring	Nivå	Endring	Nivå	Endring
	1998=100		1998=100					2000=100		2000=100	
2010	128,8	2,5	123,1	1,4	1,4	2,4	1,6	137,8	5,9	147,7	3,2
2011	130,4	1,2	124,4	1,1	0,9	1,2	2,7	144,8	5,1	153,1	3,6
2012	131,4	0,8	126,2	1,4	1,2	0,4	2,5	144,3	-0,4	157,9	3,1
2013	134,2	2,1	128,2	1,6	1,6	1,9	1,4	146,3	1,4	162,4	2,9
2014	136,9	2,0	131,2	2,3	2,4	1,9	0,4	147,8	1,0	167,8	3,3
Februar	135,8	2,1	129,9	2,4	2,4	1,9	0,7	148,9	2,3	165,7	2,9
Mars	136,1	2,0	130,5	2,6	2,6	1,8	0,5	147,5	0,9	165,7	2,9
April	136,6	1,8	131,2	2,6	2,5	1,5	0,7	147,2	1,0	167,5	3,8
Mai	136,7	1,8	131,3	2,3	2,3	1,6	0,5	147,3	1,9	168,0	3,6
Juni	136,4	1,9	131,1	2,4	2,4	1,8	0,5	148,3	3,1	168,1	3,6
Juli	137,4	2,2	131,8	2,6	2,6	2,2	0,4	148,9	1,4	168,3	3,6
August	137,0	2,1	131,2	2,2	2,2	1,9	0,4	148,6	1,1	168,7	3,3
September	137,7	2,1	131,9	2,3	2,4	2,1	0,3	148,3	0,6	168,8	3,4
Oktober	137,8	2,0	132,2	2,5	2,5	1,9	0,4	147,4	0,0	169,0	3,4
November	137,9	1,9	132,3	2,3	2,4	2,0	0,3	147,0	-0,3	169,6	3,3
Desember	137,9	2,1	132,3	2,4	2,4	2,0	-0,2	145,8	-1,8	169,7	3,3
2015											
Januar	137,8	2,0	132,2	2,4	2,4	1,9	-0,6	144,0	-3,3	170,2	3,3
Februar	138,4	1,9	132,9	2,3	2,4	1,8	-0,3	146,2	-1,8	170,9	3,1
Mars	138,8	2,0	133,4	2,2	2,3	1,7	-0,1	145,9	-1,1	171,0	3,2
April	139,3	2,0	134,0	2,1	2,1	1,8	0,0	147,2	0,0	171,7	2,5
Mai	139,6	2,1	134,5	2,4	2,4	2,0	0,3	146,9	-0,3	172,2	2,5
Juni	140,0	2,6	135,2	3,1	3,2	2,6	0,2	147,0	-0,9	172,2	2,4
Juli	139,9	1,8	135,3	2,7	2,6	1,5	0,2	145,8	-2,1	172,4	2,4

¹ Justert for avgiftsendringer og uten energivarer.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

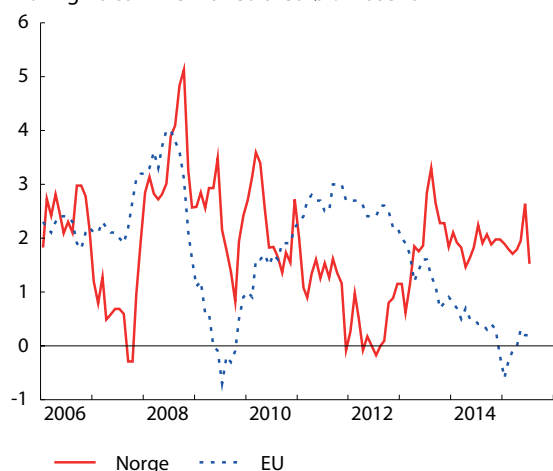
7.2. Produktpriser. Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før der det framgår

	Produsentprisindeks ¹ . Industri		Spotpriser			Eksportprisindeks, treforedlingsprodukter. 2000=100	Eksportpris, laks. Nivå. NOK pr. kg	
	Nivå. 2000=100	Endring	Elektrisk kraft, systempris. Øre pr. kWh	Brent Blend. NOK pr. fat	Brent Blend. USD pr. fat			Aluminium. NOK pr. tonn
2009	136,0	0,2	30,7	388,1	62,6	8 995,0	154,0	30,9
2010	145,0	6,6	42,5	484,3	80,3	12 510,6	174,4	37,3
2011	155,7	7,5	36,7	620,5	110,9	12 662,5	221,3	33,0
2012	157,8	1,3	23,4	648,7	111,7	11 726,8	208,7	27,6
2013	157,7	0,0	29,7	639,3	108,7	10 822,3	198,3	39,8
2014	161,6	2,5	24,8	621,4	99,4	11 790,4	199,9	41,2
2014								
Februar	161,5	3,5	25,3	665,4	108,8	10 415,6	193,2	47,6
Mars	160,6	1,8	22,2	646,1	107,7	10 248,5	196,5	43,9
April	160,8	2,6	21,1	646,6	108,2	10 757,0	196,8	45,3
Mai	160,9	3,1	21,5	648,8	109,2	10 387,7	189,7	40,5
Juni	161,8	4,1	20,7	677,3	112,0	11 077,4	192,0	36,3
Juli	162,8	3,0	23,9	670,6	108,2	12 069,1	198,9	40,6
August	163,5	2,9	26,5	640,6	103,4	12 592,1	193,6	35,9
September	162,5	2,1	28,6	625,5	98,6	12 646,6	201,8	35,0
Oktober	162,1	1,7	25,4	577,4	88,0	12 756,2	216,3	35,6
November	161,5	1,3	25,4	542,3	79,6	13 995,4	197,3	40,7
Desember	160,0	-0,4	28,5	460,1	63,1	13 765,9	217,1	45,2
2015								
Januar	157,6	-2,4	26,9	384,3	50,1	14 000,8	211,9	44,2
Februar	159,0	-1,5	25,1	445,9	58,8	13 970,3	208,7	42,2
Mars	160,2	-0,2	21,9	455,0	56,9	14 246,1	206,2	41,5
April	160,6	-0,1	21,6	479,0	60,9	14 247,6	207,5	39,9
Mai	160,8	-0,1	18,8	495,4	65,6	13 938,1	204,9	38,4
Juni	161,1	-0,4	12,6	498,3	63,8	13 514,0	206,2	40,9
Juli	161,2	-1,0	8,5	460,9	56,8	13 647,5	206,2	44,0
August	398,1	48,2

¹ I motsetning til den ordinære produsentprisindeksen, kan denne revideres i etterkant. Den helt korrekte betegnelsen på denne statistikken er vareprisindeksen.

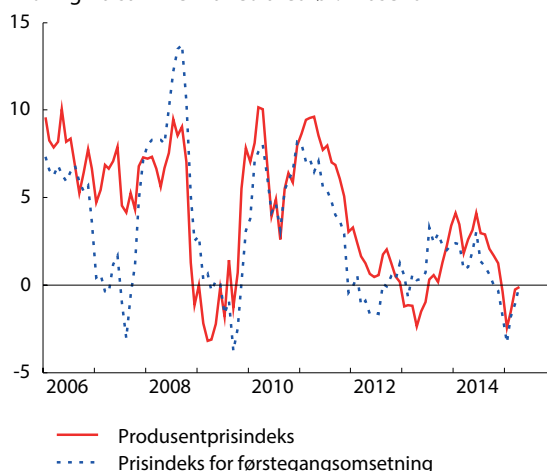
Kilde: Statistisk sentralbyrå og Reuters EcoWin.

Fig. 7.1 Harmonisert konsumprisindeks Norge og EU
Endring fra samme måned året før. Prosent

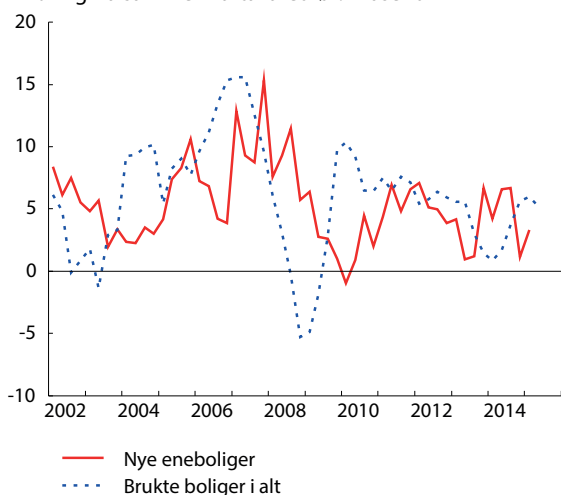
Kilde: Eurostat.

Fig. 7.2 Produsentprisindeks for industri og prisindeks for førstegangsomsetning innenlands
Endring fra samme måned året før. Prosent

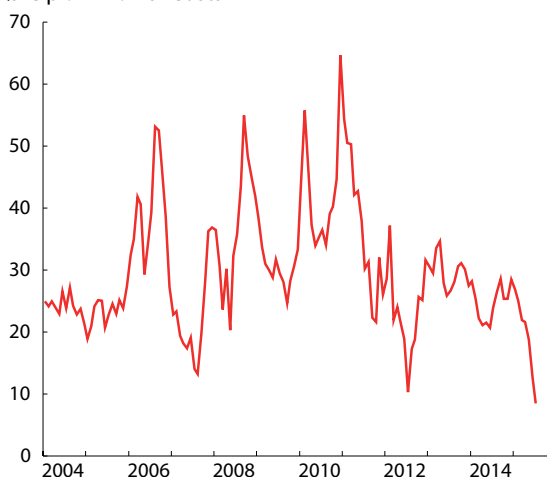
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 7.3 Boligpriser
Endring fra samme kvartal året før. Prosent

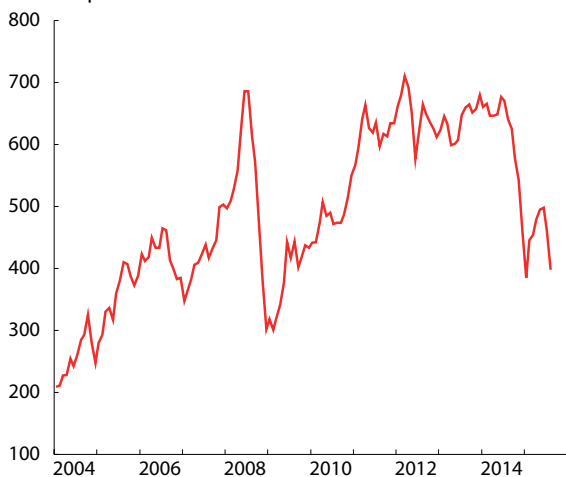
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 7.4 Spotpris elektrisk kraft, systempris
Øre pr. kWh. Månedstall

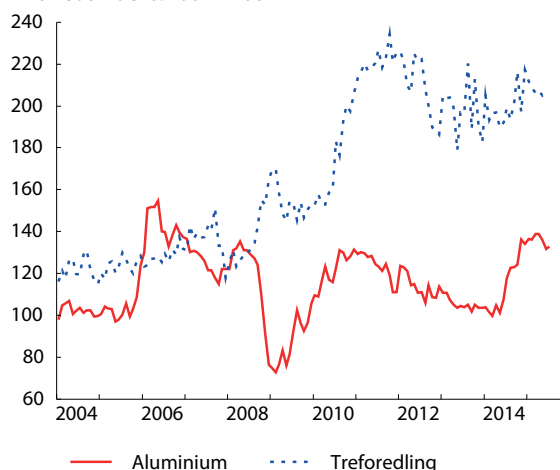
Kilde: Nord Pool.

Fig. 7.5 Spotpris råolje, Brent Blend
Kroner pr. fat. Månedstall

Kilde: Reuters EcoWin.

Fig. 7.6 Spotpris aluminium og eksportpris for treforedlingsprodukter
Månedsindeks. 1994=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

7.3. Prisindekser. Nivå og prosentvis endring fra samme periode året før

	Engroshandel		Nye eneboliger				Boligpriser (brukte boliger)					
	Nivå	Endring	Nivå	Endring	Alle boligtyper		Enebolig		Småhus		Blokkleilighet	
					Nivå	Endring	Nivå	Endring	Nivå	Endring	Nivå	Endring
	2005=100		2000=100		2005=100		2005=100		2005=100		2005=100	
2011	126,6	6,6	187,3	5,7	150,9	8,0	150,6	7,2	152,9	8,0	149,4	10,2
2012	128,9	1,9	197,1	5,3	161,0	6,7	159,5	5,9	163,1	6,7	162,8	9,0
2013	130,5	1,2	203,5	3,2	167,5	4,1	165,7	3,9	170,0	4,3	169,6	4,2
2014	135,5	3,9	212,8	4,6	172,1	2,8	170,6	3,0	173,4	2,0	174,5	2,9
2013												
2. kvartal	129,4	0,4	199,4	1,0	171,4	5,7	170,6	5,6	172,2	5,4	172,6	6,8
3. kvartal	131,2	1,0	203,0	1,2	168,2	3,2	166,3	3,0	170,0	3,5	171,1	2,9
4. kvartal	131,5	2,3	211,0	6,7	163,6	1,1	161,7	1,4	167,4	1,8	164,3	-0,8
2014												
1. kvartal	135,6	4,5	208,8	4,2	167,5	0,4	165,6	0,9	171,3	0,5	168,3	-1,3
2. kvartal	134,3	3,8	212,5	6,6	173,8	1,4	173,5	1,7	173,9	1,0	174,3	1,0
3. kvartal	135,4	3,2	216,6	6,7	174,0	3,4	172,5	3,7	174,8	2,8	177,0	3,4
4. kvartal	136,5	3,8	213,4	1,1	173,1	5,8	170,8	5,6	173,6	3,7	178,2	8,5
2015												
1. kvartal	137,0	1,0	215,7	3,3	179,5	7,2	175,5	6,0	181,6	6,0	187,3	11,3
2. kvartal	138,8	3,4	.	.	185,3	6,6	182,6	5,2	186,2	7,1	191,1	9,6

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

7.4. Månedstjeneste og avtalt lønn. Indeks. 2005=100

	Månedstjeneste ialt ¹					Avtalt lønn ²				
	Industri	Olje- og gassutvinning og bergverksdrift	Bygge- og anleggsvirksomhet	Samferdsel	Forretningsmessig tj. yting og eienomsdrift	Industri	Olje- og gassutvinning og bergverksdrift	Bygge- og anleggsvirksomhet	Samferdsel	Forretningsmessig tj. yting og eienomsdrift
2012										
4. kvartal	139,4	135,3	131,4	135,3	130,0	138,9	141,9	133,9	138,0	132,0
2013										
1. kvartal	143,5	153,2	133,0	138,9	135,4	139,2	142,6	134,2	139,6	133,4
2. kvartal	145,1	141,6	138,6	140,8	135,0	140,7	144,0	136,2	140,3	135,2
3. kvartal	139,6	139,6	131,9	139,1	133,6	142,0	144,9	136,5	140,8	135,6
4. kvartal	143,4	141,6	133,8	137,6	133,6	143,9	146,2	137,3	141,7	135,9
2014										
1. kvartal	148,3	157,6	136,4	143,4	137,9	143,8	146,5	138,1	141,6	136,5
2. kvartal	147,3	143,7	142,1	142,0	139,5	143,9	147,1	139,6	142,5	138,0
3. kvartal	144,2	143,4	136,1	142,3	136,5	146,4	148,4	140,2	144,8	140,0
4. kvartal	146,8	141,1	138,5	142,7	138,6	147,7	151,3	141,6	145,9	140,2
2015										
1. kvartal	151,6	155,3	141,4	147,7	142,6	148,0	151,5	142,1	146,1	140,5
2. kvartal	147,3	143,7	142,1	142,0	139,5	143,9	147,1	139,6	142,5	138,0

¹ Månedslønn omfatter avtalt månedslønn, uregelmessige tillegg og bonus. ² Avtalt lønn ved utgangen av kvartalet.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

8.1. Utvalgte norske rentesatser. Prosent

	Utlånsrente ¹				Innskuddsrente ²	NOK 3mnd eurorente ³	Effektiv rente på statsobligasjoner ³		
	Bankutlån i alt	Statlige låneinstitutter	Forsikrings-selskap	Kredittforetak			Bankinnskudd i alt	3 år	5 år
2011	4,70	2,80	4,00	3,70	2,40	2,80	2,20	2,60	3,10
2012	4,80	2,70	3,90	3,70	2,40	2,10	1,40	1,60	2,10
2013	4,80	2,50	.	3,70	2,30	1,60	1,60	1,90	2,60
2014	4,60	2,40	.	3,60	2,10	1,60	1,50	1,80	2,50
2013									
2. kvartal	4,79	2,47	3,83	3,76	2,18	1,67	1,35	1,57	2,19
3. kvartal	4,78	2,59	3,71	3,74	2,23	1,59	1,81	2,18	2,85
4. kvartal	4,74	2,49	.	3,73	2,23	1,55	1,80	2,21	2,92
2014									
1. kvartal	4,72	2,52	.	3,70	2,26	1,59	1,69	2,13	2,91
2. kvartal	4,63	2,51	.	3,60	2,10	1,70	1,64	1,98	2,74
3. kvartal	4,55	2,29	.	3,56	2,09	1,62	1,48	1,74	2,40
4. kvartal	4,36	2,24	.	3,38	1,86	1,52	1,27	1,46	2,03
2015									
1. kvartal	4,07	2,26	.	3,07	1,59	1,29	0,77	0,92	1,46
2. kvartal	3,97	2,15	.	3,02	.	1,35	0,87	1,12	1,63

¹ Gjennomsnittlige (veide) rentesatser inkl. provisjoner på utlån til publikum fra banker og andre finansforetak. Kvartalstall er ved utgangen av perioden, årstall er beregnet som gjennomsnitt over året via tall for gjennomsnittet over kvartalet. ² Gjennomsnittlige (veide) rentesatser på innskudd i banker fra publikum i NOK ved utgangen av kvartalet.³ Gjennomsnitt over perioden.

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank.

8.2. Eurorenter og effektiv rente på statsobligasjoner. Prosent

	3 mnd eurorente ¹					Effektiv rente på 10 års statsobligasjon			
	Norge	Euro	USA	Japan	Storbritannia	Norge	Tyskland	USA	Japan
2010	2,37	0,75	0,50	0,31	0,78	3,53	2,78	3,19	1,18
2011	2,75	1,38	0,42	0,35	0,92	3,13	2,65	2,77	1,12
2012	2,13	0,51	0,41	0,21	0,84	2,10	1,57	1,80	0,86
2013	1,65	0,17	0,33	0,13	0,57	2,58	1,62	2,35	0,70
2014	1,61	0,18	0,27	0,07	0,57	2,51	1,23	2,54	0,54
2013									
Januar	1,56	0,27	0,25	0,12	0,51	2,95	1,78	2,86	0,67
Februar	1,61	0,27	0,25	0,10	0,53	2,85	1,66	2,71	0,60
Mars	1,62	0,27	0,24	0,09	0,52	2,94	1,59	2,72	0,60
April	1,66	0,30	0,23	0,07	0,52	2,88	1,53	2,70	0,61
Mai	1,73	0,29	0,25	0,09	0,55	2,73	1,39	2,56	0,59
Juni	1,71	0,20	0,29	0,10	0,59	2,61	1,35	2,60	0,57
Juli	1,62	0,17	0,28	0,09	0,60	2,43	1,19	2,55	0,54
August	1,63	0,17	0,33	0,11	0,62	2,36	1,02	2,42	0,51
September	1,62	0,07	0,30	0,07	0,63	2,40	0,97	2,52	0,52
Oktober	1,55	0,05	0,26	0,00	0,59	2,21	0,87	2,30	0,49
November	1,57	0,06	0,25	0,00	0,59	2,05	0,79	2,32	0,46
Desember	1,45	0,10	0,36	0,02	0,59	1,77	0,64	2,21	0,35
2015									
Januar	1,30	0,05	0,38	0,04	0,62	1,45	0,42	1,89	0,27
Februar	1,27	0,04	0,36	0,02	0,64	1,39	0,35	1,98	0,37
Mars	1,29	0,02	0,38	0,05	0,72	1,54	0,26	2,04	0,35
April	1,39	-0,01	0,41	0,05	0,69	1,44	0,16	1,93	0,33
Mai	1,40	-0,03	0,30	0,05	0,71	1,65	0,58	2,20	0,40
Juni	1,26	-0,05	0,36	0,03	0,71	1,77	0,83	2,36	0,45
Juli	1,19	0,01	0,38	0,00	0,72	1,70	0,73	2,33	0,43
August	1,11	-0,05	0,45	0,00	0,66	1,49	0,66	2,17	0,38

¹ Midtrente (bortsett fra for Euro).

Kilde: Norges Bank og Reuters EcoWin.

8.3. Valutakurser, penge- og kredittindikatorer og aksjekursindeks for Oslo Børs

	Valutakurser ¹		Importveid valutakurs (44 land) 1995=100	Industriens effektive valutakurs ² 1990=100	Pengemengdeindikator (M2)		Kredittindikator (K2)		Aksjekursindeks totalt. Oslo Børs. ² 1995=100
	NOK/Euro	NOK/USD			Mrd. kroner. Sesongjustert	Trend. Prosent endring fra forrige periode. Årlig rate	Mrd. kroner. Sesongjustert	Trend. Prosent endring fra forrige periode. Årlig rate	
2010	8,01	6,05	90,28	95,74	1 559,4	3,20	3 524,5	4,42	375,10
2011	7,79	5,61	88,07	93,88	1 664,8	6,90	3 740,1	6,12	406,25
2012	7,47	5,82	87,06	92,39	1 734,5	4,12	3 991,7	6,73	422,94
2013	7,81	5,88	88,99	95,17	1 813,1	4,32	4 246,2	6,40	494,24
2014	8,35	6,30	93,70	100,99	1 922,3	6,12	4 503,3	6,06	582,44
2014									
Januar	8,39	6,17	93,95	101,30	1 873,0	7,92	4 386,0	5,52	552,26
Februar	8,36	6,12	93,29	100,62	1 877,5	5,98	4 406,7	5,46	547,30
Mars	8,29	6,00	92,02	99,25	1 891,2	5,87	4 427,2	5,39	553,12
April	8,25	5,97	91,55	98,73	1 904,2	6,43	4 449,5	5,56	558,20
Mai	8,15	5,93	90,85	98,02	1 907,9	6,43	4 465,3	5,60	594,33
Juni	8,22	6,05	91,95	99,26	1 932,7	5,60	4 486,1	5,63	620,16
Juli	8,39	6,20	93,90	101,39	1 922,4	4,46	4 510,4	6,01	620,15
August	8,25	6,20	92,69	100,01	1 940,0	3,83	4 527,0	6,42	604,18
September	8,18	6,34	92,64	99,81	1 941,5	4,14	4 555,7	6,70	613,20
Oktober	8,31	6,56	94,36	101,63	1 942,4	4,89	4 584,1	6,88	569,82
November	8,49	6,81	96,19	103,40	1 956,5	5,73	4 604,7	6,96	592,51
Desember	8,97	7,27	100,96	108,37	1 968,8	6,57	4 631,0	6,86	564,00
2015									
Januar	8,93	7,69	102,22	109,76	1 975,4	7,66	4 663,2	6,64	586,16
Februar	8,62	7,59	99,27	106,86	1 968,5	7,62	4 679,2	6,74	614,08
Mars	8,64	7,98	101,37	109,26	2 013,3	7,02	4 722,8	6,77	614,91
April	8,50	7,89	100,32	108,30	.	.	4 730,0	6,63	648,43
Mai	8,41	7,55	98,24	106,20	.	.	4 765,5	6,46	649,47
Juni	8,75	7,81	101,68	109,95	.	.	4 779,8	6,20	640,78
Juli	8,94	8,13	104,04	112,62	.	.	4 805,1	5,93	636,52
August	9,18	8,24	105,20	113,84	609,20

¹ Representativ markedskurs (midtkurs). ² Månedsgjennomsnitt av daglige noteringer.

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Norges Bank.

9.1. Eksport og import av varer. Millioner kroner. Sesongjustert

	Eksport								Import
	Varer i alt, u/skip og plattformer	Olje- og gass	Varer i alt u/skip, plattf. og råolje	Metaller	Verkstedsprodukter	Treforedlingsprodukter	Kjemiske produkter	Fisk og fiskeprodukter	Varer i alt, u/skip, plattf. og råolje
2009	58 982	32 930	25 885	94	150	741	3 004	3 798	31 866
2010	73 594	43 854	29 151	392	266	896	4 056	4 533	39 108
2011	78 470	47 121	31 175	418	84	788	3 728	4 185	41 819
2012	71 682	42 959	29 562	105	169	539	3 072	4 229	40 889
2013	78 254	47 039	30 462	144	106	561	3 207	5 870	43 709
2014	73 890	39 284	33 806	327	260	561	3 898	5 750	46 054
2014									
Februar	76 435	44 286	32 188	491	147	603	3 974	5 591	45 229
Mars	74 271	44 442	30 195	282	154	577	3 676	5 399	44 668
April	78 380	45 870	32 217	238	192	600	3 760	6 305	44 804
Mai	73 702	40 515	32 724	107	217	594	3 624	5 396	45 102
Juni	69 549	39 598	30 440	322	151	548	3 778	5 293	45 119
Juli	72 081	40 159	31 785	220	196	531	3 610	5 463	46 081
August	71 387	40 036	32 242	329	153	526	3 768	5 583	46 832
September	77 474	42 498	31 757	171	208	520	3 703	5 764	45 403
Oktober	79 546	46 311	34 391	916	196	543	4 211	5 502	45 710
November	69 218	37 823	32 337	138	220	557	3 740	5 566	46 696
Desember	71 237	36 944	34 206	318	251	568	3 863	5 624	46 130
2015									
Januar	67 774	34 560	33 905	716	234	562	3 856	5 514	47 303
Februar	67 145	35 319	32 500	158	203	576	4 030	5 491	47 533
Mars	72 493	37 808	33 888	383	197	597	4 164	5 937	49 030
April	67 614	34 008	33 754	428	198	623	4 037	5 804	48 411
Mai	69 565	37 076	32 877	501	126	580	4 475	5 851	48 082
Juni	74 701	39 184	34 232	659	216	566	4 215	6 239	49 217
Juli	70 499	35 625	35 020	274	132	599	4 598	6 101	45 739

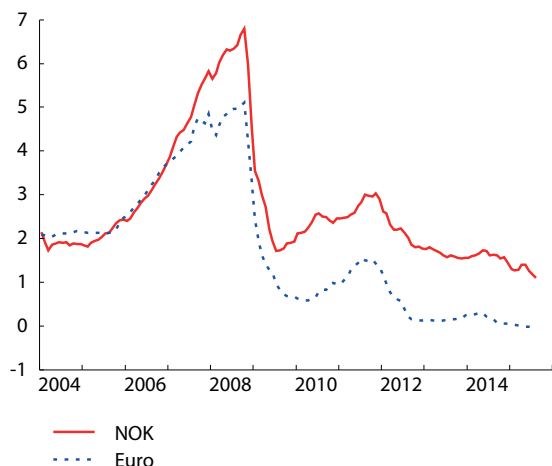
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

9.2. Utenriksregnskap. Millioner kroner

	Eksport i alt	Import i alt	Vare og tjenestebalanse	Rente- og stønadsbalanse	Driftsbalanse	Netto kapitaloverføringer	Netto finansinvesteringer	Utenlandske investering i Norge
2010	1 029 969	726 317	303 652	-474	303 178	-1 268	601 141	370 579
2011	1 153 619	778 520	375 099	-2 936	372 163	-1 499	527 318	169 107
2012	1 189 652	802 075	387 577	29 628	417 205	-1 279	531 437	228 610
2013	1 153 130	844 434	308 696	10 754	319 450	-1 377	581 077	286 709
2010								
4. kvartal	281 312	192 668	88 644	-6 577	82 067	-314	133 349	137 799
2011								
1. kvartal	288 661	199 094	89 567	-18 247	71 320	-254	242 257	175 567
2. kvartal	279 784	191 414	88 370	-4 802	83 568	-122	12 707	-105 775
3. kvartal	281 004	198 005	82 999	4 332	87 331	-154	370 560	217 228
4. kvartal	304 670	207 060	97 610	5 073	102 683	-969	-98 206	-117 913
2012								
1. kvartal	324 739	194 339	130 400	-8 692	121 708	-710	317 740	163 720
2. kvartal	299 157	206 893	92 264	-26 492	65 772	-199	115 813	-27 504
3. kvartal	278 724	210 399	68 325	15 492	83 817	-160	111 928	112 952
4. kvartal	301 730	209 416	92 314	4 976	97 290	-210	-14 044	-20 558
2013								
1. kvartal	292 687	199 412	93 275	-13 793	79 482	-661	27 709	-17 595
2. kvartal	289 430	219 414	70 016	-3 533	66 483	-272	223 474	136 341
3. kvartal	290 333	229 198	61 135	8 160	69 295	-144	89 908	47 592
4. kvartal	318 278	230 200	88 078	4 387	92 465	-300	237 306	150 856
2014								
1. kvartal	317 331	218 737	98 594	6 602	105 196	-736	187 762	51 647
2. kvartal	286 865	226 667	60 198	1 444	61 642	-257	84 549	-30 220
3. kvartal	284 658	248 173	36 485	10 393	46 878	-39	0	0
4. kvartal	318 704	238 827	79 877	3 400	83 277	-90
2015								
1. kvartal	296 815	240 783	56 032	16 588	72 620	-738

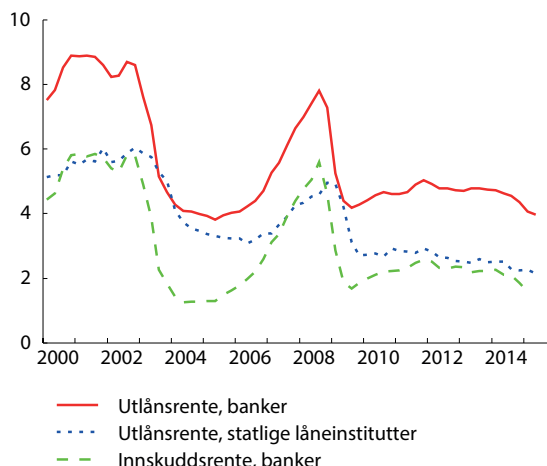
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 8.1 3 måneders eurorente
Månedstall. Prosent

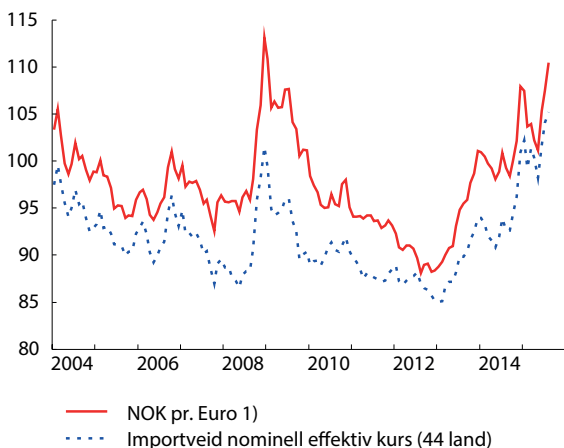
Kilde: Norges Bank.

Fig. 8.2 Utlånsrente og innskuddsrente
Prosent

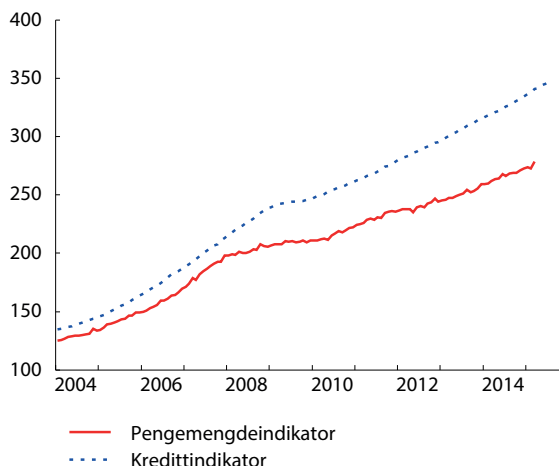
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 8.3 Valutakursindekser
1999=100. Månedstall

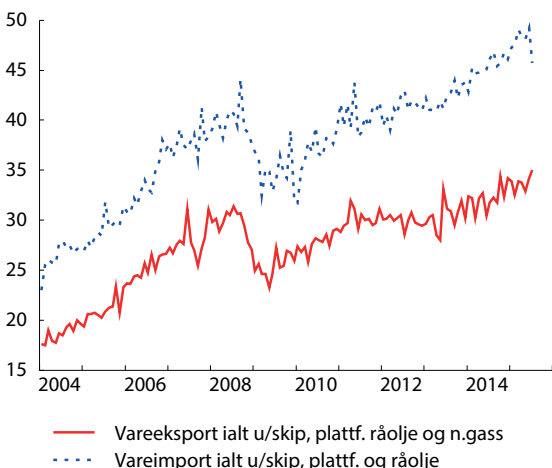
1) Representative markedskurser (midtkurser).
Kilde: Norges Bank.

Fig. 8.4 Penge- og kredittindikator
Sesongjustert indeks. Månedstall. 2000=100

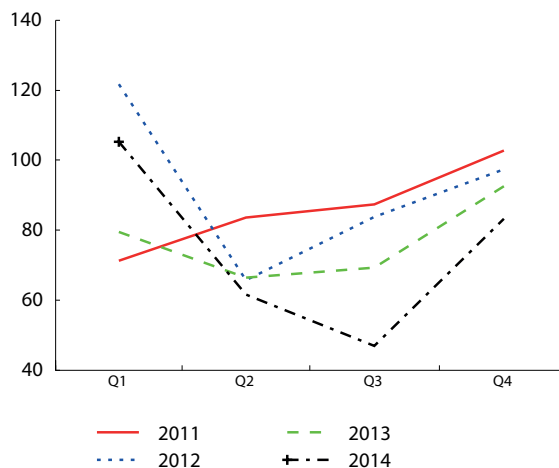
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 9.1 Utenrikshandel
Milliarder kroner. Sesongjusterte månedstall

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Fig. 9.2 Driftsbalansen
Kvartalstall. Milliarder kroner

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Nasjonalregnskap for Norge

Tabell	Side
1. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Løpende priser. Millioner kroner	18*
2. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Faste 2012-priser. Millioner kroner.....	19*
3. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Prosentvis volumendring fra samme periode året før	20*
4. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Prosentvis prisendring fra samme periode året før	21*
5. Bruttonasjonalprodukt. Bruttoprodukt etter næring, i basisverdi. Løpende priser. Millioner kroner	22*
6. Bruttonasjonalprodukt. Bruttoprodukt etter næring, i basisverdi. Faste 2012-priser. Millioner kroner	23*
7. Bruttonasjonalprodukt. Bruttoprodukt etter næring, i basisverdi. Prosentvis volumendring fra samme periode året før	24*
8. Bruttonasjonalprodukt. Bruttoprodukt etter næring, i basisverdi. Prosentvis prisendring fra samme periode året før	25*
9. Hovedtall for konsum. Løpende priser. Millioner kroner.....	26*
10. Hovedtall for konsum. Faste 2012-priser. Millioner kroner	26*
11. Hovedtall for konsum. Prosentvis volumendring fra samme periode året før	27*
12. Hovedtall for konsum. Prosentvis prisendring fra samme periode året før	27*
13. Konsum i husholdninger. Løpende priser. Millioner kroner.....	28*
14. Konsum i husholdninger. Faste 2012-priser. Millioner kroner	28*
15. Konsum i husholdninger. Prosentvis volumendring fra samme periode året før	29*
16. Konsum i husholdninger. Prosentvis prisendring fra samme periode året før	29*
17. Bruttoinvestering i fast realkapital. Løpende priser. Millioner kroner.....	30*
18. Bruttoinvestering i fast realkapital. Faste 2012-priser. Millioner kroner.....	31*
19. Bruttoinvestering i fast realkapital. Prosentvis volumendring fra samme periode året før.....	32*
20. Bruttoinvestering i fast realkapital. Prosentvis prisendring fra samme periode året før.....	33*
21. Eksport. Løpende priser. Millioner kroner	34*
22. Eksport. Faste 2012-priser. Millioner kroner.....	35*
23. Eksport. Prosentvis volumendring fra samme periode året før.....	36*
24. Eksport. Prosentvis prisendring fra samme periode året før.....	37*
25. Import. Løpende priser. Millioner kroner.....	38*
26. Import. Faste 2012-priser. Millioner kroner.....	39*
27. Import. Prosentvis volumendring fra samme periode året før.....	40*
28. Import. Prosentvis prisendring fra samme periode året før.....	41*
29. Sysselsatte personer. Lønnstakere og selvstendige. 1000	42*
30. Sysselsatte personer. Lønnstakere og selvstendige. Prosentvis endring fra samme periode året før	43*
31. Utførte timeverk. Lønnstakere og selvstendige. Millioner	44*
32. Lønnskostnader etter næring. Løpende priser. Millioner kroner	45*

Tabell 1. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Løpende priser. Millioner kroner

	2013	2014	13:4	14:1	14:2	14:3	14:4	15:1	15:2
Konsum i husholdninger									
og ideelle organisasjoner	1 234 589	1 288 881	320 318	304 312	321 170	328 541	334 859	321 350	336 910
Konsum i husholdninger	1 176 208	1 226 404	305 325	288 570	305 814	313 323	318 697	304 561	320 750
Varekonsum	563 058	574 660	152 005	132 918	143 237	142 170	156 335	138 715	148 050
Tjenestekonsum	560 060	593 296	142 363	140 870	148 510	152 810	151 107	148 916	157 326
Husholdningenes kjøp i utlandet	86 431	94 009	19 453	21 188	24 033	28 451	20 338	23 844	26 540
Utlendingers kjøp i Norge	-33 341	-35 561	-8 495	-6 406	-9 965	-10 108	-9 083	-6 914	-11 166
Konsum i ideelle organisasjoner	58 380	62 477	14 993	15 742	15 355	15 218	16 162	16 789	16 160
Konsum i offentlig forvaltning	653 469	690 323	166 618	169 233	171 162	173 745	176 183	179 195	180 693
Konsum i statsforvaltningen	326 342	346 614	82 998	84 520	85 947	87 552	88 595	90 762	91 370
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	286 091	304 598	73 002	74 114	75 505	76 995	77 984	79 961	80 438
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	40 251	42 017	9 996	10 406	10 443	10 557	10 611	10 802	10 931
Konsum i kommuneforvaltningen	327 127	343 709	83 620	84 713	85 215	86 194	87 588	88 433	89 323
Bruttoinvestering i fast realkapital	725 654	747 706	194 916	178 071	189 413	188 665	191 556	177 076	185 919
Utvinning av råolje og naturgass, rørtransport	211 719	216 006	56 804	52 378	56 118	55 346	52 164	48 825	51 503
Utenriks sjøfart	8 819	8 345	2 060	1 319	2 110	2 564	2 351	2 477	2 420
Fastlands-Norge	505 115	523 356	136 052	124 374	131 185	130 755	137 042	125 773	131 995
Næringer	224 531	230 218	61 256	51 857	56 949	58 123	63 288	53 353	57 052
Tjenester tilknyttet utvinning	3 382	2 789	1 324	584	797	716	691	791	743
Andre tjenester	134 686	137 678	34 867	31 528	33 772	35 707	36 672	33 216	33 631
Industri og bergverk	35 331	38 057	10 520	8 250	9 031	8 948	11 829	7 576	8 598
Annen vareproduksjon	51 132	51 694	14 544	11 496	13 350	12 753	14 096	11 770	14 080
Boliger (husholdninger)	150 240	149 392	38 819	38 425	37 210	36 826	36 932	37 329	37 748
Offentlig forvaltning	130 344	143 745	35 977	34 092	37 026	35 806	36 822	35 091	37 195
Lagerendring og statistiske avvik	142 585	147 617	42 094	45 841	29 876	38 374	33 525	53 612	39 577
Bruttoinvestering i alt	868 239	895 323	237 010	223 913	219 289	227 040	225 081	230 688	225 496
Innenlandsk sluttanvendelse	2 756 297	2 874 527	723 946	697 457	711 621	729 326	736 123	731 233	743 098
Etterspørsel fra Fastlands-Norge (ekskl. lagerendr.)	2 393 173	2 502 560	622 988	597 919	623 517	633 041	648 083	626 318	649 597
Etterspørsel fra offentlig forvaltning	783 813	834 069	202 595	203 325	208 188	209 551	213 005	214 286	217 888
Eksport i alt	1 190 728	1 207 558	318 278	317 331	286 865	284 658	318 704	296 993	284 915
Tradisjonelle varer	322 089	342 950	84 917	83 994	83 270	83 440	92 246	94 724	91 432
Råolje og naturgass	570 431	537 923	154 808	159 044	122 764	120 001	136 114	121 026	106 304
Skip, plattformer og fly	9 048	9 936	2 817	4 205	1 940	1 297	2 494	2 093	1 556
Tjenester	289 160	316 749	75 735	70 089	78 891	79 920	87 850	79 150	85 622
Samlet sluttanvendelse	3 947 025	4 082 085	1 042 224	1 014 789	998 486	1 013 984	1 054 827	1 028 227	1 028 013
Import i alt	878 224	932 404	230 200	218 737	226 667	248 173	238 827	244 885	246 550
Tradisjonelle varer	518 974	545 832	137 908	132 897	134 141	135 418	143 376	144 604	144 795
Råolje og naturgass	15 781	13 659	2 809	3 427	3 067	4 055	3 110	3 003	2 800
Skip, plattformer og fly	27 682	31 528	6 225	4 925	6 184	14 826	5 593	7 255	6 466
Tjenester	315 787	341 385	83 258	77 488	83 275	93 874	86 748	90 023	92 489
Bruttonasjonalprodukt ¹	3 068 801	3 149 681	812 024	796 052	771 819	765 811	816 000	783 342	781 463
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge ¹	2 422 609	2 527 409	633 916	618 184	623 137	625 552	660 536	642 552	649 741
Petroleumsvirksomhet og utenriks sjøfart	646 192	622 272	178 107	177 867	148 682	140 259	155 464	140 789	131 722
Fastlands-Norge(basisverdi)	2 101 118	2 196 507	550 372	540 548	539 138	542 525	574 297	561 502	564 529
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	1 590 846	1 661 720	420 385	409 489	406 141	407 929	438 161	423 071	424 298
Industri og bergverk	210 950	226 175	54 652	56 595	55 380	54 269	59 930	61 415	60 527
Annen vareproduksjon	261 808	268 331	72 460	69 847	60 525	65 439	72 519	70 736	60 619
Tjenester inkl. boligjenester	1 118 088	1 167 215	293 274	283 047	290 235	288 221	305 712	290 920	303 152
Offentlig forvaltning	510 272	534 787	129 987	131 059	132 997	134 596	136 136	138 431	140 232
Produktavgifter og -subsidiar	321 491	330 902	83 544	77 636	83 999	83 027	86 239	81 051	85 211

¹ Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi.

Tabell 2. Makroøkonomiske hovedstørrelser. Faste 2012-priser. Millioner kroner

	2013	2014	13:4	14:1	14:2	14:3	14:4	15:1	15:2
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	1 201 060	1 225 090	308 575	291 456	306 523	311 341	315 771	301 465	313 220
Konsum i husholdninger	1 144 644	1 166 561	294 253	276 501	292 027	297 173	300 861	286 151	298 537
Varekonsum	554 754	558 843	148 713	129 680	139 793	138 165	151 206	133 823	141 666
Tjenestekonsum	540 065	556 836	136 128	133 883	139 785	142 695	140 474	138 257	144 229
Husholdningenes kjøp i utlandet	82 559	85 065	17 711	19 165	22 039	25 991	17 870	20 694	23 178
Utlendingers kjøp i Norge	-32 734	-34 183	-8 298	-6 228	-9 590	-9 677	-8 688	-6 624	-10 536
Konsum i ideelle organisasjoner	56 416	58 529	14 322	14 955	14 496	14 167	14 911	15 314	14 683
Konsum i offentlig forvaltning	629 119	646 281	158 786	160 389	160 912	162 000	162 979	163 542	164 127
Konsum i statsforvaltningen	314 723	324 680	79 347	80 101	80 799	81 718	82 062	82 490	82 907
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	275 637	285 579	69 767	70 284	71 022	71 925	72 348	72 655	72 964
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	39 087	39 100	9 581	9 817	9 777	9 793	9 714	9 836	9 943
Konsum i kommuneforvaltningen	314 395	321 601	79 438	80 288	80 114	80 283	80 917	81 052	81 221
Bruttoinvestering i fast realkapital	704 846	709 082	187 627	169 999	180 614	178 335	180 134	164 348	172 748
Utvinning av råolje og naturgass, rørtransport	204 477	201 025	54 292	48 573	52 789	51 627	48 036	43 618	46 691
Utenriks sjøfart	8 125	7 607	1 874	1 256	2 007	2 267	2 076	2 098	2 021
Fastlands-Norge	492 244	500 451	131 461	120 170	125 818	124 441	130 022	118 631	124 037
Næringer	220 588	221 107	59 505	50 352	55 078	55 583	60 094	50 026	53 824
Tjenester tilknyttet utvinning	3 244	2 610	1 261	551	749	673	636	714	669
Andre tjenester	132 497	132 693	33 955	30 806	32 785	34 099	35 004	31 314	31 827
Industri og bergverk	34 591	36 200	10 177	7 902	8 651	8 544	11 103	7 030	8 038
Annen vareproduksjon	50 255	49 604	14 113	11 093	12 893	12 267	13 351	10 968	13 290
Boliger (husholdninger)	149 206	146 886	38 341	38 104	36 584	36 017	36 182	36 630	36 597
Offentlig forvaltning	122 450	132 458	33 614	31 715	34 156	32 841	33 746	31 976	33 616
Lagerendring og statistiske avvik	140 216	145 351	41 067	42 321	28 980	38 578	35 472	54 700	42 500
Bruttoinvestering i alt	845 062	854 434	228 693	212 320	209 595	216 913	215 606	219 048	215 248
Innenlandsk sluttanvendelse	2 675 241	2 725 805	696 054	664 165	677 029	690 254	694 356	684 055	692 596
Etterspørsel fra Fastlands-Norge (ekskl. lagerendr.)	2 322 423	2 371 822	598 821	572 015	593 253	597 781	608 773	583 638	601 384
Etterspørsel fra offentlig forvaltning	751 568	778 739	192 400	192 104	195 068	194 841	196 726	195 518	197 743
Eksport i alt	1 168 538	1 200 168	298 959	300 012	286 382	288 519	325 255	306 832	297 216
Tradisjonelle varer	312 541	319 642	80 067	78 117	78 766	78 399	84 360	85 053	82 878
Råolje og naturgass	564 225	572 871	142 718	151 345	129 392	133 814	158 321	147 794	132 770
Skip, plattformer og fly	8 512	8 291	2 473	3 530	1 634	1 085	2 042	1 587	1 263
Tjenester	283 260	299 364	73 700	67 020	76 590	75 222	80 532	72 398	80 306
Samlet sluttanvendelse	3 843 779	3 925 973	995 012	964 177	963 411	978 773	1 019 611	990 887	989 812
Import i alt	856 565	872 783	217 076	204 739	217 357	232 244	218 444	220 257	227 461
Tradisjonelle varer	508 128	506 464	131 057	124 126	126 245	126 457	129 636	128 459	131 426
Råolje og naturgass	16 437	14 676	2 919	3 418	3 277	4 326	3 655	4 098	3 609
Skip, plattformer og fly	25 211	27 575	5 457	4 356	5 594	13 055	4 570	5 693	4 918
Tjenester	306 790	324 068	77 643	72 838	82 240	88 406	80 583	82 007	87 509
Bruttonasjonalprodukt ¹	2 987 214	3 053 190	777 936	759 438	746 055	746 529	801 168	770 631	762 351
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge ¹	2 347 170	2 399 701	611 452	589 735	593 329	592 835	623 802	597 683	602 212
Petroleumsvirksomhet og utenriks sjøfart	640 044	653 489	166 484	169 703	152 725	153 694	177 366	172 947	160 139
Fastlands-Norge(basisverdi)	2 030 965	2 078 469	528 962	513 304	512 581	512 690	539 895	519 691	520 220
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	1 541 130	1 580 518	405 366	389 136	388 283	388 238	414 861	394 431	394 490
Industri og bergverk	207 747	215 079	53 648	54 267	52 710	51 943	56 160	54 268	52 608
Annen vareproduksjon	246 140	257 369	67 023	65 879	59 367	63 298	68 826	66 975	60 606
Tjenester inkl. boligjenester	1 087 243	1 108 070	284 695	268 990	276 207	272 997	289 875	273 188	281 276
Offentlig forvaltning	489 835	497 951	123 596	124 168	124 298	124 452	125 033	125 260	125 730
Produktavgifter og -subsidiar	316 205	321 232	82 490	76 432	80 748	80 144	83 907	77 992	81 993

¹ Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi.

Tabell 3. Makroøkonomiske hovedstørrelser.
Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	2013	2014	13:4	14:1	14:2	14:3	14:4	15:1	15:2
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	2,1	2,0	1,6	1,9	1,9	1,8	2,3	3,4	2,2
Konsum i husholdninger	2,1	1,9	1,5	1,8	1,9	1,7	2,2	3,5	2,2
Varekonsum	1,1	0,7	-0,2	-0,3	0,6	0,9	1,7	3,2	1,3
Tjenestekonsum	2,4	3,1	3,0	3,8	2,9	2,6	3,2	3,3	3,2
Husholdningenes kjøp i utlandet	7,8	3,0	8,7	4,0	4,9	2,3	0,9	8,0	5,2
Utlendingers kjøp i Norge	3,4	4,4	6,6	3,7	4,1	5,0	4,7	6,4	9,9
Konsum i ideelle organisasjoner	2,0	3,7	2,4	3,6	2,9	4,5	4,1	2,4	1,3
Konsum i offentlig forvaltning	1,7	2,7	2,5	2,7	2,9	2,7	2,6	2,0	2,0
Konsum i statsforvaltningen	1,4	3,2	2,1	2,1	3,5	3,6	3,4	3,0	2,6
Konsum i statsforvaltningen, sivilt	1,8	3,6	2,6	2,5	4,1	4,1	3,7	3,4	2,7
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	-0,9	0,0	-1,6	-0,7	-0,1	-0,4	1,4	0,2	1,7
Konsum i kommuneforvaltningen	1,9	2,3	3,0	3,2	2,2	1,9	1,9	1,0	1,4
Bruttoinvestering i fast realkapital	6,8	0,6	2,4	5,2	1,3	0,5	-4,0	-3,3	-4,4
Utvinning av råolje og naturgass, rørtransport	17,1	-1,7	12,6	10,9	2,6	-6,0	-11,5	-10,2	-11,6
Utenriks sjøfart	18,2	-6,4	-8,3	-34,6	-18,3	21,0	10,8	67,0	0,7
Fastlands-Norge	2,9	1,7	-1,2	3,8	1,1	3,2	-1,1	-1,3	-1,4
Næringer	-1,1	0,2	-5,2	1,8	-5,5	4,1	1,0	-0,6	-2,3
Tjenester tilknyttet utvinning	-69,3	-19,6	-68,0	..	-45,8	-26,8	-49,5	29,6	-10,7
Andre tjenester	0,1	0,1	-3,7	-3,5	-4,8	5,9	3,1	1,7	-2,9
Industri og bergverk	5,6	4,7	1,2	7,5	-5,0	7,3	9,1	-11,0	-7,1
Annen vareproduksjon	6,2	-1,3	4,6	5,6	-3,2	-0,4	-5,4	-1,1	3,1
Boliger (husholdninger)	6,4	-1,6	2,9	0,8	-1,0	-0,3	-5,6	-3,9	0,0
Offentlig forvaltning	6,5	8,2	1,9	11,0	16,9	5,8	0,4	0,8	-1,6
Lagerendring og statistiske avvik	10,6	3,7	50,7	27,6	-19,3	28,4	-13,6	29,3	46,6
Bruttoinvestering i alt	7,4	1,1	8,6	9,0	-2,2	4,6	-5,7	3,2	2,7
Innenlandsk sluttanvendelse	3,6	1,9	4,0	4,3	0,8	2,9	-0,2	3,0	2,3
Etterspørsel fra Fastlands-Norge (ekskl. lagerendr.)	2,1	2,1	1,4	2,5	2,0	2,4	1,7	2,0	1,4
Etterspørsel fra offentlig forvaltning	2,4	3,6	2,4	3,9	5,1	3,2	2,2	1,8	1,4
Eksport i alt	-3,0	2,7	-2,0	2,8	-2,4	1,5	8,8	2,3	3,8
Tradisjonelle varer	1,0	2,3	-1,4	1,7	-1,3	3,3	5,4	8,9	5,2
Råolje og naturgass	-7,6	1,5	-6,9	1,7	-6,4	-0,4	10,9	-2,3	2,6
Skip, plattformer og fly	-1,5	-2,6	100,3	85,1	-4,9	-55,1	-17,4	-55,0	-22,7
Tjenester	2,9	5,7	6,6	4,3	4,1	4,9	9,3	8,0	4,9
Samlet sluttanvendelse	1,5	2,1	2,2	3,8	-0,1	2,5	2,5	2,8	2,7
Import i alt	4,3	1,9	5,8	2,6	-0,3	4,6	0,6	7,6	4,6
Tradisjonelle varer	3,2	-0,3	2,8	2,6	-2,8	0,1	-1,1	3,5	4,1
Råolje og naturgass	11,2	-10,7	1,3	-2,5	-16,5	-29,0	25,2	19,9	10,1
Skip, plattformer og fly	23,0	9,4	-5,7	-27,5	-14,2	80,6	-16,3	30,7	-12,1
Tjenester	4,5	5,6	12,4	5,4	6,0	7,2	3,8	12,6	6,4
Bruttonasjonalprodukt ¹	0,7	2,2	1,2	4,1	-0,1	1,8	3,0	1,5	2,2
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge ¹	2,3	2,2	2,0	3,9	0,8	2,2	2,0	1,3	1,5
Petroleumsvirksomhet og utenriks sjøfart	-4,4	2,1	-1,9	4,8	-3,5	0,3	6,5	1,9	4,9
Fastlands-Norge(basisverdi)	2,2	2,3	1,9	4,3	0,7	2,4	2,1	1,2	1,5
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	2,5	2,6	2,0	4,9	0,4	2,7	2,3	1,4	1,6
Industri og bergverk	3,2	3,5	2,9	7,4	-1,3	3,6	4,7	0,0	-0,2
Annen vareproduksjon	2,5	4,6	3,1	5,1	4,4	6,2	2,7	1,7	2,1
Tjenester inkl. boligjenester	2,3	1,9	1,5	4,4	-0,1	1,7	1,8	1,6	1,8
Offentlig forvaltning	1,4	1,7	1,9	2,3	1,8	1,4	1,2	0,9	1,2
Produktavgifter og -subsidiær	2,5	1,6	2,6	1,8	1,4	1,5	1,7	2,0	1,5

¹ Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi.

Tabell 4. Makroøkonomiske hovedstørrelser.
Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	2013	2014	13:4	14:1	14:2	14:3	14:4	15:1	15:2
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner	2,8	2,3	2,7	2,6	2,3	2,4	2,2	2,1	2,7
Konsum i husholdninger	2,8	2,3	2,7	2,6	2,2	2,4	2,1	2,0	2,6
Varekonsum	1,5	1,3	1,7	1,5	1,1	1,6	1,2	1,1	2,0
Tjenestekonsum	3,7	2,7	2,7	2,5	2,7	2,9	2,9	2,4	2,7
Husholdningenes kjøp i utlandet	4,7	5,6	10,7	10,7	6,3	3,0	3,6	4,2	5,0
Utlendingers kjøp i Norge	1,9	2,1	2,1	2,3	2,2	2,0	2,1	1,5	2,0
Konsum i ideelle organisasjoner	3,5	3,2	2,7	3,0	2,8	3,3	3,5	4,2	3,9
Konsum i offentlig forvaltning	3,9	2,8	3,5	3,0	2,6	2,7	3,0	3,8	3,5
Konsum i statsforvaltningen	3,7	3,0	3,2	3,2	2,5	2,9	3,2	4,3	3,6
Konsum i statsforvaltningen, sivil	3,8	2,8	3,4	3,0	2,3	2,7	3,0	4,4	3,7
Konsum i statsforvaltningen, forsvar	3,0	4,4	2,0	4,2	4,0	4,4	4,7	3,6	2,9
Konsum i kommuneforvaltningen	4,0	2,7	3,7	2,9	2,6	2,6	2,8	3,4	3,4
Bruttoinvestering i fast realkapital	3,0	2,4	3,6	2,5	2,2	2,7	2,4	2,9	2,6
Utvinning av råolje og naturgass, rørtransport	3,5	3,8	4,4	4,3	3,2	4,0	3,8	3,8	3,8
Utenriks sjøfart	8,5	1,1	13,3	-0,5	-3,5	3,1	3,0	12,5	13,9
Fastlands-Norge	2,6	1,9	3,2	1,8	1,9	2,1	1,8	2,4	2,1
Næringer	1,8	2,3	2,5	2,2	2,0	2,6	2,3	3,6	2,5
Tjenester tilknyttet utvinning	4,3	2,5	4,6	3,5	2,8	2,6	3,5	4,5	4,4
Andre tjenester	1,7	2,1	2,1	1,6	1,8	2,7	2,0	3,6	2,6
Industri og bergverk	2,1	2,9	3,3	3,4	2,6	2,6	3,1	3,2	2,5
Annen vareproduksjon	1,7	2,4	2,5	2,9	2,2	2,3	2,4	3,6	2,3
Boliger (husholdninger)	0,7	1,0	1,2	0,9	1,1	1,3	0,8	1,1	1,4
Offentlig forvaltning	6,4	1,9	6,7	1,9	2,0	2,1	1,9	2,1	2,1
Lagerendring og statistiske avvik	1,7	-0,1	0,5	3,8	4,2	-1,4	-7,8	-9,5	-9,7
Bruttoinvestering i alt	2,7	2,0	3,2	2,8	2,6	1,9	0,7	-0,1	0,1
Innenlandsk sluttanvendelse	3,0	2,4	3,0	2,8	2,4	2,3	1,9	1,8	2,1
Etterspørsel fra Fastlands-Norge (ekskl. lagerendr.)	3,0	2,4	2,8	2,6	2,3	2,4	2,3	2,7	2,8
Etterspørsel fra offentlig forvaltning	4,3	2,7	4,0	2,9	2,5	2,6	2,8	3,6	3,2
Eksport i alt	1,9	-1,3	7,6	5,5	1,5	-3,4	-8,0	-8,5	-4,3
Tradisjonelle varer	3,1	4,1	8,4	6,8	3,7	2,9	3,1	3,6	4,4
Råolje og naturgass	1,1	-7,1	9,8	5,4	-0,4	-11,1	-20,7	-22,1	-15,6
Skip, plattformer og fly	6,3	12,7	2,0	19,3	16,2	12,3	7,2	10,7	3,8
Tjenester	2,1	3,6	2,4	3,3	1,7	3,2	6,2	4,5	3,5
Samlet sluttanvendelse	2,7	1,3	4,4	3,6	2,2	0,7	-1,2	-1,4	0,2
Import i alt	2,5	4,2	3,9	6,9	3,6	3,5	3,1	4,1	3,9
Tradisjonelle varer	2,1	5,5	4,6	7,0	5,4	4,7	5,1	5,1	3,7
Råolje og naturgass	-4,0	-3,1	0,3	5,6	2,6	-5,9	-11,6	-26,9	-17,1
Skip, plattformer og fly	9,8	4,1	15,0	8,8	0,6	2,0	7,3	12,7	18,9
Tjenester	2,9	2,3	2,0	6,8	1,0	1,9	0,4	3,2	4,4
Bruttonasjonalprodukt ¹	2,7	0,4	4,5	2,7	1,8	-0,2	-2,4	-3,0	-0,9
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge ¹	3,2	2,0	3,2	2,1	1,7	2,2	2,1	2,6	2,7
Petroleumsvirksomhet og utenriks sjøfart	1,0	-5,7	9,4	5,1	1,9	-9,9	-18,1	-22,3	-15,5
Fastlands-Norge(basisverdi)	3,5	2,2	3,7	2,5	1,5	2,4	2,2	2,6	3,2
Fastlands-Norge utenom offentlig forvaltning	3,2	1,9	3,7	2,4	1,0	2,1	1,8	1,9	2,8
Industri og bergverk	1,5	3,6	4,3	3,6	1,8	4,2	4,8	8,5	9,5
Annen vareproduksjon	6,4	-2,0	8,7	0,3	-3,7	-2,1	-2,5	-0,4	-1,9
Tjenester inkl. boligjenester	2,8	2,4	2,5	2,8	1,9	2,7	2,4	1,2	2,6
Offentlig forvaltning	4,2	3,1	3,7	2,8	2,8	3,2	3,5	4,7	4,2
Produktavgifter og -subsidier	1,7	1,3	-0,0	-0,8	3,6	0,9	1,5	2,3	-0,1

¹ Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi.

**Tabell 5. Bruttonasjonalprodukt. Bruttoprodukt etter næring, i basisverdi.
Løpende priser. Millioner kroner**

	2013	2014	13:4	14:1	14:2	14:3	14:4	15:1	15:2
Bruttonasjonalprodukt¹	3 068 801	3 149 681	812 024	796 052	771 819	765 811	816 000	783 342	781 463
Jordbruk og skogbruk	17 568	19 659	5 261	4 649	1 011	8 321	5 677	4 869	965
Fiske, fangst og akvakultur	25 792	28 507	8 439	8 198	6 432	5 959	7 919	8 225	6 695
Bergverksdrift	5 030	5 144	1 076	1 229	1 395	1 276	1 244	1 135	1 325
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester	647 219	613 625	180 130	179 728	145 067	138 298	150 532	137 788	125 574
Utvinning av råolje og naturgass	599 006	562 925	167 948	165 482	132 852	126 147	138 443	124 684	113 960
Tjenester tilknyttet utvinning av råolje og naturgass	48 212	50 700	12 181	14 246	12 215	12 150	12 089	13 104	11 614
Industri	205 919	221 031	53 575	55 366	53 985	52 993	58 686	60 279	59 202
Nærings-, drikkevare- og tobakksindustri	38 236	42 017	10 383	10 262	10 827	10 215	10 713	10 820	11 380
Tekstil-, beklednings- og lærvareindustri	2 487	2 523	616	658	632	593	640	690	650
Trelast- og trevareindustri, unntatt møbler	7 422	7 484	1 976	1 842	1 971	1 782	1 889	1 788	2 039
Produksjon av papir og papirvarer	2 160	2 153	487	525	504	553	571	630	553
Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	4 354	4 326	1 128	1 045	1 170	1 019	1 092	1 022	1 148
Oljeraffinerer, kjemisk og farmasøytisk industri	15 275	17 253	3 614	4 061	4 050	4 219	4 923	5 719	6 816
Prod av kjemiske råvarer	4 602	5 374	1 186	1 504	1 334	1 376	1 161	1 623	1 905
Gummivare- og plastindustri, mineralproduktindustri	12 595	12 561	3 182	3 109	3 393	3 056	3 003	2 906	3 431
Produksjon av metaller	6 901	9 275	1 575	1 808	1 988	2 464	3 015	3 224	3 107
Produksjon av metallvarer, elektrisk utstyr og maskiner	68 570	72 422	18 186	18 803	17 070	17 042	19 508	20 287	18 245
Verftsindustri og annen transportmiddelindustri	24 911	27 207	6 577	6 873	6 724	6 515	7 094	6 871	5 984
Produksjon av møbler og annen industriproduksjon	5 646	5 346	1 441	1 431	1 284	1 214	1 417	1 446	1 394
Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	17 363	18 463	4 409	4 949	4 371	4 321	4 822	4 876	4 456
Elektrisitets-, gass- og varmtvannsforsyning	59 070	57 525	16 026	16 506	12 495	12 050	16 474	17 349	12 063
Vannforsyning, avløp og renovasjon	15 966	16 810	4 161	4 018	4 202	4 235	4 354	4 140	4 350
Bygge- og anleggsvirksomhet	159 379	162 639	42 734	40 493	40 587	39 109	42 449	40 293	40 896
Varehandel og reparasjon av motorvogner	193 699	200 450	51 287	47 987	50 350	49 200	52 913	48 929	52 118
Rørtransport	16 683	16 699	4 178	4 140	4 111	4 201	4 247	4 606	4 072
Utenriks sjøfart	30 503	42 648	5 981	8 246	11 718	9 910	12 774	11 499	13 690
Transport utenom utenriks sjøfart	88 995	92 901	22 306	20 424	23 816	24 194	24 467	22 072	26 525
Post og distribusjonsvirksomhet	9 204	9 122	2 343	2 350	2 259	2 125	2 388	2 367	2 306
Overnattings- og serveringsvirksomhet	34 663	36 551	8 782	7 750	9 452	10 156	9 193	8 204	10 012
Informasjon og kommunikasjon	101 941	107 707	27 917	27 308	26 034	24 905	29 460	28 570	27 511
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	138 191	144 745	36 268	36 400	35 222	36 287	36 837	35 725	35 904
Omsetning og drift av fast eiendom	76 431	77 606	19 045	19 198	19 653	19 453	19 302	19 905	20 614
Boligtjenester	103 916	110 613	26 181	26 845	27 616	27 939	28 213	28 934	29 697
Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	124 449	129 483	35 751	31 086	32 446	28 919	37 032	31 088	33 234
Forretningsmessig tjenesteyting	76 367	78 062	19 671	18 028	19 226	20 523	20 285	18 512	19 622
Offentlig administrasjon og forsvar	161 423	169 506	40 954	41 415	42 141	42 765	43 184	43 263	43 723
Undervisning	131 793	136 546	33 582	33 766	33 834	33 986	34 959	35 043	35 292
Helse- og omsorgstjenester	272 543	287 640	69 676	70 428	71 544	72 558	73 109	75 738	76 802
Kultur, underholdning og annen tjenesteyting	50 566	53 559	13 154	12 855	13 222	13 421	14 062	13 759	14 058
Totalt for næringer (basisverdi)	2 747 310	2 818 779	728 480	718 415	687 820	682 784	729 761	702 291	696 252
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge¹	2 422 609	2 527 409	633 916	618 184	623 137	625 552	660 536	642 552	649 741
Produktavgifter og -subsidier	321 491	330 902	83 544	77 636	83 999	83 027	86 239	81 051	85 211

Offentlig forvaltning	510 272	534 787	129 987	131 059	132 997	134 596	136 136	138 431	140 232
Statsforvaltningen	234 060	247 208	59 400	60 326	61 457	62 361	63 064	64 565	65 243
Sivil forvaltning	206 364	217 948	52 467	53 185	54 215	54 989	55 559	57 093	57 804
Forsvar	27 695	29 260	6 932	7 141	7 242	7 372	7 505	7 473	7 439
Kommuneforvaltningen	276 212	287 579	70 588	70 733	71 540	72 235	73 072	73 866	74 989

Fastlands-Norge (basisverdi)	2 101 118	2 196 507	550 372	540 548	539 138	542 525	574 297	561 502	564 529
Markedsrettet virksomhet Fastlands-Norge (basisverdi)	1 468 783	1 532 459	389 619	378 150	373 928	375 234	405 147	389 419	389 819
Markedsrettet virksomhet (basisverdi)	2 107 889	2 147 345	565 666	554 238	521 741	512 835	558 531	528 408	520 677
Ikke markedsrettet virksomhet (basisverdi)	639 421	671 435	162 814	164 177	166 079	169 949	171 230	173 883	175 575

¹ Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi

**Tabell 6. Bruttonasjonalprodukt. Bruttoprodukt etter næring, i basisverdi.
Faste 2012-priser. Millioner kroner**

	2013	2014	13:4	14:1	14:2	14:3	14:4	15:1	15:2
Bruttonasjonalprodukt¹	2 987 214	3 053 190	777 936	759 438	746 055	746 529	801 168	770 631	762 351
Jordbruk og skogbruk	18 313	19 383	5 266	4 659	1 163	8 095	5 466	4 759	1 210
Fiske, fangst og akvakultur	15 066	16 034	4 490	4 518	3 799	3 625	4 093	4 373	3 992
Bergverksdrift	5 104	5 201	1 229	1 174	1 379	1 291	1 357	1 164	1 354
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester	642 680	653 904	167 880	170 445	152 073	153 984	177 402	172 362	158 614
Utvinning av råolje og naturgass	596 708	607 926	156 122	158 629	140 649	142 618	166 031	161 593	148 189
Tjenester tilknyttet utvinning av råolje og naturgass	45 973	45 978	11 758	11 817	11 424	11 367	11 371	10 769	10 426
Industri	202 643	209 879	52 419	53 093	51 331	50 652	54 803	53 104	51 254
Nærings-, drikkevare- og tobakksindustri	34 774	35 900	9 317	8 432	8 714	9 162	9 592	8 579	8 511
Tekstil-, beklednings- og lærvareindustri	2 493	2 530	637	654	616	586	673	664	624
Trelast- og trevareindustri, unntatt møbler	7 349	7 373	1 929	1 847	1 901	1 734	1 891	1 801	1 981
Produksjon av papir og papirvarer	2 441	2 342	544	598	594	575	576	593	517
Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	4 163	4 062	1 069	1 054	1 007	976	1 025	974	945
Oljeraffinering, kjemisk og farmasøytisk industri	17 806	17 551	4 330	4 666	4 515	4 139	4 231	4 809	4 779
Prod av kjemiske råvarer	5 506	5 639	1 371	1 464	1 354	1 460	1 360	1 504	1 519
Gummivare- og plastindustri, mineralproduktindustri	12 323	11 842	3 147	2 924	3 166	2 868	2 884	2 712	3 192
Produksjon av metaller	8 968	9 206	2 282	2 304	2 331	2 285	2 286	2 120	2 180
Produksjon av metallvarer, elektrisk utstyr og maskiner	66 582	71 096	17 464	18 483	16 885	16 772	18 957	18 760	17 477
Verftsindustri og annen transportmiddelindustri	23 935	25 515	6 207	6 405	6 222	6 221	6 668	6 284	5 492
Produksjon av møbler og annen industriproduksjon	5 458	5 294	1 408	1 413	1 261	1 209	1 412	1 407	1 300
Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	16 352	17 168	4 086	4 314	4 120	4 126	4 608	4 402	4 254
Elektrisitets-, gass- og varmtvannsforsyning	50 275	52 247	13 460	14 459	12 215	11 110	14 464	15 061	12 178
Vannforsyning, avløp og renovasjon	15 652	16 029	4 060	3 885	3 988	4 005	4 151	3 914	4 058
Bygge- og anleggsvirksomhet	162 486	169 704	43 807	42 244	42 189	40 468	44 803	42 782	43 227
Varehandel og reparasjon av motorvogner	197 463	199 567	51 855	47 706	50 136	48 664	53 061	48 974	50 596
Rørtransport	15 236	15 207	3 984	4 085	3 480	3 279	4 363	4 267	3 443
Utenriks sjøfart	28 100	30 356	6 378	6 990	8 597	7 797	6 972	7 086	8 507
Transport utenom utenriks sjøfart	88 171	91 070	22 834	20 961	22 913	23 690	23 506	21 550	23 878
Post og distribusjonsvirksomhet	8 925	8 466	2 339	2 243	2 042	1 921	2 260	2 139	1 968
Overnattings- og serveringsvirksomhet	34 003	35 165	8 514	7 482	9 055	9 811	8 817	7 837	9 466
Informasjon og kommunikasjon	101 711	106 113	27 986	26 851	25 728	24 481	29 053	28 061	27 263
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	120 250	124 654	31 112	30 692	30 625	31 007	32 329	31 708	31 977
Omsetning og drift av fast eiendom	75 204	74 713	18 596	18 680	18 952	18 630	18 451	18 977	19 389
Bolitjenester	104 490	106 773	26 113	26 740	26 727	26 618	26 687	27 216	27 263
Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	119 067	120 260	34 214	28 872	30 605	26 772	34 011	28 269	30 301
Forretningsmessig tjenesteyting	73 881	73 828	19 107	17 093	17 820	19 815	19 101	16 965	17 670
Offentlig administrasjon og forsvar	153 805	156 717	38 659	38 942	39 031	39 317	39 427	39 211	39 326
Undervisning	126 457	127 787	31 674	31 950	31 873	31 903	32 062	32 162	32 137
Helse- og omsorgstjenester	262 964	268 197	66 822	66 931	67 011	66 835	67 421	67 951	68 310
Kultur, underholdning og annen tjenesteyting	49 062	50 705	12 650	12 315	12 574	12 614	13 203	12 745	12 979
Totalt for næringer (basisverdi)	2 671 009	2 731 958	695 446	683 007	665 306	666 385	717 261	692 638	680 358
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge¹	2 347 170	2 399 701	611 452	589 735	593 329	592 835	623 802	597 683	602 212
Produktavgifter og -subsidier	316 205	321 232	82 490	76 432	80 748	80 144	83 907	77 992	81 993

Offentlig forvaltning	489 835	497 951	123 596	124 168	124 298	124 452	125 033	125 260	125 730
Statsforvaltningen	225 812	231 542	56 943	57 440	57 650	58 040	58 411	58 440	58 705
Sivil forvaltning	198 945	204 570	50 310	50 752	50 925	51 276	51 618	51 699	52 014
Forsvar	26 867	26 971	6 633	6 689	6 725	6 764	6 794	6 741	6 691
Kommuneforvaltningen	264 022	266 410	66 653	66 727	66 647	66 413	66 622	66 820	67 025

Fastlands-Norge (basisverdi)	2 030 965	2 078 469	528 962	513 304	512 581	512 690	539 895	519 691	520 220
Markedsrettet virksomhet Fastlands-Norge (basisverdi)	1 365 835	1 402 617	360 996	344 344	344 768	343 217	370 288	350 286	351 482
Markedsrettet virksomhet (basisverdi)	2 051 851	2 102 084	539 238	525 863	508 917	508 278	559 025	534 002	522 047
Ikke markedsrettet virksomhet (basisverdi)	619 157	629 874	156 208	157 143	156 389	158 107	158 235	158 636	158 311

¹ Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi

**Tabell 7. Bruttonasjonalprodukt. Bruttoprodukt etter næring, i basisverdi.
Prosentvis volumendring fra samme periode året før**

	2013	2014	13:4	14:1	14:2	14:3	14:4	15:1	15:2
Bruttonasjonalprodukt¹	0,7	2,2	1,2	4,1	-0,1	1,8	3,0	1,5	2,2
Jordbruk og skogbruk	2,8	5,8	0,3	1,3	1,4	10,9	3,8	2,1	4,0
Fiske, fangst og akvakultur	-3,6	6,4	5,7	3,2	16,4	23,4	-8,8	-3,2	5,1
Bergverksdrift	-1,9	1,9	-5,7	0,2	-5,6	3,8	10,5	-0,8	-1,8
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester	-3,9	1,7	-1,2	5,1	-4,1	-0,1	5,7	1,1	4,3
Utvinning av råolje og naturgass	-4,9	1,9	-1,8	5,0	-4,2	-0,1	6,3	1,9	5,4
Tjenester tilknyttet utvinning av råolje og naturgass	12,4	0,0	7,1	6,5	-2,2	-0,6	-3,3	-8,9	-8,7
Industri	3,4	3,6	3,2	7,6	-1,2	3,6	4,5	0,0	-0,2
Nærings-, drikkevare- og tobakksindustri	-0,7	3,2	-1,3	2,9	5,1	2,1	3,0	1,7	-2,3
Tekstil-, beklednings- og lærvareindustri	-2,8	1,5	4,1	4,4	-6,3	2,6	5,6	1,4	1,3
Trelast- og trevareindustri, unntatt møbler	-4,5	0,3	1,2	7,8	-5,6	2,4	-2,0	-2,5	4,2
Produksjon av papir og papirvarer	-9,1	-4,1	-13,5	-12,5	-4,9	-2,5	6,0	-0,8	-12,9
Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	-3,3	-2,4	0,1	1,2	-4,3	-2,4	-4,2	-7,5	-6,1
Oljeraffinerer, kjemisk og farmasøytisk industri	-3,5	-1,4	-5,7	2,4	-3,9	-2,0	-2,3	3,1	5,9
Prod av kjemiske råvarer	-2,4	2,4	-1,2	3,6	4,9	2,2	-0,8	2,7	12,2
Gummivare- og plastindustri, mineralproduktindustri	-0,3	-3,9	5,3	5,8	-5,6	-6,3	-8,4	-7,2	0,8
Produksjon av metaller	-4,9	2,7	1,4	2,9	4,4	3,2	0,2	-8,0	-6,5
Produksjon av metallvarer, elektrisk utstyr og maskiner	8,3	6,8	8,0	14,7	-1,3	5,5	8,5	1,5	3,5
Verftsindustri og annen transportmiddelindustri	13,6	6,6	8,6	10,4	-0,6	9,8	7,4	-1,9	-11,7
Produksjon av møbler og annen industriproduksjon	-4,8	-3,0	-4,5	-3,3	-9,1	0,5	0,3	-0,4	3,1
Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	7,2	5,0	2,9	3,9	-3,7	7,5	12,8	2,1	3,3
Elektrisitets-, gass- og varmtvannsforsyning	-6,6	3,9	-11,1	-2,2	9,7	1,9	7,5	4,2	-0,3
Vannforsyning, avløp og renovasjon	0,5	2,4	3,4	4,5	3,5	-0,4	2,2	0,7	1,8
Bygge- og anleggsvirksomhet	6,3	4,4	8,6	8,6	2,1	5,2	2,3	1,3	2,5
Varehandel og reparasjon av motorvogner	1,8	1,1	-1,1	2,7	-0,6	-0,1	2,3	2,7	0,9
Rørtransport	-5,4	-0,2	-6,7	-0,4	-6,7	-4,1	9,5	4,5	-1,0
Utenriks sjøfart	7,6	8,0	-0,4	2,6	10,4	9,5	9,3	1,4	-1,0
Transport utenom utenriks sjøfart	2,2	3,3	2,3	6,0	1,9	2,7	2,9	2,8	4,2
Post og distribusjonsvirksomhet	-6,6	-5,2	-6,3	-2,3	-8,6	-6,6	-3,4	-4,7	-3,6
Overnattings- og serveringsvirksomhet	2,1	3,4	1,7	2,4	2,4	5,1	3,6	4,7	4,5
Informasjon og kommunikasjon	2,3	4,3	2,8	7,9	0,8	4,9	3,8	4,5	6,0
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	2,5	3,7	3,3	5,7	2,0	3,1	3,9	3,3	4,4
Omsetning og drift av fast eiendom	-0,6	-0,7	0,1	-0,6	-0,6	-0,7	-0,8	1,6	2,3
Boligtjenester	2,8	2,2	2,8	2,2	2,1	2,2	2,2	1,8	2,0
Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	2,6	1,0	-0,0	7,3	-3,0	1,5	-0,6	-2,1	-1,0
Forretningsmessig tjenesteyting	3,7	-0,1	2,4	7,6	-6,4	-0,1	-0,0	-0,7	-0,8
Offentlig administrasjon og forsvar	0,5	1,9	1,5	2,1	1,5	2,0	2,0	0,7	0,8
Undervisning	0,9	1,1	-0,4	0,9	0,9	1,2	1,2	0,7	0,8
Helse- og omsorgstjenester	2,0	2,0	3,1	3,1	2,5	1,5	0,9	1,5	1,9
Kultur, underholdning og annen tjenesteyting	1,1	3,3	2,1	2,1	2,5	4,4	4,4	3,5	3,2
Totalt for næringer (basisverdi)	0,5	2,3	1,0	4,4	-0,3	1,9	3,1	1,4	2,3
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge¹	2,3	2,2	2,0	3,9	0,8	2,2	2,0	1,3	1,5
Produktavgifter og -subsidier	2,5	1,6	2,6	1,8	1,4	1,5	1,7	2,0	1,5

Offentlig forvaltning	1,4	1,7	1,9	2,3	1,8	1,4	1,2	0,9	1,2
Statsforvaltningen	1,6	2,5	1,8	2,4	2,5	2,7	2,6	1,7	1,8
Sivil forvaltning	2,3	2,8	2,4	2,9	2,9	2,9	2,6	1,9	2,1
Forsvar	-3,1	0,4	-2,8	-1,5	-0,2	0,9	2,4	0,8	-0,5
Kommuneforvaltningen	1,3	0,9	2,0	2,1	1,2	0,3	-0,0	0,1	0,6

Fastlands-Norge (basisverdi)	2,2	2,3	1,9	4,3	0,7	2,4	2,1	1,2	1,5
Markedsrettet virksomhet Fastlands-Norge (basisverdi)	-1,4	2,7	-1,9	5,2	0,3	2,8	2,6	1,7	1,9
Markedsrettet virksomhet (basisverdi)	-0,2	2,4	0,3	5,1	-0,9	1,9	3,7	1,5	2,6
Ikke markedsrettet virksomhet (basisverdi)	3,0	1,7	3,4	2,2	1,8	1,6	1,3	0,9	1,2

¹ Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi

**Tabell 8. Bruttonasjonalprodukt. Bruttoprodukt etter næring, i basisverdi.
Prosentvis prisendring fra samme periode året før**

	2013	2014	13:4	14:1	14:2	14:3	14:4	15:1	15:2
Bruttonasjonalprodukt¹	2,7	0,4	4,5	2,7	1,8	-0,2	-2,4	-3,0	-0,9
Jordbruk og skogbruk	-4,1	5,7	0,1	6,8	29,3	3,7	4,0	2,5	-8,2
Fiske, fangst og akvakultur	71,2	3,8	90,6	41,7	-6,9	-17,0	2,9	3,7	-1,0
Bergverksdrift	-1,4	0,4	-5,5	7,6	-6,4	-0,5	4,6	-6,9	-3,2
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester	0,7	-6,8	9,1	5,6	0,8	-10,8	-20,9	-24,2	-17,0
Utvinning av råolje og naturgass	0,4	-7,8	9,2	5,5	0,5	-12,1	-22,5	-26,0	-18,6
Tjenester tilknyttet utvinning av råolje og naturgass	4,9	5,1	8,1	7,2	4,2	5,6	2,6	0,9	4,2
Industri	1,6	3,6	4,5	3,5	2,0	4,3	4,8	8,9	9,8
Nærings-, drikkevare- og tobakksindustri	10,0	6,4	18,8	10,3	9,9	6,0	0,2	3,6	7,6
Tekstil-, beklednings- og lærvareindustri	-0,2	-0,0	-4,5	-0,8	3,8	-1,4	-1,6	3,4	1,4
Trelast- og trevareindustri, unntatt møbler	1,0	0,5	1,9	0,6	4,0	-0,0	-2,5	-0,5	-0,7
Produksjon av papir og papirvarer	-11,5	3,9	0,8	2,2	3,4	-0,9	10,6	20,9	25,9
Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	4,6	1,8	3,8	1,0	6,7	-1,3	0,9	5,8	4,5
Oljeraffinerer, kjemisk og farmasøytisk industri	-14,2	14,6	-10,5	6,2	-4,4	22,3	39,4	36,6	59,0
Prod av kjemiske råvarer	-16,4	14,0	-2,2	31,4	24,0	4,8	-1,3	5,1	27,3
Gummivare- og plastindustri, mineralproduktindustri	2,2	3,8	-1,7	5,0	4,7	2,4	3,0	0,8	0,3
Produksjon av metaller	-23,1	30,9	-17,6	-7,0	9,2	41,0	91,1	93,9	67,1
Produksjon av metallvarer, elektrisk utstyr og maskiner	3,0	-1,1	4,7	-0,5	-2,0	-0,6	-1,2	6,3	3,3
Verftsindustri og annen transportmiddelindustri	4,1	2,5	4,0	5,4	2,1	2,3	0,4	1,9	0,8
Produksjon av møbler og annen industriproduksjon	3,5	-2,4	5,1	0,4	-4,8	-3,1	-2,0	1,4	5,2
Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	6,2	1,3	5,1	7,3	-0,1	1,2	-3,0	-3,5	-1,3
Elektrisitets-, gass- og varmtvannsforsyning	17,5	-6,3	17,9	-6,2	-11,8	-2,5	-4,3	0,9	-3,2
Vannforsyning, avløp og renovasjon	2,0	2,8	2,9	4,0	3,2	1,9	2,3	2,3	1,7
Bygge- og anleggsvirksomhet	-1,9	-2,3	-1,5	-2,7	-2,0	-1,6	-2,9	-1,7	-1,7
Varehandel og reparasjon av motorvogner	-1,9	2,4	0,6	4,8	1,0	3,3	0,8	-0,7	2,6
Rørtransport	9,5	0,3	0,1	-8,9	7,4	14,1	-7,2	6,5	0,1
Utenriks sjøfart	8,6	29,4	23,6	5,6	15,2	17,6	95,4	37,6	18,1
Transport utenom utenriks sjøfart	0,9	1,1	-1,2	-2,3	-0,9	0,8	6,6	5,1	6,9
Post og distribusjonsvirksomhet	3,1	4,5	3,3	0,4	6,7	5,9	5,5	5,6	5,9
Overnattings- og serveringsvirksomhet	1,9	2,0	2,3	2,2	2,1	2,5	1,1	1,1	1,3
Informasjon og kommunikasjon	0,2	1,3	-0,4	0,6	1,3	1,6	1,7	0,1	-0,3
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	14,9	1,0	8,7	4,7	0,3	1,7	-2,3	-5,0	-2,4
Omsetning og drift av fast eiendom	1,6	2,2	0,8	2,2	2,1	2,3	2,1	2,1	2,5
Boligtjenester	-0,5	4,2	1,8	1,5	4,8	4,9	5,4	5,9	5,4
Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	4,5	3,0	3,2	2,0	1,9	3,8	4,2	2,1	3,5
Forretningsmessig tjenesteyting	3,4	2,3	3,4	2,6	3,8	-0,1	3,2	3,5	2,9
Offentlig administrasjon og forsvar	5,0	3,1	4,3	2,4	3,0	3,4	3,4	3,7	3,0
Undervisning	4,2	2,5	4,4	3,2	2,2	1,8	2,8	3,1	3,5
Helse- og omsorgstjenester	3,6	3,5	2,8	2,9	3,1	3,9	4,0	5,9	5,3
Kultur, underholdning og annen tjenesteyting	3,1	2,5	1,6	2,3	2,1	3,1	2,4	3,4	3,0
Totalt for næringer (basisverdi)	2,9	0,3	5,1	3,1	1,6	-0,4	-2,9	-3,6	-1,0
Bruttonasjonalprodukt Fastlands-Norge¹	3,2	2,0	3,2	2,1	1,7	2,2	2,1	2,6	2,7
Produktavgifter og -subsidier	1,7	1,3	-0,0	-0,8	3,6	0,9	1,5	2,3	-0,1

Offentlig forvaltning	4,2	3,1	3,7	2,8	2,8	3,2	3,5	4,7	4,2
Statsforvaltningen	3,7	3,0	3,1	2,5	2,7	3,3	3,5	5,2	4,3
Sivil forvaltning	3,7	2,7	3,1	2,1	2,5	3,0	3,2	5,4	4,4
Forsvar	3,1	5,2	2,7	5,0	4,7	5,5	5,7	3,8	3,2
Kommuneforvaltningen	4,6	3,2	4,3	3,1	2,9	3,2	3,6	4,3	4,2

Fastlands-Norge (basisverdi)	3,5	2,2	3,7	2,5	1,5	2,4	2,2	2,6	3,2
Markedsrettet virksomhet Fastlands-Norge (basisverdi)	7,5	1,6	7,8	2,6	0,7	1,8	1,4	1,2	2,3
Markedsrettet virksomhet (basisverdi)	3,1	-0,6	6,0	3,3	1,1	-1,6	-4,8	-6,1	-2,7
Ikke markedsrettet virksomhet (basisverdi)	2,0	3,2	1,9	2,5	3,1	3,5	3,8	4,9	4,4

1 Bruttonasjonalprodukt er målt i markedsverdi, mens bruttoprodukt i næringer er målt i basisverdi

Tabell 9. Hovedtall for konsum. Løpende priser. Millioner kroner

	2013	2014	13:4	14:1	14:2	14:3	14:4	15:1	15:2
Konsum i alt.	1 888 058	1 979 204	486 936	473 545	492 332	502 286	511 042	500 545	517 602
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner . . .	1 234 589	1 288 881	320 318	304 312	321 170	328 541	334 859	321 350	336 910
Konsum i husholdninger	1 176 208	1 226 404	305 325	288 570	305 814	313 323	318 697	304 561	320 750
Konsum i ideelle organisasjoner	58 380	62 477	14 993	15 742	15 355	15 218	16 162	16 789	16 160
Konsum i offentlig forvaltning.	653 469	690 323	166 618	169 233	171 162	173 745	176 183	179 195	180 693
Konsum i statsforvaltningen	326 342	346 614	82 998	84 520	85 947	87 552	88 595	90 762	91 370
Konsum i statsforvaltningen, individuelt.	182 403	193 660	46 193	47 143	47 984	48 975	49 558	51 392	51 691
Konsum i statsforvaltningen, kollektivt	143 939	152 954	36 805	37 377	37 964	38 576	39 037	39 370	39 679
Konsum i kommuneforvaltningen	327 127	343 709	83 620	84 713	85 215	86 194	87 588	88 433	89 323
Konsum i kommuneforvaltningen, individuelt.	261 292	273 017	66 933	67 223	67 666	68 435	69 692	70 359	70 995
Konsum i kommuneforvaltningen, kollektivt	65 835	70 693	16 687	17 489	17 549	17 759	17 896	18 073	18 328
Personlig konsum	1 678 283	1 755 558	433 443	418 678	436 819	445 951	454 109	443 102	459 596
Kollektivt konsum	209 774	223 647	53 493	54 866	55 512	56 335	56 932	57 444	58 007

Tabell 10. Hovedtall for konsum. Faste 2012-priser. Millioner kroner

	2013	2014	13:4	14:1	14:2	14:3	14:4	15:1	15:2
Konsum i alt.	1 830 179	1 871 371	467 360	451 845	467 435	473 341	478 751	465 007	477 348
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner . . .	1 201 060	1 225 090	308 575	291 456	306 523	311 341	315 771	301 465	313 220
Konsum i husholdninger	1 144 644	1 166 561	294 253	276 501	292 027	297 173	300 861	286 151	298 537
Konsum i ideelle organisasjoner	56 416	58 529	14 322	14 955	14 496	14 167	14 911	15 314	14 683
Konsum i offentlig forvaltning.	629 119	646 281	158 786	160 389	160 912	162 000	162 979	163 542	164 127
Konsum i statsforvaltningen	314 723	324 680	79 347	80 101	80 799	81 718	82 062	82 490	82 907
Konsum i statsforvaltningen, individuelt.	176 623	181 420	44 395	44 754	45 196	45 655	45 815	46 102	46 320
Konsum i statsforvaltningen, kollektivt	138 100	143 259	34 952	35 347	35 602	36 063	36 247	36 389	36 587
Konsum i kommuneforvaltningen	314 395	321 601	79 438	80 288	80 114	80 283	80 917	81 052	81 221
Konsum i kommuneforvaltningen, individuelt.	251 197	254 561	63 492	63 607	63 446	63 479	64 031	64 069	64 022
Konsum i kommuneforvaltningen, kollektivt	63 198	67 040	15 947	16 682	16 668	16 804	16 886	16 983	17 199
Personlig konsum	1 628 881	1 661 072	416 461	399 816	415 165	420 474	425 617	411 636	423 562
Kollektivt konsum	201 298	210 299	50 899	52 029	52 270	52 867	53 133	53 371	53 785

Tabell 11. Hovedtall for konsum. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	2013	2014	13:4	14:1	14:2	14:3	14:4	15:1	15:2
Konsum i alt.	1,9	2,3	1,9	2,2	2,2	2,1	2,4	2,9	2,1
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner . .	2,1	2,0	1,6	1,9	1,9	1,8	2,3	3,4	2,2
Konsum i husholdninger	2,1	1,9	1,5	1,8	1,9	1,7	2,2	3,5	2,2
Konsum i ideelle organisasjoner	2,0	3,7	2,4	3,6	2,9	4,5	4,1	2,4	1,3
Konsum i offentlig forvaltning	1,7	2,7	2,5	2,7	2,9	2,7	2,6	2,0	2,0
Konsum i statsforvaltningen	1,4	3,2	2,1	2,1	3,5	3,6	3,4	3,0	2,6
Konsum i statsforvaltningen, individuelt	0,7	2,7	0,4	1,3	2,8	3,5	3,2	3,0	2,5
Konsum i statsforvaltningen, kollektivt	2,4	3,7	4,3	3,1	4,5	3,6	3,7	2,9	2,8
Konsum i kommuneforvaltningen	1,9	2,3	3,0	3,2	2,2	1,9	1,9	1,0	1,4
Konsum i kommuneforvaltningen, individuelt	2,2	1,3	3,2	2,4	1,2	0,9	0,8	0,7	0,9
Konsum i kommuneforvaltningen, kollektivt	0,5	6,1	2,2	6,3	6,5	5,6	5,9	1,8	3,2
Personlig konsum	2,0	2,0	1,7	1,9	1,9	1,9	2,2	3,0	2,0
Kollektivt konsum	1,8	4,5	3,6	4,1	5,1	4,2	4,4	2,6	2,9

Tabell 12. Hovedtall for konsum. Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	2013	2014	13:4	14:1	14:2	14:3	14:4	15:1	15:2
Konsum i alt.	3,2	2,5	3,0	2,8	2,4	2,5	2,5	2,7	2,9
Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner . .	2,8	2,3	2,7	2,6	2,3	2,4	2,2	2,1	2,7
Konsum i husholdninger	2,8	2,3	2,7	2,6	2,2	2,4	2,1	2,0	2,6
Konsum i ideelle organisasjoner	3,5	3,2	2,7	3,0	2,8	3,3	3,5	4,2	3,9
Konsum i offentlig forvaltning	3,9	2,8	3,5	3,0	2,6	2,7	3,0	3,8	3,5
Konsum i statsforvaltningen	3,7	3,0	3,2	3,2	2,5	2,9	3,2	4,3	3,6
Konsum i statsforvaltningen, individuelt	3,3	3,4	3,2	3,6	2,6	3,2	4,0	5,8	5,1
Konsum i statsforvaltningen, kollektivt	4,2	2,4	3,2	2,6	2,4	2,4	2,3	2,3	1,7
Konsum i kommuneforvaltningen	4,0	2,7	3,7	2,9	2,6	2,6	2,8	3,4	3,4
Konsum i kommuneforvaltningen, individuelt	4,0	3,1	3,6	3,4	2,9	2,9	3,2	3,9	4,0
Konsum i kommuneforvaltningen, kollektivt	4,2	1,2	3,8	1,0	1,2	1,4	1,3	1,5	1,2
Personlig konsum	3,0	2,6	2,9	2,8	2,4	2,6	2,5	2,8	3,1
Kollektivt konsum	4,2	2,0	3,4	2,1	2,0	2,1	2,0	2,1	1,5

Tabell 13. Konsum i husholdninger. Løpende priser. Millioner kroner

	2013	2014	13:4	14:1	14:2	14:3	14:4	15:1	15:2
Konsum i husholdninger	1 176 208	1 226 404	305 325	288 570	305 814	313 323	318 697	304 561	320 750
Matvarer og alkoholfrie drikkevarer	137 736	143 383	36 559	33 076	36 351	36 196	37 759	34 839	36 542
Alkoholrikker og tobakk mv.	45 418	47 993	12 406	10 458	12 477	12 019	13 040	11 478	12 333
Klær og skotøy	55 708	57 121	16 078	11 779	14 298	14 200	16 845	12 527	15 199
Bolig, lys og brensel	245 294	250 504	63 940	65 231	60 028	59 706	65 539	68 060	63 504
Møbler og husholdningsartikler mv.	69 698	72 492	19 956	15 639	17 383	18 559	20 911	16 290	17 942
Helse	32 505	34 694	8 604	8 166	8 592	8 688	9 249	8 787	9 169
Transport	178 915	182 793	42 744	43 509	47 782	47 350	44 152	44 767	50 597
Post- og teletjenester	27 517	28 912	7 357	6 951	6 876	7 233	7 852	7 387	7 289
Kultur og fritid	123 607	130 195	31 843	28 553	33 029	34 393	34 220	30 663	34 807
Utdanning	5 932	6 100	1 547	1 565	1 505	1 445	1 584	1 624	1 544
Overnattings- og serveringstjenester	70 079	74 278	18 111	15 833	19 057	20 095	19 292	16 961	20 379
Andre varer og tjenester	130 709	139 490	35 222	33 028	34 368	35 094	37 000	34 250	36 070
Husholdningenes kjøp i utlandet	86 431	94 009	19 453	21 188	24 033	28 451	20 338	23 844	26 540
Utlendingers kjøp i Norge	-33 341	-35 561	-8 495	-6 406	-9 965	-10 108	-9 083	-6 914	-11 166
Varekonsum ¹	563 058	574 660	152 005	132 918	143 237	142 170	156 335	138 715	148 050
Tjenestekonsum ¹	560 060	593 296	142 363	140 870	148 510	152 810	151 107	148 916	157 326
Boligtjenester	199 782	209 902	50 880	51 727	52 159	52 709	53 307	54 413	54 956
Andre tjenester	360 278	383 394	91 483	89 143	96 351	100 100	97 800	94 503	102 370

¹ Konsumet av varer og tjenester inkluderer utlendingers kjøp i Norge, men ikke husholdningenes kjøp i utlandet

Tabell 14. Konsum i husholdninger. Faste 2012-priser. Millioner kroner

	2013	2014	13:4	14:1	14:2	14:3	14:4	15:1	15:2
Konsum i husholdninger	1 144 644	1 166 561	294 253	276 501	292 027	297 173	300 861	286 151	298 537
Matvarer og alkoholfrie drikkevarer	136 286	137 666	35 922	32 134	35 090	34 221	36 221	33 169	34 275
Alkoholrikker og tobakk mv.	43 531	44 527	11 811	9 746	11 596	11 101	12 084	10 379	11 120
Klær og skotøy	56 852	58 758	16 089	12 230	14 446	15 118	16 964	13 354	15 491
Bolig, lys og brensel	233 759	235 538	60 378	61 464	57 128	55 982	60 963	62 679	58 952
Møbler og husholdningsartikler mv.	69 349	70 003	19 500	15 280	16 775	17 930	20 018	15 472	16 560
Helse	31 690	32 994	8 336	7 833	8 214	8 220	8 727	8 210	8 527
Transport	177 147	177 331	42 373	42 725	46 357	45 548	42 701	43 339	48 280
Post- og teletjenester	28 114	29 805	7 597	7 222	7 106	7 406	8 072	7 689	7 494
Kultur og fritid	122 328	126 670	31 348	28 062	31 935	33 812	32 860	29 260	32 770
Utdanning	5 536	5 514	1 408	1 425	1 370	1 307	1 412	1 447	1 372
Overnattings- og serveringstjenester	68 060	70 394	17 429	15 124	18 079	19 051	18 139	15 826	18 897
Andre varer og tjenester	122 166	126 479	32 650	30 318	31 480	31 163	33 517	31 256	32 158
Husholdningenes kjøp i utlandet	82 559	85 065	17 711	19 165	22 039	25 991	17 870	20 694	23 178
Utlendingers kjøp i Norge	-32 734	-34 183	-8 298	-6 228	-9 590	-9 677	-8 688	-6 624	-10 536
Varekonsum ¹	554 754	558 843	148 713	129 680	139 793	138 165	151 206	133 823	141 666
Tjenestekonsum ¹	540 065	556 836	136 128	133 883	139 785	142 695	140 474	138 257	144 229
Boligtjenester	193 668	197 919	48 792	49 245	49 333	49 492	49 850	50 385	50 565
Andre tjenester	346 397	358 917	87 336	84 638	90 452	93 203	90 624	87 872	93 664

¹ Konsumet av varer og tjenester inkluderer utlendingers kjøp i Norge, men ikke husholdningenes kjøp i utlandet

Tabell 15. Konsum i husholdninger. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	2013	2014	13:4	14:1	14:2	14:3	14:4	15:1	15:2
Konsum i husholdninger	2,1	1,9	1,5	1,8	1,9	1,7	2,2	3,5	2,2
Matvarer og alkoholfrie drikkevarer	1,8	1,0	0,3	-1,3	3,3	1,1	0,8	3,2	-2,3
Alkoholdrikker og tobakk mv.	0,1	2,3	1,2	-1,6	5,5	2,5	2,3	6,5	-4,1
Klær og skotøy.	1,6	3,4	1,2	2,2	-0,2	5,6	5,4	9,2	7,2
Bolig, lys og brensel.	2,2	0,8	1,2	0,6	0,9	0,6	1,0	2,0	3,2
Møbler og husholdningsartikler mv.	0,0	0,9	-1,0	1,5	0,6	-1,1	2,7	1,3	-1,3
Helse	0,0	4,1	0,9	3,4	4,0	4,3	4,7	4,8	3,8
Transport	1,1	0,1	0,3	1,5	-1,5	-0,1	0,8	1,4	4,1
Post- og teletjenester	3,7	6,0	2,3	7,5	4,2	6,2	6,2	6,5	5,5
Kultur og fritid	1,8	3,5	1,4	3,4	3,7	2,3	4,8	4,3	2,6
Utdanning	3,9	-0,4	5,3	0,4	-4,0	2,0	0,3	1,5	0,1
Overnattings- og serveringstjenester	2,3	3,4	2,3	2,1	2,7	4,6	4,1	4,6	4,5
Andre varer og tjenester	2,8	3,5	4,5	5,3	3,2	3,1	2,7	3,1	2,2
Husholdningenes kjøp i utlandet.	7,8	3,0	8,7	4,0	4,9	2,3	0,9	8,0	5,2
Utlendingers kjøp i Norge.	3,4	4,4	6,6	3,7	4,1	5,0	4,7	6,4	9,9
Varekonsum ¹	1,1	0,7	-0,2	-0,3	0,6	0,9	1,7	3,2	1,3
Tjenestekonsum ¹	2,4	3,1	3,0	3,8	2,9	2,6	3,2	3,3	3,2
Boligtjenester	2,1	2,2	2,5	2,5	2,1	2,0	2,2	2,3	2,5
Andre tjenester.	2,5	3,6	3,2	4,6	3,3	2,9	3,8	3,8	3,6

1 Konsumet av varer og tjenester inkluderer utlendingers kjøp i Norge, men ikke husholdningenes kjøp i utlandet

Tabell 16. Konsum i husholdninger. Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	2013	2014	13:4	14:1	14:2	14:3	14:4	15:1	15:2
Konsum i husholdninger	2,8	2,3	2,7	2,6	2,2	2,4	2,1	2,0	2,6
Matvarer og alkoholfrie drikkevarer	1,1	3,1	2,4	4,0	3,0	2,8	2,4	2,0	2,9
Alkoholdrikker og tobakk mv.	4,3	3,3	3,8	3,9	3,4	3,3	2,7	3,1	3,1
Klær og skotøy.	-2,0	-0,8	-2,0	0,7	-1,0	-1,9	-0,6	-2,6	-0,9
Bolig, lys og brensel.	4,9	1,4	4,8	1,1	0,6	2,2	1,5	2,3	2,5
Møbler og husholdningsartikler mv.	0,5	3,0	1,3	3,2	3,3	3,7	2,1	2,9	4,6
Helse	2,6	2,5	2,4	2,3	2,2	2,8	2,7	2,7	2,8
Transport	1,0	2,1	0,6	1,3	2,2	2,2	2,5	1,4	1,7
Post- og teletjenester	-2,1	-0,9	-0,6	-2,6	-1,5	-0,1	0,5	-0,2	0,5
Kultur og fritid	1,0	1,7	0,9	1,9	2,3	0,3	2,5	3,0	2,7
Utdanning	7,2	3,2	4,1	4,1	3,8	3,0	2,1	2,2	2,4
Overnattings- og serveringstjenester	3,0	2,5	2,2	2,7	2,6	2,4	2,4	2,4	2,3
Andre varer og tjenester	7,0	3,1	3,0	2,4	2,5	5,1	2,3	0,6	2,7
Husholdningenes kjøp i utlandet.	4,7	5,6	10,7	10,7	6,3	3,0	3,6	4,2	5,0
Utlendingers kjøp i Norge.	1,9	2,1	2,1	2,3	2,2	2,0	2,1	1,5	2,0
Varekonsum ¹	1,5	1,3	1,7	1,5	1,1	1,6	1,2	1,1	2,0
Tjenestekonsum ¹	3,7	2,7	2,7	2,5	2,7	2,9	2,9	2,4	2,7
Boligtjenester	3,2	2,8	3,5	3,0	2,9	2,8	2,5	2,8	2,8
Andre tjenester.	4,0	2,7	2,3	2,1	2,7	3,0	3,0	2,1	2,6

1 Konsumet av varer og tjenester inkluderer utlendingers kjøp i Norge, men ikke husholdningenes kjøp i utlandet

Tabell 17. Bruttoinvestering i fast realkapital. Løpende priser. Millioner kroner

	2013	2014	13:4	14:1	14:2	14:3	14:4	15:1	15:2
I alt	725 654	747 706	194 916	178 071	189 413	188 665	191 556	177 076	185 919
Bygg og anlegg	313 289	324 982	82 893	79 103	81 483	81 469	82 926	78 951	82 908
Oljeboring, oljeleting, olje- og gassrørledning	104 169	103 193	26 130	25 648	27 619	26 413	23 513	24 146	24 835
Oljeutvinningsplattformer, borerigger og moduler	103 198	106 718	29 840	25 331	26 943	27 299	27 145	23 021	24 856
Skip og båter	19 741	17 710	4 706	2 932	4 653	5 387	4 737	5 450	5 138
Andre transportmidler	23 332	25 225	5 505	5 064	6 280	7 585	6 296	4 816	5 033
Maskiner og utstyr	94 913	98 913	27 972	22 552	25 037	23 422	27 901	22 374	24 988
Endring i livdyr- og fruktrestbestand	14	14	3	3	3	6	3	3	3
FOU og annen immatriell realkapital	66 636	70 581	17 773	17 344	17 304	16 994	18 940	18 220	18 067
Verdigenstander	363	371	94	94	91	90	96	96	92
Jordbruk og skogbruk	8 188	8 042	2 150	1 834	2 119	1 983	2 107	1 457	2 664
Fiske, fangst og akvakultur	3 244	2 218	859	378	647	708	486	880	627
Bergverksdrift	1 928	1 589	482	395	294	294	606	182	200
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester	211 819	214 219	57 335	51 960	55 426	54 758	52 075	48 499	50 561
Utvinning av råolje og naturgass	208 437	211 430	56 011	51 376	54 629	54 042	51 384	47 708	49 817
Tjenester tilknyttet utvinning av råolje og naturgass	3 382	2 789	1 324	584	797	716	691	791	743
Industri	33 403	36 468	10 039	7 855	8 737	8 654	11 223	7 394	8 398
Nærings-, drikkevarer- og tobakksindustri	6 824	8 075	2 232	1 581	2 118	1 913	2 462	1 367	1 726
Tekstil-, bекlednings- og lærvareindustri	327	296	110	98	62	73	64	69	100
Trelast- og trevareindustri, unntatt møbler	965	862	253	193	180	195	294	144	199
Produksjon av papir og papirvarer	546	522	176	129	113	113	167	90	121
Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	562	553	196	125	189	89	149	71	50
Oljeraffinerer, kjemisk og farmasøytisk industri	4 732	5 947	1 333	1 014	1 282	1 521	2 130	1 113	1 349
Prod av kjemiske råvarer	2 858	2 985	812	592	754	647	992	543	580
Gummivare- og plastindustri, mineralproduktindustri	1 875	1 906	527	397	385	363	760	327	511
Produksjon av metaller	2 058	2 204	661	450	493	447	814	561	858
Produksjon av metallvarer, elektrisk utstyr og maskiner	8 672	9 131	2 580	2 203	2 180	2 177	2 571	2 220	2 243
Verftsindustri og annen transportmiddelindustri	3 140	2 559	908	674	679	576	630	455	415
Produksjon av møbler og annen industriproduksjon	677	659	193	137	147	135	240	156	148
Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	3 025	3 755	869	854	907	1 053	941	820	678
Elektrisitet-, gass- og varmtvannsforsyning	19 513	20 471	6 196	4 110	5 278	5 017	6 066	4 179	5 331
Vannforsyning, avløp og renovasjon	10 067	11 892	2 931	3 075	3 123	2 269	3 425	3 061	3 531
Bygge- og anleggsvirksomhet	18 408	19 160	4 875	4 740	4 860	4 599	4 961	4 811	4 999
Varehandel og reparasjon av motorvogner	13 118	12 223	3 770	2 616	2 645	2 595	4 367	2 540	2 481
Rørtransport	3 282	4 576	793	1 002	1 490	1 304	780	1 118	1 686
Utenriks sjøfart	8 819	8 345	2 060	1 319	2 110	2 564	2 351	2 477	2 420
Transport utenom utenriks sjøfart	22 339	24 164	5 110	4 531	6 193	8 106	5 334	5 040	4 985
Post og distribusjonsvirksomhet	275	367	74	91	93	86	97	89	95
Overnattings- og serveringsvirksomhet	2 112	1 891	541	437	481	498	475	395	450
Informasjon og kommunikasjon	20 331	21 821	5 584	5 502	5 300	5 135	5 885	5 942	5 661
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	6 419	6 840	1 718	1 656	1 687	1 649	1 848	1 794	1 754
Omsetning og drift av fast eiendom	35 054	35 354	8 841	8 598	8 770	8 991	8 995	8 651	8 969
Boligtjenester	150 240	149 392	38 819	38 425	37 210	36 826	36 932	37 329	37 748
Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	13 378	13 792	3 737	3 002	3 407	3 257	4 126	3 375	3 665
Forretningsmessig tjenesteyting	9 831	9 073	2 464	2 100	2 179	2 385	2 410	2 319	2 460
Offentlig administrasjon og forsvar	74 165	81 027	20 175	18 799	21 751	20 784	19 693	19 402	21 990
Undervisning	29 327	31 372	8 123	7 357	6 625	8 850	8 540	7 983	7 099
Helse- og omsorgstjenester	23 210	26 056	6 542	6 449	7 045	5 599	6 963	6 211	6 161
Kultur, underholdning og annen tjenesteyting	7 183	7 355	1 697	1 842	1 945	1 756	1 812	1 947	1 984
Fastlands-Norge	505 115	523 356	136 052	124 374	131 185	130 755	137 042	125 773	131 995

Offentlig forvaltning	130 344	143 745	35 977	34 092	37 026	35 806	36 822	35 091	37 195
Statsforvaltningen	74 417	84 870	20 072	20 021	23 094	21 689	20 067	20 362	23 041
Sivil forvaltning	64 501	74 263	17 660	16 970	19 587	18 697	19 009	17 889	20 035
Forsvar	9 916	10 607	2 412	3 051	3 507	2 992	1 057	2 473	3 006
Kommuneforvaltningen	55 927	58 875	15 905	14 071	13 932	14 117	16 755	14 729	14 154

Tabell 18. Bruttoinvestering i fast realkapital. Faste 2012-priser. Millioner kroner

	2013	2014	13:4	14:1	14:2	14:3	14:4	15:1	15:2
I alt	704 846	709 082	187 627	169 999	180 614	178 335	180 134	164 348	172 748
Bygg og anlegg	305 082	312 968	80 321	76 989	78 392	77 958	79 629	75 929	78 609
Oljeboring, oljeleting, olje- og gassrørledning	101 027	96 614	25 229	23 654	26 151	24 827	21 983	21 853	22 996
Oljeutvinningsplattformer, borerigger og moduler	99 110	98 489	28 225	23 555	25 117	25 216	24 601	20 151	21 946
Skip og båter	18 081	16 083	4 297	2 854	4 415	4 692	4 123	4 559	4 208
Andre transportmidler	23 545	24 606	5 420	5 023	6 219	7 202	6 162	4 551	5 012
Maskiner og utstyr	92 979	93 235	26 971	21 259	23 811	22 326	25 839	20 286	23 145
Endring i livdyr- og fruktrestbestand	15	16	4	3	3	5	4	3	3
FOU og annen immatriell realkapital	64 658	66 719	17 070	16 572	16 421	16 023	17 702	16 925	16 743
Verdigenstander	349	352	90	89	86	86	91	90	87
Jordbruk og skogbruk	8 096	7 791	2 104	1 791	2 058	1 922	2 019	1 381	2 546
Fiske, fangst og akvakultur	3 082	2 130	810	382	629	658	460	788	569
Bergverksdrift	1 913	1 516	469	377	285	285	569	173	190
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester	204 516	199 344	54 788	48 218	52 126	51 067	47 933	43 331	45 785
Utvinning av råolje og naturgass	201 272	196 735	53 527	47 667	51 377	50 394	47 297	42 617	45 116
Tjenester tilknyttet utvinning av råolje og naturgass	3 244	2 610	1 261	551	749	673	636	714	669
Industri	32 678	34 684	9 708	7 525	8 366	8 259	10 534	6 857	7 848
Nærings-, drikkevarer- og tobakksindustri	6 695	7 708	2 167	1 521	2 038	1 834	2 315	1 269	1 623
Tekstil-, bекlednings- og lærvareindustri	320	282	107	94	59	69	60	63	94
Trelast- og trevareindustri, unntatt møbler	950	828	248	187	174	188	279	135	188
Produksjon av papir og papirvarer	534	494	170	122	108	108	156	83	113
Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	551	522	190	118	180	85	138	65	47
Oljeraffinerer, kjemisk og farmasøytisk industri	4 641	5 683	1 296	981	1 235	1 455	2 011	1 050	1 272
Prod av kjemiske råvarer	2 812	2 886	794	577	731	624	953	516	550
Gummivare- og plastindustri, mineralproduktindustri	1 842	1 815	511	381	370	346	718	308	483
Produksjon av metaller	2 018	2 095	640	432	472	428	763	519	804
Produksjon av metallvarer, elektrisk utstyr og maskiner	8 458	8 640	2 487	2 099	2 076	2 066	2 399	2 050	2 083
Verftsindustri og annen transportmiddelindustri	3 052	2 427	873	643	648	547	589	420	385
Produksjon av møbler og annen industriproduksjon	661	627	187	132	141	129	226	145	138
Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	2 955	3 564	833	814	866	1 004	880	750	619
Elektrisitets-, gass- og varmtvannsforsyning	19 182	19 604	6 023	3 953	5 081	4 833	5 737	3 906	5 013
Vannforsyning, avløp og renovasjon	9 992	11 662	2 889	3 035	3 063	2 218	3 344	2 980	3 411
Bygge- og anleggsvirksomhet	18 133	18 325	4 722	4 542	4 689	4 419	4 675	4 470	4 721
Varehandel og reparasjon av motorvogner	12 977	11 847	3 674	2 544	2 577	2 517	4 209	2 382	2 368
Rørtransport	3 204	4 290	765	906	1 412	1 233	739	1 002	1 574
Utenriks sjøfart	8 125	7 607	1 874	1 256	2 007	2 267	2 076	2 098	2 021
Transport utenom utenriks sjøfart	21 622	22 733	4 856	4 365	5 939	7 452	4 976	4 549	4 578
Post og distribusjonsvirksomhet	272	355	72	88	91	84	93	84	91
Overnattings- og serveringsvirksomhet	2 089	1 819	529	423	465	480	451	368	423
Informasjon og kommunikasjon	19 877	20 700	5 388	5 249	5 060	4 888	5 502	5 489	5 273
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	6 268	6 533	1 663	1 599	1 617	1 570	1 747	1 685	1 644
Omsetning og drift av fast eiendom	34 942	34 994	8 783	8 588	8 677	8 835	8 894	8 553	8 750
Boligtjenester	149 206	146 886	38 341	38 104	36 584	36 017	36 182	36 630	36 597
Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	13 057	13 167	3 616	2 915	3 278	3 099	3 875	3 153	3 418
Forretningsmessig tjenesteyting	9 727	8 837	2 425	2 137	2 160	2 273	2 267	2 153	2 329
Offentlig administrasjon og forsvar	67 125	71 868	18 166	16 837	19 374	18 350	17 307	17 013	19 174
Undervisning	28 788	30 167	7 916	7 126	6 372	8 515	8 154	7 566	6 692
Helse- og omsorgstjenester	22 889	25 133	6 394	6 258	6 822	5 396	6 658	5 901	5 850
Kultur, underholdning og annen tjenesteyting	7 087	7 092	1 654	1 782	1 882	1 696	1 733	1 837	1 883
Fastlands-Norge	492 244	500 451	131 461	120 170	125 818	124 441	130 022	118 631	124 037

Offentlig forvaltning	122 450	132 458	33 614	31 715	34 156	32 841	33 746	31 976	33 616
Statsforvaltningen	69 431	77 306	18 587	18 444	21 103	19 640	18 119	18 263	20 549
Sivil forvaltning	59 757	67 239	16 270	15 553	17 753	16 801	17 132	16 022	17 784
Forsvar	9 673	10 068	2 317	2 891	3 350	2 840	987	2 241	2 765
Kommuneforvaltningen	53 019	55 152	15 027	13 271	13 053	13 201	15 628	13 713	13 067

**Tabell 19. Bruttoinvestering i fast realkapital.
Prosentvis volumendring fra samme periode året før**

	2013	2014	13:4	14:1	14:2	14:3	14:4	15:1	15:2
I alt	6,8	0,6	2,4	5,2	1,3	0,5	-4,0	-3,3	-4,4
Bygg og anlegg	4,5	2,6	1,2	4,2	4,4	2,9	-0,9	-1,4	0,3
Oljeboring, oljeleting, olje- og gassrørledning	24,2	-4,4	10,3	9,5	-1,2	-10,4	-12,9	-7,6	-12,1
Oljeutvinningsplattformer, bore-rigger og moduler	7,4	-0,6	8,4	17,8	2,5	-4,4	-12,8	-14,5	-12,6
Skip og båter	15,2	-11,0	-11,8	-32,0	-18,7	12,8	-4,1	59,8	-4,7
Andre transportmidler	3,0	4,5	-13,7	-14,3	-5,0	25,9	13,7	-9,4	-19,4
Maskiner og utstyr	1,5	0,3	0,9	5,6	-0,5	1,7	-4,2	-4,6	-2,8
Endring i livdyr- og frukttrebestand	1,3	2,2	0,4	-0,7	-0,8	6,5	1,2	1,1	0,5
FOU og annen immatriell realkapital	1,4	3,2	0,9	4,7	1,2	3,1	3,7	2,1	2,0
Verdigenstander	1,2	0,8	0,9	1,0	-0,2	1,5	1,1	0,3	0,3
Jordbruk og skogbruk	-0,6	-3,8	-1,3	-2,8	-4,7	-3,4	-4,0	-22,9	23,7
Fiske, fangst og akvakultur	79,7	-30,9	68,1	-32,8	-38,2	-3,8	-43,2	106,2	-9,6
Bergverksdrift	23,4	-20,8	-18,8	-39,7	-46,2	-1,4	21,2	-54,2	-33,4
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester	10,6	-2,5	5,3	11,5	0,1	-6,1	-12,5	-10,1	-12,2
Utvinning av råolje og naturgass	15,5	-2,3	11,3	9,4	1,3	-5,8	-11,6	-10,6	-12,2
Tjenester tilknyttet utvinning av råolje og naturgass	-69,3	-19,6	-68,0	..	-45,8	-26,8	-49,5	29,6	-10,7
Industri	4,7	6,1	2,4	11,9	-2,4	7,7	8,5	-8,9	-6,2
Nærings-, drikkevare- og tobakksindustri	-11,5	15,1	-3,3	7,3	24,9	24,0	6,8	-16,6	-20,4
Tekstil-, beklednings- og lærvareindustri	14,8	-12,1	23,5	27,6	-20,1	4,8	-44,2	-32,3	58,3
Trelast- og trevareindustri, unntatt møbler	9,7	-12,9	8,7	24,8	-46,3	-18,0	12,7	-27,4	8,2
Produksjon av papir og papirvarer	-19,3	-7,5	-22,6	-5,7	-33,2	47,5	-8,1	-32,0	4,6
Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	72,6	-5,2	210,6	-25,9	80,8	-16,5	-27,0	-44,5	-73,9
Oljeraffinerer, kjemisk og farmasøytisk industri	-20,3	22,5	-36,3	6,0	-11,1	41,3	55,2	7,0	2,9
Prod av kjemiske råvarer	-3,5	2,6	-23,1	23,0	-18,1	-4,8	20,0	-10,6	-24,8
Gummivare- og plastindustri, mineralproduktindustri	10,2	-1,5	-12,4	37,3	-30,7	-33,3	40,4	-19,3	30,6
Produksjon av metaller	-6,3	3,8	-5,6	-1,1	-6,7	-1,7	19,2	20,0	70,2
Produksjon av metallvarer, elektrisk utstyr og maskiner	15,3	2,2	16,5	21,1	-6,7	2,6	-3,5	-2,3	0,4
Verftsindustri og annen transportmiddelindustri	32,1	-20,5	26,3	5,5	-20,1	-28,0	-32,6	-34,8	-40,5
Produksjon av møbler og annen industriproduksjon	13,6	-5,2	2,5	-18,0	-6,8	-21,3	21,2	10,2	-1,8
Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	81,8	20,6	142,2	25,0	29,4	25,4	5,6	-7,9	-28,5
Elektrisitets-, gass- og varmtvannsforsyning	3,9	2,2	0,0	17,8	2,9	-0,7	-4,7	-1,2	-1,3
Vannforsyning, avløp og renovasjon	3,7	16,7	19,1	12,8	13,5	29,3	15,8	-1,8	11,4
Bygge- og anleggsvirksomhet	5,9	1,1	7,7	5,3	-1,5	2,0	-1,0	-1,6	0,7
Varehandel og reparasjon av motorvogner	2,3	-8,7	6,1	-14,3	-25,6	-12,3	14,6	-6,4	-8,1
Rørtransport	754,5	33,9	465,4	262,3	92,5	-15,3	-3,4	10,6	11,5
Utenriks sjøfart	18,2	-6,4	-8,3	-34,6	-18,3	21,0	10,8	67,0	0,7
Transport utenom utenriks sjøfart	-7,7	5,1	-25,6	-20,6	1,2	38,0	2,5	4,2	-22,9
Post og distribusjonsvirksomhet	-34,5	30,5	-30,8	35,9	21,8	36,8	29,2	-4,6	0,2
Overnattings- og serveringsvirksomhet	-5,5	-12,9	-13,7	-13,8	-12,6	-10,5	-14,7	-13,1	-9,0
Informasjon og kommunikasjon	4,9	4,1	5,8	9,9	0,6	4,4	2,1	4,6	4,2
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	1,0	4,2	3,8	8,6	3,7	-0,2	5,0	5,4	1,7
Omsetning og drift av fast eiendom	-3,6	0,1	-4,5	1,6	-3,4	1,3	1,3	-0,4	0,8
Boligtjenester	6,4	-1,6	2,9	0,8	-1,0	-0,3	-5,6	-3,9	0,0
Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	-0,1	0,8	-6,4	-4,6	-4,3	4,7	7,2	8,2	4,3
Forretningsmessig tjenesteyting	35,0	-9,1	36,1	-5,4	-15,0	-9,2	-6,5	0,8	7,8
Offentlig administrasjon og forsvar	2,9	7,1	-6,4	9,2	20,0	5,5	-4,7	1,0	-1,0
Undervisning	5,8	4,8	5,6	10,4	1,0	5,0	3,0	6,2	5,0
Helse- og omsorgstjenester	17,6	9,8	19,0	15,1	21,9	-1,2	4,1	-5,7	-14,2
Kultur, underholdning og annen tjenesteyting	-2,5	0,1	-7,1	-4,6	0,4	0,3	4,8	3,1	0,1
Fastlands-Norge	2,9	1,7	-1,2	3,8	1,1	3,2	-1,1	-1,3	-1,4

Offentlig forvaltning	6,5	8,2	1,9	11,0	16,9	5,8	0,4	0,8	-1,6
Statsforvaltningen	8,0	11,3	-2,7	12,3	25,1	12,0	-2,5	-1,0	-2,6
Sivil forvaltning	9,6	12,5	0,9	11,4	22,4	11,9	5,3	3,0	0,2
Forsvar	-1,1	4,1	-22,2	17,4	41,5	12,4	-57,4	-22,5	-17,5
Kommuneforvaltningen	4,6	4,0	8,2	9,2	5,8	-2,2	4,0	3,3	0,1

**Tabell 20. Bruttoinvestering i fast realkapital.
Prosentvis prisendring fra samme periode året før**

	2013	2014	13:4	14:1	14:2	14:3	14:4	15:1	15:2
I alt	3,0	2,4	3,6	2,5	2,2	2,7	2,4	2,9	2,6
Bygg og anlegg	2,7	1,1	3,2	0,9	1,4	1,4	0,9	1,2	1,5
Oljeboring, oljeleting, olje- og gassrørledning	3,1	3,6	3,6	3,7	3,3	3,9	3,3	1,9	2,3
Oljeutvinningsplattformer, bore-rigger og moduler	4,1	4,1	5,3	5,0	3,2	4,2	4,4	6,2	5,6
Skip og båter	9,2	0,9	11,4	-2,9	-4,2	3,4	4,9	16,3	15,8
Andre transportmidler	-0,9	3,5	0,2	1,7	5,2	5,1	0,6	5,0	-0,6
Maskiner og utstyr	2,1	3,9	3,1	5,3	3,3	3,2	4,1	4,0	2,7
Endring i livdyr- og frukttrbestand	-8,4	1,4	-8,6	1,6	2,8	0,8	-0,1	1,1	0,9
FOU og annen immatriell realkapital	3,1	2,6	2,9	2,5	2,5	2,8	2,8	2,9	2,4
Verdigenstander	3,9	1,3	2,8	2,0	0,7	1,7	0,7	1,7	1,5
Jordbruk og skogbruk	1,1	2,1	2,1	2,2	2,0	2,0	2,0	3,0	1,6
Fiske, fangst og akvakultur	5,3	-1,1	7,8	-4,0	-2,9	2,0	-0,5	13,0	7,2
Bergverksdrift	0,8	4,0	7,3	4,9	3,0	2,1	3,9	0,7	1,8
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester	3,6	3,8	4,4	4,2	3,2	4,0	3,8	3,9	3,9
Utvinning av råolje og naturgass	3,6	3,8	4,4	4,3	3,2	4,0	3,8	3,9	3,8
Tjenester tilknyttet utvinning av råolje og naturgass	4,3	2,5	4,6	3,5	2,8	2,6	3,5	4,5	4,4
Industri	2,2	2,9	3,1	3,2	2,5	2,6	3,0	3,3	2,5
Nærings-, drikkevarer- og tobakksindustri	1,9	2,8	2,6	3,2	2,3	2,5	3,3	3,7	2,3
Tekstil-, beklednings- og lærvareindustri	2,1	3,0	2,1	3,1	2,6	3,1	4,0	4,0	1,4
Trelast- og trevareindustri, unntatt møbler	1,5	2,6	1,5	2,9	1,9	2,2	3,1	2,6	2,2
Produksjon av papir og papirvarer	2,1	3,4	2,9	4,4	3,2	2,6	3,4	2,6	1,9
Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	2,1	3,7	2,6	5,0	3,4	3,1	4,0	2,6	2,0
Oljeraffinerer, kjemisk og farmasøytisk industri	2,0	2,6	2,3	2,1	2,0	2,5	3,0	2,6	2,2
Prod av kjemiske råvarer	1,6	1,8	1,9	1,7	1,6	2,0	1,7	2,7	2,3
Gummivare- og plastindustri, mineralproduktindustri	1,8	3,2	2,7	3,4	3,0	3,3	2,7	2,2	1,5
Produksjon av metaller	2,0	3,2	2,6	3,3	2,8	2,7	3,3	3,9	2,2
Produksjon av metallvarer, elektrisk utstyr og maskiner	2,5	3,1	2,9	3,3	2,9	2,9	3,3	3,2	2,5
Verftsindustri og annen transportmiddelindustri	2,9	2,5	3,3	3,0	2,3	2,3	2,9	3,5	2,9
Produksjon av møbler og annen industriproduksjon	2,3	2,8	3,1	2,9	2,5	2,7	2,5	3,4	2,5
Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	2,4	2,9	11,4	4,3	2,7	2,6	2,5	4,3	4,6
Elektrisitets-, gass- og varmtvannsforsyning	1,7	2,7	2,5	3,3	2,5	2,3	2,8	2,9	2,4
Vannforsyning, avløp og renovasjon	0,8	1,2	1,2	1,2	1,4	1,3	0,9	1,4	1,5
Bygge- og anleggsvirksomhet	1,5	3,0	2,2	3,6	3,0	2,6	2,8	3,2	2,1
Varehandel og reparasjon av motorvogner	1,1	2,1	0,5	2,5	2,7	1,9	1,1	3,7	2,1
Rørtransport	2,4	4,1	5,0	5,6	3,9	3,9	1,8	0,9	1,5
Utenriks sjøfart	8,5	1,1	13,3	-0,5	-3,5	3,1	3,0	12,5	13,9
Transport utenom utenriks sjøfart	3,3	2,9	4,9	2,3	1,5	4,5	1,9	6,7	4,4
Post og distribusjonsvirksomhet	1,2	2,3	3,0	3,3	3,1	1,6	1,1	3,3	1,9
Overnattings- og serveringsvirksomhet	1,1	2,8	1,9	3,1	2,5	2,5	3,0	3,8	2,8
Informasjon og kommunikasjon	2,3	3,1	2,7	3,5	2,8	2,8	3,2	3,3	2,5
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	2,4	2,2	2,8	2,1	2,2	2,3	2,4	2,8	2,3
Omsetning og drift av fast eiendom	0,3	0,7	0,8	0,5	0,8	1,1	0,5	1,0	1,4
Boligtjenester	0,7	1,0	1,2	0,9	1,1	1,3	0,8	1,1	1,4
Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	2,5	2,2	2,9	1,3	1,7	2,5	3,0	3,9	3,1
Forretningsmessig tjenesteyting	1,1	1,6	-0,1	-2,2	0,9	2,6	4,6	9,6	4,7
Offentlig administrasjon og forsvar	10,5	2,0	10,8	1,9	1,8	2,2	2,5	2,1	2,2
Undervisning	1,9	2,1	2,0	2,1	2,1	2,1	2,1	2,2	2,0
Helse- og omsorgstjenester	1,4	2,2	2,3	2,5	2,0	2,3	2,2	2,1	2,0
Kultur, underholdning og annen tjenesteyting	1,4	2,3	2,0	2,8	2,3	2,1	1,9	2,5	1,9
Fastlands-Norge	2,6	1,9	3,2	1,8	1,9	2,1	1,8	2,4	2,1

Offentlig forvaltning	6,4	1,9	6,7	1,9	2,0	2,1	1,9	2,1	2,1
Statsforvaltningen	7,2	2,4	7,6	2,2	2,2	2,9	2,6	2,7	2,5
Sivil forvaltning	7,9	2,3	8,2	1,8	2,3	2,9	2,2	2,3	2,1
Forsvar	2,5	2,8	3,8	4,4	2,3	2,7	2,9	4,6	3,8
Kommuneforvaltningen	5,5	1,2	5,7	1,4	1,4	0,7	1,3	1,3	1,5

Tabell 21. Eksport. Løpende priser. Millioner kroner

	2013	2014	13:4	14:1	14:2	14:3	14:4	15:1	15:2
I alt	1 190 728	1 207 558	318 278	317 331	286 865	284 658	318 704	296 993	284 915
Varer	901 568	890 809	242 542	247 243	207 974	204 738	230 854	217 843	199 292
Råolje og naturgass	570 431	537 923	154 808	159 044	122 764	120 001	136 114	121 026	106 304
Skip, plattformer og fly	9 048	9 936	2 817	4 205	1 940	1 297	2 494	2 093	1 556
Tradisjonelle varer	322 089	342 950	84 917	83 994	83 270	83 440	92 246	94 724	91 432
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	37 276	40 397	11 286	10 764	9 979	9 017	10 637	11 019	10 129
Bergverksprodukter	6 008	6 594	2 019	1 328	1 599	1 723	1 944	1 434	1 274
Industriprodukter	274 407	290 548	70 626	70 879	70 432	71 055	78 182	80 925	79 130
Nærings- og nytelsesmidler	31 359	36 612	10 649	8 243	7 599	8 570	12 200	8 712	8 659
Tekstiler, beklædningsvarer og skotøy	2 286	2 383	670	553	572	601	657	626	614
Trevarer	2 133	2 402	561	655	630	536	581	686	702
Treforedlingsprodukter	7 011	6 376	1 673	1 636	1 632	1 514	1 594	1 610	1 655
Grafiske produkter	0	1	0	0	1	0	0	0	-
Raffinerte oljeprodukter	35 545	32 525	7 117	8 649	9 165	8 552	6 159	7 290	6 927
Kjemikalier, kjemiske og mineralske produkter	45 477	50 228	11 361	13 026	12 077	12 080	13 045	13 793	13 621
Metaller	62 138	65 602	14 885	15 671	16 288	16 417	17 226	19 020	19 154
Verkstedprodukter	83 121	89 292	22 098	21 153	21 282	21 544	25 313	27 815	26 479
Andre industriprodukter	5 004	4 859	1 499	1 225	1 130	1 158	1 346	1 311	1 217
Transportmidler mv. u. tilsv norsk prod	333	268	113	68	56	83	61	62	102
Elektrisk kraft	4 398	5 411	986	1 023	1 260	1 645	1 483	1 346	899
Trad. varer utenom raffinerte oljeprodukter	286 544	310 425	77 800	75 345	74 105	74 888	86 087	87 434	84 505
Tjenester	289 160	316 749	75 735	70 089	78 891	79 920	87 850	79 150	85 622
Bruttofrakter, utenriks sjøfart	76 348	88 892	17 843	19 939	22 842	22 754	23 357	22 661	24 433
Oljevirkosomhet, diverse tjenester	22 132	27 387	6 207	5 494	6 927	7 302	7 664	6 654	7 287
Rørtransport	10 931	10 761	2 701	2 656	2 673	2 740	2 692	3 047	2 763
Reisetrafikk	33 341	35 561	8 495	6 406	9 965	10 108	9 083	6 914	11 166
Andre tjenester	146 408	154 148	40 489	35 594	36 484	37 016	45 054	39 874	39 973
Samferdsel	39 955	43 679	10 066	9 785	10 738	10 750	12 406	11 126	11 590
Finans- og forretningstjenester	70 319	73 901	20 133	17 604	17 399	17 063	21 835	19 150	18 836
Tjenester ellers	36 134	36 568	10 290	8 205	8 347	9 203	10 813	9 598	9 547

Tabell 22. Eksport. Faste 2012-priser. Millioner kroner

	2013	2014	13:4	14:1	14:2	14:3	14:4	15:1	15:2
I alt	1 168 538	1 200 168	298 959	300 012	286 382	288 519	325 255	306 832	297 216
Varer	885 278	900 804	225 259	232 992	209 792	213 298	244 723	234 434	216 911
Råolje og naturgass	564 225	572 871	142 718	151 345	129 392	133 814	158 321	147 794	132 770
Skip, plattformer og fly	8 512	8 291	2 473	3 530	1 634	1 085	2 042	1 587	1 263
Tradisjonelle varer	312 541	319 642	80 067	78 117	78 766	78 399	84 360	85 053	82 878
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	27 262	28 616	7 782	7 029	7 163	6 917	7 506	7 560	7 351
Bergverksprodukter	6 309	6 747	2 181	1 255	1 621	1 828	2 042	1 415	1 381
Industriprodukter	275 472	279 221	69 329	68 901	68 602	68 202	73 516	74 822	72 939
Nærings- og nytelsesmidler	30 151	33 100	9 913	7 350	6 842	7 917	10 991	7 061	7 133
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	2 280	2 338	670	529	554	589	666	578	604
Trevarer	2 102	2 357	533	632	614	531	580	648	682
Treforedlingsprodukter	7 224	6 286	1 679	1 595	1 641	1 504	1 546	1 527	1 583
Grafiske produkter	0	1	0	0	1	0	0	0	-
Raffinerte oljeprodukter	36 919	34 562	7 191	8 813	9 385	8 819	7 545	11 134	8 815
Kjemikalier, kjemiske og mineralske produkter	46 822	49 639	11 520	12 781	12 087	11 972	12 799	13 275	12 974
Metaller	64 405	63 383	15 505	16 138	16 313	15 578	15 354	16 142	17 035
Verkstedprodukter	80 460	82 798	20 820	19 866	20 065	20 120	22 746	23 294	23 006
Andre industriprodukter	4 755	4 489	1 378	1 129	1 046	1 088	1 226	1 103	1 007
Transportmidler mv. u. tilsv norsk prod	354	268	120	69	54	83	62	60	100
Elektrisk kraft	3 498	5 058	775	932	1 379	1 451	1 296	1 255	1 206
Trad. varer utenom raffinerte oljeprodukter	275 622	285 080	72 876	69 305	69 381	69 580	76 815	73 919	74 063
Tjenester	283 260	299 364	73 700	67 020	76 590	75 222	80 532	72 398	80 306
Bruttofrakter, utenriks sjøfart	76 457	82 544	17 391	19 020	23 330	21 201	18 993	19 296	23 104
Oljevirkosomhet, diverse tjenester	21 555	25 742	6 010	4 963	6 577	6 921	7 281	5 967	6 825
Rørtransport	9 888	9 817	2 605	2 645	2 256	2 063	2 853	2 818	2 189
Reisetrafikk	32 734	34 183	8 298	6 228	9 590	9 677	8 688	6 624	10 536
Andre tjenester	142 626	147 077	39 396	34 164	34 837	35 361	42 716	37 693	37 651
Samferdsel	39 665	42 915	10 106	9 865	10 502	10 538	12 010	10 908	11 100
Finans- og forretningstjenester	66 927	68 521	19 067	16 294	16 184	15 876	20 167	17 524	17 252
Tjenester ellers	36 034	35 642	10 223	8 005	8 151	8 946	10 539	9 261	9 299

Tabell 23. Eksport. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	2013	2014	13:4	14:1	14:2	14:3	14:4	15:1	15:2
I alt	-3,0	2,7	-2,0	2,8	-2,4	1,5	8,8	2,3	3,8
Varer	-4,7	1,8	-4,5	2,4	-4,6	0,3	8,6	0,6	3,4
Råolje og naturgass	-7,6	1,5	-6,9	1,7	-6,4	-0,4	10,9	-2,3	2,6
Skip, plattformer og fly	-1,5	-2,6	100,3	85,1	-4,9	-55,1	-17,4	-55,0	-22,7
Tradisjonelle varer	1,0	2,3	-1,4	1,7	-1,3	3,3	5,4	8,9	5,2
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	-0,6	5,0	-0,2	7,7	12,6	5,0	-3,6	7,6	2,6
Bergverksprodukter	3,7	6,9	22,5	7,3	29,8	7,0	-6,4	12,8	-14,8
Industriprodukter	1,7	1,4	-1,8	0,8	-3,8	2,7	6,0	8,6	6,3
Nærings- og nytelsesmidler	-1,6	9,8	-0,1	2,5	8,5	17,2	10,9	-3,9	4,2
Tekstiler, beklædningsvarer og skotøy	1,6	2,5	1,5	-3,4	-1,3	17,4	-0,6	9,3	9,2
Trevarer	-1,3	12,1	-0,8	17,0	10,0	12,8	8,9	2,5	11,1
Treforedlingsprodukter	-6,5	-13,0	-14,4	-11,3	-9,4	-22,3	-7,9	-4,3	-3,5
Grafiske produkter
Raffinerte oljeprodukter	0,2	-6,4	-20,9	-13,8	-10,3	-2,4	4,9	26,3	-6,1
Kjemikalier, kjemiske og mineralske produkter	5,5	6,0	6,0	5,7	3,1	4,2	11,1	3,9	7,3
Metaller	-1,0	-1,6	-2,6	5,9	-11,8	2,7	-1,0	0,0	4,4
Verkstedprodukter	5,2	2,9	3,4	1,7	-0,7	1,0	9,3	17,3	14,7
Andre industriprodukter	-8,0	-5,6	-7,8	-4,6	-9,8	5,2	-11,0	-2,3	-3,7
Transportmidler mv. u. tilsv norsk prod	61,6	-24,3	126,7	32,9	-27,7	-22,5	-48,6	-13,2	84,4
Elektrisk kraft	-31,1	44,6	-20,7	29,8	65,6	23,8	67,2	34,7	-12,6
Trad. varer utenom raffinerte oljeprodukter	1,1	3,4	1,1	4,1	0,1	4,1	5,4	6,7	6,7
Tjenester	2,9	5,7	6,6	4,3	4,1	4,9	9,3	8,0	4,9
Bruttofrakter, utenriks sjøfart	7,5	8,0	3,5	2,6	10,3	9,4	9,2	1,5	-1,0
Oljevirkosomhet, diverse tjenester	-25,3	19,4	-23,2	14,6	22,8	18,2	21,1	20,2	3,8
Rørtransport	-4,9	-0,7	-6,8	-1,8	-6,7	-5,0	9,6	6,5	-3,0
Reisetrafikk	3,4	4,4	6,6	3,7	4,1	5,0	4,7	6,4	9,9
Andre tjenester	7,0	3,1	14,1	4,4	-1,7	0,8	8,4	10,3	8,1
Samferdsel	-5,1	8,2	4,3	3,5	1,9	8,5	18,8	10,6	5,7
Finans- og forretningstjenester	20,5	2,4	34,4	7,4	-2,6	-1,3	5,8	7,5	6,6
Tjenester ellers	0,1	-1,1	1,6	-0,2	-4,3	-3,5	3,1	15,7	14,1

Tabell 24. Eksport. Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	2013	2014	13:4	14:1	14:2	14:3	14:4	15:1	15:2
I alt	1,9	-1,3	7,6	5,5	1,5	-3,4	-8,0	-8,5	-4,3
Varer	1,8	-2,9	9,3	6,1	1,4	-5,7	-12,4	-12,4	-7,3
Råolje og naturgass	1,1	-7,1	9,8	5,4	-0,4	-11,1	-20,7	-22,1	-15,6
Skip, plattformer og fly	6,3	12,7	2,0	19,3	16,2	12,3	7,2	10,7	3,8
Tradisjonelle varer	3,1	4,1	8,4	6,8	3,7	2,9	3,1	3,6	4,4
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	36,7	3,2	45,8	23,7	-0,5	-4,6	-2,3	-4,8	-1,1
Bergverksprodukter	-4,8	2,6	-0,5	12,7	-0,7	-2,3	2,8	-4,2	-6,5
Industriprodukter	-0,4	4,5	4,5	4,7	4,3	4,2	4,4	5,1	5,7
Nærings- og nytelsesmidler	4,0	6,3	12,6	14,3	8,2	1,6	3,3	10,0	9,3
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	0,3	1,7	-4,1	2,9	9,4	-3,4	-1,4	3,6	-1,7
Trevarer	1,5	0,4	7,9	5,6	2,2	-1,4	-4,9	2,1	0,3
Treforedlingsprodukter	-2,9	4,5	5,5	7,4	5,4	1,9	3,5	2,8	5,1
Grafiske produkter
Raffinerte oljeprodukter	-3,7	-2,3	5,0	2,5	5,9	-2,4	-17,5	-33,3	-19,5
Kjemikalier, kjemiske og mineralske produkter	-2,9	4,2	-0,8	6,8	3,7	2,8	3,3	1,9	5,1
Metaller	-3,5	7,3	-0,4	-0,7	2,9	11,0	16,9	21,3	12,6
Verkstedprodukter	3,3	4,4	6,4	4,8	3,4	4,2	4,8	12,1	8,5
Andre industriprodukter	5,2	2,9	11,5	7,8	1,9	1,4	0,9	9,5	11,9
Transportmidler mv. u. tilsv norsk prod	-5,9	6,3	-6,0	6,6	9,1	6,0	5,1	5,0	-1,2
Elektrisk kraft	25,7	-14,9	7,5	-18,6	-24,7	-7,3	-10,0	-2,3	-18,4
Trad. varer utenom raffinerte oljeprodukter	4,0	4,7	8,7	7,2	3,3	3,5	5,0	8,8	6,8
Tjenester	2,1	3,6	2,4	3,3	1,7	3,2	6,2	4,5	3,5
Bruttofrakter, utenriks sjøfart	-0,1	7,8	5,8	7,0	0,5	5,4	19,9	12,0	8,0
Oljevirkosomhet, diverse tjenester	2,7	3,6	4,6	5,0	4,2	3,9	1,9	0,7	1,4
Rørtransport	10,6	-0,8	0,3	-5,8	5,8	8,8	-9,0	7,7	6,6
Reisetrafikk	1,9	2,1	2,1	2,3	2,2	2,0	2,1	1,5	2,0
Andre tjenester	2,7	2,1	2,2	1,9	1,8	1,9	2,6	1,5	1,4
Samferdsel	0,7	1,0	-0,2	-1,5	0,6	1,0	3,7	2,8	2,1
Finans- og forretningstjenester	5,1	2,6	0,0	3,2	2,4	2,4	2,5	1,1	1,6
Tjenester ellers	0,3	2,3	0,7	2,9	2,1	2,4	1,9	1,1	0,2

Tabell 25. Import. Løpende priser. Millioner kroner

	2013	2014	13:4	14:1	14:2	14:3	14:4	15:1	15:2
I alt	878 224	932 404	230 200	218 737	226 667	248 173	238 827	244 885	246 550
Varer	562 437	591 019	146 942	141 249	143 392	154 299	152 079	154 862	154 061
Råolje og naturgass	15 781	13 659	2 809	3 427	3 067	4 055	3 110	3 003	2 800
Skip, plattform og fly	27 682	31 528	6 225	4 925	6 184	14 826	5 593	7 255	6 466
Tradisjonelle varer	518 974	545 832	137 908	132 897	134 141	135 418	143 376	144 604	144 795
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	15 316	16 153	4 179	4 351	4 043	3 309	4 450	4 466	4 314
Bergverksprodukter	5 725	6 168	1 510	1 421	1 586	1 470	1 691	1 940	1 735
Industriprodukter	494 808	521 917	131 607	126 402	128 322	130 462	136 731	137 547	138 362
Nærings- og nytelsesmidler	39 269	42 764	10 865	9 302	10 379	11 805	11 278	10 640	11 156
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	31 528	32 973	7 222	8 632	6 770	9 756	7 815	9 895	7 409
Trevarer	11 520	12 414	2 979	2 999	3 352	2 944	3 119	3 102	3 440
Treforedlingsprodukter	8 059	8 465	2 133	2 124	2 062	2 049	2 230	2 247	2 033
Grafiske produkter	31	46	9	8	12	10	16	11	8
Raffinerte oljeprodukter	42 420	32 874	10 576	9 625	8 281	8 076	6 892	7 052	8 451
Kjemikalier, kjemiske og mineralske produkter	71 816	77 560	18 960	18 197	19 492	19 134	20 737	20 728	21 155
Metaller	63 403	71 017	15 624	17 265	18 281	17 720	17 751	18 889	20 273
Verkstedprodukter	168 049	180 797	46 740	42 751	44 775	44 265	49 006	48 225	47 434
Andre industriprodukter	25 575	28 415	7 288	6 765	6 532	6 862	8 256	7 781	7 021
Transportmidler mv. u. tilsv norsk prod	33 138	34 592	9 211	8 734	8 386	7 841	9 631	8 977	9 982
Elektrisk kraft	3 125	1 594	612	723	190	177	504	651	384
Trad. varer utenom raffinerte oljeprodukter	476 554	512 958	127 332	123 272	125 860	127 342	136 484	137 552	136 344
Tjenester	315 787	341 385	83 258	77 488	83 275	93 874	86 748	90 023	92 489
Bruttofrakter, utenriks sjøfart	0	0	0	0	0	0	0	0	-
Oljevirkosomhet, diverse tjenester	32 202	36 056	9 410	7 116	9 075	9 337	10 528	7 826	9 573
Driftsutgifter utenom bunkers, skipsfart	40 825	40 734	10 761	10 362	9 086	11 425	9 861	10 687	9 638
Reisetrafikk	108 615	118 138	24 446	26 626	30 201	35 753	25 558	29 964	31 170
Andre tjenester	134 145	146 457	38 641	33 384	34 913	37 359	40 801	41 546	42 108
Samferdsel	16 533	18 853	4 419	4 117	5 209	4 608	4 919	7 151	7 289
Finans- og forretningstjenester	67 710	70 902	19 919	16 921	16 640	18 318	19 023	20 188	18 415
Tjenester ellers	49 902	56 702	14 303	12 346	13 064	14 433	16 859	14 207	16 404

Tabell 26. Import. Faste 2012-priser. Millioner kroner

	2013	2014	13:4	14:1	14:2	14:3	14:4	15:1	15:2
I alt	856 565	872 783	217 076	204 739	217 357	232 244	218 444	220 257	227 461
Varer	549 775	548 715	139 433	131 900	135 116	143 838	137 861	138 250	139 952
Råolje og naturgass	16 437	14 676	2 919	3 418	3 277	4 326	3 655	4 098	3 609
Skip, plattformer og fly	25 211	27 575	5 457	4 356	5 594	13 055	4 570	5 693	4 918
Tradisjonelle varer	508 128	506 464	131 057	124 126	126 245	126 457	129 636	128 459	131 426
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	14 686	14 806	3 943	4 025	3 727	3 069	3 985	3 694	3 577
Bergverksprodukter	5 836	6 109	1 520	1 429	1 691	1 467	1 522	1 725	1 481
Industriprodukter	484 932	483 874	125 046	117 907	120 589	121 748	123 631	122 340	125 842
Nærings- og nytelsesmidler	36 584	37 988	9 974	8 357	9 411	10 531	9 689	8 650	9 234
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	30 997	30 724	6 720	8 046	6 642	9 145	6 891	8 668	6 588
Trevarer	11 097	11 221	2 733	2 716	3 064	2 676	2 765	2 700	3 064
Treforedlingsprodukter	7 993	8 097	2 074	2 042	2 002	1 981	2 072	2 055	1 948
Grafiske produkter	20	35	6	5	8	8	13	8	5
Raffinerte oljeprodukter	43 493	34 116	10 436	9 529	8 361	8 099	8 126	8 835	10 862
Kjemikalier, kjemiske og mineralske produkter	68 848	70 041	17 412	16 606	18 073	17 480	17 882	17 803	18 381
Metaller	64 245	66 797	15 521	16 934	17 424	16 481	15 958	16 431	17 947
Verkstedprodukter	164 104	165 918	44 425	39 162	41 665	41 364	43 727	41 815	42 267
Andre industriprodukter	24 732	25 708	6 648	6 116	5 929	6 434	7 230	6 865	6 196
Transportmidler mv. u. tilsv norsk prod	32 818	33 229	9 098	8 392	8 010	7 548	9 279	8 511	9 349
Elektrisk kraft	2 674	1 675	548	765	238	174	498	699	526
Trad. varer utenom raffinerte oljeprodukter	464 634	472 348	120 621	114 597	117 884	118 358	121 509	119 624	120 564
Tjenester	306 790	324 068	77 643	72 838	82 240	88 406	80 583	82 007	87 509
Bruttofrakter, utenriks sjøfart	0	0	0	0	0	0	0	0	-
Oljevirkosomhet, diverse tjenester	30 801	32 655	8 774	6 532	8 377	8 435	9 311	6 529	8 154
Driftsutgifter utenom bunkers, skipsfart	43 643	47 117	9 927	10 857	13 317	12 102	10 842	11 015	13 188
Reisetrafikk	103 749	106 898	22 256	24 084	27 696	32 662	22 456	26 005	27 222
Andre tjenester	128 597	137 398	36 686	31 365	32 850	35 208	37 974	38 458	38 945
Samferdsel	16 237	18 166	4 399	4 143	4 960	4 438	4 625	6 838	6 716
Finans- og forretningstjenester	63 508	65 233	18 631	15 381	15 336	17 013	17 504	18 336	16 866
Tjenester ellers	48 852	53 998	13 655	11 841	12 555	13 757	15 846	13 284	15 363

Tabell 27. Import. Prosentvis volumendring fra samme periode året før

	2013	2014	13:4	14:1	14:2	14:3	14:4	15:1	15:2
I alt	4,3	1,9	5,8	2,6	-0,3	4,6	0,6	7,6	4,6
Varer	4,2	-0,2	2,4	1,1	-3,7	3,0	-1,1	4,8	3,6
Råolje og naturgass	11,2	-10,7	1,3	-2,5	-16,5	-29,0	25,2	19,9	10,1
Skip, plattformer og fly	23,0	9,4	-5,7	-27,5	-14,2	80,6	-16,3	30,7	-12,1
Tradisjonelle varer	3,2	-0,3	2,8	2,6	-2,8	0,1	-1,1	3,5	4,1
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	0,8	0,8	1,9	6,6	-1,6	-3,5	1,1	-8,2	-4,0
Bergverksprodukter	-3,4	4,7	-0,0	-2,8	10,6	11,5	0,1	20,7	-12,4
Industriprodukter	3,1	-0,2	3,0	2,8	-2,4	0,1	-1,1	3,8	4,4
Nærings- og nytelsesmidler	3,2	3,8	3,3	9,8	8,7	1,8	-2,9	3,5	-1,9
Tekstiler, beklædningsvarer og skotøy	15,8	-0,9	12,1	-3,2	-3,1	0,3	2,5	7,7	-0,8
Trevarer	2,6	1,1	3,1	9,4	0,3	-5,3	1,2	-0,6	0,0
Treforedlingsprodukter	-0,2	1,3	1,5	4,1	1,5	-0,2	-0,1	0,6	-2,7
Grafiske produkter	-60,0	74,2	-62,6	3,2	67,7	109,7	115,1	46,7	-36,8
Raffinerte oljeprodukter	31,2	-21,6	17,6	-17,4	-29,8	-15,8	-22,1	-7,3	29,9
Kjemikalier, kjemiske og mineralske produkter	-1,9	1,7	0,2	-1,1	3,0	2,2	2,7	7,2	1,7
Metaller	-3,9	4,0	-2,5	12,8	-0,4	1,7	2,8	-3,0	3,0
Verkstedprodukter	0,4	1,1	2,0	5,0	-1,0	2,7	-1,6	6,8	1,4
Andre industriprodukter	-2,6	3,9	-5,5	-0,8	-0,5	7,9	8,8	12,2	4,5
Transportmidler mv. u. tilsv norsk prod	8,1	1,3	9,4	11,6	-0,4	-7,4	2,0	1,4	16,7
Elektrisk kraft	142,0	-37,4	-10,3	-23,0	-75,0	-3,5	-9,1	-8,7	121,3
Trad. varer utenom raffinerte oljeprodukter	1,2	1,7	1,7	4,8	-0,1	1,5	0,7	4,4	2,3
Tjenester	4,5	5,6	12,4	5,4	6,0	7,2	3,8	12,6	6,4
Bruttofrakter, utenriks sjøfart
Oljevirkosomhet, diverse tjenester	2,3	6,0	9,2	-0,3	12,3	5,2	6,1	-0,0	-2,7
Driftsutgifter utenom bunkers, skipsfart	7,5	8,0	3,5	2,6	10,3	9,4	9,2	1,5	-1,0
Reisetrafikk	7,2	3,0	8,2	4,0	4,9	2,3	0,9	8,0	-1,7
Andre tjenester	2,7	6,8	19,8	9,0	3,8	11,9	3,5	22,6	18,6
Samferdsel	-20,6	11,9	-11,5	11,7	32,0	1,5	5,1	65,0	35,4
Finans- og forretningstjenester	21,4	2,7	36,9	12,8	-2,2	9,3	-6,1	19,2	10,0
Tjenester ellers	-6,8	10,5	13,3	3,4	2,8	19,3	16,0	12,2	22,4

Tabell 28. Import. Prosentvis prisendring fra samme periode året før

	2013	2014	13:4	14:1	14:2	14:3	14:4	15:1	15:2
I alt	2,5	4,2	3,9	6,9	3,6	3,5	3,1	4,1	3,9
Varer	2,3	5,3	4,9	6,9	5,1	4,5	4,7	4,6	3,7
Råolje og naturgass	-4,0	-3,1	0,3	5,6	2,6	-5,9	-11,6	-26,9	-17,1
Skip, plattform og fly	9,8	4,1	15,0	8,8	0,6	2,0	7,3	12,7	18,9
Tradisjonelle varer	2,1	5,5	4,6	7,0	5,4	4,7	5,1	5,1	3,7
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	4,3	4,6	6,5	5,8	2,8	4,4	5,4	11,8	11,2
Bergverksprodukter	-1,9	2,9	1,4	5,4	-5,4	0,4	11,8	13,1	24,9
Industriprodukter	2,0	5,7	4,5	7,3	5,9	4,8	5,1	4,9	3,3
Nærings- og nytelsesmidler	7,3	4,9	6,8	6,5	3,5	3,2	6,9	10,5	9,5
Tekstiler, bekledningsvarer og skotøy	1,7	5,5	4,3	9,3	5,8	1,9	5,5	6,4	10,3
Trevarer	3,8	6,6	7,5	9,5	6,9	6,8	3,5	4,1	2,6
Treforedlingsprodukter	0,8	3,7	2,3	4,3	3,4	2,4	4,7	5,1	1,3
Grafiske produkter	55,0	-14,8	85,1	-3,1	2,2	-31,9	-17,3	-6,3	5,5
Raffinerte oljeprodukter	-2,5	-1,2	4,2	4,0	7,2	-0,6	-16,3	-21,0	-21,4
Kjemikalier, kjemiske og mineralske produkter	4,3	6,2	8,3	9,4	4,2	4,6	6,5	6,3	6,7
Metaller	-1,3	7,7	-0,6	2,9	6,9	10,8	10,5	12,8	7,7
Verkstedprodukter	2,4	6,4	4,7	8,8	5,8	4,9	6,5	5,6	4,4
Andre industriprodukter	3,4	6,9	7,3	10,7	8,4	4,7	4,2	2,5	2,9
Transportmidler mv. u. tilsv norsk prod	1,0	3,1	1,3	3,6	3,3	3,1	2,5	1,3	2,0
Elektrisk kraft	16,9	-18,5	4,8	-21,0	-32,6	-5,9	-9,4	-1,4	-8,7
Trad. varer utenom raffinerte oljeprodukter	2,6	5,9	4,6	7,1	5,1	5,0	6,4	6,9	5,9
Tjenester	2,9	2,3	2,0	6,8	1,0	1,9	0,4	3,2	4,4
Bruttofrakter, utenriks sjøfart
Oljevirkosomhet, diverse tjenester	4,6	5,6	7,7	7,2	4,8	5,4	5,4	10,0	8,4
Driftsutgifter utenom bunkers, skipsfart	-6,5	-7,6	-2,9	9,4	-18,2	-2,9	-16,1	1,7	7,1
Reisetrafikk	4,7	5,6	10,7	10,7	6,3	3,0	3,6	4,2	5,0
Andre tjenester	4,3	2,2	-3,1	2,9	2,2	1,8	2,0	1,5	1,7
Samferdsel	1,8	1,9	0,6	-2,0	1,5	1,7	5,9	5,2	3,3
Finans- og forretningstjenester	6,6	1,9	3,8	3,8	1,6	1,0	1,7	0,1	0,6
Tjenester ellers	2,1	2,8	-11,8	3,2	3,5	2,9	1,6	2,6	2,6

Tabell 29. Sysselsatte personer. Lønnstakere og selvstendige. 1000

	2013	2014	13:4	14:1	14:2	14:3	14:4	15:1	15:2
I alt	2 716,9	2 747,8	2 736,8	2 727,7	2 737,6	2 762,3	2 763,2	2 752,1	2 759,3
Jordbruk og skogbruk	52,8	53,4	51,9	49,1	53,1	57,4	53,7	50,0	53,2
Fiske, fangst og akvakultur	16,2	16,9	16,8	16,2	16,5	17,3	17,6	17,3	17,5
Bergverksdrift	5,2	5,1	5,2	5,0	5,1	5,3	5,1	5,0	5,1
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester	63,0	63,2	64,0	63,9	63,6	63,1	62,2	60,8	59,3
Utvinning av råolje og naturgass	31,7	31,6	32,3	32,1	32,0	31,5	31,0	30,1	29,7
Tjenester tilknyttet utvinning av råolje og naturgass	31,2	31,6	31,8	31,8	31,6	31,6	31,2	30,7	29,7
Industri	252,1	253,7	254,4	252,3	252,6	256,1	253,9	251,0	248,5
Nærings-, drikkevare- og tobakksindustri	54,2	54,4	54,8	54,2	53,5	54,9	54,9	54,8	54,7
Tekstil-, beklædnings- og lærvareindustri	4,5	4,4	4,5	4,4	4,4	4,5	4,3	4,4	4,5
Trelast- og trevareindustri, unntatt møbler	14,0	13,7	13,9	13,7	13,7	13,8	13,7	13,4	13,6
Produksjon av papir og papirvarer	3,3	2,9	3,2	2,9	2,9	2,9	2,8	2,9	2,8
Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	6,3	6,0	6,2	6,1	6,0	6,0	6,0	6,0	5,9
Oljeraffinering, kjemisk og farmasøytisk industri	12,8	13,0	12,9	12,9	13,0	13,1	13,1	13,1	13,0
Produksjon av kjemiske råvarer	5,4	5,6	5,4	5,5	5,5	5,7	5,6	5,7	5,7
Gummivare- og plastindustri, mineralproduktindustri	15,6	15,4	15,6	15,0	15,3	15,7	15,4	14,8	15,2
Produksjon av metaller	10,0	9,8	9,7	9,6	9,7	10,2	9,8	9,8	9,7
Produksjon av metallvarer, elektrisk utstyr og maskiner	70,2	71,4	71,2	71,4	71,0	71,8	71,3	70,2	68,9
Verftsindustri og annen transportmiddelindustri	31,3	32,2	32,0	31,9	32,3	32,4	32,0	31,2	30,1
Produksjon av møbler og annen industriproduksjon	9,3	8,9	9,1	9,0	8,9	8,9	8,9	8,9	9,0
Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	20,7	21,6	21,2	21,2	21,8	21,8	21,7	21,4	21,2
Elektrisitets-, gass- og varmtvannsforsyning	13,2	13,3	13,3	13,2	13,2	13,4	13,3	13,3	13,3
Vannforsyning, avløp og renovasjon	14,6	14,9	14,8	14,7	14,8	15,0	15,0	15,1	15,1
Bygge- og anleggsvirksomhet	211,1	217,7	214,6	212,5	215,8	219,7	222,5	219,9	223,1
Varehandel og reparasjon av motorvogner	369,5	369,6	368,9	367,3	368,9	371,1	371,1	369,4	369,2
Rørtransport	0,4	0,5	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Utenriks sjøfart	34,7	34,3	34,3	34,4	34,5	34,4	34,0	33,6	33,6
Transport utenom utenriks sjøfart	119,5	120,4	120,6	119,8	119,8	120,8	121,2	121,0	121,6
Post og distribusjonsvirksomhet	19,8	19,3	19,6	19,1	18,7	20,0	19,2	19,1	18,5
Overnattings- og serveringsvirksomhet	85,8	88,9	87,4	86,7	88,8	90,3	89,7	89,5	90,8
Informasjon og kommunikasjon	88,1	88,9	88,9	89,3	88,2	88,8	89,5	90,4	90,6
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	50,4	50,6	50,4	50,2	50,9	50,7	50,6	50,6	50,2
Omsetning og drift av fast eiendom	25,2	26,0	25,7	25,6	25,9	26,0	26,3	26,3	26,9
Boligtjenester	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	123,4	126,0	125,8	125,2	125,0	126,1	127,6	127,4	128,0
Forretningsmessig tjenesteyting	130,6	132,0	132,0	130,7	131,2	133,5	132,5	129,6	129,1
Offentlig administrasjon og forsvar	192,3	195,6	193,5	194,9	195,4	195,5	196,7	197,1	197,7
Undervisning	199,6	201,0	200,5	201,4	200,3	200,6	201,7	203,3	202,5
Helse- og omsorgstjenester	553,8	559,9	559,0	560,1	559,0	557,7	562,8	565,7	567,7
Kultur, underholdning og annen tjenesteyting	95,7	96,7	94,8	95,7	95,9	98,8	96,5	96,4	97,5

Offentlig forvaltning	807,6	816,1	814,8	817,6	814,9	813,0	818,9	822,6	823,1
Statsforvaltningen	295,9	302,5	297,7	300,4	301,2	303,5	305,1	305,8	307,0
Sivil forvaltning	266,6	272,6	268,6	270,7	271,4	273,5	274,8	275,6	276,9
Forsvar	29,3	30,0	29,1	29,7	29,8	30,0	30,3	30,3	30,1
Kommuneforvaltningen	511,7	513,5	517,1	517,2	513,7	509,5	513,8	516,8	516,2

Fastlands-Norge	2 650,0	2 681,4	2 669,9	2 660,7	2 670,7	2 695,9	2 697,8	2 688,0	2 695,5
Markedsrettet virksomhet Fastlands-Norge	1 763,7	1 785,9	1 776,1	1 764,0	1 776,4	1 803,3	1 799,2	1 787,0	1 792,2
Markedsrettet virksomhet	1 830,6	1 852,3	1 843,1	1 831,0	1 843,4	1 869,6	1 864,6	1 851,1	1 855,9
Ikke markedsrettet virksomhet	886,3	895,6	893,7	896,7	894,3	892,6	898,7	901,0	903,3

Tabell 30. Sysselsatte personer. Lønnstakere og selvstendige.
Prosentvis endring fra samme periode året før

	2013	2014	13:4	14:1	14:2	14:3	14:4	15:1	15:2
I alt	1,2	1,1	1,3	1,2	1,3	1,0	1,0	0,9	0,8
Jordbruk og skogbruk	-2,0	1,2	-3,0	-1,2	1,5	0,6	3,6	1,9	0,2
Fiske, fangst og akvakultur	-1,3	4,2	4,6	3,0	4,8	4,4	4,6	6,7	5,8
Bergverksdrift	0,1	-1,7	-1,9	-2,3	-2,7	-1,2	-0,6	-0,2	0,4
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester	4,1	0,4	2,5	2,5	1,7	0,2	-2,9	-5,0	-6,7
Utvinning av råolje og naturgass	3,8	-0,3	2,3	2,3	1,3	-0,7	-4,0	-6,3	-7,3
Tjenester tilknyttet utvinning av råolje og naturgass	4,5	1,0	2,7	2,8	2,1	1,1	-1,8	-3,5	-6,1
Industri	1,5	0,6	1,6	1,0	1,2	0,7	-0,2	-0,5	-1,6
Nærings-, drikkevare- og tobakksindustri	1,9	0,4	0,6	-0,3	1,0	0,7	0,1	1,2	2,2
Tekstil-, beklædnings- og lærvareindustri	-2,1	-2,1	-0,9	-2,0	-1,9	-1,1	-3,6	-0,5	1,2
Trelast- og trevareindustri, unntatt møbler	-3,5	-1,8	-1,9	-2,3	-1,9	-1,4	-1,4	-1,5	-0,5
Produksjon av papir og papirvarer	-16,1	-11,9	-9,5	-12,3	-10,4	-14,4	-10,1	-3,1	-0,8
Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	-3,6	-3,8	-1,9	-2,8	-4,6	-3,9	-3,9	-1,1	-2,6
Oljeraffinering, kjemisk og farmasøytisk industri	-3,7	1,9	-0,3	1,3	2,6	2,2	1,4	1,2	-0,4
Produksjon av kjemiske råvarer	-6,9	3,8	-1,6	2,3	4,1	4,7	4,2	4,1	4,1
Gummivare- og plastindustri, mineralproduktindustri	0,1	-1,6	-0,9	-1,8	-1,9	-1,7	-0,8	-1,3	-1,1
Produksjon av metaller	-1,7	-2,0	-2,0	-3,6	-2,7	-1,9	0,2	1,6	-0,2
Produksjon av metallvarer, elektrisk utstyr og maskiner	4,0	1,7	4,2	2,9	2,1	1,9	0,0	-1,7	-3,0
Verftsindustri og annen transportmiddelindustri	5,9	2,8	5,9	5,1	3,9	2,3	-0,0	-2,1	-7,0
Produksjon av møbler og annen industriproduksjon	-3,9	-3,8	-4,8	-4,3	-4,0	-4,0	-2,9	-0,5	0,5
Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	3,6	4,4	3,1	4,5	6,5	4,0	2,6	1,2	-2,5
Elektrisitet-, gass- og varmtvannsforsyning	2,6	0,8	3,0	1,9	1,7	-0,1	-0,2	0,7	1,2
Vannforsyning, avløp og renovasjon	2,4	2,0	5,2	3,6	1,8	1,6	1,2	2,7	2,1
Bygge- og anleggsvirksomhet	2,9	3,1	1,3	2,4	2,8	3,5	3,7	3,5	3,4
Varehandel og reparasjon av motorvogner	-0,4	0,0	-0,2	-0,9	0,2	0,1	0,6	0,6	0,1
Rørtransport	0,1	6,4	-8,8	-1,9	7,2	9,4	10,6	14,8	6,3
Utenriks sjøfart	-1,1	-1,1	-12,9	-3,1	1,1	-1,3	-1,0	-2,4	-2,5
Transport utenom utenriks sjøfart	1,6	0,8	5,7	1,1	0,9	0,5	0,5	1,0	1,5
Post og distribusjonsvirksomhet	-2,6	-2,7	-1,5	-3,0	-2,6	-2,9	-2,1	-0,0	-1,4
Overnattings- og serveringsvirksomhet	2,5	3,6	4,2	3,7	5,0	3,0	2,6	3,3	2,2
Informasjon og kommunikasjon	-0,3	0,9	1,3	2,1	0,3	0,8	0,7	1,2	2,7
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	0,2	0,4	-0,1	0,4	0,6	0,2	0,5	0,7	-1,4
Omsetning og drift av fast eiendom	2,2	2,9	3,1	3,9	3,1	2,3	2,3	2,8	3,9
Boligtjenester
Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	1,8	2,1	2,3	2,6	2,2	2,3	1,5	1,8	2,4
Forretningsmessig tjenesteyting	3,4	1,0	1,7	1,8	1,2	0,8	0,3	-0,9	-1,6
Offentlig administrasjon og forsvar	0,1	1,7	1,6	2,2	1,6	1,5	1,7	1,2	1,1
Undervisning	0,9	0,7	-0,8	0,5	0,7	1,0	0,6	1,0	1,1
Helse- og omsorgstjenester	1,7	1,1	2,9	2,0	1,4	0,4	0,7	1,0	1,5
Kultur, underholdning og annen tjenesteyting	1,5	1,1	-0,5	0,2	0,4	2,1	1,8	0,7	1,7

Offentlig forvaltning	1,1	1,1	1,8	1,9	1,3	0,6	0,5	0,6	1,0
Statsforvaltningen	1,0	2,3	1,5	2,0	2,2	2,3	2,5	1,8	1,9
Sivil forvaltning	1,3	2,3	1,8	2,2	2,3	2,3	2,3	1,8	2,0
Forsvar	-2,2	2,2	-1,1	0,4	1,5	2,7	4,2	1,9	1,0
Kommuneforvaltningen	1,2	0,4	2,0	1,9	0,7	-0,5	-0,6	-0,1	0,5

Fastlands-Norge	1,2	1,2	1,5	1,3	1,3	1,1	1,0	1,0	0,9
Markedsrettet virksomhet Fastlands-Norge	1,3	1,3	1,5	1,0	1,4	1,3	1,3	1,3	0,9
Markedsrettet virksomhet	1,3	1,2	1,2	1,0	1,4	1,2	1,2	1,1	0,7
Ikke markedsrettet virksomhet	1,1	1,0	1,7	1,8	1,2	0,6	0,6	0,5	1,0

Tabell 31. Utførte timeverk. Lønnstakere og selvstendige. Millioner

	2013	2014	13:4	14:1	14:2	14:3	14:4	15:1	15:2
I alt	3 858,7	3 920,6	1 011,3	1 020,6	956,7	921,6	1 021,7	1 028,4	962,5
Jordbruk og skogbruk	92,2	93,3	22,8	22,1	23,1	24,4	23,6	22,4	23,1
Fiske, fangst og akvakultur	28,1	29,5	7,7	7,5	7,0	7,0	8,1	8,0	7,4
Bergverksdrift	8,5	8,3	2,1	2,1	2,0	2,0	2,1	2,1	2,0
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester	102,4	103,1	27,1	27,4	25,4	24,0	26,2	25,8	23,4
Utvinning av råolje og naturgass	51,9	51,8	13,5	13,7	12,9	12,2	12,9	12,7	11,8
Tjenester tilknyttet utvinning av råolje og naturgass	50,6	51,3	13,6	13,7	12,6	11,8	13,3	13,0	11,6
Industri	392,1	396,4	104,0	104,5	96,2	92,6	103,1	103,5	94,2
Nærings-, drikkevare- og tobaksindustri	79,7	80,7	21,3	21,3	19,3	18,8	21,3	21,6	19,8
Tekstil-, beklednings- og lærvareindustri	6,5	6,4	1,7	1,7	1,6	1,5	1,6	1,7	1,6
Trelast- og trevareindustri, unntatt møbler	21,5	21,2	5,6	5,6	5,1	4,9	5,6	5,5	5,1
Produksjon av papir og papirvarer	5,0	4,4	1,3	1,2	1,1	1,0	1,1	1,2	1,1
Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	9,7	9,4	2,5	2,5	2,3	2,2	2,4	2,5	2,2
Oljeraffineri, kjemisk og farmasøytisk industri	19,9	20,4	5,3	5,4	5,0	4,8	5,3	5,4	4,9
Produksjon av kjemiske råvarer	8,4	8,8	2,2	2,3	2,1	2,1	2,3	2,4	2,2
Gummivare- og plastindustri, mineralproduktindustri	24,8	24,5	6,4	6,3	6,0	5,8	6,4	6,2	5,9
Produksjon av metaller	15,1	15,0	3,8	3,9	3,6	3,6	3,9	3,9	3,6
Produksjon av metallvarer, elektrisk utstyr og maskiner	112,6	114,7	29,9	30,5	27,8	26,8	29,7	29,7	26,9
Verftsindustri og annen transportmiddelindustri	49,4	50,6	13,3	13,4	12,5	11,7	13,0	12,9	11,4
Produksjon av møbler og annen industriproduksjon	14,0	13,6	3,6	3,6	3,3	3,1	3,5	3,6	3,3
Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	33,9	35,5	9,1	9,2	8,7	8,3	9,2	9,3	8,4
Elektrisitets-, gass- og varmtvannsforsyning	20,8	21,1	5,5	5,5	5,1	4,9	5,5	5,6	5,1
Vannforsyning, avløp og renovasjon	22,7	23,3	6,1	6,1	5,6	5,4	6,2	6,2	5,8
Bygge- og anleggsvirksomhet	333,1	346,6	89,3	89,2	83,5	80,9	93,0	92,3	86,3
Varehandel og reparasjon av motorvogner	476,0	478,3	121,7	124,3	117,2	113,5	123,3	124,4	116,5
Rørtransport	0,7	0,8	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Utenriks sjøfart	67,7	67,4	17,3	17,7	16,6	15,9	17,2	17,3	16,3
Transport utenom utenriks sjøfart	187,5	190,2	49,2	49,5	46,3	44,8	49,6	50,0	47,1
Post og distribusjonsvirksomhet	26,8	26,3	7,0	6,8	6,2	6,3	6,9	6,9	6,2
Overnattings- og serveringsvirksomhet	105,1	110,2	27,2	27,8	27,2	26,9	28,3	29,0	27,9
Informasjon og kommunikasjon	139,8	141,7	37,1	37,6	34,1	32,7	37,4	38,0	35,0
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	78,6	80,0	20,7	20,9	19,6	18,5	21,0	21,1	19,3
Omsetning og drift av fast eiendom	37,2	38,8	10,0	10,1	9,4	9,0	10,3	10,4	9,8
Boligtjenester	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	196,2	199,7	52,6	52,5	48,1	46,1	53,0	53,3	49,2
Forretningsmessig tjenesteyting	193,1	197,8	51,5	51,5	47,9	46,3	52,1	51,3	47,1
Offentlig administrasjon og forsvar	281,1	287,5	74,3	75,5	69,8	66,6	75,5	76,4	70,5
Undervisning	274,2	276,6	71,9	72,8	69,4	62,4	72,0	73,5	70,1
Helse- og omsorgstjenester	659,7	668,6	171,7	174,2	164,0	158,3	172,2	175,8	166,8
Kultur, underholdning og annen tjenesteyting	135,2	135,4	34,3	34,9	32,8	32,8	34,9	35,0	33,3

Offentlig forvaltning	1 036,7	1 050,9	271,8	276,0	258,8	244,0	272,1	277,3	261,3
Statsforvaltningen	429,1	440,4	112,3	114,9	107,2	103,3	114,9	117,0	109,3
Sivil forvaltning	383,1	393,2	100,5	102,7	95,7	92,2	102,5	104,4	97,6
Forsvar	46,0	47,2	11,8	12,2	11,5	11,1	12,4	12,6	11,6
Kommuneforvaltningen	607,6	610,5	159,5	161,1	151,6	140,7	157,2	160,3	152,0

Fastlands-Norge	3 738,4	3 800,7	980,4	989,1	927,1	893,2	991,3	998,1	934,2
Markedsrettet virksomhet Fastlands-Norge	2 599,2	2 647,1	683,0	687,5	642,7	623,6	693,4	695,6	647,0
Markedsrettet virksomhet	2 719,5	2 767,0	713,9	719,0	672,3	651,9	723,8	725,9	675,3
Ikke markedsrettet virksomhet	1 139,2	1 153,6	297,4	301,6	284,4	269,6	297,9	302,5	287,2

Tabell 32. Lønnskostnader etter næring. Løpende priser. Millioner kroner

	2013	2014	13:4	14:1	14:2	14:3	14:4	15:1	15:2
I alt	1 384 176	1 448 144	348 599	359 999	361 386	362 500	364 259	374 748	376 286
Jordbruk og skogbruk	5 968	6 306	1 492	1 412	1 551	1 718	1 625	1 536	1 630
Fiske, fangst og akvakultur	4 646	4 986	1 213	1 174	1 206	1 303	1 304	1 298	1 348
Bergverksdrift	3 266	3 260	797	855	792	825	788	840	791
Utvinning av råolje og naturgass, inkl. tjenester	77 500	79 892	19 382	21 771	19 779	19 459	18 883	20 387	18 709
Utvinning av råolje og naturgass	41 248	42 192	10 309	11 524	10 459	10 269	9 940	10 665	9 880
Tjenester tilknyttet utvinning av råolje og naturgass	36 252	37 700	9 073	10 247	9 320	9 190	8 943	9 722	8 830
Industri	144 778	150 524	36 705	37 686	37 729	37 616	37 493	38 310	37 946
Nærings-, drikkevarer- og tobakksindustri	26 209	27 092	6 741	6 793	6 797	6 748	6 754	7 009	7 080
Tekstil-, beklædnings- og lærvareindustri	1 730	1 738	434	442	451	421	423	429	450
Trelast- og trevareindustri, unntatt møbler	6 118	6 230	1 548	1 545	1 548	1 558	1 579	1 574	1 595
Produksjon av papir og papirvarer	1 847	1 667	435	425	423	414	405	422	433
Trykking og reproduksjon av innspilte opptak	3 241	3 197	814	777	828	792	801	805	832
Oljeraffineri, kjemisk og farmasøytisk industri	9 555	10 176	2 276	2 477	2 667	2 526	2 505	2 619	2 827
Produksjon av kjemiske råvarer	3 948	4 363	934	1 017	1 161	1 102	1 084	1 129	1 306
Gummivare- og plastindustri, mineralproduktindustri	8 864	9 061	2 189	2 228	2 270	2 297	2 266	2 238	2 320
Produksjon av metaller	6 198	6 259	1 437	1 645	1 558	1 555	1 501	1 706	1 592
Produksjon av metallvarer, elektrisk utstyr og maskiner	43 747	46 159	11 163	11 627	11 331	11 642	11 559	11 768	11 326
Verftsindustri og annen transportmiddelindustri	20 177	21 058	5 279	5 178	5 404	5 250	5 226	5 176	5 099
Produksjon av møbler og annen industriproduksjon	4 253	4 186	1 054	1 085	1 036	1 012	1 054	1 075	1 051
Reparasjon og installasjon av maskiner og utstyr	12 839	13 702	3 335	3 464	3 417	3 401	3 421	3 488	3 341
Elektrisitet-, gass- og varmtvannsforsyning	9 805	10 268	2 525	2 540	2 616	2 556	2 556	2 646	2 716
Vannforsyning, avløp og renovasjon	8 429	8 909	2 151	2 169	2 204	2 258	2 279	2 301	2 332
Bygge- og anleggsvirksomhet	104 938	111 695	26 565	26 886	28 485	27 716	28 608	28 757	30 470
Varehandel og reparasjon av motorvogner	150 935	155 686	36 443	39 404	39 079	38 891	38 313	40 480	40 237
Rørtransport	300	327	72	76	80	88	83	90	88
Utenriks sjøfart	11 710	11 901	2 863	2 995	2 980	2 974	2 952	3 019	3 005
Transport utenom utenriks sjøfart	63 991	65 964	15 946	16 536	16 334	16 513	16 582	17 068	17 024
Post og distribusjonsvirksomhet	8 243	8 282	2 020	2 058	2 006	2 152	2 067	2 118	2 038
Overnattings- og serveringsvirksomhet	26 223	28 041	6 748	6 834	7 107	7 061	7 039	7 218	7 386
Informasjon og kommunikasjon	66 123	68 841	16 470	17 610	17 045	17 002	17 183	18 091	17 888
Finansierings- og forsikringsvirksomhet	45 207	48 334	11 237	11 929	12 289	11 973	12 143	12 548	12 590
Omsetning og drift av fast eiendom	14 315	15 319	3 610	3 722	3 840	3 865	3 892	4 056	4 182
Boligtjenester	0	0	0	0	0	0	0	0	-
Faglig, vitenskapelig og teknisk tjenesteyting	84 044	88 374	21 381	21 985	21 574	22 195	22 620	22 851	22 808
Forretningsmessig tjenesteyting	56 625	59 325	14 238	14 622	14 930	14 839	14 935	15 053	15 169
Offentlig administrasjon og forsvar	112 960	119 234	28 676	28 992	29 672	30 148	30 421	30 760	31 203
Undervisning	107 042	110 880	27 183	27 303	27 521	27 704	28 352	28 559	28 961
Helse- og omsorgstjenester	241 785	254 544	61 828	62 351	63 352	64 129	64 712	67 136	68 085
Kultur, underholdning og annen tjenesteyting	35 342	37 251	9 053	9 090	9 215	9 517	9 430	9 629	9 680

Offentlig forvaltning	417 931	438 788	106 598	107 396	109 152	110 475	111 766	114 543	116 214
Statsforvaltningen	180 382	190 907	45 752	46 473	47 513	48 226	48 694	50 390	51 048
Sivil forvaltning	164 683	173 842	41 843	42 377	43 281	43 892	44 291	46 049	46 671
Forsvar	15 699	17 065	3 909	4 096	4 232	4 334	4 403	4 341	4 377
Kommuneforvaltningen	237 549	247 881	60 846	60 923	61 639	62 249	63 072	64 153	65 166

Fastlands-Norge	1 330 918	1 393 725	335 354	345 405	347 867	349 169	351 284	360 974	363 313
Markedsrettet virksomhet Fastlands-Norge	878 577	919 003	220 041	229 272	229 815	229 580	230 336	237 185	237 700
Markedsrettet virksomhet	931 835	973 423	233 286	243 866	243 335	242 911	243 311	250 959	250 673
Ikke markedsrettet virksomhet	452 341	474 721	115 313	116 133	118 051	119 589	120 948	123 789	125 613

Makroøkonomiske hovedstørrelser 2003-2018

Regnskap og prognoser. Prosentvis endring fra året før der ikke annet framgår

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013*	2014*	Prognoser			
													2015	2016	2017	2018
Realøkonomi																
Konsum i husholdninger mv.	3,2	5,4	4,4	5,0	5,3	1,7	0,0	3,8	2,3	3,5	2,1	2,0	2,6	1,8	3,0	2,7
Konsum i offentlig forvaltning	1,3	1,3	1,9	1,9	2,0	2,4	4,1	2,2	1,0	1,6	1,7	2,7	2,3	2,6	2,2	2,3
Bruttoinvestering i fast realkapital	0,4	10,0	12,0	9,1	11,7	0,9	-6,8	-6,6	7,4	7,6	6,8	0,6	-2,8	0,0	3,0	2,3
Utvinning og rørtransport	13,8	10,5	19,7	3,2	6,9	4,7	3,3	-8,9	11,3	15,1	17,1	-1,7	-11,6	-10,3	-8,5	-5,5
Fastlands-Norge	-4,9	10,7	11,1	9,3	14,2	0,9	-10,4	-6,4	5,0	7,4	2,9	1,7	0,5	3,6	6,5	4,2
Næringer	-14,2	12,5	18,1	12,7	22,7	3,1	-18,4	-9,5	1,1	10,5	-1,1	0,2	-1,0	3,6	6,9	4,9
Bolig	1,8	16,3	9,7	4,0	2,7	-9,0	-8,1	-1,6	17,0	10,9	6,4	-1,6	0,2	3,5	5,4	4,9
Offentlig forvaltning	9,9	2,6	-0,6	8,4	8,7	7,2	7,7	-4,8	1,1	-1,8	6,5	8,2	3,5	3,8	7,1	2,3
Etterspørsel fra Fastlands-Norge ¹	1,6	5,1	5,1	5,0	6,2	1,6	-1,4	1,6	2,6	3,2	2,1	2,1	2,1	2,4	3,6	2,9
Lagerendring ²	-1,2	2,4	-0,1	1,4	0,2	-0,1	-2,5	2,9	-0,3	-0,3	0,5	0,2	0,5	0,0	0,0	0,0
Eksport	-0,1	1,0	0,5	-0,8	1,4	0,1	-4,1	0,7	-0,8	1,4	-3,0	2,7	2,2	1,8	1,7	1,9
Råolje og naturgass	-0,8	-0,7	-5,0	-6,6	-2,4	-1,3	-1,6	-6,9	-5,6	0,5	-7,6	1,5	-0,1	-0,5	-0,2	0,3
Tradisjonelle varer	3,7	3,6	5,3	6,1	9,2	3,5	-8,0	3,3	-0,1	-0,2	1,0	2,3	5,8	4,4	3,6	3,3
Import	1,2	9,0	7,9	9,1	10,0	3,2	-10,0	8,3	4,0	3,1	4,3	1,9	3,0	2,5	2,9	2,9
Tradisjonelle varer	5,7	11,7	8,4	11,6	7,2	1,2	-12,1	9,2	4,6	2,6	3,2	-0,3	2,2	2,7	3,6	4,0
Bruttonasjonalprodukt	0,9	4,0	2,6	2,4	2,9	0,4	-1,6	0,6	1,0	2,7	0,7	2,2	1,4	1,2	2,2	2,0
Fastlands-Norge	1,2	5,0	4,7	5,0	5,7	1,7	-1,6	1,8	1,9	3,8	2,3	2,2	1,3	1,8	2,9	2,5
Industri og bergverk	2,8	4,6	3,6	2,6	3,8	2,7	-7,8	2,1	1,7	2,0	3,2	3,5	-1,1	1,2	3,4	1,5
Arbeidsmarked																
Utførte timeverk i Fastlands-Norge	-2,0	2,2	1,6	3,5	4,8	3,6	-2,0	0,2	1,7	1,8	0,7	1,7	0,7	0,9	0,8	0,9
Sysselsatte personer	-1,2	0,6	1,3	3,4	4,1	3,2	-0,5	-0,5	1,5	2,1	1,2	1,1	0,2	0,5	1,3	1,1
Arbeidstilbud ³	-0,1	0,3	0,8	1,6	2,5	3,4	0,0	0,5	1,0	1,8	1,0	1,1	1,2	0,8	1,0	1,2
Yrkesandel (nivå) ³	72,9	72,6	72,4	72,0	72,8	73,9	72,8	71,9	71,4	71,5	71,2	71,0	70,6	70,4	70,6	70,8
Arbeidsledighetsrate (nivå) ³	4,5	4,5	4,6	3,4	2,5	2,6	3,2	3,6	3,3	3,2	3,5	3,5	4,4	4,6	4,2	4,1
Priser og lønninger																
Årslønn	4,5	3,5	3,3	4,1	5,4	6,3	4,2	3,7	4,2	4,0	3,9	3,1	2,8	2,9	2,8	3,0
Konsumprisindeksen (KPI)	2,5	0,4	1,6	2,3	0,8	3,8	2,1	2,5	1,2	0,8	2,1	2,0	2,1	2,9	2,0	1,8
KPI-JAE ⁴	..	0,4	1,0	0,8	1,4	2,6	2,6	1,4	0,9	1,2	1,6	2,4	2,6	2,5	1,9	1,8
Eksportpris tradisjonelle varer	-1,0	8,4	4,0	11,3	2,4	2,8	-6,0	4,5	5,8	-1,9	3,1	4,1	3,3	0,2	1,3	1,5
Importpris tradisjonelle varer	0,0	3,7	0,3	4,0	3,7	3,9	-1,5	0,0	4,0	0,3	2,1	5,5	4,4	1,8	1,0	1,0
Boligpris ⁵	1,7	10,1	8,2	13,7	12,6	-1,1	1,9	8,3	8,0	6,7	4,0	2,7	5,7	2,7	4,3	2,2
Inntekter, renter og valuta																
Husholdningenes disponible realinntekt	4,6	3,4	8,3	-6,5	6,1	3,5	3,2	2,1	4,2	4,5	2,8	2,6	2,6	1,8	3,1	2,5
Husholdningenes sparerate (nivå)	8,8	6,9	9,6	-0,3	1,1	3,9	5,5	4,3	6,2	7,6	7,5	8,5	8,5	8,7	8,6	8,4
Pengemarkedsrente (nivå)	4,1	2,0	2,2	3,1	5,0	6,2	2,5	2,5	2,9	2,2	1,8	1,7	1,3	1,0	1,0	1,3
Utlånsrente, rammelån (nivå) ⁶	6,5	4,2	3,9	4,3	5,0	6,8	4,0	3,4	3,6	3,9	4,0	3,9	3,2	2,8	2,7	2,8
Realrente etter skatt (nivå)	2,2	2,5	1,3	0,7	2,9	1,1	0,7	0,1	1,3	2,1	0,7	0,8	0,3	-0,8	0,0	0,3
Importveid kronekurs (44 land) ⁷	1,3	3,0	-3,9	0,7	-1,8	0,0	3,3	-3,7	-2,4	-1,2	2,2	5,3	10,1	1,7	-1,5	-1,5
NOK per euro (nivå)	8,0	8,4	8,0	8,1	8,0	8,2	8,7	8,0	7,8	7,5	7,8	8,4	8,9	9,2	9,1	8,9
Utenriksøkonomi																
Driftsbalansen, mrd. kroner	195,2	220,6	322,8	357,7	287,4	408,3	258,2	282,7	344,9	368,9	307,7	297,0	200,5	158,8	170,8	185,0
Driftsbalansen i prosent av BNP	12,1	12,4	16,2	16,1	12,2	15,6	10,7	10,9	12,7	13,9	10,0	9,4	6,4	4,9	5,1	5,3
Utlandet																
Eksportmarkedsindikator	4,0	7,9	7,0	9,7	6,6	1,7	-10,0	11,2	6,3	1,4	1,8	4,6	4,4	4,4	5,1	5,5
Konsumpris euro-området	2,1	2,1	2,2	2,2	2,2	3,3	0,3	1,7	2,7	2,5	1,3	0,4	0,2	1,1	1,2	1,5
Pengemarkedsrente, euro (nivå)	2,3	2,1	2,2	3,1	4,3	4,6	1,2	0,8	1,4	0,5	0,2	0,2	0,0	0,1	0,3	0,4
Råoljepris i kroner (nivå) ⁸	201	255	356	423	423	536	388	484	621	649	639	621	439	431	455	473

¹ Konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner + konsum i offentlig forvaltning + bruttoinvesteringer i fast kapital i Fastlands-Norge.

² Endring i lagerendring i prosent av BNP.

³ Ifølge AKU. Det skjedde en større omlegging av AKU fra januar 2006. Bl.a. ble aldersgrensen senket fra 16 til 15 år.

⁴ KPI justert for avgiftsendringer og uten energivarer.

⁵ Brudd i serien i 2004.

⁶ Gjennomsnitt for året. Utlånsrente, banker tom 2006. Rammelån med pant i bolig fra 2007.

⁷ Positivt fortegn innebærer depresiering.

⁸ Gjennomsnittlig spotpris Brent Blend.

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Informasjon t.o.m. 1. september er benyttet.

Statistisk sentralbyrå

Postadresse:
Postboks 8131 Dep
NO-0033 Oslo

Besøksadresse:
Akersveien 26, Oslo
Oterveien 23, Kongsvinger

E-post: ssb@ssb.no
Internett: www.ssb.no
Telefon: 62 88 50 00

ISSN 1504-5625 (elektronisk)

